

SNMG1s bidrag til NATOs strategiske målsetninger om økt situasjonsbevissthet i Østersjøregionen og avskrekking av Russland

Knut Arvid Pedersen

Kandidatnummer 102

Mastergrad våren 2020

SAMPOL 650, Institutt for sammenliknende politikk

Thus it is said that one who knows the enemy and knows himself will not be endangered in a hundred engagements.

One who does not know the enemy but knows himself will sometimes be victorious, sometimes meet with defeat.

One who knows neither the enemy nor himself will invariably be defeated in every engagement.

Sun Tzu

Forord

Jeg vil først og fremst takke alle som har hjulpet på veien, slik at jeg kom i mål med min mastergradsoppgave. Det ville ikke gått uten all den hjelp jeg har fått.

Jeg vil takke min veileder Ståle Ulriksen, for gode råd om innsnevring av tema og konkretiserte sjømakten.

Jeg vil takke Sigmund Valaker for gode diskusjoner og verdifulle faglige innspill, og hvis kunnskap om situasjonsbevissthet jeg bare kan drømme om å oppnå.

Takk også til min bedre halvdel Ingeborg, som nå sikkert kan mer om situasjonsbevissthet og avskrekking, enn det man strengt talt ønsker eller trenger som jordmor. Nå er det din tur.

Sammendrag

Russlands annektering av Krim og militære intervensjon i Ukraina ble fordømt av NATO i 2014. Etter dette implementerte alliansen NATOs Readiness Action Plan (RAP) som respons på den endrede sikkerhetssituasjonen. Innen det maritime domenet ville NATO blant annet øke sin situasjonsbevissthet og styrke bidraget til avskrekking. NATOs Standing Naval Forces skulle være den maritime NATO-styrken med høyest beredskap.

Studien er gjennomført som en kvalitativ case-studie og har undersøkt om, og hvordan, SNMG1 våren 2017 bidro til NATOs strategiske målsetninger om økt situasjonsbevissthet i Østersjøen og avskrekking av Russland. Studien har brukt eksisterende teorier, med vekt på Mica R. Endsley innen situasjonsbevissthet og Herman Kahn innen avskrekking, for operasjonalisering og metodisk tilnærming til delproblemstillingene. Representanter for SNMG1s ledelse og en representant fra Estlands fellesoperative hovedkvarter utgjør studiens respondenter og datainnsamlingen har blitt gjort gjennom et strukturert spørreskjema.

Funnene er entydige på at SNMG1 bidrar til å øke NATOs situasjonsbevissthet i Østersjøen, men avdekker i tillegg mangler og forbedringspotensiale. Når det gjelder avskrekking så har SNMG1 bidratt til avskrekking gjennom å uttrykke NATOs intensjon og hensikt, samt demonstrert sin evne til å forsvare alliansens interesser. Styrkens tilstedeværelse, aktivitet og opptreden, samt deres beskjedne størrelse og kommuniserte hensikt har trolig bidratt til å berolige Russland. Dette forhindret at et sikkerhetsdilemma kunne bli etablert i regionen. SNMG1 er selvstendig ikke i stand til å avskrekke Russland. Det er summen av SNMG1s egenskaper som en skremmende, overbevisende, rimelig om ikke billig, lite uhellsutsatt og kontrollerbar avskrekker som utgjør styrkens bidrag til NATOs strategiske målsetning om avskrekking av Russland.

Det har ikke vært noen større endringer i sikkerhetssituasjonen. NATO kan av prinsipp ikke oppgi kravet om Krim og Russland kan av strategiske interesse ikke oppgi Krim. Dermed er funnene og analysen i betydelig grad fremdeles gyldige. Det er sannsynlig at studien i tillegg vil kunne være relevant for situasjonen i Svartehavet, der SNMG2 periodevis opererer.

Innhold

1	Innledning	1
1.1	Problemstillingen.....	1
1.2	Avgrensninger	3
1.3	Studiens struktur	3
2	Metode	5
3	Teori.....	9
3.1	Situasjonsbevissthet.....	9
3.2	Avskrekking.....	12
3.3	Sjømakt.....	17
4	Bakgrunn de baltiske landene og Russland	21
4.1	Historisk bakgrunn	21
4.2	Demokratiske/Politiske forhold i de baltiske landene	22
4.3	Militære forhold i de baltiske landene og Russland	24
4.4	Russisk framferd til bekymring	26
4.5	Ventet russisk handlingsmønster	30
5	NATO, MARCOM og SNMG1	32
5.1	Bakgrunn NATO	32
5.2	NATOs respons og tiltakspakke	32
5.3	Allied Maritime Command (MARCOM).....	34
5.4	SNMG1.....	35
6	SNMG1 for økt situasjonsbevissthet i Østersjøregionen	38
6.1	Vurdering av økt nivå 1 situasjonsbevissthet, oppfattelse av elementer i omgivelsene 38	
6.2	Vurdering av økt nivå 2 situasjonsbevissthet, forståelse av elementenes betydning	49
6.3	Vurdering av økt nivå 3 situasjonsbevissthet, projeksjon av omgivelsenes status i tiden fremover.....	61
7	SNMG1s for avskrekking av Russland.....	71
7.1	Vurdering av SNMG1 som skremmende avskrekker.....	71
7.2	Vurdering av SNMG1 som ustoppelig avskrekker.....	75
7.3	Vurdering av SNMG1 som overbevisende avskrekker	77
7.4	Vurdering av SNMG1 som billig avskrekker.....	99
7.5	Vurdering av SNMG1 som ikke uhellsutsatt avskrekker	102
7.6	Vurdering av SNMG1 som kontrollerbar avskrekker	104
8	Konklusjon og anbefalinger.....	109

8.1	SNMG1 for økt situasjonsbevissthet i Østersjøregionen.....	109
8.2	SNMG1 for avskrekking av Russland	111
8.3	Veien videre.....	115
	Referanser.....	117

Oversikt over tabeller

Tabell 6. 1 Økt nivå 1 situasjonsbevissthet, oppfattelse av elementer i omgivelsene.....	38
Tabell 6. 2 Økt nivå 2 situasjonsbevissthet, forståelse av elementenes betydning	49
Tabell 6. 3 Økt nivå 3 Situasjonsbevissthet: Prosjeksjon av fremtidig status	61
Tabell 7. 1 SNMG1 som skremmende avskrekker	71
Tabell 7. 2 SNMG1 som ustoppelig avskrekker	75
Tabell 7. 3 SNMG1 som overbevisende avskrekker.....	77
Tabell 7. 4 SNMG1 som billig avskrekker	99
Tabell 7. 5 SNMG1 som ikke uhellsutsatt avskrekker.....	102
Tabell 7. 6 Studiens data for SNMG1 som kontrollerbar avskrekker	104

Oversikt over vedlegg

Vedlegg A Spørreskjema	123
Vedlegg B Spørreskjema – Besvarelse fra Grepne-Takle	132
Vedlegg C Spørreskjema – Besvarelse fra Kvalvåg	142
Vedlegg D Spørreskjema – Besvarelse fra Sandquist	159
Vedlegg E Spørreskjema – Besvarelse fra Laanemets.....	169

Forkortelser brukt i studien

3B - De tre baltiske landene
ABM - Anti Ballistic Missile
BALTOPS - Baltic Operations
BWC - Battle Watch Captain
COM - Commander
D&G - Direction and Guidance
DDoS - Distributed Denial of Service
DNS - Domain Name System
EFP - Enhanced Forward Presence
E-off - Etterretningsoffiser
EU - Europeiske Union
FN - Forente Nasjoner
FOST - Flag Officer Sea Training
HOTO - Hand Over - Take Over
ICBM- Inter Continental Ballistic Missile
INTREP - Intelligence Report
INTSUM - Intelligence Summary
ISR - Intelligence, Surveillance and Reconnaissance
Kapabilitet - Yteevne innen et domene, for eksempel overflatekrigføring
Kapasitet - Mengde yteevne, for eksempel ti fartøy for overflatekrigføring
MAP - Membership Action Plan
MARCOM - Allied Maritime Command
MCCIS - Maritime Command Control Information Information System
MCM -Mine Counter Measures
MPA - Maritime Patrol Aircraft
MSA - Maritime Situational Awareness
NATO - North Atlantic Treaty Organization
NRF - NATO Respons Forces
PASSEX - Passing Exercise
PfP - Partnership for Peace
POL - Pattern Of Life
PPI - Political Path Indication
PPI - Political Policy Indication
RAP - Readiness Action Plan
RAP - Recognized Air Picture
RMP - Recognized Maritime Picture
ROE - Rules of Engagement
SA - Situational Awareness
SHAPE - Supreme Headquarters Allied Powers Europe
SNF - Standing Naval Forces
SNMCMG - Standing NATO Mine Counter-Measures Group
SNMG1 - Standing NATO Maritime Group 1

SOO - Schedule of Operations

SSSB - Ship-Shore-Ship Buffer. Et link system mellom fartøy og landinstallasjoner

STANAVFORLANT - Standing Naval Force Atlantic

STRATCOM - Strategic communications, “The coordinated and appropriate use of NATO communications activities and capabilities – Public Diplomacy, Public Affairs (PA), Military Public Affairs, Information Operations (Info Ops) and Psychological Operations (PSYOPS), as appropriate – in support of Alliance policies, operations and activities, and in order to advance NATO’s aims.” (NATO Strategic Communications Policy, dated 29 Sep 09)

TTP - Tactics Techniques and Procedures

VJTF - Very High Readiness Joint Task Force

1 Innledning

Første halvår 2017 inngikk jeg i staben til Standing NATO Maritime Group 1 (SNMG1). SNMG1 inngår i North Atlantic Treaty Organization (NATO) sin Standing Naval Forces (SNF), og er et av virkemidlene NATO har tilgjengelig for å nå sine strategiske mål. Begreper som "assurance measur", "deterrence", "situational awareness" og "enhanced forward presence" ble flitting brukt i SNMG1, som er en taktisk militær enhet. Dette var begreper for oppdrag SNMG1 skulle utføre, bidra til eller støtte andre i utførelsen av, samt aktiviteten var i stor grad rettet mot Østersjøregionen og de baltiske landene. Jeg vil forklare begrepene senere i kapittel 3. De politiske formuleringene fra NATOs toppmøteerklæringer fra Wales (2014) og Warszawa (2016) ble brukt i staben for utførelsen av SNMG1s oppdrag. Den tette knytningen mellom politiske formuleringer fra toppnivået, og oppdragsformuleringer ved en taktisk avdeling pirret min nysgjerrighet som yrkesoffiser. Det gjør at jeg i denne studien ønsker å utforske hvordan SNMG1, gjennom sin aktivitet, bidrar til NATOs strategiske målsetninger om økt situasjonsbevissthet i Østersjøen, og russisk avskrekking for å sikre de baltiske statenes selvstendighet.

1.1 Problemstillingen

Juan Linz og Alfred Stepan beskriver forholdet mellom demokrati og stat på følgende måte:

"Democracy is a form of governance of a state. Therefore, there cannot be a democracy without a state, or such an intense lack of identification with the state that large groups of individuals in the territory want to join a different state or create an independent state" (Linz & Stepan, 1996, s. 7).

Videre sa Max Weber at "the state is the only human Gemeinschaft which lays claim to the monopoly on the legitimated use of physical force" (Waters & Waters, 2015, s. 137). Adam Smith skriver at statens første grunnleggende oppgave var "the duty of protecting the society from violence and invasion of other independent societies" (Smith, 2000, s. 915). For de baltiske landene var dette drøye bestillinger. De var tre nyopprettede demokratier, med en fallert supermaktnabo som ønsket å gjenreise sin interne og internasjonale anseelse. Russland, som den dominerende republikk i Sovjetunionen, hadde og en historikk for militærintervensjon i stater de anså som innenfor sin interessesfære.

Russlands annektering av Krim og intervensjon i Georgia og Ukraina, har gjort relasjonen mellom NATO og Russland vanskeligere. NATO beskriver russisk framferd som "Russia's recent activities and policies have reduced stability and security, increased unpredictability, and changed the security environment" (NATO, 2016b). De baltiske landene har blitt frontstater i en spent situasjon. NATO hevder de har "responded to this changed security

environment by enhancing its deterrence and defence posture, including by a forward presence in the eastern part of the Alliance” (NATO, 2016b). NATOs strategiske målsetninger kan leses ut av slutterklæringen etter toppmøtet i Warszawa i 2016. Warszawaerklæringen sier ”the Alliance must and will continue fulfilling effectively all three core tasks as set out in the Strategic Concept: collective defence, crisis management, and cooperative security” (NATO, 2016b). Videre sier erklæringen at

”The Alliance military posture is defensive in nature. Deterrence and defence are at the heart of the Alliance’s mission and purpose – as the fundamental means of preventing conflict, protecting Allied territories and populations, and maintaining the Alliance’s freedom of decision and action at any time” (NATO, 2016b).

Det er to avsnitt i slutterklæringen som er spesielt relevante for denne studien. For å øke sin situasjonsbevissthet hevder NATO:

”We will further improve our strategic anticipation by enhancing our situational awareness, particularly in the east and south and in the North Atlantic. Our ability to understand, track and, ultimately, anticipate, the actions of potential adversaries through Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (ISR) capabilities and comprehensive intelligence arrangements is increasingly important. These are essential to enable timely and informed political and military decisions” (NATO, 2016b).

NATO beskriver sine maritime målsetninger som:

”The Alliance maritime posture supports the four roles consisting of collective defence and deterrence, crisis management, cooperative security, and maritime security, and thus also contributes to projecting stability. The Standing Naval Forces are a core maritime capability of the Alliance and are the centrepiece of NATO’s maritime posture. They are being enhanced and will be aligned with NATO’s enhanced NATO Response Force to provide NATO’s highest readiness maritime forces. We will continue to reinforce our maritime posture by exploiting the full potential of the Alliance’s overall maritime power” (NATO, 2016b).

Problemstillingen er:

Hvordan bidrar SNMG1, gjennom sin aktivitet, til NATOs strategiske målsetninger, slik de fremstilles i slutterklæringene etter toppmøtene i Wales (2014) og Warszawa (2016), om økt situasjonsbevissthet i Østersjøen og russisk avskrekking?

1.2 Avgrensninger

Studien vil avgrenses til NATO-enheten SNMG1 og styrkens aktivitet i Østersjøen. Med aktivitet i denne studien menes avdelingens seilingsmønster med trening, øvelser og operasjoner og interaksjon med landene i forbindelse med havnebesøk i Estland, Latvia og Litauen. Jeg vil undersøke hvordan dette bidrar til å nå NATOs overnevnte strategiske målsetninger. Det gjør at studien begrenses til de effekter SNMG1 råder over, og aktiviteten avdelingen er delaktig i. Det kan likevel bli nødvendig å kommentere andre avdelingens tilstedeværelse og aktivitet i samme område, der dette påvirker situasjonen for SNMG1.

Jeg vil tidsmessig avgrense denne studien til første halvdel av 2017. Da var Sjøforsvarets fregatt KNM Roald Amundsen kommandomessig overført til NATO og fungerte som flaggfartøy for SNMG1. Flagggkommandør Ole Morten Sandquist var styrkesjef for SNMG1, Kommandørkaptein Ruben Grepne Takle var stabssjef og Eivind Kvalvåg var skipssjef på flaggfartøyet. Datainnsamlingen vil primært være rettet mot disse aktørene som var deltakere i aktiviteten til SNMG1. Det gjør at studien i stor grad vil begrenses til å gi utøvernes syn på problemstillingen.

Denne studien skal være ugradert, det vil sette begrensninger på hvilken informasjon respondentene kan dele i besvarelsen av spørreskjemaet og hvilke spørsmål jeg stiller. Videre medfører det at jeg tilstreber å formulere spørsmålene slik at respondentene skal kunne gi ugraderte svar.

1.3 Studiens struktur

Studien er inndelt i 8 kapitler. Etter innledningskapitlet, kapittel 1, følger kapittel 2 med metodebeskrivelse. Kapitlet vil beskrive kilder samt utfordringer med valgt metode og kildene.

Kapittel 3 gir det teoretiske grunnlaget med empirisk setting og studiens operasjonalisering.

Kapittel 4 gir studiens bakgrunn for de baltiske landene og Russland. Fokuset ligger på de baltiske landenes demokratisk tilstand, landenes militære styrkeforhold, Russlands framferd til bekymring og det forventede russisk handlingsmønsteret.

Kapittel 5 gir studiens bakgrunn for NATO og Allied Maritime Command (MARCOM) med alliansens Standing Naval Forces, samt en beskrivelse av SNMG1.

Kapitlene 6 – 7 utgjør studiens analysedel. Analysen er oppdelt i et kapittel for hvert av studiens fokusområder: Avskrekking og Situasjonsbevissthet i Østersjøområdet.

Kapittel 8 vil oppsummere analysen, konkludere og besvare studiens problemstilling. I tillegg vil jeg gjøre noen betraktninger rundt uavtappet potensiale, og dermed SNMG1s mulighet til å bidra i sterkere grad til NATOs strategiske mål innen de analyserte fokusområdene.

2 Metode

Studien er gjennomført som en case-studie. Studiens datainnsamlingsmetode vil være gjennom et strukturert spørreskjema. Ved å bruke kvalitativ metode kan jeg gå mer i dybden, og på bakgrunn av dette få en større forståelse som kan anvendes på et bredere utvalg av lignende caser. En styrke med strukturert spørreskjema som kilde, er at det gir målrettet fokus direkte på casens emner og respondentene kan gi deres innsiktsfulle opplevde årsakssammenhenger med egne ord. Da kompleksiteten ved tematikken er høy, har spørreskjema en fordel, som et intervju ikke har, at respondenten har så lang tid han ønsker på å utforme et presist svar.

For å utvikle spørsmålene har jeg gjennomført en forstudie. Forstudien inkluderer tidligere forskning på relaterte problemstillinger, offentlige NATO-dokumenter, sjømaktsteori og teorier som dekker studiens fokusområder. Dette understøtter kategorisering, registrering og analyse av data som er relevant for studien. Jeg har basert meg på Endsleys metodologi for operasjonalisering og måling av situasjonsbevissthet (Endsley, 2000) og Kahns "Desirable Characteristics Of A Deterrent" for operasjonalisering av avskrekking.

Studiens kilder er:

- SNMG1 Styrkesjef, flaggkommandør Ole Morten Sandquist
- SNMG1 Stabssjef, kommandørkaptein Ruben Grepne Takle
- Skipssjef flaggfartøyet SNMG1, kommandørkaptein Eivind Kvalvåg
- Estland KVPS J3-5 OPJsk, Kaptenmajor Ott Laanemets

Jeg gjennomførte i tillegg en test av spørreskjemaet på orlogskaptein Jakob-Andre Kjelby, fra Sjøforsvaret, som har god kjennskap til maritime operasjoner.

Jeg utarbeidet et spørreskjema på bakgrunn av min datainnsamlingsplan. Spørreskjemaet er utarbeidet på engelsk. Dette ble gjort for å ha entydige spørsmål til de ønskede respondentene. Planen inkluderte, i tillegg til de fire overnevnte, en representant fra MARCOM. MARCOM har ikke besvart mine henvendelser, og den ønskede representanten har heller ikke svart på personlige henvendelser.

Jeg har valgt respondentene ut ifra hvordan deres posisjoner i SNMG1 utfyller hverandre med tanke på datainnsamlingen. Jeg forventer at Sandquist, som styrkesjef, vil ha god innsikt i det overordnede bildet og sjefsdialogen med MARCOM, staben og styrkens skipssjefer. Sandquist var så tett på MARCOM at han vil kunne kompensere for noe av tapet av den manglende responsen fra hovedkvarteret. Grepne-Takle vil som stabssjef ha detaljert kunnskap om prosessene i staben, dialog med MARCOM og styrkens skipssjefer. Kvalvåg vil

som skipssjef ha detaljert kunnskap om utførelsen og rapporteringen av styrkens oppdrag. Samtlige fra SNMG1 har deltatt på styrkens aktiviteter i forbindelse med havnebesøk. Laanemets vil som offiser, ved det fellesoperative hovedkvarteret, ha innsikt i hvordan de baltiske landene opplever SNMG1 og støtter eller blir støttet av styrken. På denne måten kompletterer de hverandre, men kan belyse sine opplevelser fra forskjellige funksjoner og ansvarsområder.

Spørreskjemaets innledes med en introduksjon om studiets tematikk, for felles forståelse. Videre er det en faglig forklarende introduksjonstekst til de forskjellige temaene.

Spørreskjemaets spørsmål er av overordnet karakter for å tillate intervjuobjektene størst mulig frihet, for å skape bredest mulig grunnlag for datafangst og beviskjede. Kildenes forskjellige roller og tilgang til informasjon medførte at intervjuobjektene ikke nødvendigvis var i stand til å besvare samtlige spørsmål.

Hvert spørsmål hadde stikkord for emner jeg ønsket besvart. Et eksempel på dette er:

What support was provided to SNMG1 for collecting data (objects/tracks)?

- From MARCOM
- From other allied entities, incl hand-over – take-over
- From the Baltic states

Etter testen av spørreskjemaet på Kjelby, anvendte jeg hans testsvar og tilbakemeldinger, for å korrigere spørreskjemaet slik at det skulle sikre intendert forståelse av spørsmålene.

Etter mottak av besvarelsene har jeg:

- Systematisering av dataen. Det innebærer at innhentet data registreres, kategoriseres, grupperes, merkes og tilordnes tematikken for at den skal være spor-, søk- og sorterbar
- Evaluering av dataen. Kildens pålitelighet og svarenes riktighet evalueres. Respondentenes evne til å besvare spørsmålene vil variere, blant annet ut ifra deres funksjon i SNMG1, og svarenes tyngde vil derfor kunne vektes ulikt i analysen.
- Analyse av data. Identifisert de viktige elementene i svarene og analysert hva dette innebærer i forhold til problemstillingen.
- Sammenstilling av data og funn. Dette innebærer at svarene og de identifiserte funnene blir kombinert for å identifisere eventuelle mønstre. Dette materialiserer seg som en tabell for hver av delproblemstillingene, økt situasjonsbevissthet i Østersjøen og russisk avskrekking, i henholdsvis kapittel 6 og 7 under tittelen ”Studiens data”. Tabellen har tre kolonner, med følgende inndeling:

Forskningsspørsmål	Svar fra respondentene	Funn
--------------------	------------------------	------

- Tolkning av studiens data: Betydningen av analysert og sammenstilt data og funn drøftes og vurderes, i henholdsvis kapittel 6 og 7, under delkapitlene etter "Studiens data".

Reliabilitet er søkt ivaretatt gjennom studiens sporbarhet. Sporbarheten muliggjør gjentakelse av case studien og ivaretas gjennom den vedlagte intervjuguide og de transkriberte intervjuene. Validitet er søkt sikret gjennom tre hovedtiltak:

- Bruk av flere kilder, både når det gjelder bakgrunnsdokumentasjonen og intervjuobjektene.
- Beviskjeden sikres gjennom besvarelsen av spørreskjemaet, og
- Utkast av studierapporten er gjennomgått av en av primærkildene

I den aktuelle perioden var jeg selv del av staben i SNMG1. Det har gitt meg tilgang, innsikt i enhetens aktivitet og kjennskap til kildene. Dette lettet utarbeidelsen av forstudien og intervjuguiden, samt innsamlingen da jeg kjenner intervjuobjektene godt da det gjør intervjusituasjonen lettere og bidrar til en mer flytende samtale.

"A common complaint about case studies is that it is difficult to generalize from one case to another" (Yin, 2003, s. 38). Dette kan være en utfordring for denne studien. Det er en lang rekke forhold som må forbli som de var i 2017 for at studien skal være fullt ut gyldig for andre caser. En ikke uttømmende liste over forhold som vil påvirke muligheten for studiens analytiske generalisering vil være:

- Forholdet mellom NATO og Russland. Det anstrengte forholdet mellom NATO og Russland har vært stabilt siden annekteringen av Krim i 2014. Dette kan endre seg, partenes motivasjon kan for eksempel være økonomiske eller frykt for krig.
- NATOs fokusområder. I tiåret før annekteringen av Krim var NATO i betydelig grad fokusert på operasjoner i Afghanistan. Nye konflikter kan fremprovosere endring i dette fokuset.
- Nasjonale forskjeller. Det er nasjonene som finansierer deltakende fartøys aktivitet, det kan gi utslag i deres ambisjonsnivå. Det er trolig stor forskjell i de deltakende nasjonenes fokus på Russland. Kulturelle forskjeller vil også kunne spille inn.
- Forskjeller i SNMG1 styrkesammensetning. Det vil medføre endring i kapabiliteter og kapasiteter. Det vil ha direkte innvirkning på avdelingens evne til å utføre operasjoner

Jeg vil gjennom studien vise mulighetene for analytisk generalisering. Kunnskapen vil likevel være kontekstualisert og kontekstsensitiv. En bruker vil måtte vurdere anvendeligheten basert på analyse av likheter og forskjeller i kontekst.

Casestudie som metode er sårbar på flere måter. Avhengigheten av gode spørsmål er opplagt. Videre er metoden sårbar for kildenes eventuelle dårlige hukommelse, misforstår spørsmålet, begrenset til respondentenes evne til å gjøre vurdering av endring i forhold til tidligere forhold, respons bias, eventuelle dårlige formuleringer og kildens ønske om å gi meg som gjennomfører innsamlingen det jeg ønsker. Det siste punktet er jeg potensielt ekstra sårbar for, da både kildene og jeg ønsker at det vi har deltatt i skal ha hatt en verdi, samt at de er gode kolleger, bekjente og venner. Det mest effektive blir da å undersøke om andre kilder er sammenfallende eller motstridene med informasjonen fra besvarelsen av spørreskjemaene.

3 Teori

3.1 Situasjonsbevissthet

3.1.1 Bakgrunnshistorie og dagens setting

NATO erklærte i sin slutterklæringen etter toppmøtet i Warszawa at ”Russia’s recent activities and policies have reduced stability and security, increased unpredictability, and changed the security environment” (NATO, 2016b). Videre hevder NATO ”We will ensure that the NATO Command Structure remains robust and agile, and able to undertake all elements of effective command and control for simultaneous challenges across the full spectrum of missions” (NATO, 2016b). Den økte uforutsigbarheten, og endringer i sikkerhetssituasjonen, gjør det med andre ord mer utfordrende å opprettholde adekvat situasjonsbevissthet. Spesielt med tanke på å kunne understøtte effektiv kommando og kontroll av hele spekteret av NATOs operasjoner enn tidligere. For å håndtere denne utfordringen ønsker NATO å øke sin situasjonsbevissthet og definerer sitt ambisjonsnivå slik:

”We will further improve our strategic anticipation by enhancing our situational awareness, particularly in the east and south and in the North Atlantic. Our ability to understand, track and, ultimately, anticipate, the actions of potential adversaries through Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (ISR) capabilities and comprehensive intelligence arrangements is increasingly important. These are essential to enable timely and informed political and military decisions” (NATO, 2016b).

3.1.2 Teoretisk grunnlag

NATOs definisjon av situasjonsbevissthet er: ”The knowledge of the elements in the battlespace necessary to make well-informed decisions” (NATO_STANDARDIZATION_OFFICE, 2018). Jeg mener ambisjonsnivået til NATO, krever mer av situasjonsbevissthet enn det NATOs definisjonen legger i begrepet. Denne studien vil derfor i tillegg basere seg på Mica R. Endsleys definisjon og teoretiske rammeverk for situasjonsbevissthet, og som grunnlag for operasjonaliseringen. Endsley definerer situational awareness (situasjonsbevissthet) som:

”Situation awareness is the perception of the elements in the environment within a volume of time and space, the comprehension of their meaning, and the projection of their status in the near future” (Endsley, 1995, s. 36).

Ut ifra denne definisjonen, fremstår det klart at situasjonsbevissthet er langt mer enn å være oppmerksom og registrere et stort antall datapunkter. Endsley opererer med tre hierarkiske nivåer for situasjonsbevissthet (Endsley, 1995).

Nivå 1 situasjonsbevissthet er oppleve status, attributter og dynamikk av relevante elementer i miljøet (Endsley, 1995).

Nivå 2 situasjonsbevissthet er forståelse av den nåværende situasjonen. Forståelse av situasjonen er basert på en syntese av uensartede nivå 1 elementer. Nivå 2 situasjonsbevissthet går ut over det å være klar over de tilstedeværende elementene, til å forstå betydningene av disse elementene i lys av egne mål. Nivå 2 er basert på kunnskap om elementene fra nivå 1, sammenstilt for å danne mønstre. Det skaper en forståelse av betydningen til objekter og hendelser som gir beslutningstaker et helhetlig bilde av miljøet (Endsley, 1995).

Nivå 3 situasjonsbevissthet innebærer en vurdering av fremtidig utvikling og tilstand basert på kunnskap om elementenes status og dynamikk, samt forståelse av situasjonen. Disse elementene gjør utvikling av nivå 3 situasjonsbevissthet tidkrevende, og til noe som må bygges opp over tid. Dette vil understøtte beslutningstaking, prediktiv situasjonsbevissthet, og vil gi nødvendig kunnskap og tid til å bestemme seg for det gunstigste handlingsalternativet, for å nå egne målsetninger (Endsley, 1995).

I følge Endsley vil evnen til å opparbeide situasjonsbevissthet, holdes tilbake av begrenset oppmerksomhets- og arbeidsminneskapasitet. Når de er utviklet, kan langtidsminne lagre, mest sannsynlig i form av mentale modeller, og omgå begrensningene ved å sørge for integrasjon og forståelse av informasjon i tillegg til projeksjon av fremtidige hendelser. SA er i stor grad påvirket av en persons mål og forventninger, som vil påvirke hvordan oppmerksomheten rettes, hvordan informasjon oppfattes og hvordan den tolkes. Automatikk kan være nyttig for å overvinne oppmerksomhetsgrenser, og redusere presset mot arbeidsminnet.

Selv om SNMG1 er en gripbar og anvendelig maritim ressurs for NATO, vil en slik enhet ha en rekke begrensninger i kapabilitet og kapasitet til å bidra i bygging av situasjonsbevissthet. Naturlige begrensninger vil være: 1) Østersjøregionen er et nytt operasjonsmiljø for mange av SNMG1s deltakere, 2) tid i Østersjøregionen, 3) seilingstid, 4) sensorenes kapabiliteter, for eksempel frekvensområde, følsomhet og rekkevidde, 5) styrkes størrelse og der igjennom mulige geografiske utspredning med tilhørende sensordekning.

Etterretning beskrives i ambisjonsnivået som nøkkelen til å bygge situasjonsbevissthet. Det byr på ytterligere et par utfordringer, og mulige begrensninger for SNMG1. Det kan være sensorer på fartøyene som har et graderingsnivå, for eksempel på grunn av deres kapabilitet, som forhindrer direkte deling med NATO. Etterretning kan i tillegg sees på som en form for valuta som kan utveksles mellom nasjoner. Dette kan medføre at en nasjon vil vegre seg for å dele direkte med NATO, da den bilaterale utvekslingen stopper dersom

etterretningsvurderingen allerede er tilgjengelig i NATO. Dette vil jeg utdype og drøfte senere i oppgaven.

3.1.3 Operasjonalisering

Jeg vil undersøke om, og hvordan NATO bruker SNMG1 til å øke sin situasjonsbevissthet, slik det er beskrevet i metodekapittelet. Jeg har basert meg på Endsleys metodologi for måling av situasjonsbevissthet (Endsley, 2000). Denne metodologien er brukt av Valaker, Hærem og Bakken i deres studie om konsekvensene mediarikhet har for delt situasjonsbevissthet og lagytelse (Valaker, Hærem & Bakken, 2018). Operasjonaliseringens inndeling og oppbygning:

1) Målsetning

a. Delmål

i. Element

1) SNMG1 for økt situasjonsbevissthet i Østersjøregionen

a. Økt nivå 1 situasjonsbevissthet, oppfattelse av elementer i omgivelsene

i. MARCOMs krav

ii. Innsamling

iii. Oppfattelse

iv. Formidling

v. Støtte

vi. Beslutningsstøtte

b. Økt nivå 2 situasjonsbevissthet, forståelse av elementenes betydning

i. MARCOMs krav

ii. Produksjon

iii. Forståelse

iv. Formidling

v. Støtte

vi. Beslutningsstøtte

c. Økt nivå 3 situasjonsbevissthet, projeksjon av omgivelsenes status i tiden fremover

i. MARCOMs krav

ii. Produksjon

iii. Projeksjon

iv. Formidling

v. Støtte

vi. Beslutningsstøtte

3.2 Avskrekking

3.2.1 Bakgrunnshistorie og dagens setting

NATO beskriver i slutterklæringen etter toppmøtet i Warszawa alliansens hovedoppgave ”to protect and defend our territory and our populations against attack, as set out in Article 5 of the Washington Treaty” (NATO, 2016b). Hensikten med dette er å ”protect and defend our indivisible security and our common values, the Alliance must and will continue fulfilling effectively all three core tasks as set out in the Strategic Concept: collective defence, crisis management, and cooperative security” (NATO, 2016b).

Det er tradisjon for å presisere alliansens formål om kollektivt forsvar i toppmøteerklæringer, men i Warszawa var det kanskje mer betydningsfullt enn på lenge. I tillegg til det anspente forholdet til Russland, så stiller en spørreundersøkelse utført av Pew Research Center i 2015, spørsmål ved villigheten til befolkningen i en rekke NATO-nasjoner, om deres land skal gi militær støtte til en alliert hvis det kom i en militær konflikt med Russland (Cuddington, 2016). Spørreundersøkelsen avdekket, blant annet, at det var flertall mot å stille opp for en alliert i Italia, Frankrike og Tyskland, tungvektene militært i NATO. Om det ikke nødvendigvis var en direkte respons på undersøkelsen, så svarte uansett NATO med å poengtere ”No one should doubt NATO's resolve if the security of any of its members were to be threatened” (NATO, 2016b).

NATO ser på Russland som en aktør som har redusert stabilitet og sikkerhet, økt uforutsigbarhet og endret sikkerhetsmiljøet (NATO, 2016b). Russisk aktivitet i Østersjøregionen beskrives som ”provocative military activities near NATO borders” (NATO, 2016b). NATO poengterer at ”The Alliance does not seek confrontation and poses no threat to Russia” (NATO, 2016b). NATO hevder å ha respondert på Russlands fremferd gjennom ”enhancing its deterrence and defence posture, including by a forward presence in the eastern part of the Alliance” (NATO, 2016b).

Basert på slutterklæringen etter toppmøtet i Warszawa vil alliansen ”ensure that NATO has the full range of capabilities necessary to deter and defend against potential adversaries and the full spectrum of threats that could confront the Alliance from any direction” (NATO, 2016b). NATO beskriver i slutterklæringen etter Warszawa sin innretning som:

”The Alliance military posture is defensive in nature. Deterrence and defence are at the heart of the Alliance’s mission and purpose – as the fundamental means of preventing conflict, protecting Allied territories and populations, and maintaining the Alliance’s freedom of decision and action at any time” (NATO, 2016b).

Det er en sammenheng mellom NATOs situasjonsbevissthet og alliansens avskrekkingstiltak. NATO sier:

”must continue to adapt its strategy in line with trends in the security environment – including with respect to capabilities and other measures required – to ensure that NATO's overall deterrence and defence posture is capable of addressing potential adversaries' doctrine and capabilities, and that it remains credible, flexible, resilient, and adaptable” (NATO, 2016b).

Dersom NATO skal være i stand til å tilpasse avskrekkingstiltak til sikkerhetssituasjonen, vil det være nødvendig med situasjonsbevissthet på et nivå som gjør alliansen i stand til å predikere trusler med en tidshorison, som igjen gir nødvendig tid til å treffe ønskede tiltak.

3.2.2 Teoretisk grunnlag

Tanken om avskrekking er på ingen måte ny, dette kan blant annet illustreres gjennom Hermokrates sitat i Peloponneskrigen av Thukydides:

”Nobody is driven into war by ignorance, and no one who thinks that he will gain anything from it is deterred by fear. The truth is that the aggressor deems the advantage to be greater than the suffering; and the side [that] is attacked would sooner run any risk than suffer the smallest immediate loss . . . [W]hen there is mutual fear, men think twice before they make aggressions upon one another” (Long, 2008, s. 5).

Aktualiteten til avskrekking som strategi har gått i bølgedaler. Den teoretiske utviklingen innen avskrekking som strategi skjøt fart på 50- og 60-tallet som en følge av den kalde krigen og amerikansk/NATO avhengighet av atomvåpen for avskrekking. Etter angrepene i USA 9/11 2001, endret både USA og NATO fokus og operasjonene var rettet mot underlegne motstandere. Med Russlands invasjon av Georgia i 2008 og Ukraina i 2014, har NATO igjen fått større fokus på avskrekking slik det fremkommer i slutterklæringene etter toppmøtene i Wales og Warszawa.

I denne studien vil jeg bruke Austin Longs definisjon for avskrekking:

”Deterrence is the manipulation of an adversary's estimation of the cost/benefit calculation of taking a given action. By reducing prospective benefits or increasing prospective costs (or both), one can convince the adversary to avoid taking the action” (Long, 2008, s. 7).

Long beskriver avskrekking, manipulering av kost-nytteberegning og skaper av frykt, som en form for tvang (Long, 2008). Ifølge Long krever alle former for tvang og trusler to elementer, den troverdige evnen til å skade og den troverdige viljen å utføre denne skaden.

Det er vesentlig at skaden som påføres, må være tilstrekkelig stor til å overgå den mulige gevinsten til handlingen som skal avskrekkes.

William W. Kaufmann mener at avskrekking består av to hovedkomponenter. Den første, er den uttrykte hensikt/intensjon om å forsvare en interesse. Den andre, er den demonstrerte evnen til å forsvare den aktuelle interessen. Alternativt å påføre angriperen en så høy kostnad at selv om en oppnår sine målsetninger, vil det ikke være verdt kostnaden (Kaufmann, 1958).

Herman Kahn, en av de store analytikerne innen avskrekking gjennom bruk av atomvåpen, publiserte en liste over det han kalte "Desirable Characteristics Of A Deterrent" i boken "On Thermonuclear War" (Kahn, 1960). Listen inneholdt følgende egenskaper (min oversettelse): Skremmende, ustoppelig, overbevisende, billig, ikke utsatt for uhell og kontrollerbar. Ifølge Kahn må man balansere hvor skremmende man fremstår.

Skremmende nok til at ens allierte føler seg sikrere gjennom alliansen, og samtidig virke overbevisende på en fiende. Likevel må styrken ikke fremstå som så skremmende at motparten føler seg mer usikker enn nødvendig, noe som kan føre til at de velger å angripe først. Kahn har skrevet at "The easiest way in which one can put unintentional strains on the enemy is to have a force which looks "trigger-happy"" (Kahn, 1960, s. 109). Videre presiserer Kahn at det vil virke stabiliserende om styrken fremstår som om de ikke trenger å være "trigger-happy" for å overleve. Styrkene må være kontrollerbare for å vinne tillit. Det verste som kan skje er at man bringes ut i krig ved uhell, da vil man trolig heller ikke ha gjort de nødvendige eller ønskede forberedelser for en krig.

Mazarr & Goodby underbygger denne teorien gjennom sin konklusjon om at avskrekking er et gjensidig forhold som involverer kommunikasjon og signalering, samt forutsetter at stater tar beslutninger som følger kost-nytte vurderinger, som kan bli manipulert (Mazarr & Goodby, 2011).

Austin Long poengterer at avskrekking i tillegg inneholder et følelseselement (Long, 2008). Dette følelseselementet er frykt, og er ikke nødvendigvis lett å observere. Vektleggingen av frykt illustrerer betydningen av det ukjente i avskrekking. Det ukjente ved avskrekking, skapt av blant annet frykt, gjør det vanskelig å gjennomføre kost-nytteberegninger.

Thomas Schelling har argumentert for at avskrekking kan forsterkes av å ikke være helt klar i uttalte trusler, isteden som han har kalt et av sine kapitler "The Threat That Leaves Something To Chance" (Schelling, 1980). I følge Schelling er nøkkelen til slike trusler at:

"one may or may not carry them out if the threatened party fails to comply, the final decision is not altogether under the threatener's control. The threat is not quite of the

form “I may or may not, according as I choose, “but, has an element of “I may or may not, and even I can´t be altogether sure” (Schelling, 1980, s. 188).

”Chance” i dette tilfellet kan ifølge Schelling være et uhell, en tredjeparts innflytelse, ufullkommenhet i beslutningsmaskineriet, eller bare prosesser vi ikke fullt ut forstår. Det er noe i situasjonen hverken den som truer, eller blir truet fullt ut kontrollerer. Schellings poeng er at, om en aktør tror at å gjennomføre en handling en annen part ønsker å avskrekke vil iverksette hendelser. Disse kan eskalere utover begge parters kontroll, da vil deres usikkerhet gjøre det mindre sannsynlig at handlingen gjennomføres. Dette er spesielt effektivt, dersom den avskrekkende trusselen matches med en mottrussel av lik, eller større, størrelse enn motstanderen.

Long understreker at når det gjelder intensjon og avskrekking, så er det lettere å avskrekke for å opprettholde status quo, enn det er å endre status quo gjennom tvang (Long, 2008).

Ifølge Long er beroligelse et betydningsfullt aspekt ved avskrekking, som noen ganger blir underkommunisert (Long, 2008). Schelling poengterer beroligelses betydning for avskrekking, ved at det innebærer at den truede skaden ikke vil bli påført dersom avskrekkelsen holder. Uten troverdig beroligelse, er det ikke noe incitament til å avstå fra handlingene det avskrekkes mot. John Herz bruker sikkerhetsdilemma som begrep for å beskrive en situasjon hvor en part, ved å iverksette tiltak som øker sin egen sikkerhet, gjør at en annen part føler seg mindre trygg (Herz, 1950). Uten troverdig beroligelse kan det medføre at avskrekkende tiltak slår tilbake, og medføre at begge partene føler seg mindre sikre. Troverdighet blir på denne måten avskrekkings krumtapp, ved at den går på troverdigheten til trusselen og beroligelsen.

Det er vanskelig å vurdere aktørers evne og intensjon. Long beskriver evne som sammensatt av aggregert styrke, nærhet og maktprojeksjonskapasitet (Long, 2008). Aggregerte styrker er et vidt begrep, som inkluderer alt fra antall personer og utstyr til trening, ledelse og doktrine. Geografisk nærhet gjør bruk av kraft lettere, så en nærliggende trussel er mer troverdig enn en fjern en. Maktprojeksjonskapasitet består av elementer som reduserer avstanden. Dette inkluderer logistikk, styrkenes mobilitet, transportmidler og våpen systemer med lang rekkevidde. Det er betydelig vanskeligere å vurdere en aktørs intensjon, enn hans evne. Dette kompliseres ytterligere når avskrekking skal gå ut over grensene til en stat. Schelling formulerte det presist med: ”the difference between the national homeland and everything ‘abroad’ is the difference between threats that are inherently credible, if unspoken, and the threats that have to be made credible” (Schelling, 1966, s. 36).

Ifølge Schelling er omdømme en kilde til troverdighet. Schelling skrev at "what one does today in a crisis affect what one can be expected to do tomorrow" (Schelling, 1966, s. 93). Dette gjør bygging av omdømme og troverdighet annerledes. Ved å håndtere kriser i fred på en god måte vil det kunne gi to effekter, avskrekkende på en opponent og beroligende på allierte. I tillegg til å ha en avskrekkende effekt på en opponent, vil en aktørs fredstidsaktiviteter også kunne fremprovosere en slitasje over tid. Dersom en aktør kan finne områder der den har en komparativ fordel og utnytte den, kan det potensielt tvinge motparten til å bruke uforholdsmessig mye ressurser for å være konkurransedyktige. Det vil gi motparten valget mellom å nedprioritere andre deler av forsvarssektoren, eller å forbruke større deler av samfunnets ressurser på forsvaret.

Stater bruker avskrekkingsstrategier for å understøtte nasjonale målsetninger i et konkurranseutsatt miljø. Stater må derfor balansere fasthet mot risikoen for eskalering og krig, det introduserer begrepet "Crisis stability", eller krisestabilitet på norsk (Morgan, 2003). "Crisis stability can be described as the degree to which mutual deterrence between dangerous adversaries can hold in a confrontation" (Morgan, 2013, s. 1). Det handler om hvordan stater som er truet, kan bygge opp styrker og bruke styrkeprosjeksjon til å unngå krig uten å måtte trekke seg. Morgan beskriver krisestabilitet som "the degree to which adversaries at the brink of war do not feel pushed to attack first, either to seize a fleeting first-move advantage or for fear of having to absorb a crippling first strike from the enemy" (Morgan, 2013). Jean-Pierre Langlois beskriver krisestabilitet som "about how far one can go in a deliberate escalation, with a reasonable chance of keeping it under control" (Langlois, 1991, s. 802). En krise vil forbli stabil så lenge ingen av de involverte partene tror at å starte en konflikt vil være til deres fordel (Morgan, 2013).

3.2.3 Operasjonalisering

Jeg vil undersøke om og hvordan NATO bruker SNMG1 for å avskrekke Russland fra å angripe østersjølandene. Jeg vil bruke Kahns "Desirable Characteristics Of A Deterrent" for operasjonaliseringen (Kahn, 1960). Operasjonaliseringens inndeling og oppbygning:

- 1) Målsetning
 - a. Delmål
 - i. Element

- 1) SNMG1s for avskrekking av Russland
 - a. Skremmende
 - i. Styrken
 - b. Ustoppelig

- i. Ustoppelig
- c. Overbevisende
 - i. Integrasjon i NATOs planverk
 - ii. Integrasjon i NATOs operasjoner
 - iii. Tilstedeværelse
 - iv. Kompetansebygging
 - v. Aktivitet
 - vi. Usikkerhet
 - vii. Omdømmebygging
 - viii. Troverdighet i Russland
 - ix. Troverdighet i de baltiske landene
- d. Billig
 - i. Økonomisk
 - ii. Slitasje
- e. Ikke utsatt for uhell
 - i. Sikkerhet
- f. Kontrollerbar
 - i. Kommando og kontroll
 - ii. Eskalerbar

3.3 Sjømakt

Denne studien vil bruke Guillermo O'Donnells definisjon av en stat:

”A territorially based association, consisting of sets of institutions and social relations (most of them sanctioned and backed by legal system of that state), that normally penetrates and controls the territory and the inhabitants it delimits. Those institutions claim a monopoly in the legitimate authorization of the use of physical coercion, and normally have, as ultimate resource for implementing the decisions they make, supremacy in the control of the means of coercion over the population and the territory that the state delimits” (O'Donnell, 2010, s. 51).

Adam Smith poengterte at en stats første oppgave er: ”the duty of protecting the society from violence and invasion of other independent societies” (Smith, 2000, s. 915). Staten vil søke å løse dette gjennom å utvikle en nasjonal strategi. ”Den samlede utnyttelse av hele spekteret av tilgjengelige virkemidler kaller vi nasjonal strategi, og dette er regjeringens eller den øverste politiske ledelses ansvar” (Diesen, 2000, s. 17). Militærhistorikeren og -teoretikeren Basil Liddell-Hart definerte strategi som ”the art of distributing military means to fulfil the ends of policy” (Liddell Hart, 1954, s. 187). NATO er ikke samstemte

om begrepet strategi, men foretrekker "The art and science of developing and employing instruments of national power in a synchronized and integrated fashion to achieve theatre, national and/or multinational objectives" (NATO, 2015). Selv om disse definisjonene ikke er helt like, er det klart at de er forenlige med tidligere forsvarssjef Sverre Diesens definisjon "Strategi i betydningen utnyttelse av militære midler for å fremme politiske mål kan mer presist betegnes militær strategi" (Diesen, 2000, s. 17).

Sjømakt er det militære virkemiddelet denne studien vil ta for seg. Studien vil bruke Sam Tangredis vide definisjon av sjømakt:

"The combination of a nation-state's capacity for international maritime commerce and utilization of oceanic resources, with its ability to project military power into the sea, for the purposes of sea and area control, and from the sea, in order to influence events on land by means of naval forces" (Tangredi, 2002, s. 114).

Stater har tre formål for bruk av havet: (1) transport av varer og personell, (2) forflytning av militære styrker for diplomatiske hensikter eller for bruk mot mål på land eller til sjøs og (3) for utnyttelse av ressurser i eller under sjøen (Booth, 2014). Videre er statenes marinestyrkers formål, som del av statens maritime politikk, å forsøke å bruke havet til sin egen fordel.

Samtidig som de forsøker å hindre andre fra å bruke havet på en måte som er til deres ulempe.

Ken Booth formulerer tre sjømaktsroller, militær, diplomati og konstabulær (Booth, 2014).

Den militære sjømaktsrollen er marinestyrkers primære rolle og grunnlaget for å kunne fylle de øvrige rollene (Booth, 2014). En marines troverdighet til å true med, samt anvende makt, gir den diplomatiske og konstabulære rollen troverdighet og gjennomslagskraft. Innenfor den militære rollen beskriver Booth fire fredstidsfunksjoner. Den første militære sjømaktsfunksjonen er ifølge Booth strategisk avskrekking gjennom atomvåpen. Denne vil ikke omtales ytterligere da det ikke vil være relevant for studien.

Den andre militære sjømaktsfunksjonen er konvensjonell avskrekking og forsvar. Målet er å avskrekke fra angrep sjøveien, maritimt forsvar i tilstøtende havområder, bidra til maritim stabilitet lokalt og forberede seg for krigsoppdrag. Funksjonen vil i tillegg styrke staten i en eventuell forhandlings situasjon

Den tredje sjømaktsfunksjonen er utvidet avskrekking og forsvar. I denne funksjonen utvides det geografiske området militær sjømakt anvendes, for å bidra til avskrekking og beskyttelse av statens interesser på det åpne hav, egne borgere, statlige interesser og eiendom i fjerntliggende områder. Videre vil denne funksjonen kunne utgjøre den samme avskrekking og forsvar til støtte for en alliert. På denne måten demonstrere allianseforpliktelsene. Dette vil

kreve infrastruktur i de aktuelle operasjonsområdene, for å understøtte operasjonene. Slike deployeringer vil ha politiske implikasjoner, samt være kostbart og krevende.

Den fjerde sjømaktsfunksjonen er omtalt som internasjonal orden. Rollens hensikt er da å sikre internasjonal orden generelt, og på sjøen spesielt. Sikring av navigasjonsfrihet, samt trygg internasjonal handel og transport vil være sentrale oppgaver for denne typen operasjoner. For enkelte aktører vil ambisjonsnivået innebefatte å endre status quo ved å utfordre den etablerte situasjonen. Rollen kan utføres av en enkelt stat, innen rammen av en allianse, eller som en flernasjonal operasjon innen rammen av organisasjoner som for eksempel Forente Nasjoner eller den Europeiske Union. Operasjonen vil kunne tildeles et mandat, som vil kan sette rammer og begrensninger for utøvelse av voldsmakt (Forsvaret, 2015).

Sjømakten får sin diplomatiske påvirkning fra dens oppfattede militære kraft. Diplomatiske anvendelse vil støtte den statlige politikken, spesielt innen forhandlinger og generelt innen internasjonale relasjoner (Booth, 2014). Booth beskriver tre hovedmål for diplomatisk sjømakt. Det første målet er å muliggjøre forhandlinger fra en sterk posisjon. Dette kan gjøres gjennom implisitt eller eksplisitt tvang. Det krever en styrke som er i stand til å utgjøre en trussel, og evner å utøve vold i alle domener for maritim krigføring. Både mot den eller de det skal legges press på, og de det forhandles med. Avhengig av tidligere operasjonsmønster og styrkesammensetning, vil det fremdeles være mulig å kommunisere 'business as usual', mens alle ser riset bak speilet. Innad i alliansen vil dette kunne demonstrere samhold, virke beroligende og styrkede på sårbare alliansepartnere. Poenget er gyldig for både allierte med interne trusler, og de som er truet av eksterne aktører. Den beroligende effekten på truede alliansepartnere, vil kunne bidra til å endre deres fremferd, for innen diplomatisk bruk av sjømakt er intensjonen å unngå voldsutøvelse.

Booths andre mål for diplomatisk sjømakt er manipulasjon. Hensikten er å øve innflytelse gjennom å endre de politiske vurderingene, til observatørene. Dette krever skreddersydde tiltak, som vil ha implikasjoner for den maritime styrkens størrelse, sammensetning og taktikk for å kommunisere ønsket budskap, samt oppnå ønsket effekt. Manipulasjon er krevende, og ganske uforutsigbart, fordi effekten er avhengig av andres oppfattelse av egne tiltakene. Diplomatiske sjømakt, gjennom manipulasjon kan ha mange målsetninger. Blant annet: endre forhandlingsposisjonen innen alliansen, demonstrere støtte til andre stater, oppnå eller øke tilgangen til nye stater og bygge opp andre mariner for på den måten skape en proxytrussel. Eller skape en grad av maritim avhengighet, og ha tilstedeværelse i fremmed farvann for å etablere retten til å være interessert.

Booths tredje mål for diplomatisk sjømakt er prestisje. Denne rollen har relativt få spesifikke operative oppgaver. Maritim støtte, havnebesøk og seremonielle aktiviteter, er eksempler på diplomatisk sjømakt som tar sikte på å øke et lands prestisje. Det skal gi et fordelaktig bilde av landet, og samtidig projisere et bilde av en imponerende flåtestyrke. Dette skal gi psykologiske forsikringer til mottagende land.

Sjømakt, i den konstabulære rollen, handler primært om å hevde suverenitet og suverene rettigheter innen statens egne sjøområder (Booth, 2014). Booth beskriver to hovedmål for konstabulær sjømakt, kystvakt og nasjonsbygging. Kystvaktansvaret innebærer beskyttelse av statens interesser, suverenitetshevdelse, ressursforvaltning og opprettholdelse av orden på havet. Operasjonene vil foregå innenfor rammene av internasjonale og nasjonal lovgivning. Den konstabulære rollen, er like mye rettet mot interne aktører som eksterne. Aktiviteten foregår primært innenfor territorialfarvannet, og utføres som maritim versjon av politi, grensevakt og militær støtte til sivilsamfunnet. Dette arbeidet vil ofte få et internasjonalt tilsnitt gjennom transnasjonalt samarbeid.

Den nasjonsbyggende delen, av den konstabulære rollen, bidrar til statens interne stabilitet og utvikling. På grunn av de store geografiske områdene som må dekkes, er det naturlig at marinestyrker ikke vil ha kapasitet til å støtte denne rollen, i stor skala. Likevel kan denne rollens støtte være av uvurderlig betydning ved for eksempel naturkatastrofer. Den konstabulære rollen er for mange stater, den eneste rollen deres marinestyrker er i stand til å utføre. Bakgrunnen for dette kan være at staten ikke opplever en maritim trussel, eller at staten ikke er i stand til å yte nødvendig motstand på grunn av økonomi eller ambisjonsnivå.

For moderne maritime operasjoner er krigføringsdomene sentrale begreper. Disse er:

- Anti-luft krigføring. ”Anti-luft krigføring har som formål å fjerne en luft- eller missiltrussel, eller å redusere den til et akseptabelt nivå” (Forsvaret, 2015).
- Anti-overflate krigføring. ”Anti-overflate krigføring har til hensikt å bekjempe en motstanders overflatestyrker eller hindre effektiv utnyttelse av disse, og kan være offensiv eller defensiv” (Forsvaret, 2015).
- Anti-ubåt krigføring. Hensikten med anti-ubåt krigføring ”er å hindre fienden i å utnytte sine undervannsbåter på en effektiv måte” (Forsvaret, 2015).

4 Bakgrunn de baltiske landene og Russland

4.1 Historisk bakgrunn

Historisk sett utnyttet Estland, Latvia og Litauen, Russlands og Tysklands svake posisjon i 1918, og erklærte seg selvstendige nasjoner samme året. De baltiske landenes selvstendighet ble i løpet av 1920 anerkjent ”til evig tid” av Sovjet-Russland (Lurås & Seim, 2018b; Lurås, Gunhild & Seim, Jardar, 2019; Lurås, Gunhild & Seim, Jardar 2019). Landene etablerte demokratiske republikker, og utenrikspolitisk var fokuset rettet mot vern av selvstendigheten til de respektive nasjonene. Demokratiene viste seg lite levedyktige og utviklingen det første tiåret er beskrevet som ”the representative systems also took on a facade character after an initial experiment in extreme multi-partyism,” (Berglund et al., 2013, s. 21). I løpet av 1930-tallet ble demokratiene erstattet av diktaturer (Lurås & Seim, 2018b; Lurås, Gunhild & Seim, Jardar, 2019; Lurås, Gunhild & Seim, Jardar 2019).

Etter utbruddet av andre verdenskrig, september 1939, krevde Sovjetunionen å få en militærallianse med Estland, Latvia og Litauen, samt militærbase på deres territorium (Lurås, Gunhild & Seim, Jardar, 2019). De baltiske landene så det som nytteløst å motsette seg, og avtalene ble undertegnet en etter en. I juni 1940 ble inngåelsen av disse avtalene, etterfulgt av russiske krav om en utvidet militær okkupasjon, samt regjeringer som var villig og i stand til en ”ærlig gjennomføring av bistanbspakten”. De baltiske landene etterkom igjen kravene og i løpet av et par dager var landene okkupert av russiske militære styrker. I juli samme år arrangerte landene valg der ”det arbeidende folks blokk” fikk godt over 90% av stemmene. De nye nasjonalforsamlingene erklærte seg deretter for sosialistiske sovjetrepublikker, og ble i løpet av august innlemmet i Sovjetunionen. Med unntak av Tysklands okkupasjon, under annen verdenskrig, forble de baltiske landene under det sovjetiske kommunistregimet frem til 1991.

Mikhail Gorbatsjovs maktovertagelse i Sovjetunionen, i 1985, og hans påfølgende perestrojka-politikk, åpnet for bevegelse mot demokratisering og nasjonal uavhengighet for de baltiske landene (Lurås, Gunhild & Seim, Jardar, 2019).

Uavhengighetsprosessene ble blant annet drevet frem av folkefrontene i de respektive landene og hadde et nasjonsbyggende fokus, gjennom språk, flagg og kultur (Lurås & Seim, 2018b; Lurås, Gunhild & Seim, Jardar, 2019; Lurås, Gunhild & Seim, Jardar 2019). Etter Litauens uavhengighetserklæring i 1990 rettet Moskva først politisk press, etterfulgt av en økonomisk blokade, deretter militære midler (Lurås & Seim, 2018b). ”Fjorten mennesker ble skutt eller kjørt ned av stridsvogner. Mange hundre ble såret,” (Lurås & Seim, 2018b). Etter de sovjetiske angrepene i Litauen ble det bygd barrikader i Latvias hovedstad Riga, og ubevæpnede mennesker samlet seg til forsvar av en rekke offentlige bygninger (Lurås, 2018).

Det skulle likevel vise seg å være utilstrekkelig for å avskrekke sovjetisk militært inngrep. ”Den 20. januar 1991 stormet sovjetiske sikkerhetsstyrker Innenriksdepartementet, og fem mennesker ble drept,” (Lurås, 2018). ”Estland oppnådde sin uavhengighet uten den samme dramatikken som Latvia og Litauen,” (Lurås & Seim, 2018a). Slutfasen i uavhengighetskampen ble gjort lettere av det mislykkede statskuppet mot Gorbatsjov i Sovjetunionen 19. august 1991. De baltiske landene utnyttet situasjonen og erklærte seg igjen som uavhengige stater (Lurås & Seim, 2018b; Lurås, Gunhild & Seim, Jardar, 2019; Lurås, Gunhild & Seim, Jardar 2019).

Diesen har definert nasjonal strategi som ”Den samlede utnyttelse av hele spekteret av tilgjengelige virkemidler” (Diesen, 2000, s. 17). For de baltiske landene var målet å ”achieve the irreversibility of restored independence” (Bleiere et al., 1999, s. 3). De baltiske statene valgte det samme middelet for å nå dette målet. ”All three states have chosen their foreign and security policy priorities, namely, membership in the EU and NATO” (Bleiere et al., 1999, s. 3). Den Europeiske Union (EU) og NATO ble identifisert som organisasjoner som kunne bidra til å sikre deres uavhengighet. Etter å ha erklært uavhengighet, var det fremdeles fem betydelige saker som preget forholdet mellom de baltiske landene og Russland: 1) russiske styrker i de baltiske statene, 2) den russiske befolkningen i Estland og Latvia, 3) russisk adgang til Kaliningrad gjennom Litauen, 4) grensetvister med Russland og 5) de baltiske statenes eventuelle medlemskap i NATO (Selliaas, 2002).

EU sine ”Copenhagen criteria” med kravet om ”stable institutions guaranteeing democracy, the rule of law, human rights and respect for and protection of minorities” (European Commission, 2016) ble utfordrende sett i lys av Estland og Latvias eksisterende lovverk om statsborgerskap for deres russiske minoriteter (Lurås, 2018). NATO var skaptiske til å innlemme stater med uavklarte minoritetsproblemer og grensetvister med naboland (Selliaas, 2002). Til tross for dette oppnådde de baltiske landene sine primære utenrikspolitiske mål da de oppnådde både EU- og NATO-medlemskap våren 2004.

4.2 Demokratiske/Politiske forhold i de baltiske landene

De baltiske landene Estland, Latvia, Litauen transiterer fra kommunistiske regimer til demokratier i forbindelse med murens fall og Sovjetunionens kollaps. Landene har deretter blitt medlemmer av både NATO og EU. Organisasjonen Freedom House beskriver den demokratiske tilstanden i de baltiske landene på følgende måte:

”Robust democratic institutions have taken root in Estonia since it regained independence in 1991. Elections are regarded as free and fair, and political and civil rights are generally respected. However, about 6 percent of the country’s

population—mostly ethnic Russians—remain stateless and thus may not participate in national elections. Ethnic tensions remain an issue, as does economic inequality” (Freedom_House, 2017a).

” Latvia has successfully developed into a democracy since regaining independence in 1991. Elections are regarded as free and fair, and political and civil rights are generally respected in practice. Nevertheless, ethnic tensions between the country’s Latvians and its Russians, many of whom are regarded as noncitizens, are acute. Latvia is also troubled by corruption and relatively high income inequality” (Freedom_House, 2018).

” Lithuania is an electoral democracy in which political rights and civil liberties are generally respected. However, corruption and income inequality are serious issues that often arouse public dissatisfaction with the government” (Freedom_House, 2017b).

Landene beskrives som de eneste tilfellene av post-Sovjetisk transisjon til konsoliderte demokratier (Berglund et al., 2013). Likevel står landene overfor en rekke demokratiske utfordringer. Variabler som kan påvirke landenes relasjon til Russland, etniske russere eller utgjør sårbarheter i de respektive landene inkluderer (listen er ikke uttømmende):

Estland og Latvias lovverk om statsborgerskap, fratok folk som ikke var født i landene før 1940, eller som er deres direkte etterkommere, statsborgerskapet (Linz & Stepan, 1996). Dette har vært med på å utvikle kløften Freedom House beskriver ovenfor.

I Estland og Latvia er statsadministrasjonen i prinsippet ett-språklig. Dette er likevel med på å segregere de etniske minoritetene fra majoriteten i landene. Videre er arbeidsmarkedet, delvis segregert langs de etniske linjene, og lønningene til de etniske minoritetene er lavere enn de etniske majoritetene. Den estiske løsningen på denne utfordringen, har i stor grad fokusert på å styrke den russiske befolkningens i estisk språk, og i liten grad økonomisk-, regional- eller sosialpolitikk (Berglund et al., 2013).

I Estland har den politiske elite, klart å overbevise den etnisk estiske befolkningen om en vedvarende russisk trussel mot landets fremtidsutsikter. Videre skal denne trusselen kreve ekstraordinær enstemmighet blant befolkningen. Denne strategien har vært så effektiv for enkelte partier, at det er i deres interesse å opprettholde denne usikkerheten og følelsen av trussel blant befolkningen (Berglund et al., 2013).

I Latvia er samarbeid mellom partier på tvers av de etniske skillelinjer vanskelig. Det har marginalisert de etnisk russiske partiene. Konsekvensene av å samarbeide med et etnisk russisk parti er så alvorlig i forhold til politisk oppslutning ved valg at samarbeid med de etnisk russiske partiene har blitt portrettert som dødsկыsset for latviske partier (Berglund et al., 2013).

Russisk energiavhengighet har vært en politisk utfordring i Litauen. Frem til ferdigstillelsen av gassterminalen i Klaipeda i 2014, hadde Litauen nesten ingen alternative energileverandører. Det har vært tverrpolitisk enighet om behovet for energiavhengighet, og det ville vært politisk farlig for enhver politiker, eller parti, å bryte dette mantraet. Dersom en aktør ville argumentert for å forbli innen det russiske energinettet, ville det resultere i beskyldninger om å være kontrollert av Russland, illojal og mest sannsynlig anklager om korrupsjon. Mange litauere anser Russland som en reel trussel mot landet. Videre er et flertall av befolkningen enige om at et bedre forhold til Russland burde være en utenrikspolitisk prioritet (Berglund et al., 2013).

Korrupsjon beskrives som et generelt problem i Litauen. Året 2016 ble preget av politiske korrupsjonsskandaler. Disse skandalene påvirket høytstående politikere fra fire av seks partier, med en parlamentarisk gruppe i Seimas (Jastramskis, 2017). Korrupsjonsanklagene medførte tvil om de politiske partienes troverdighet (Freedom_House, 2017b) og en spørreundersøkelse avdekket at:

” the political parties in Lithuania (according to residents and civil servants) fall into the top three most corrupt institutions along with the Parliament and courts. General trust rate is also very low – only 6,4% of Lithuanian residents declare that they trust political parties”,(Transparency_International_Lithuania, 2015).

4.3 Militære forhold i de baltiske landene og Russland

De baltiske landene har direkte grenser til Russland. Litauen har i tillegg grense til Russlands nærmeste allierte, Hviterussland. Dette medfører selvfølgelig en sårbarhet i forhold til forsvar av eget land. Likevel er trolig den største landbaserte sårbarheten, for de baltiske landene, knyttet til Suwalki-korridoren, landegrensen mellom Polen og Litauen. Denne korridoren er en flaskehals, bare 65km bred og skiller Kaliningradeskklaven fra Hviterussland. Dersom Russland gjennom militære operasjoner skulle stenge denne korridoren, vil de baltiske landenes landforbindelse til øvrige NATO-land være avskåret. Uten landlinje til sine allierte, og i tillegg være avgrenset til støtte gjennom luft- og sjøveien. Det vil vanskeliggjøre forsterkning av de baltiske landenes forsvar. I tilfelle væpnet konflikt, vil Russland være avhengig av Suwalki-korridoren for å sikre etterforsyning av Kaliningradeskklaven.

Russland er numerisk og militært overlegne i området rundt de baltiske landene og Polen, sammenlignet med NATO (Hodges, Bugajski & Doran, 2018). Ut ifra de påfølgende avsnittene, vil jeg vise at styrkeforholdet innen det maritime domenet er enda sterkere i favør av Russland. Basert på web-sidene til de respektive mariene er deres oppgaver og kapasiteter følgende:

Oppgavene til Estlands marine er blant annet å beskytte Estlands territorialfarvann, i krise forsvare marinens havneområder, sjølinjer for kommunikasjon og sjøtilgang til kysten. Samarbeid med allierte enheter vil bli gjort dersom det anses nødvendig (Estonian_Defence_Forces, 2019 (nedlastet)). Til å løse disse oppgavene har marinen, slik de selv beskriver det ”one of the smallest fleets in the world” (Estonian_Defence_Forces, 2017). Marinen består av tre minerydderfartøy og et støttefartøy (Estonian_Defence_Forces, 2017).

Oppgavene til Latvias marine er blant annet overvåking og kontroll av territorialfarvann og økonomisk sone (Ministry_of_National_Defence_Republic_of_Lithuania, 2013a), eksplosivrydding, kystvakt, søk- og redningsoperasjoner, miljøovervåking og bekjempe miljøforurensning (Nacionālie_Bruņotie_Spēki, 2019 (nedlastet)-c). Til å løse disse oppgavene, har marinen en minerydderskvadron bestående av fem mineryddere og et støttefartøy (Nacionālie_Bruņotie_Spēki, 2019 (nedlastet)-b), en patruljebåtskvadron med fem patruljebåter, seks kystvaktbåter og et støttefartøy (Nacionālie_Bruņotie_Spēki, 2019 (nedlastet)-d) og en maritimtovervåknings- og kommunikasjonstjeneste (Nacionālie_Bruņotie_Spēki, 2019 (nedlastet)-a).

Oppgavene til Litauens marine er blant annet å kontrollere, beskytte og forsvare territorialfarvann og økonomisk sone, eksplosivrydding, søk- og redningsoperasjoner, støtte spesialoperasjoner, fiskeri og forurensningskontroll (Ministry_of_National_Defence_Republic_of_Lithuania, 2017a). Til å løse disse oppgavene har marinen fire patruljebåter (Ministry_of_National_Defence_Republic_of_Lithuania, 2014), fire minerydderfartøy med et støttefartøy til minerydderne (Ministry_of_National_Defence_Republic_of_Lithuania, 2013b), et søk- og redningsfartøy, to havnebåter (Ministry_of_National_Defence_Republic_of_Lithuania, 2017b) og en maritim overvåkningstjeneste (Ministry_of_National_Defence_Republic_of_Lithuania, 2013a).

Ifølge Etterretningstjenesten så har ti år med militærreform har gitt Russland en fleksibel og anvendelig militærmakt. Denne fungerer i større grad som et politisk verktøy for myndighetene. Russland utvikler sin evne til regional ikke-kjernefysisk avskrekking mot NATO. Gjennom utvikling av nye militære og asymmetriske virkemidler, har Russland

opparbeidet sammenliknbare fordeler, og på den måten økt handlingsrommet sitt betydelig. Dette er en utvikling som vil vedvare (Etterretningstjenesten, 2019).

Russland har Østersjøflåten som sin maritime styrke i Østersjøen. Selv beskriver det russiske forsvarsdepartement Østersjøflåten som den operasjonelt strategiske store enheten til den russiske marinen. Østersjøflåtens oppgaver er blant annet å beskytte deres økonomisk sone og produksjonsregioner, bekjempe ulovlig produksjonsvirksomhet, sikre navigasjon og å oppfylle utenrikspolitiske handlinger fra regjeringen i økonomisk essensielle regioner i verdenshavet (Ministry_of_Defence_of_the_Russian_Federation, 2019 (access year)). Det russiske forsvarsdepartement er ikke like åpne om sine kapasiteter på egne web-sider, som de baltiske landene. Oversiktene til Wikipedia.org og Russianships.info er veldig like, selv omklassifiseringene av fartøyene er litt forskjellige. Disse indikerer at Østersjøflåten blant annet har en jager, to fregatter, et tjuetalls korvetter, fjorten landgangsfartøy og -båter, elleve mineryddere og en rekke støttfartøy (Volkov & Brichevsky, 2019; Wikipedia, 2019).

4.4 Russisk framferd til bekymring

Russlands, ansenpe og anstrenge, forhold til de baltiske landene startet nær sagt direkte etter deres selvstendighet. I september 1992 anklaget Russlands daværende utenriksminister, Andrei Kozyrev, Estland for menneskerettighetsbrudd mot etniske russere i Estland i en tale til Forente Nasjoner (FN) (Linz & Stepan, 1996). I 1995 gikk Andrei Kozyrev, så langt som å utpeke Estland og Latvia som land hvor bruken av russiske militærstyrker, til beskyttelse av de russiske minoritetene, kunne rettferdiggjøres.

I 2007 besluttet Estlands parlament å flytte det sovjet-reiste minnesmerket “Bronse Soldaten” fra sentrum av Tallin, til en militærkirkegård i utkanten av byen. Den russiske minoriteten og Russland, frontet av president Putin var sterkt kritiske til denne beslutningen,(Schmidt, 2013). ”Bronse Soldaten” ble flyttet 27. april og samme kveld startet cyberangrepene. Estland ble i tre uker utsatt for ”Distributed Denial of Service (DDoS) attacks, website defacements, DNS server attacks, mass e-mail, and comment spam” (Schmidt, 2013, s. 2). Det er klart at cyberangrepene var knyttet til den overordnede politiske konflikten mellom Estland og Russland (Ottis, 2008). Selv om cyberangrepene ikke var regissert av Kreml, ble angrepet utført av aktivister i protest mot den estiske regjeringen. Episoden viste at det var mange tilhengere som var villige til å mobilisere mot Russlands motstandere under Kremls godkjenning (Beehner et al., 2018).

Mange av Russlands tidligere allierte, i Warszawapakten og de tidligere sovjetrepublikkene Estland Latvia og Litauen, ble medlemmer av NATO i løpet av 1990- og tidlig 2000-tallet. Georgia og Ukraina ble nektet en ”Membership Action Plan” (MAP), for medlemskap i

NATO, men døren var åpen nok til å få Russland til å føle seg urolige. Som en følge av den oppfattede isolasjonen, følte Russland seg usikker, isolert og berøvet regionale allierte. Dette sammenfalt i tid med Russlands økonomiske og politisk fremgang under Putin (Beehner et al., 2018). Med økonomisk vekst steg statens ambisjoner om anseelse og innflytelse, spesielt innenfor sin egendefinerte bakgård som inkluderer de tidligere sovjetrepublikkene.

Forholdet til den tidligere sovjetrepublikken Georgia hadde vært dårlig over lengere tid før krigen i 2008. Russland hadde støttet separatistene i Abkhazia og Sør-Ossetia. Russland økte sin kontroll over separatistregimene, økte subsidiene og utstedt russiske pass i Sør-Ossetia. 8. august 2008 brukte Russland Georgias operasjoner i separatistområdene Abkhazia og Sør-Ossetia, som påskudd til å anvende sine såkalte fredsbevarende styrker. Dette inkluderte umarkerte russiske spesialstyrker, lokale separatister og regulære mekaniserte styrker til å utføre en fullskala flerdomenes invasjon av landet. Krigen varte i bare fem dager, og omtales også som ”a war that was over almost before it began” (Beehner et al., 2018). Russland viste seg overlegne Georgia.

Den 12. august ble en våpenhvileavtale, fremforhandlet under ledelse av Frankrike, signert. Russland har der imot ikke trukket styrkene helt ut, slik som avtalen forutsetter. Russland holder nitten baser i Sør-Ossetia, og okkuperer nesten 20% av Georgias territorier (Beehner et al., 2018). Russland anerkjente unilateralt Abkhazia og Sør-Ossetias som uavhengige stater. Krigen demonstrerte Europas manglende evne og vilje, til å raskt støtte en nasjon under angrep av Russland. Ved å sikre en kontinuerlig grensekonflikt mellom Georgia, Abkhazia og Sør-Ossetia, har Russland på noen få dager utsatt Georgisk NATO-medlemskap på ubestemt tid, da slike tvister diskvalifiserer fra medlemskap.

Georgias marine var klart underlegen den russiske. Georgia hadde totalt 23 båter, to missilbåter, resten var bare bevæpnet med mitraljøse og/eller kanon. Når det gjelder hendelsesforløpet, for den maritime delen av denne konflikten, er kildene sprikende. Det blir blant annet hevdet, at fartøy fra den georgiske marinen ble angrepet av russiske fartøy mens de flyktet fra Poti (Beehner et al., 2018). En annen kilde mener det mest sannsynlige handlingsforløpet var at russiske fartøy oppdaget georgiske kystvaktbåter, mens de selv gjennomførte en landgangsoperasjon den 10. august. Russerne beskjøt og senket kystvaktskipet Giorgi Toreli. Dette var Russlands første maritime trefning siden andre verdenskrig. Den 13. august, dagen etter at våpenhvileavtalen var signert, ble georgiske marinebåter i Poti-havn destruert. I media ble det først fremstilt som om de ble senket med artilleri fra russiske fartøy, men det kom etterhvert frem at det ble gjort av russiske soldater med sprengladninger (Yaylali, 2008). Basert på avstanden mellom Svartehavsflåtens hjemmebase, Sevastopol, og fartøyenes fartspotensiale, er det sannsynlig at fartøyene enten

forlot hjemmehavn samtidig som kampene begynte på bakken eller allerede hadde forlatt Sevastopol. Det viser russisk evne til fellesoperasjoner, samt vilje til å bruke maritime styrker i krig.

I slutten av august 2008, rett etter krigen i Georgia, uttalte President Dmitry Medvedev at han ville ha fem prinsipper som grunnlag for Russlands utenrikspolitikk:

- Russland anerkjenner forrangen til de grunnleggende prinsippene i folkeretten og vil bygge sitt forhold til andre land innenfor rammen av disse.
- Verden skal være multipolar og en-polet verden er uakseptabel. En slik verden ansees som ustabil og truet av konflikt.
- Russland vil ikke ha konfrontasjon med noe annet land og vil ikke isolere seg selv, men utvikle forbindelser med Europa, USA og andre land.
- Beskytte borgernes liv og verdighet, uansett hvor de er, er en ubestridelig første prioritet for Russland. Russland vil også beskytte interessene til sitt næringsliv i utlandet. Russland vil reagere på aggressive handlinger rettet mot landet.
- Som andre land, sier Medvedev, det er regioner der Russland har privilegerte interesser. Dette er land som Russland deler historiske relasjoner med (Medvedev, 2008).

Den geopolitiske situasjonen til Ukraina har mange fellestrekk med Georgia. De er tidligere sovjetrepublikker, har felles grense mot Russland, historisk knytning og ønsket medlemskap i NATO. Russland ønsket å gjenvinne sin innflytelse over Ukraina, gjenoppta eierskapet på Krimhalvøya, med den russiske Svartehavsflåtens hovedbase ved Sevastopol.

Tilbake i 2010 uttalte Ukrainas president Viktor Janukovitsj sin visjon om et nøytralt Ukraina. Et Ukraina som skulle samarbeide innen forsvarssaker med både NATO og Russland. Den tidligere statsministeren, Julija Tymosjenko, holdt en mer konfronterende linje, og fortsatte å insistere på at ukrainsk burde være det eneste offisielle språket i landet. At Holodomor var et folkemord. Ukraina måtte motsette seg enhver overtredelse av Ukrainas territorielle suverenitet med styrke. Tymosjenko ble senere dømt til syv års fengsel, prosessen blir ansett som et politisk grep for å fjerne presidentens sterkeste motstander. Janukovitsj prøvde å balansere et økende ønske i befolkningen om tettere tilknytning til EU, mot presset fra Moskva og sine etnisk russiske velgere på den andre hånd (United_States_Army_Special_Operations_Command, 2015). Utvidelsen av Russlands leieperiode for marinebasen ved Sevastopol, mot en mer fordelaktig gasspris, bidro til å ytterligere splitte befolkningen i to leire. De som ønsket en tettere tilknytning til Russland, og de som ønsker tettere bånd til vesten.

Gjennom 2013 presset opposisjonspartiene Janukovitsj sine sparetiltak, som han frontet, for å få en bedre integrering med EU. Janukovitsj proklamerte at han hadde til hensikt å undertegne Association Agreement med EU i november, og presset parlamentet til å bli med for å passere den nødvendige lovgivningen for å gjøre det til en realitet. I november 2013 bøyde han seg imidlertid for økonomisk og diplomatisk press fra Moskva, og sjokkerte vesten ved å reversere sin beslutning. Han erklærte å ha til hensikt å forsterke forbindelsene til Russland. I februar 2014 gjennomføres det pro-EU demonstrasjoner i Kiev, som ble voldelige. Nesten hundre sivile ble drept av sikkerhetsstyrker (Yaylali, 2008).

Etter dette skjer følgende (Kofman et al., 2017): 20. februar vedtar parlamentet en våpenstillstand i Kiev. Dagen etter har Russland, Frankrike, Tyskland og Polen fremforhandlet en avtale med Janukovitsj. Likevel forsetter demonstrasjonene, og de krever øyeblikkelig nyvalg på president. Janukovitsj og en rekke av hans partifeller flykter deretter til Russland. Det Ukrainske parlamentet vedtar å stille Janukovitsj for riksrett. Oleksandr Turtsjynov utpekes som midlertidig president av parlamentet. Parlamentet opphever lovene fra 2012 som tillot språk, for minst 10 prosent av befolkningen, å erklæres som offisielt innenfor et lokalt område. Få dager senere legger Oleksandr Turtsjynov ned veto mot denne opphevelsen. I Sevastopol, gjennomføres det demonstrasjoner for større autonomi fra Ukraina og nærmere bånd til Russland. Russland sender "Små grønne menn" til Krim, de okkuperer Krim-parlamentet. Russiske styrker besetter strategisk viktige fasiliteter på krimhalvøya og oppretter en blokad mot den ukrainske hæren, marinen, veier og flyplasser for å forhindre forstyrrelser fra ukrainske myndigheter. En andel ukrainsk personell innen forsvar og politi hopper av til Russland. Ukrainske fjernsynskanaler på Krim og internettilkoblingen brytes. Parlamentet på Krim beslutter at det skal gjennomføres en folkeavstemning om fremtiden til Krim den 16. mars. Bak lukkede dører og med noen parlamentarikere ekskludert fra deltakelse, stemmer Krim-parlamentet seg for å skille seg fra Ukraina, og for å bli del av Russland. De anmoder Russland om å starte prosedyren for at Krim kan bli en del av Russland. Russland starter forberedelsene for annektering av Krim. Den 11. mars erklærer Krim uavhengighet av Ukraina. Folkeavstemningen gjennomføres 16. mars, men uavhengige valgobservatører forhindres tilgang til valglokalene gjennom trusler fra "små grønne menn" og milits i gatene, samt ved valglokalene. Valgdeltakelsen estimeres til å ha vært 30-50%, selv om myndigheter fra Krim oppgir at den var 83%. Resultatet viser at 97% av velgerne ønsker å bli del av Russland og omtales som rigget.

Etter dette fulgte demonstrasjoner i Donetsk og Luhansk. Russland oppnådde ikke den samme suksessen i øst. Etter annekasjonen av Krim eskalerte demonstrasjonene i østre Ukraina. Pro-Russland separatister tok etter hvert kontroll over deler av øst-Ukraina, tungt støttet av

Russland. Russland brukte separatistvolden som fulgte som et påskudd til å intervensere. Ukrainske regjeringsstyrker har senere gjennomført flere motoffensiver og etter hvert klart å gjenerobre kontrollen på om lag 75% av territoriet pro-russisk milits, støttet av russiske styrker, har kontrollert. En skjør våpenhvile har eksistert siden februar 2015, selv om det er daglige brudd på denne med fallene som resultat (Kofman et al., 2017).

Den russiske annekteringen av Krim medførte at Ukraina mistet marinens hovedkvarteret, havner og mye av marinens etterretnings-, opplærings-, administrasjons-, vedlikeholds- og logistikkinfrastruktur (Sanders, 2017). Marinen mistet to tredjedeler av sine kampfartøy, inkludert de mest moderne (Sanders, 2017). Dette har medført at viseadmiral Serhiy Hayduk, tidligere kommandør for den ukrainske flåten, i 2016 uttalte at marinen hadde ”lost its fighting capacity” (Sanders, 2017, s. 7). Dette skjedde uten at den Ukrainske marinen klarte å yte reel motstand mot annekteringen.

4.5 Ventet russisk handlingsmønster

Basert på Etterretningstjenestens ugraderte årlige trusselvurderinger for 2018

(Etterretningstjenesten, 2018) og 2019 (Etterretningstjenesten, 2019) kan vi forvente følgende av Russland i fremtiden:

”Sammensetningen av den nye regjeringen signaliserte politisk kontinuitet, med få utskiftninger i de sentrale posisjonene. Russland i dag er politisk og økonomisk stabilt. Den politiske opposisjonen fortsetter å ha marginal betydning, og budsjettbalansen er igjen positiv etter flere år med underskudd. Likevel står landet overfor to sentrale utfordringer. Den ene er den langsiktige utviklingen i russisk økonomi, som forblir sterkt oljeavhengig. Russland er rikt på både naturressurser og menneskelig kapital, men klarer ikke å utnytte potensialet fullt ut. Med mindre olje prisen faller betydelig, vil Russland oppleve en svak tilmoderat økonomisk vekst de nærmeste årene” (Etterretningstjenesten, 2019).

”Forholdet mellom Russland og Vesten forblir anspent. Russland vil ikke gi opp annekteringen av Krim, og mener landet blir utsatt for en vestlig oppdemningspolitikk. Russiske myndigheter er sterkt kritiske til vestlige institusjoner som NATO og EU, og holder fast ved ambisjonen om å svekke organisasjonene ved å spille medlemsland opp mot hverandre. Virkemidlene er sammensatte, og omfatter bruk av militærmakt, tradisjonelt diplomati, feilinformasjon og utnyttelse av det digitale rommet” (Etterretningstjenesten, 2019).

”Russiske påvirkningsforsøk rettet mot å undergrave politiske prosesser og øke polariseringen i Europa og NATO vil fortsette. Atferden blir ikke påvirket av

avsløringer. Samtidig utvikles og endres aktiviteten. I tillegg til falske nyheter, etableres en voksende mengde redigerte nyhetssider som systematisk sette vestlige samfunn og verdier i et dårlig lys” (Etterretningstjenesten, 2019).

”Påvirkningsaktiviteten er rettet mot både beslutningstakere og den offentlige opinionen. Valg og andre politiske prosesser er i stigende grad gjenstand for påvirkningsoperasjoner. Stater bruker et bredt spekter av virkemidler for å øke innflytelsen fra alminnelig diplomati til strategisk kommunikasjon og finansering av politiske partier og saker. Opprettelse av vennskapsforeninger, kultivering av personlige relasjoner til politikere og forskere, kontroll av borgere i eksil og publisering av fordekt propaganda i vanlige aviser er andre eksempler på kjente virkemidler. Aktørene inkluderer både etterretnings- og sikkerhetstjenester, private selskaper, forskningsinstitusjoner og frivillige organisasjoner” (Etterretningstjenesten, 2019).

”Russlands målsetning om å øve kontroll over sine nabostater og hindre at de integreres i NATO og EU vil stå fast. Kreml vil derfor søke å styrke samarbeidet med tidligere sovjetstater og videreføre destabiliseringspolitikken overfor Ukraina. Russland har demonstrert evne og vilje til å koordinere statlige virkemidler mot et felles utenrikspolitisk mål” (Etterretningstjenesten, 2018).

”Alt i alt er det små sjanser for en normalisering av forholdet mellom Russland og Vesten det neste året. Russland viser ingen vilje til kompromiss i strategisk viktige spørsmål som annekteringen av Krim, eller Russlands evne og vilje til å gripe inn i andre lands interne, politiske prosesser vil vedvare” (Etterretningstjenesten, 2019).

Det russiske våpenprogrammet for perioden frem til 2027 vil øke den russiske evnen til overgripende maktprojeksjon i fred, krise og krig (Etterretningstjenesten, 2019).

Ved eventuel konflikt/krig, vil Russland fortsette å kombinere såkalte hybrid eller ikke-lineær tilnærming til krigføring, sammen med konvensjonelle midler for å nå sine militærstrategiske målsetninger på en økonomisk måte. Russland vil gjennomføre informasjonsoperasjoner, orkestret gjennom tredjeparts cyberoperasjoner mot statlige og sivile mål, utføre elektronisk krigføring, benytte lokale frivillige, gjerne etniske russere, samt russiske soldater som ikke bærer identitesmerking. Dette vil ikke bare muliggjøre en grad av troverdig, fornektelse, men i tillegg bidra til forvirring over hvem som er og ikke er stridende. Villeding er en bevisst russisk metode til å svekke motstanderen. Det er forventet at Russland reagerer på interne kriser innen sin sfære av privilegerte interesser, ekte eller forestilte, som en unskyldning til å bruke makt for å endre internasjonale grenser (Beehner et al., 2018).

5 NATO, MARCOM og SNMG1

5.1 Bakgrunn NATO

Forsvarsalliansen North Atlantic Treaty Organisation (NATO) ble ”opprettet ved starten av den kalde krigen for å sørge for et felles forsvar mot det kommunistiske Sovjetunionen” (Cooper, 2020). Organisasjonen ble etablert i 1949 da Atlanterhavspakten ble undertegnet av de tolv grunnleggende medlemmene. NATO har med tiden vokst, de baltiske landene ble medlemmer i 2004, og vil i løpet av 2020 få sitt trettiende medlemsland.

Artikkel 5 i Atlanterhavspakten er traktatens sentrale paragraf.

”The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all and consequently they agree that, if such an armed attack occurs, each of them, in exercise of the right of individual or collective self-defence recognised by Article 51 of the Charter of the United Nations, will assist the Party or Parties so attacked by taking forthwith, individually and in concert with the other Parties, such action as it deems necessary, including the use of armed force, to restore and maintain the security of the North Atlantic area” (NATO, 1949).

Paragrafen forplikter en for alle og alle for en og må sees på som et sentralt element i NATOs avskrekkingsstrategi. I slutterklæringen etter toppmøtet i Warszawa 2016 heter det ”NATO’s essential mission is unchanged: to ensure that the Alliance remains an unparalleled community of freedom, peace, security, and shared values” (NATO, 2016b). NATO vil ”protect and defend our indivisible security and our common values, the Alliance must and will continue fulfilling effectively all three core tasks as set out in the Strategic Concept: collective defence, crisis management, and cooperative security” (NATO, 2016b).

5.2 NATOs respons og tiltakspakke

Etter NATO-toppmøtet i Wales i 2014 (NATO, 2014), og Warszawa i 2016 (NATO, 2016b) presenterte NATO sine intensjoner og planer for veien videre. I disse erklæringene, samt underliggende kommandoers dokumenter, kommuniseres følgende planer og intensjoner som er relevante for denne studien:

NATO responderte på Russlands intervensjon i Ukraina med ”We condemn in the strongest terms Russia's escalating and illegal military intervention in Ukraine” (NATO, 2014). Videre erklærte NATO ”We do not and will not recognise Russia's illegal and illegitimate 'annexation' of Crimea” (NATO, 2014). NATO krever at Russland ”end its illegitimate occupation of Crimea; refrain from aggressive actions against Ukraine; withdraw its troops; halt the flow of weapons, equipment, people and money across the border to the separatists”

(NATO, 2014). Videre krever NATO at Russland må ”use its influence with the separatists to de-escalate the situation and take concrete steps to allow for a political and a diplomatic solution” (NATO, 2014). Etter dette verbal angrepet på Russland følger NATO opp med en mer beroligende tone ”The Alliance does not seek confrontation and poses no threat to Russia. But we cannot and will not compromise on the principles on which our Alliance and security in Europe and North America rest” (NATO, 2014).

Alliansen gjentar sin gjensidige forpliktelse slik den fremgår av artikkel 5 i Washington traktaten, og de har godkjent NATOs Readiness Action Plan (RAP) som respons på endringer i sikkerhetssituasjonen ved alliansens grenser. Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE) omtaler RAPs bestanddeler som Assurance Measures og Adaption Measures (NATO, 2016a).

Adaption Measures beskrives som langsiktige organisatoriske tilpasningstiltak for å øke beredskap, responstid og tillate alliansen å håndtere de sikkerhetsutfordringene man står ovenfor. Adaption Measures skal inkludere bedre reaksjonstid og økt størrelse på NATO Respons Forces (NRF), etablering av Very High Readiness Joint Task Force (VJTF), som skal være i stand til å deployere innen få dager. Styrken skal bestå av en landkomponent med tilgjengelig og tilpasset luft-, maritimt- og spesialstyrke. Tilstrekkelig vertsnasjonsstøtte beskrives som kritisk i denne forbindelse. Alliansens styrker skal opprettholde beredskap for å utføre oppdrag, blant annet avskrekking og demonstrere beredskap til forsvar av NATO-territorium. Interoperabilitet internt innen NATO-styrkene, men og mellom NATO og nasjonale eller partnernasjoners styrker vektlegges, som en grunnleggende faktor for styrkenes effektivitet.

Assurance Measures beskrives som en rekke land-, sjø- og luftaktiviteter i, på og rundt territoriet til NATO-allierte i Sentral- og Øst-Europa (NATO, 2018). Assurance Measures skal inkludere kontinuerlig luft-, land- og maritim tilstedeværelse og aktivitet i den østlige delen av Alliansen på rotasjonsbasis. Dette er omtalt som Enhanced Forward Presence. Landstyrken består av fire multinasjonale bataljonsgrupper og er lokalisert i Estland, Latvia, Litauen og Polen (NATO, 2019). For luftkomponenten vil endringen være en forsterkning av operasjon Baltic Air Policing (AIRCOM, 2019).

Når det gjelder det maritime domenet vil NATO som del av assurance measures styrke alliansens effektivitet og bidrag til avskrekking og kollektivt forsvar, kriseledelse, Cooperative Security (samarbeidssikkerhet) og maritim sikkerhet (NATO, 2014). NATO vil blåse nytt liv i NATOs Standing Naval Forces (SNF) ved å gjøre deres sammensetning og varigheten av de nasjonale bidragene mer fleksible, og i tillegg ikke bruke dem i langvarige

operasjoner eller operasjoner med lite krevende oppgaver (NATO, 2014). SNF skal forbedre sin utdanning, trening og øvelse, spesielt i den mer krevende delen av spekteret. SNF skal være den maritime NATO-styrken med høyest beredskap. De skal støtte opprettholdelsen av maritim situasjonsbevissthet og utøve hele spektret av konvensjonelle maritime operasjoner (NATO, 2014). NATOs Parliamentary Assembly har videre poengtert slutterklæringen etter Wales betyr at "NATO will enhance its Standing Naval Forces, as a means of improving maritime situational awareness and MARCOM's ability to engage in full spectrum operations – which led to the inclusion of the call for Allies to ensure their maritime forces meet the guidelines for "deployability and sustainability" (Moon, 2016).

NATO vil som del av RAP øke antall øvelser. Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE), hovedkvarteret til NATOs Allied Command Operations (ACO), mener deres militære øvelser gir grunnlaget for å forbedre de allierte og partneres evne til å jobbe sammen. I tillegg er det en verdifull demonstrasjon av NATOs beredskap til å reagere på potensielle trusler (NATO, 2018). Disse øvelsene foregår på land, til sjøs og i luften, med scenarier basert på kollektivt forsvar og krisestyring (NATO, 2018). Det skal etableres multinasjonale NATO Force Integration Units i alle de østlige allianselandene. Dette for å understøtte trening av alliansens styrker og i mottak av forsterkninger når nødvendig (SHAPE, 2020). Den økt militær tilstedeværelsen skal forsterke alliansepartnerenes forsvar, berolige befolkningen og avskrekke potensiell aggresjon (NATO, 2014).

NATO skal forbedre sin evne til strategisk prediksjon gjennom økt situasjonsbevissthet og -bevissthet (NATO, 2014). For å oppnå dette vil NATOs Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (ISR) kapasiteter og etterretningsstrukturer og prosedyrer bli essensielle for understøttelse av politiske og militære beslutninger.

5.3 Allied Maritime Command (MARCOM)

MARCOM ligger i Northwood, England og rapporterer direkte til SHAPE. NATOs Alliance Maritime Strategy identifiserer fire roller for NATOs maritime styrker "deterrence and collective defence; crisis management; cooperative security – outreach through partnerships, dialogue and cooperation; and maritime security" (NATO, 2011). MARCOM beskriver selv sin rolle som "the central command of all NATO maritime forces and the MARCOM Commander is the primary maritime advisor to the Alliance" (MARCOM, 2020a).

Basert på NATO-dokumenter har MARCOM følgende ansvar: MARCOM skal være i stand til å lede flere maritime Task Forces (Moon, 2016). MARCOM vil underlegges en av NATOs Joint Force Commands under fellesoperasjoner, men skal i tillegg være i stand til å lede en maritim fellesoperasjon (Moon, 2016). Daværende sjef for MARCOM, vise-

admiral Clive Johnstone, beskrev i 2017 MARCOM som "the coordinating hub for Alliance-wide surveillance of Russian naval activity" (Johnstone, 2017).

MARCOM skal lede NATOs maritime operasjoner og NATO har formulert de maritime oppdragene på følgende måte:

"NATO member states' naval capacities, both individually and collectively, provide four essential tasks, which are enumerated and developed in the 2011 *Alliance Maritime Strategy* (AMS) as; collective defence and deterrence, crisis management, cooperative security with partners, and maritime security" (Moon, 2016).

En av MARCOMs oppgaver som NATO nå fremhever er "Allied naval coordination of ISR activities using MARCOM as the Alliance operational hub"(Moon, 2016). Viseadmiral Clive Johnstone har utdypet dette i en tale i 2017 "We are greatly aided by a new mechanism called Alliance Maritime Governance. The idea behind this is simple - that navies voluntarily coordinate their efforts via MARCOM when their national tasking can be made more effective by doing so" (Johnstone, 2017).

MARCOMs primære styrker i fredstid er Standing Naval Forces (SNF). SNF består av fire multinasjonale maritime integrerte styrker, Standing Maritime Groups, to består av jagere og fregatter, Standing NATO Maritime Group 1 og 2, og to består av mineryddere, Standing NATO Mine Counter-Measures Group 1 og 2 (MARCOM 2018).

5.4 SNMG1

NATO opprettet den flernasjonale marinestyrken Standing Naval Force Atlantic (STANAVFORLANT) i 1967 (Børresen, 2017). Styrken besto av seks til åtte fregatter/jagere, støttet av en flåtetanker. På 2000-tallet kunne styrken inkludere opptil to undervannsbåter (Børresen, 2017). STANAVFORLANT skiftet navn til Standing NATO Maritime Group 1 i 2005. SNMG1 og SNMG2 har i dag mandat til å ha inntil seks jagere/fregatter og en flåtetanker (Moon, 2016). Nasjonenes vilje til å delta med fartøy i SNF har vært dalende, "Despite their nominal larger mandates, the numbers of ships assigned to both of NATO's standing maritime groups have been trending downwards in recent years; the norm being closer to two ships typically assigned to SNMG1" (Moon, 2016). I et forsøk på å motvirke dette har NATO besluttet å "reinvigorate NATO's Standing Naval Forces by making their composition and the duration of national contributions more flexible and, in principle, no longer using them for protracted operations or operations with low-end tasks" (Moon, 2016). Perioden denne studien dekker, er utgangspunkt for å vurdere om dette tiltaket har fått ønsket effekt.

Det er vesentlig å påpeke at under perioden med seks til åtte fregatter/jagere i SNMG1, så var gjerne fartøyene langt mindre kapable. En eldre fregatt var bare i stand til å kjempe i en eller to av de maritime krigføringsdomenene, under vann, på overflaten og i lufta, mens moderne fregatter er i stand til å kjempe i alle domener. Det gjør at dagens SNMG1 potensielt kan ha den samme kampkraften i styrken, men styrkens tilstedeværelse blir likevel ikke like imponerende eller påtrengende, på godt og vondt.

Styrkens størrelse, kampkraft og verdi kan vurderes på flere måter. Børresen har omtalt styrken STANAVFORLANT, som da besto av seks til åtte fregatter/jagere, som å ha ”liten stridsverdi, men var en demonstrasjon av solidaritet NATO-landene imellom og av NATO-marinenes evne til effektivt å operere sammen” (Børresen, 2017). Som sjef for MARCOM var Vice-admiral Johnstone programforpliktet til å proklamere NATOs styrke:

”I currently command 11 surface combatants and 9 mine countermeasures vessels. Those are currently deployed assets, fully certified and ready. A single navy fielding a sustainable deployed force of that size would need more than 30 surface combatants and 27 MCM vessels in its inventory. When the SNF is well manned, it is a potent force so long as it is well trained and unified with effective command” (Johnstone, 2017).

Poenget som han har presisert, ”Working together, we create a more powerful naval force than most Allies could field on their own and at far less cost to each supporting navy” (Johnstone, 2017). Samtlige SNF-fartøy vil naturlig nok ikke planlegges brukt i Østersjøen samtidig, men styrken kan reagere hurtig dersom behovet skulle oppstå innenfor MARCOM sitt operasjonsområde. Styrken vil kunne samvirke med andre maritime styrker. NATO har selv beskrevet dette samvirket som ”NATO’s true maritime power lies in the ability of the Standing Forces to rapidly join with high readiness, high capability national task groups (min forkortning) to deliver strategic effect” (Moon, 2016).

SNMG1s styrke er ikke begrenset til militære kapabiliteter og kapasiteter. Børresen beskrev STANAVFORLANT, som ”en demonstrasjon av solidaritet NATO-landene imellom” (Børresen, 2017). Det politiske aspektet er fremdeles intakt, dagens tiltakspakke omtales jo som Assurance Measures og har som intensjon å berolige det politiske og sivile samfunn i alliansens østlige medlemsland. MARCOM presiserer også at SNF skal ”demonstrate Alliance resolve and foster solidarity” (MARCOM, 2018).

En dedikert styrkesjef skal lede SNMG1. Vedkommende har en stab til støtte i planlegging, ledelse og evaluering av styrkens aktivitet, herunder: seiling med trening, øvelser og

operasjoner, samt interaksjon med aktører og institusjoner, styrken har kontakt med under havnebesøk i de respektive landene.

SNMG1 beskriver selv sitt oppdrag på følgende måte:

”Fartøyene er til enhver tid tilgjengelig for NATO og kan utføre ulike oppgaver og oppdrag, alt fra deltagelse i større øvelser til operative oppdrag. Fartøyene er også en del av NATOs reaksjonsstyrker (NATO Very High Readiness Joint Task Force - VJTF).

Vårt operasjonsområde er i hovedsak Nordatlanteren, inkludert Østersjøen. Vårt oppdrag er å yte umiddelbar maritimt kampkraft for NATO, styrke den maritime situasjonsforståelsen, demonstrere solidaritet, gjennomføre rutinemessige diplomatiske besøk, demonstrere tilstedeværelse, og bidra til interoperabilitet blant allierte maritime styrker til det formålet å støtte oppunder regional sikkerhet og stabilitet.

Gjennom synlig og troverdig tilstedeværelse understreker vi NATOs forpliktelser og besluttsomhet til å forsvare våre allierte. Gjennom trening, øving og havnebesøk, i en flernasjonalt styrke, demonstrerer vi våre kapabiliteter og beredskap. Med våre transparente aktiviteter og forutsigbare tilstedeværelse projekterer vi stabilitet og sikkerhet” (Forsvaret, 2018).

6 SNMG1 for økt situasjonsbevissthet i Østersjøregionen

Etter å ha sett på de baltiske landenes situasjon, Russlands bekymringsfulle framferd og NATOs strategiske målsetninger, er det nå tid for å gjøre en vurdering av ”ord-til-handling” gjennom bruken av SNMG1 for å øke NATOs situasjonsbevissthet i Østersjøregionen.

6.1 Vurdering av økt nivå 1 situasjonsbevissthet, oppfattelse av elementer i omgivelsene

Tabell 6. 1 Økt nivå 1 situasjonsbevissthet, oppfattelse av elementer i omgivelsene

Forskningsspørsmål	Svar fra respondentene	Funn
i. MARCOMs krav		
What data (objects/tracks) did MARCOM want SNMG1 to collect to enhance NATO's perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viktig å innhente informasjon som kan bidra til generell økt forståelse av operasjonsområdet. Dette omhandlet all trafikk og alle bevegelser, både militær og sivil. Det er først når en vet hva som er normalsituasjonen at en er i stand til å avdekke unormal aktivitet. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - RFN fartøy og fly, samt støtte fartøy. - Innsamling over tid for å kunne bygge POL <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 samlet inn data om all trafikk på overflate og i luften innen sitt til enhver tid gjeldende operasjonsområde, det være seg Russisk, NATO, Pfp, nøytral, og sivil kommersiell trafikk. Dette var, og er, en stående oppgave for SNMG1 uavhengig av overordnet oppdrag. Dette bidrar over tid til å etablere en bedre forståelse av ”normal situasjonen” innen et gitt område. Dette er noe MARCOM forventer utført til enhver tid, og bidrar til produksjon av primært et ”gjenkjent maritimt bilde (RMP)”, sekundært et ”gjenkjent luft bilde (RAP)”. - Tilstedeværelse over tid gir gode data som videre gir grunnlag for å oppdage og gjenkjenne eventuelle avvik av operasjonell/strategisk betydning. - Jeg oppfatter det også slik at SNMG1 hadde tilstrekkelig gode føringer, og forståelse for sitt oppdrag til å kunne operere med stor grad av selvstendighet. I det ligger det at det ikke var behov for MARCOM å komme med detaljerte føringer for oppdragsløsningen underveis. 	<ul style="list-style-type: none"> - MARCOM manglet ”pattern of life” (POL) som grunnlag for utvikling av innsamlingsordre og ”direction and guidance” (D&G). - Ledelsen i SNMG1 fikk tilstrekkelig gode føringer og forståelse for sitt oppdrag til å kunne operere selvstendig. - SNMG1 samlet data om all trafikk på overflate og i luften, innen sitt til enhver tid gjeldende operasjonsområde, som inkluderer russisk, NATO, Pfp, nøytral, og sivil kommersiell trafikk. - SNMG1 bidro til produksjon av RMP og RAP. - SNMG1 gjennomførte innsamling over tid for å kunne bygge POL
Was it clear to SNMG1 what data (objects / track) NATO/MARCOM wanted to improve perceived status, attributes, and dynamics	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja. Dette fremkom tydelig i ordrer og direktivers samt i ”Commanders conversations/dialog” <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nei, POL var ikke tilgjengelig, så avvik fra normalt tilstand var vanskelig å fastslå. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mangelen på MARCOMs POL-bilde gjorde identifisering av avvik fra normalbildet vanskelig. - Mangelen på konkret innsamlingsordre fra MARCOM medførte at SNMG1-staben

of relevant elements in the environment?	<p>Mener vi fikk en innsamlingsordre, men denne var ikke veldig konkret.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Innad i staben ble det utarbeidet ordre for hva som skulle innsamles og distribuert i styrken, Samt man hadde dialog <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dette fremgikk tydelig av operasjonsordre, SNMG1 sitt stående ordreverk, daglige oppdateringer, vurderinger og ordrer, samt sjef til sjef samtaler mellom ledelsen i SNMG1 og MARCOM, samt ledelsen i SNMG1 og de ulike fartøyssjefer. 	<p>utarbeidet egen innsamlingsordre.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Underlagte enheter opplevde tydelig Direction & Guidance (D&G) gjennom ordre, briefer, samt sjef til sjef samtaler mellom ledelsen i SNMG1 og MARCOM, samt ledelsen i SNMG1 og underlagte fartøyssjefer.
ii. Innsamling		
How did SNMG1 collect data (objects/tracks)?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennom tilgjengelige midler og metoder, samt gjennom allierte og partnere <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ved hjelp av aktive og passive sensorer fra samtlige fartøy og helikopter i styrken. - Fikk noe støtte fra MPA. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 samlet inn data ved bruk av egne sensorer (ulike radar-, elektroniske søkemottaker-, og sonar-systemer) over og under overflaten, samt i luften. - Oppholdet i området var likevel meget lærerikt, og styrken fikk økt innsikt gjennom sin tilstedeværelse, samhandling med allierte, og Pff nasjoner i området, samt ved selv å observere russisk aktivitet, "posture", og handlemåter i området. - Ikke minst var det lærerikt, meningsfylt og viktig å møte ulike sivile myndighets personer, samt høyere offiserer fra ulike land i Østersjøområdet. I sum gav dette styrken en meget god forståelse for situasjonen og utfordringer i området. 	<ul style="list-style-type: none"> - Innsamlingen ble hovedsakelig gjennomført med styrkens egne sensorer, som inkluderte ulike radar-, elektroniske søkemottaker-, og sonar-systemer, for å dekke over og under vannoverflaten, samt luftrommet. - SNMG1 fikk noe støtte av Maritime Patrol Aircraft (MPA). - SNMG1 observerte russisk aktivitet, "posture", og handlemåter i området. - SNMG1 fikk informasjon fra ulike sivile myndighetspersoner og høyere offiserer fra flere østersjøland under oppholdet i Østersjøregionen.
iii. Oppfattelse		
Did SNMG1 gain adequate/good/better understanding of the elements?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 klarte ved systematisk innsamling å forbedre SA og POL for den perioden de opererte i området. Utgangspunktet var tilnærmet null i fra NATO produkt siden. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 fikk økt forståelse for sitt operasjonsområde med hensyn til normal aktivitet og avvik, men også i forhold til kjennskap til operasjonsområdets egenskaper slik som topografi, meteorologiske og oseanografiske forhold, med tilhørende muligheter og begrensninger. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1s oppfattelse la grunnlaget for situasjonsbevissthet på høyere nivå.
iv. Formidling		
How did SNMG1 communicate the data (objects/tracks)?	<p>Sandquist:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Elementene ble formidlet i sann- og nær sanntid internt i styrken, og tidvis til andre allierte fartøy i

	<ul style="list-style-type: none"> - Som taktisk sjef underlagt MARCOM ble alle informasjon rutet tjenstevei-kommandovei <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bildet ble formidlet via link og MCCIS. Samt skrevne produkt ble fremsendt, både internt i styrken og til MARCOM. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kontakt informasjon ble utvekslet i sann og nær sann tid internt i styrken (og tidvis andre allierte fartøy i området utenfor styrken) ved hjelp av data link systemer for bruk i taktiske vurderinger. - Samme data ble videresendt fra styrken til MARCOM på egne systemer for produksjon av RMP/(RAP) som grunnlag for vurderinger på operasjonelt (primært) og strategisk (sekundært) nivå. <p>Laanemets:</p> <ul style="list-style-type: none"> - When any of the SNF conducts MSA iaw its SOO, this happens in NATO chain of command and NATO's MSA responsibility lies outside TTW-s. Therefore, as a baseline, SNF creates tracks and feeds them into MCCIS. The coastal states create their tracks and feed those into MCCIS. 	<p>området over taktiske datalinksystemer.</p> <ul style="list-style-type: none"> - MARCOM fikk tilsendt dataen på egne systemer for produksjon av RMP og RAP. - Utveksling av data med de baltiske landene er begrenset til MCCIS.
<p>v. <u>Støtte</u></p>		
<p>What support was provided to SNMG1 for collecting data (objects/tracks)?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gode ordrer og direktiver fra MARCOM styrte gruppens aktiviteter og oppdrag <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fikk noe støtte fra MPA. - Bilde via MCCIS og RAP fra MARCOM. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 ble støttet av MARCOM med et kontinuerlig distribuert RMP (som vi også selv bidro til). <p>Laanemets:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3B navies have rather limited capabilities even regarding MSA, although progress is being made. Tactical picture compilation with SNMG would be a logical thing to do, but none of the 3B navies have link capability nor a SSSB. To improve operational liaison with the Baltic Sea coastal members, MARCOM has created Baltic Sea Coordination Function, but that happened later than your research period. 	<ul style="list-style-type: none"> - MARCOM støtter SNMG1 med RAP og RMP - SNMG1 fikk støtte av MPA - Grunnet manglende kapabilitet var ikke de tre baltiske landene i stand til å støtte SNMG1 direkte.
<p>vi. <u>Beslutningsstøtte</u></p>		
<p>Did the leadership of SNMG1 have an adequate understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment to lead the activity in the Baltic Sea Region?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeg tror ledelsen i SNMG1 hadde tilstrekkelig forståelse. - Mulig ikke alle BWCer hadde nok forståelse. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sett fra mitt ståsted som skipssjef for et av fartøyene i styrken, så hadde ledelsen i 	<ul style="list-style-type: none"> - Ledelsen i SNMG1 hadde tilstrekkelig forståelse for elementene til å understøtte sine beslutninger. - Det er mulig at ikke samtlige av Battle Watch Captain (BWC), det vil si de vakthavende offiserene, hadde tilstrekkelig forståelse for elementene til å understøtte sine beslutninger.

	<p>SNMG1 meget god innsikt og forståelse for situasjonen og dynamikken som vi kunne forventes å møte under øvelser og operasjoner i Østersjøen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ledelsen var godt forberedt, og ble kontinuerlig understøttet med relevant informasjon og ledelsesprodukter fra høyere nivå. - Jeg opplevde således at SNMG1 ledelsen var godt rustet for å lede styrkens aktivitet i området. Dette bidro igjen til at jeg og fartøyet følte oss sikker på hvordan vi skulle utføre vårt oppdrag. 	
<p>Was MARCOM provided an adequate understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment by SNMG1, to lead the activity in the Baltic Sea Region?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja. SNMG1 var en av mange aktører som bidro til dette <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Da utgangspunktet til MARCOM var tilnærmet null, så er min påstand ja - Bildet ble formidlet via link og MCCIS. Samt skrevne produkt ble fremsendt, både internt i styrken og til MARCOM. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samme data ble videresendt fra styrken til MARCOM på egne systemer for produksjon av RMP/(RAP) som grunnlag for vurderinger på operasjonelt (primært) og strategisk (sekundært) nivå. - Min subjektive opplevelse er imidlertid at det var god kommunikasjon mellom SNMG1 ledelse (stab) og MARCOM via rutinemessige ledelsesprodukter opp og ned i kommandokjeden. - I tillegg hadde sjef SNMG1 jevnlig samtaler med sin nærmeste overordnede i MARCOM per telefon/VTC. - Jeg oppfatter det således slik at MARCOM hadde tilstrekkelig situasjonsforståelse til å lede aktiviteten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gjennom formidling av ”tracks” over datalinksystemer, forståelse av disse gjennom de skrevne produktene, samtaler mellom staben i SNMG1 og MARCOM, samt samtaler mellom sjef SNMG1 og nærmeste overordnede i MARCOM, fikk SNMG1 formidlet god forståelse av elementene til MARCOM. - Forståelsen av elementene som blir formidlet er primært innenfor rammen av RMP og RAP.
<p>Was MARCOM able to provide a better understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trolig Ja, basert på tilbakemeldinger. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Da utgangspunktet til MARCOM var tilnærmet null, så er min påstand ja 	<ul style="list-style-type: none"> - Basert på MARCOMs formidlede situasjonsbevissthet til SNMG1, er det sannsynlig at SNMG1s bidrag gjorde MARCOM i stand til å formidle bedre forståelse av elementene til sitt høyere hovedkvarter.
<p>Forbedringspotensialer</p>		
<p>How can the collection and communication of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment be improved?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mer tid på forarbeid, gjennomføring og etterarbeid med formål å øke presisjon <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bedre bildebygging slik at man unngår dobbeltracking fra SNMG1 og MARCOM sin side. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ved å avsette mer tid på forarbeidet, gjennomføringen og etterarbeidet kan presisjonen økes. - Bedringer i bildebygging for å unngå dobbeltracking i RMP og RAP.

Endsley opererer, som tidligere presentert, med tre hierarkiske nivåer for situasjonsbevissthet. Situasjonsbevissthet nivå 1 er relatert til opplevelsen av status, attributter og dynamikk til relevante elementer i miljøet (Endsley, 1995). Jeg vil i denne delen drøfte hvordan SNMG1 vårhalvåret 2017 bidro til NATOs målsetning om økt situasjonsbevissthet i Østersjøregionen innenfor rammen av Endsleys beskrivelse av nivå 1 situasjonsbevissthet.

6.1.1 MARCOMs krav

Ledelsen i SNMG1 beskriver kravene fra MARCOM for datainnsamling til deres situasjonsbevissthet som svært generiske. Innsamlingsordren SNMG1 fikk fra MARCOM beskrives som ”ikke veldig konkret” av stabssjef Grepne-Takle. Det MARCOM krevde var generell økt forståelse av operasjonsområdet. Kvalvåg, skipssjefen på flaggfartøyet, beskrev behovet som ”all trafikk på overflate og i luften innen sitt til enhver tid gjeldende operasjonsområde, det være seg russisk, NATO, Pfp, nøytral, og sivil kommersiell trafikk”. Kravene fremsto, ifølge Kvalvåg, som klare for SNMG1s underlagte fartøy gjennom ordreverk, daglige oppdateringer og sjefsdialog mellom styrkesjefen og skipssjefene i SNMG1. Videre sier Kvalvåg ”Jeg oppfatter det også slik at SNMG1 hadde tilstrekkelig gode føringer, og forståelse for sitt oppdrag til å kunne operere med stor grad av selvstendighet”. Grepne-Takle opplevde at det var ønskelig med posisjonsrapportering på russiske fartøy, inkludert støttefartøy og fly, samt ”innsamling over tid for å bygge POL”. Grepne-Takle forteller at ”POL var ikke tilgjengelig, så avvik fra normaltilstand var vanskelig å fastslå”. Videre kommer det frem at de innad i SNMG1-staben utarbeidet en ordre for hva som skulle samles inn, og hvordan det skulle distribueres.

POL er et akronym for ”pattern of life”. Et ”pattern of life”-produkt skal beskrive normalbildet, eller det forventede bilde, i et område. Ideelt sett skal et ”pattern of life”-produkt beskrive operasjonsmønsteret til alle relevante objekter/aktører i et område. ”pattern of life”-produkter skal i natur være prediktive og er derfor et nivå 3 situasjonsbevissthetsprodukt, men som er avhengig av nivå 1 situasjonsbevissthetsprodukter som observasjoner av elementene i sine omgivelser.

Det fremstår som tydelig at MARCOM manglet et grunnleggende produkt som beskriver ”pattern of life” i Østersjøen. Dette kan skyldes flere faktorer. De er i oppstarten i utarbeidelsen og har et utilstrekkelig datagrunnlag. Tidligere rapportering har holdt for lav kvalitet, dataen spriker for mye til å gi grunnlag for en konsistent beskrivelse, manglende kapasitet eller kompetanse til utførelsen av arbeidet. Det er svært sannsynlig at denne mangelen forplantet seg videre i prosessen. ”Pattern of life”-produktet ville jo vært et naturlig grunnlag for utvikling av innsamlingsordren fra MARCOM til SNMG1, og dermed ”direction and guidance” gjennom sjefsdialogen. Videre ville avvik fra normalbildet vært lettere å

identifisere og rapportere, dersom et ”pattern of life”-produktet var tilgjengeliggjort for SNMG1 ved oppdragets begynnelse.

Kravene som stilles til innsamling fremstår ikke som fokuserte, MARCOM ber tross alt om rapportering på alt som beveger seg i operasjonsområdet. Dette til tross for at russisk aktivitet kan se ut til å ha blitt viet ekstra oppmerksomhet. Sjefsdialogen mellom styrkesjefen og MARCOM gjorde at SNMG1 fikk jobbe selvstendig med oppdraget, etter at føringene var gitt. Muligheten til å jobbe selvstendig og mangelen på konkrete føringer, var trolig forklaringen på hvorfor SNMG1-staben så det som nødvendig å på selvstendig grunnlag utvikle en egen innsamlingsordre. Selv om MARCOMs krav var generelle, var de likevel tilstrekkelige til at SNMG1 hadde grunnlag for utarbeidelsen av innsamlingsordren og at skipssjefen på flaggskipet følte at kravene var tydelige gjennom ordre, briefere og sjefsdialog.

Basert på MARCOMs krav skulle SNMG1, slik jeg forstår det, innenfor rammen av Endsley nivå 1 situasjonsbevissthet (Endsley, 1995), bidra med følgende:

- Rapportering av elementer til for å understøtte produksjon av gjenkjent maritimt bilde, på fagspråket omtalt som Recognized Maritime Picture (RMP),
- Rapportering av elementer til for å understøtte produksjon av gjenkjent luftbilde, omtalt som Recognized Air Picture (RAP), og
- Generell innsamling på aktiviteten i Østersjøregionen for å understøtte fremtidig utarbeiding av et ”pattern of life”-produktet ved MARCOM.

6.1.2 Innsamling

SNMG1 gjennomførte primært innsamling gjennom bruk av sensorer om bord på styrkens fartøy. Disse er både passive og aktive. Med passive menes sensorer som ikke avgir noen form for utstråling, og dermed ikke kan detekteres av objektet som monitoreres. Kikkert, elektroniske støttetiltak for deteksjon av radarutstråling og sonar uten egen utstråling er eksempler på passive sensorer. Aktive sensorer avgir signatur som er mulig å oppdage for andre aktører, inkludert den som monitoreres. Luftvarslingsradar, navigasjonsradar og aktiv sonar er eksempler på aktive sensorer. Ifølge Grepne-Takle fikk SNMG1 i tillegg til innsamling gjennom bruk av egne sensorer noe støtte til innsamling fra maritime patruljefly.

Mangelen på konkret innsamlingsordre fra MARCOM kunne medført ugunstig sensorbruk for SNMG1, der de ville reagert på alt som ble detektert i operasjonsområdet uten prioritering av ressurspådraget. Gjennom utarbeidelsen av en egen innsamlingsordre, muliggjorde staben styring av innsamlingsressursene og prioritering av innsatsen. Innenfor tidsrammen av denne styrkens seilingsperiode, reduserer tiltaket konsekvensene av manglende retningslinjer fra MARCOM. Denne løsningen har allikevel en klar svakhet slik jeg vurderer det. Da

forankringen ligger i styrkesjefen og hans stab, vil interne SNMG1 utvikle innsamlingsordre, selv med en god overlevering til neste stab, være svært sårbar for fluktuerende prioriteringer fra en stab til den neste. Det vil trolig føre til variasjon i innsamlingsprioriteringer, som igjen vil kunne gi et inkonsistent grunnlag for utarbeidingen av ”pattern of life”-produkter. En innsamlingsordre, utarbeidet og forvaltet av MARCOMs stående stab ville høyst sannsynlig gitt grunnlaget for mer konsistent innsamling og potensiale for bedre analysegrunnlag senere i prosessen i utarbeidelsen av prediktive analyseprodukter.

Innsamlingen beskrives av Kvalvåg som ”meget lærerikt, og styrken fikk økt innsikt gjennom sin tilstedeværelse, samhandling med allierte, og PFP nasjoner i området, samt ved selv å observere russisk aktivitet, ”posture”, og handlemåter i området”. Basert på denne vurderingen er det rimelig å anta at innsamlingen understøttet MARCOMs behov for innsamling til støtte for RMP, RAP og grunnlagsdata for fremtidig ”pattern of life”-produktet.

Maritime patruljefly gir SNMG1 en formidabel økning i sensorkapasitet og dekningsområde, den tiden flyet er i støtte til styrken. Det er derfor grunnleggende å optimalisere bruken av flyet som sensorplattform. Et maritimt patruljefly kan gi et presist øyeblikksbilde over i et stort volum, men har kort utholdenhet og validitet. Derfor vil det være formålstjenlig å bruke maritime patruljefly for ”sensor queing”, det vil si bruke det til å kartlegge aktiviteten slik at SNMG1 kan prioriterer hvilken aktivitet de vil rette styrkens egne sensorer inn mot.

6.1.3 Oppfattelse

Samtlige respondenter fra SNMG1 er klare på at de oppnådde bedre forståelse av de ulike elementene av totalbildet, under styrkens tid i Østersjøregionen. Grepne-Takle forteller at ”SNMG1 klarte ved systematisk innsamling å forbedre SA”. Kvalvåg forteller at ”SNMG1 fikk økt forståelse for sitt operasjonsområde med hensyn til normal aktivitet og avvik, men også i forhold til kjennskap til operasjonsområdets egenskaper slik som topografi, meteorologiske og oseanografiske forhold, med tilhørende muligheter og begrensninger”.

Forståelsen av elementene topografi, meteorologiske og oseanografiske forhold anerkjennes som verdifulle for maritime operasjoner, mens fokuset og verdisettingen for de øvrige enkeltelementene kan se ut som om de blir borte, i søken etter situasjonsbevissthet på et høyere nivå. Når Kvalvåg sier ”økt forståelse for sitt operasjonsområde med hensyn til normal aktivitet og avvik” omtaler han primært en situasjonsbevissthet på et høyere nivå enn forståelse av elementene. Drøfting av forståelsen av situasjon og prediksjon vil jeg komme tilbake til senere, under vurderingen av SNMG1 bidrag til nivå 2 og 3 situasjonsbevissthet.

Det er mulig, det er vanskelig for krigere som har gjort sin kognitive analyse, konkludert profesjonelt og utviklet en situasjonsbevissthet på et høyere nivå, å bryte denne forståelse ned

igjen til forståelsen av elementene i etterkant. Det vil si nivå 1 situasjonsbevissthet. Videre tror jeg det er mulig, at ”krigermentaliteten” tilsier at forståelse av elementene ikke er tilstrekkelig for å ta beslutninger. Derfor mener jeg det er sannsynlig at offiserene vil fortsette innsamlingen og analysen, til de som et minimum har oppnådd, det de selv vurderer til å være adekvat forståelse av situasjonen. Likevel sannsynliggjør uttalelsen, at forståelsen av elementene har vært god. Spesielt med tanke på at oppfattelse av elementene la grunnlaget for situasjonsbevissthet på høyere nivå i denne situasjonen.

6.1.4 Formidling

Kvalvåg forteller at ”Kontakt informasjon ble utvekslet i sann, og nær sanntid, internt i styrken (og tidvis andre allierte fartøy i området utenfor styrken) ved hjelp av data link systemer for bruk i taktiske vurderinger”. Videre sier Kvalvåg at samme data ble ”videresendt fra styrken til MARCOM på egne systemer for produksjon av RMP/(RAP) som grunnlag for vurderinger på operasjonelt (primært) og strategisk (sekundært) nivå”. I tillegg til den automatiserte rapporteringen, formidlet SNMG1 ifølge Grepne-Takle og sin forståelse av elementene skriftlig internt i styrken og til MARCOM.

Ved å formidle den innsamlede dataen automatisk sikres dataens presisjon og integritet. Dette ved at skrivefeil utelukkes, alle mottakerne får den samme informasjonen. Videre sikrer den hurtige formidlingen at informasjonen er tidsriktig og relevant når den når mottakerne. Dette er egenskaper jeg mener gir den automatiserte rapporteringen verdi i utførelsen og ledelsen av pågående operasjoner. Den skriftlige rapporteringen gir i større grad SNMG1 anledning til å utdype forståelsen sin forståelse av elementene. Denne typen rapportering mener jeg kan gi større merverdi, enn den automatiserte, som grunnlag for utvikling av for eksempel aktørbeskrivelser, som er del av ”pattern of life”-produkter.

Med bakgrunn i at SNMG1 utgjorde MARCOMs mest kapable sensorer i Østersjøregionen, anser jeg det som svært sannsynlig at SNMG1 gjennom både den automatiserte og skriftlige rapporteringen bidro direkte til å øke NATOs nivå 1 situasjonsbevissthet.

6.1.5 Støtte

Ifølge Kvalvåg og Grepne-Takle, støttet MARCOM SNMG1 med NATOs kontinuerlig distribuerte RMP og RAP. SNMG1 fikk i tillegg støtte gjennom tokt med maritime patruljefly. Tokt med maritime patruljefly dedikeres til NATO av medlemsnasjonene, på samme måte som fartøy til SNMG1, men er avgrenset til enkelttokt. Kvalvåg nevner at ”Ikke minst var det lærerikt, meningsfylt og viktig å møte ulike sivile myndighets personer, samt høyere offiserer fra ulike land i Østersjøområdet. I sum gav dette styrken en meget god forståelse for situasjonen og utfordringer i området”. Laanemets forteller at ”tactical picture compilation with SNMG would be a logical thing to do, but none of the 3B navies have link

capability nor a SSSB". SSSB er et akronym for Ship-Shore-Ship Buffer, og er et link system mellom fartøy og landinstallasjoner.

Et maritimt patruljefly evne til å kartlegge et stort volum, les overflaten og luftrommet, av operasjonsområdet i løpet av et tokt, har jeg allerede dekket i tidligere drøftinger. Det som er vesentlig her er at tildelingen av maritime patruljefly tokt til SNMG1, må kunne ansees som en tillitserklæring fra MARCOM. Videre sannsynliggjør det at MARCOM mener de får mer ut av flyets toktet under SNMG1s kontroll, enn om de skulle beholdt kontrollen ved MARCOM. MARCOMs koordinerte bruk av SNMG1 og maritime patruljefly indikerer at SNMG1 var en integrert del av MARCOMs plan for innsamling og bygging av situasjonsbevissthet. Den koordinerte bruken av SNMG1 og maritime patruljefly reduserer i tillegg muligheten for utilsiktet dublering av innsamlingsinnsatsen.

Jeg mener det er et sentralt punkt ingen av respondentene nevner. SNMG1 er den maritime kjernen i NATOs høyeste beredskapsstyrker, tidligere omtalte Very High Readiness Joint Task Force (VJTF), og er dermed gripbar og tilgjengelig til enhver tid. Styrken har organiske sensorer og meget god utholdenhet, selv uten en flåtetanker. Det er ingen indikasjon på at styrken er avhengige av støtte for å kunne bidra til bygging av NATOs situasjonsbevissthet. Jeg mener det likevel er svært sannsynlig at støtte til SNMG1, med for eksempel distribusjon av RMP og RAP, tokt med maritime patruljefly og en beskrivelse av kjent normalsituasjon, vil fungere som en såkalt styrkemultiplikator. Det vil si at du får betydelig større effekt av ressursbruken, enn det støtten krever av innsats.

6.1.6 Beslutningsstøtte

Samtlige respondenter, fra SNMG1, er klare på at de mener ledelsen i SNMG1 hadde tilstrekkelig god forståelse av elementene til å lede egen aktivitet i Østersjøregionen. Grepne-Takle forteller at "tror ledelsen i SNMG1 hadde tilstrekkelig forståelse". Kvalvåg underbygger dette med "Sett fra mitt ståsted som skipssjef for et av fartøyene i styrken, så hadde ledelsen i SNMG1 meget god innsikt og forståelse for situasjonen og dynamikken som vi kunne forventes å møte under øvelser og operasjoner i Østersjøen". Kvalvåg styrker utsagnet med "Jeg opplevde således at SNMG1 ledelsen var godt rustet for å lede styrkens aktivitet i området. Dette bidro igjen til at jeg og fartøyet følte oss sikker på hvordan vi skulle utføre vårt oppdrag". Grepne-Takle påpeker der imot at det er "Mulig ikke alle BWCer hadde nok forståelse". BWC er et akronym for Battle Watch Captain og fyller funksjonen som vakthavende offiser i SNMG1-staben.

Gjennom uttalelsen "Mulig ikke alle BWCer hadde nok forståelse" indikerer Grepne-Takle at det trolig var noen utfordringer med å etablere tilstrekkelig forståelse for elementene, hos enkelte av de vakthavende offiserene i SNMG1-staben. Personellet som fungerte i rollen

vakthavende offiser var orlogskapteiner, hadde svært varierende bakgrunn. Det gjør det naturlig, at de som følge av dette hadde forskjellig evne til å bygge situasjonsbevissthet. Grepne-Takles bruk av ”mulig”, kan indikere at eventuell for lav situasjonsbevissthet ikke kom til syne, og at det dermed ikke fikk konsekvenser for operasjonene.

Grepne-Takles differensiering, mellom ledelsen og de vakthavende offiserene, mener jeg er vesentlig. Ledelsen i SNMG1 var sannsynligvis ikke avhengig av detaljforståelsen av hvert element, for å ha god nok situasjonsbevissthet. De vakthavende offiser i SNMG1, var der imot avhengig av en detaljforståelse av elementene rundt styrken, for å fungere optimalt i sin funksjon.

Kvalvågs uttalelse om at ”SNMG1 ledelsen var godt rustet for å lede styrkens aktivitet i området” og at ”Dette bidro igjen til at jeg og fartøyet følte oss sikker på hvordan vi skulle utføre vårt oppdrag” synliggjør effekten, forståelse av elementene, kan ha på styrkens trygghet under utførelsen av operasjoner.

Når Kvalvåg sier ”så hadde ledelsen i SNMG1 meget god innsikt og forståelse for situasjonen og dynamikken som vi kunne forventes å møte under øvelser og operasjoner i Østersjøen”, omtaler han primært en situasjonsbevissthet på et høyere nivå, enn forståelsen av elementene. Drøftingen rundt avsnittet om oppfattelse, samt rundt nedbryting av forståelse av situasjonen, og tilbake igjen til forståelse av elementene, er og gyldig her. Det samme gjelder drøfting av situasjonsforståelsen og prediksjon, som jeg vil komme tilbake til senere, under vurderingen av SNMG1 bidrag til nivå 2 og 3 situasjonsbevissthet.

Samtlige respondenter fra SNMG1, er klare på at de mener SNMG1 tilførte MARCOM tilstrekkelig god forståelse av elementene til å lede NATOs maritime aktivitet i Østersjøregionen. Sandquist poengterer at ”SNMG1 var en av mange aktører som bidro til dette”. Kvalvåg nevner at ”Samme data ble videresendt fra styrken til MARCOM på egne systemer for produksjon av RMP/(RAP) som grunnlag for vurderinger på operasjonelt (primært) og strategisk (sekundært) nivå”. Han følger opp med at hans subjektive er at det var ”god kommunikasjon mellom SNMG1 ledelse (stab) og MARCOM via rutinemessige ledelsesprodukter”. Grepne-Takle spissformulerer MARCOMs utbytte av SNMG1s bidrag til deres forståelse av elementene ”Da utgangspunktet til MARCOM var tilnærmet null, så er min påstand ja”. Som tidligere nevnt, fikk MARCOM formidlet forståelse av elementene over automatiserte systemer og skriftlige rapporter. I tillegg hadde ”sjef SNMG1 jevnlig samtaler med sin nærmeste overordnede i MARCOM per telefon/video telephone conference” ifølge Kvalvåg. I følge Sandquist så ble MARCOM ”basert på tilbakemeldinger” trolig i stand til å

formidle en bedre forståelse av elementene til sitt overordnede hovedkvarter basert på SNMG1s bidrag.

Basert på at utgangspunktet til MARCOM, ifølge Grepne-Takle, ”var tilnærmet null”, mener jeg det er svært sannsynlig at SNMG1s bidrag utgjorde stor betydning for deres forståelse av elementene i Østersjøregionen, samt deres evne til å lede operasjoner i området. Jeg tror likevel bildet er noe mer nyansert. Sandquists poeng med at ”SNMG1 var en av mange aktører som bidro til dette” mener jeg at er vesentlig i denne sammenhengen. SNMG1 utgjør, som tidligere nevnt, en av fire maritime grupper MARCOM råder over. SNMG1 var den eneste av fregatt/jagerstyrkene som opererte i Østersjøen. De to minestyrkene innehar ikke i nærheten den samme evnen til å gjennomføre operasjoner med mål om å øke situasjonsbevissthet. De øvrige aktørene Sandquist refererer til er NATO-nasjonene som omkranser Østersjøen. Denne studien har ikke sett på hvilket bidrag disse nasjonene tilfører MARCOM, men jeg mener det er naturlig å forvente at det er betydelig. Likevel skiller et sentralt punkt SNMG1 fra de andre bidragsyterne. MARCOM kan gi SNMG1 oppdrag, men er begrenset til å anmode nasjonene om støtte.

Gjennom formidling av forståelse av elementene, primært innenfor det maritime og luft domenet, over sanntids datalinksystemer er det sannsynlig at SNMG1 har bidratt til MARCOMs forståelse av elementene. Denne forståelsen er ytterligere utdypet gjennom gjennom de skriftlige produkter, samtaler mellom staben i SNMG1 og MARCOM, samt samtaler mellom sjef SNMG1 og nærmeste overordnede i MARCOM. Til sammen mener jeg SNMG1 formidlet en bedre forståelse av elementene til MARCOM, enn MARCOM tidligere innehadde. Det sannsynliggjør videre at MARCOM selv var i stand til å formidle en bedre forståelse av elementene til sitt høyere hovedkvarter.

6.2 Vurdering av økt nivå 2 situasjonsbevissthet, forståelse av elementenes betydning

Tabell 6. 2 Økt nivå 2 situasjonsbevissthet, forståelse av elementenes betydning

Forskningsspørsmål	Svar fra respondentene	Funn
i. MARCOMs krav		
What did MARCOM request in order to improve the quality of NATO's comprehension of the situation?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ble godt beskrevet gjennom ordrer, planer og direktiver utgitt av MARCOM <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Innsamling over tid, POL produkter - Vite hvordan man reagerte på NATO sin tilstedeværelse. - Samt skrevne produkt ble fremsendt, både internt i styrken og til MARCOM. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 samlet inn data om all trafikk på overflate og i luften innen sitt til enhver tid gjeldende operasjonsområde, det være seg Russisk, NATO, PfP, nøytral, og sivil kommersiell trafikk. Dette var, og er, en stående oppgave for SNMG1 uavhengig av overordnet oppdrag. Dette bidrar over tid til å etablere en bedre forståelse av "normal situasjonen" innen et gitt område. Dette er noe MARCOM forventer utført til enhver tid, og bidrar til produksjon av primært et "gjenkjent maritimt bilde (RMP)", sekundært et "gjenkjent luft bilde (RAP)". - Tilstedeværelse over tid gir gode data som videre gir grunnlag for å oppdage og gjenkjenne eventuelle avvik av operasjonell/strategisk betydning. 	<ul style="list-style-type: none"> - Innsamling over tid for å legge grunnlag for utvikling av POL-produkt - Kartlegging av russisk respons på NATOs tilstedeværelse i Østersjøen - Bidrag til produksjon av RMP og RAP. - Gjennom skriftlige produkter relatert til situasjonsbevissthet kan SNMG1 forklare MARCOM egen forståelse av situasjonen.
Was it clear for SNMG1 what NATO/MARCOM wanted in order to improve its comprehension of the situation?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja. Ble godt beskrevet gjennom ordrer, direktiver og gjennom dialog. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det var ikke veldig konkret. Kunne ha spesifisert bedre på konkrete element <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fra en skipssjefs synspunkt mener jeg at det var klart for SNMG1 og underliggende fartøyer hva NATO/MARCOM ønsket for å forbedre sin situasjonsforståelse. Dette fremkom først og fremst gjennom ulike ordre og andre ledelsesprodukter. Det var jevnlig sjef til sjef kontakt mellom Sjef SNMG1, og MARCOM, samt daglig direkte dialog mellom Sjef SNMG1 og underlagte skipssjefer. - Sjef SNMG1 gjennomførte også tilbakelesing av sitt oppdrag til Sjef MARCOM før overtakelse. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1-staben opplevde ikke NATO/MARCOMs behov, for å øke forståelsen av situasjonen, som tilstrekkelig konkretisert gjennom ordre. - Sjef SNMG1s tilbakelesing av oppdraget til MARCOM kvalitetssikret felles forståelse for oppdraget og ønskede effekter. For SNMG1s underlagte enheter fremsto NATO/MARCOMs behov for å øke forståelsen av situasjonen som klare. -

ii. Produksjon		
<p>How did SNMG1 build its comprehension of the situation?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gode forhåndsstudier og tid i operasjonsområdet. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - E offiserer i SNMG1 stab samlet inn rapportering fra styrken og rapporterte videre. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 brukte mange virkemidler for å opparbeide seg forståelse av situasjonen. Først gjennom gode forberedelser før oppdraget gjennom å lese seg opp på rapporter, historiske data fra tidligere SNMG1 operasjoner, etterretningsvurderinger, samt en god og viktig "hand over, take over (HOTO)" med avtroppende SNMG1 sjef/stab. - I det daglige arbeidet SNMG1 staben kontinuerlig med situasjonsforståelse gjennom etterretninger og ledelsesprodukter fra høyere nivå, samt informasjon fra styrkens egne sensorer. - Oppholdet i området var likevel meget lærerikt, og styrken fikk økt innsikt gjennom sin tilstedeværelse, samhandling med allierte, og Pfp nasjoner i området, samt ved selv å observere russisk aktivitet, "posture", og handlemåter i området. - Ikke minst var det lærerikt, meningsfylt og viktig å møte ulike sivile myndighets personer, samt høyere offiserer fra ulike land i Østersjøområdet. I sum gav dette styrken en meget god forståelse for situasjonen og utfordringer i området. 	<ul style="list-style-type: none"> - Forhåndsstudier og etterretning var sentralt i bygging av SNMG1s forståelse av situasjonen. - Hand-over-Take-over (HOTO) fra avtroppende SNGM1 sjef og stab er essensielt for å få forståelse av situasjonen. - Internt i SNGM1 hadde situasjonsbevissthet et kontinuerlig fokus gjennom etterretningsproduksjon og ledelsesprodukter. - SNMG1 bygde forståelse gjennom observasjon av russisk aktivitet, "posture", og handlemåter i området. - SNMG1 bygde forståelse gjennom sin tilstedeværelse og møter med ulike sivile myndighetspersoner og høyere offiserer fra flere Østersjøland under oppholdet i regionen.
<p>When was SNMG1 able to develop a comprehension of the situation in the Baltic Sea Region?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hadde god situasjonsforståelse før vi gikk inn, men den ble bedret underveis i operasjonen. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Situasjonsbildet før ankomst fra MARCOM var dårlig. Hadde bedre nasjonale produkt. Underveis ble det etablert et bilde, og i etterkant kunne man danne et POL produkt. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Slik jeg oppfatter det, så hadde SNMG1 god forståelse av hva om ventet i Østersjøen før styrken begynte øvelser/operasjoner i området. Dette på bakgrunn av etterretninger og historiske data. Dette medførte at styrken opererte med en høy grad av trygghet i forhold til egen "posture" og handlemåter. 	<ul style="list-style-type: none"> - Situasjonsbildet formidlet fra MARCOM før ankomst Østersjøen var ikke godt nok. - SNMG1 opplevde å ha god forståelse før de entret Østersjøen, men den endret og forbedret seg under operasjonen. - SNMG1 hadde opparbeidet god forståelse før styrken begynte øvelser/operasjoner i Østersjøen. - Under oppholdet i Østersjøen ble det bygget et situasjonsbilde som gir forståelse av situasjonen som det igjen vil være mulig å utvikle til et POL-produkt i ettertid.

iii. Forståelse		
Did SNMG1 gain adequate/good/better comprehension of the situation?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - God forståelse <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 klarte å oppnå en god situasjonsforståelse underveis i oppdraget med det få ressursene de hadde. Begrensninger på operasjonsavstand gjorde innsamling til dels utfordrende. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Med henvisning til spørsmålet over så er svaret på dette ja. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 klarte å oppnå god situasjonsbevissthet underveis i oppdraget. - Operasjonsavstandene gav begrensninger dekningen av operasjonsområdet.
iv. Formidling		
How did SNMG1 communicate its comprehension of the situation in the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Til MARCOM og andre allierte i ops området. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Via MCCIS og INTREP/SUM <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 formidlet sin forståelse av situasjonen gjennom daglig og ukentlig rapportering og vurderinger til MARCOM (commando kjeden). - SNMG1 delte også sine erfaringer med andre allierte enheter som ikke var en del av SNMG1 kommando kjede der dette var naturlig. Eksempelvis ved havnebesøk og samarbeid i Østersjøen, og deltakelse i større øvelser i området slik som NATO-øvelsen BALTOPS. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 formidlet sin forståelse av situasjonen gjennom etterretningsrapporter (INTREP/SUM) og daglige og ukentlige rapporter. - SNMG1 formidlet sin forståelse av situasjonen tjenestevei til MARCOM, samt til andre allierte enheter ved for eksempel havnebesøk, samarbeid og øvelser i Østersjøen.
v. Støtte		
What support was provided to SNMG1 for developing its comprehension of the situation in the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gode bidrag til økt situasjonsforståelse fra både MARCOM gjennom beskrivelser og ordrer, men også i fra allierte. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fikk noe støtte fra MPA. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi mottok også daglig ulike etterretningsprodukter som sa styrken noe om forventet aktivitet. - MARCOM fremsendte også SNMG1 ordrer og intensjoner som nødvendig i sine ledelsesprodukter. - SNMG1 gjorde viktige erfaringer i forberedelsesfasen og under HOTO med avtroppende SNMG1 styrke. - SNMG1 fikk også støtte fra de ulike baltiske stater ved samøvelser til havs, samt møter under havnebesøk. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 fikk viktig erfaringsoverføring i forbindelse med HOTO fra avtroppende styrke. - SNMG1 mottok daglig etterretningsprodukter som forklarer situasjonen. - SNMG1 fikk støtte fra MPA til bygging av forståelse av situasjonen. - SNMG1 fikk støtte fra de baltiske landene til å bygge forståelse av situasjonen ved samøvelser og møter under havnebesøk.
vi. Beslutningsstøtte		
Has SNMG1's communicated comprehension of the situation made future SNMG1s better equipped to operate in the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja. Erfaringslæring og erfaringsoverføring <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - MARCOM har et bedre grunnlag enn man hadde før SNMG1 var inne i Østersjøen, da opprinnelig materiale var meget sparsomt <p>Kvalvåg:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 har gjennom observasjoner, vurderinger, rapporter og erfaringsoverføring til MARCOM, lagt et grunnlag for at fremtidige styrker kan være bedre forberedt enn det de selv var første halvår 2017. - Jevnlig tilstedeværelse er en forutsetning for å bygge

	<ul style="list-style-type: none"> - Svaret på dette spørsmålet er et ubetinget ja. - Jevnlig tilstedeværelse i området til ulike tidspunkt på året er viktig for å akkumulere en god forståelse for hva som er normal situasjonen i Østersjøen. Dette er avgjørende for å kunne tolke eventuelle avvik som kan ha sikkerhetspolitisk betydning. SNMG1 første halvår 2017 gjorde sitt til å bidra til dette arbeidet. - Gjennom sine rapporter og fortløpende observasjoner og vurderinger, har SNMG1 skapt et godt grunnlag for forberedelser for fremtidige SNMG1 operasjoner. 	<p>helhetlig forståelse for situasjonen i Østersjøregionen. Kontingentens bidrag til forståelse av situasjonen er derfor sannsynligvis begrenset til vårhalvåret.</p>
<p>Did the leadership of SNMG1 have an adequate comprehension of the situation to lead the activity in the Baltic Sea Region?</p>	<p>Sandquist: - Ja</p> <p>Grepne-Takle: - Ja, det var fokus på å kontinuerlig bygg situasjonsforståelse.</p> <p>Kvalvåg: - Jeg mener Sjef SNMG1 og stab hadde en mer enn tilstrekkelig forståelse av situasjonen til å lede aktiviteten i Østersjøområdet. - De arbeidet systematisk og seriøst, og var det jeg vil kalle fremoverlent. Dette medførte blandt annet at SNMG1 var en viktig ressurs for høyere NATO staber eksempelvis under gjennomføring av øvelse BALTOPS. I dette tilfellet viste SNMG1 sin profesjonalitet, og påtok seg en større rolle enn hva som var naturlig, og bidro ved sin "fremoverlente" holdning et godt øvelsesutbytte.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ledelsen i SNMG1 hadde fokus på bygging av forståelse av situasjonen. Som ga gode resultater. - SNMG1 ble tidvis tildelt en større rolle enn det som er naturlig for SNMG1
<p>Was SNMG1 ever surprised due to insufficient comprehension of the situation?</p>	<p>Sandquist: - Nei. Vi var for alle praktiske forhold godt forberedt og opplyst.</p> <p>Grepne-Takle: - SNMG1 ble overrumplet av overflyging.</p> <p>Kvalvåg: - Jeg kan ikke huske av SNMG1 ble nevneverdig overrasket som følge av manglende situasjonsforståelse. Gode forberedelser og god situasjonsforståelse gjorde at SNMG1 handlet sikkert, profesjonelt, og forutsigbart. Det oppsto imidlertid situasjoner som kunne ha vært krevende og potensielt "eskalerende" dersom vi hadde hatt dårligere situasjonsforståelse og TTP'er.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - I hovedsak ble ikke SNMG1 overrasket som følge av utilstrekkelig forståelse av situasjonen. - SNMG1 ble overrumplet av overflyging.
<p>Was MARCOM provided an adequate understanding of the situation by SNMG1, to lead the activity in the Baltic Sea Region?</p>	<p>Sandquist: - Ja. Gjennom rapporter og tett dialog mellom sjefer</p> <p>Grepne-Takle: - Det er behov for ytterligere monitorering av området.</p> <p>Kvalvåg:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - MARCOM fikk gjennom rapporter og sjefsdiallog formidlet god forståelse av situasjonen. - Det er behov for ytterligere monitorering av området for at MARCOM skal få tilstrekkelig forståelse

	- Det mener jeg bestemt. Det var etablert et godt samarbeid med MARCOM, med høy grad av tillit før vi entret operasjonsområdet.	
Was MARCOM able to provide a better comprehension of the situation to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trolig ja, basert på tilbakemeldinger. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja, dersom SNMG1 ikke er i Østersjøen er MARCOM avhengig av nasjonal rapportering og deling. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dette er det vanskelig for meg som skipssjef å si med sikkerhet, men min personlige mening er at SNMG1 sin rapportering til MARCOM holdt gjennomgående god kvalitet, og burde således danne et godt grunnlag for MARCOM for videre rapportering til høyere nivå. 	<ul style="list-style-type: none"> - Basert på tilbakemeldingene på SNMG1s rapportering er det trolig at MARCOM var i stand til å formidle en bedre forståelse av situasjonen til sitt høyere hovedkvarter. - SNMG1 var MARCOMs sensorer i Østersjøregionen. - Uten SNMG1 i Østersjøområdet er MARCOM avhengig av nasjonal rapportering.
Forbedringspotensialer		
How can the production and communication of the comprehension of the situation be improved?	<p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det kan standardiseres bedre i SNMG hvordan rapportering skal skje, format osv. Nasjonene som deltar i SNMG1 har forskjellig kunnskap og utgangspunkt. E-off måtte forestå en god del opplæring. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det viktigste her er å fortsette med systematiske operasjoner og tilstedeværelse i området, samt å opprettholde god kvalitet i arbeidet med observasjon, rapportering og vurderinger. - Det er også viktig at SNMG1 består av et tilstrekkelig antall fartøyer for at kvaliteten i dette arbeidet skal bli godt. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 kan forbedre produksjonen av forståelsen av situasjonen gjennom bedre standardisering av rapporteringen. - Fortsette med systematiske operasjoner og tilstedeværelse i området, med god kvalitet på observasjoner, vurderinger og rapportering - Det må være et tilstrekkelig antall fartøy i SNMG1 for at kvaliteten på produktet skal bli god.

Nivå 2, av Endsleys tre hierarkiske nivåer for situasjonsbevissthet, er situasjonsbevissthet av den nåværende situasjonen. Forståelse av situasjonen er basert på en syntese av uensartede nivå 1 elementer. Nivå 2 situasjonsbevissthet går ut over det å være klar over de tilstedeværende elementene, for å forstå betydningene av disse elementene i lys av egne mål (Endsley, 1995). Nivå 2 er basert på kunnskap om elementene fra nivå 1, sammenstilt for å danne mønstre, det skaper en forståelse av betydningen til objekter og hendelser som gir beslutningstaker et helhetlig bilde av miljøet (Endsley, 1995). Jeg vil her drøfte hvordan SNMG1 vårhalvåret 2017 bidro til NATOs målsetning om økt situasjonsbevissthet i Østersjøregionen innenfor rammen av Endsleys beskrivelse av nivå 2.

6.2.1 MARCOMs krav

Både Sandquist og Kvalvåg mener at MARCOMs krav ”ble godt beskrevet gjennom ordrer, planer og direktiver”. For å etablere situasjonsbevissthet av den nåværende situasjonen, var MARCOMs krav ”innsamling over tid” ifølge Grepne-Takle. Som beskrevet under nivå 1 situasjonsbevissthet, så er målsetningen å bidra til utviklingen av ”pattern of life”-produkter.

Grepne-Takle er her klar i sin kritikk av MARCOM. Når det gjelder spesifiseringen av hva MARCOM trengte for å forbedre sin forståelse av situasjonen, så beskrives deres krav som ”ikke veldig konkrete” og de ”kunne ha spesifisert bedre på konkrete element”. Ifølge Grepne-Takle var det et element der MARCOM var klare på at de ønsket, de ville ”vite hvordan man reagerte på NATO sin tilstedeværelse”.

Med bakgrunn i MARCOMs mangel på et ”pattern of life”-produkt, er det naturlig at de krever innsamling over tid for å kunne utvikle dette. SNMG1 kan bidra med ”pattern of life” som del av nivå 2 situasjonsbevissthet, altså selve forståelsen av situasjonen. I denne sammenheng vil et ”pattern of life”-produkt være avgrenset til den daglige nå-situasjonen. I en daglig situasjonsrapport, vil det si en beskrivelse av hva som har skjedd i dag og hva det betyr, inkludert for egen situasjon. Basert på at Grepne-Takle opplevde at det var ønskelig med posisjonsrapportering på russiske fartøy, inkludert støttefartøy og fly, som del av nivå 1 situasjonsbevissthet, samt kravet om hvordan Russland ”reagerte på NATO sin tilstedeværelse” er det naturlig at dette, sammen med innvirkning på egen aktivitet og mål, ble del av den daglige situasjonsrapporten.

Som del av nivå 1 situasjonsbevissthet, skulle SNMG1 bidra med rapportering av elementer i det maritime og luft domenet for å understøtte produksjon av RMP og RAP. For å gi forståelse av situasjonen, nivå 2 situasjonsbevissthet, må nå de rapporterte elementene settes i sammenheng (Endsley, 1995). Dette vil, for eksempel, kunne innebære å forklare hva hensikten og målet var med den observert russisk flyaktivitet på en gitt dag, samt dens innvirkning på egen aktivitet og mål. Samt tilsvarende for maritim aktivitet.

Basert på MARCOMs krav skulle SNMG1, slik jeg forstår det, innenfor rammen av Endsley nivå 2 situasjonsbevissthet (Endsley, 1995), bidra med følgende:

- Produksjon av gjenkjent maritimt bilde, RMP.
- Produksjon av gjenkjent luftbilde, RAP.
- Rapportere russisk respons på NATO tilstedeværelse, og produsere en daglig beskrivelse av situasjonen i Østersjøregionen, bestående av hva som har skjedd i løpet av dagen og hva det betyr, inkludert for egen situasjon.

SNMG1-stabens egenutviklede innsamlingsordre har lagt grunnlaget for innsamlingen og rapporteringen, slik at utarbeidelsen av daglig situasjonsforståelse kan formidles til MARCOM på en effektiv måte.

6.2.2 Produksjon

Grepne-Takle forteller at ”situasjonsbildet før ankomst fra MARCOM var dårlig”. For å bygge forståelse av situasjonen startet SNMG1 prosessen tidlig. Ifølge Kvalvåg startet dette

”Først gjennom gode forberedelser før oppdraget gjennom å lese seg opp på rapporter, historiske data fra tidligere SNMG1 operasjoner, etterretningsvurderinger, samt en god og grundig “hand over, take over (HOTO)” med avtroppende SNMG1 sjef/stab”. Sandquist følte de ”hadde god situasjonsforståelse før vi gikk inn, men den ble bedret underveis i operasjonen”. Sandquist poengterer ”tid i området” som sentralt i bygging av situasjonsforståelse. Videre forteller Kvalvåg at ”I det daglige arbeidet SNMG1 staben kontinuerlig med situasjonsforståelse gjennom etterretninger og ledelsesprodukter fra høyere nivå, samt informasjon fra styrkens egne sensorer”. Etterretningsoffiser i ”SNMG1 stab samlet inn rapportering fra styrken og rapporterte videre” og var ifølge Grepne-Takle således sentral i bygging av SNMG1s forståelse.

Slik Kvalvåg oppfattet det ”så hadde SNMG1 god forståelse av hva om ventet i Østersjøen før styrken begynte øvelser/operasjoner i området”. Bakgrunnen for dette var ”etterretninger og historiske data”. For Kvalvåg medførte det at ”styrken opererte med en høy grad av trygghet i forhold til egen “posture” og handlemåter”.

Tiden i området beskriver Kvalvåg som lærerik, ”og styrken fikk økt innsikt gjennom sin tilstedeværelse, samhandling med allierte, og PFP nasjoner i området, samt ved selv å observere russisk aktivitet, “posture”, og handlemåter i området”. Kvalvåg støtter dette med ”Ikke minst var det lærerikt, meningsfylt og viktig å møte ulike sivile myndighets personer, samt høyere offiserer fra ulike land i Østersjøområdet” Kvalvåg konkluderer med at ”I sum gav dette styrken en meget god forståelse for situasjonen og utfordringer i området”. Grepne-Takle nevner at ”det kan standardiseres bedre i SNMG hvordan rapportering skal skje, format osv. Nasjonene som deltar i SNMG1 har forskjellig kunnskap og utgangspunkt”. Det førte igjen til at stabens etterretningsoffiser ”måtte forestå en god del opplæring”.

Det er tydelig at forhåndsstudier har vært et sentralt element i SNMG1s bygging av situasjonsforståelse. Da stabens etterretningsoffiser rapporteres å ha vært sentral i utviklingen av SNMG1s forståelse av situasjonen, er det svært sannsynlig at han har fulgt NATOs etterretningsdoktrine. For å bygge forståelse av situasjonen, skal da informasjon bli hentet inn som data i Endsleys nivå 1 situasjonsbevissthet, konverteres til etterretning gjennom følgende delprosesser:

- Systematisering: Innebærer at ”innhentet data registreres, kategoriseres, grupperes, merkes og tilordnes saker eller etterretningsbehov for at den skal være spor-, søk- og sorterbar” (Forsvaret, 2013).
- Evaluering: Kildens pålitelighet og informasjonens riktighet evalueres (Forsvaret, 2013).

- Analyse: ”Under analysen er det vesentlig å identifisere de viktige elementene i informasjonen og å analysere hva dette innebærer i forhold til etterretningsbehovet” (Forsvaret, 2013).
- Sammenstilling: ”Sammenstilling er det steget i bearbeidningen hvor identifisert betydningsfull informasjon og etterretninger blir valgt ut og kombinert til et mønster på veien mot å bli et flerkilde eller flerdisiplinprodukt” (Forsvaret, 2013).
- Tolkning: ”Tolkning er det siste steget i bearbeidningen, hvor betydningen av analysert og sammenstilt informasjon og etterretninger ses opp mot allerede eksisterende kunnskap og oppsummeres i en vurdering” (Forsvaret, 2013).

Etterretningsforarbeidet må videre ha forberedt staben godt til overtakelsen, ”hand-over take-over”, med avtroppende stab. De har trolig hatt et godt bilde av sitt eget etterretningsbehov på vei inn i samtalene med avtroppende stab. Da denne overleveringen omtales som god, vil jeg forvente at SNMG1 fikk overlevert avtroppende stabs forståelse av situasjonen, samt dekket store deler av styrkens etterretningsbehov. Det har antakelig lettet produksjon av situasjonsforståelse og klargjort hva som kunne ventes i Østersjøregionen. En felles gjennomgang av rapporteringsprosedyrene og standarder ville trolig kunne bote på noe av tiden Grepne-Takle nevner at etterretningsoffiseren måtte bruke på opplæring underveis. Når Sandquist sier de ”hadde god situasjonsforståelse før vi gikk inn” skyldes det trolig de etterretningsmessige forberedelsene og overleveringen fra den avtroppende staben.

Kvalvåg uttalelse om at ”i det daglige arbeidet SNMG1 staben kontinuerlig med situasjonsforståelse” og Sandquists poengtering av at situasjonsforståelsen ”ble bedret underveis i operasjonen” tydeliggjør at overnevnte etterretningsanalyseprosess pågikk kontinuerlig under oppholdet. At SNMG1 fikk muligheten til ”selv å observere russisk aktivitet, ”posture”, og handlemåter i området”, samt bygging av forståelse ”gjennom møter med ulike sivile myndighetspersoner og høyere offiserer fra flere østersjøland” understøttet analysen av situasjonen med relevant data. Denne informasjonen og analysen etablerte igjen et grunnlag for senere analyse for utvikling av projeksjon, som leder til Endsleys nivå 3 situasjonsbevissthet som jeg vil komme tilbake til.

6.2.3 Forståelse

Samtlige respondenter fra SNMG1 er klare på at styrken hadde god forståelse av situasjonen. Slik Kvalvåg oppfattet det ”så hadde SNMG1 god forståelse av hva om ventet i Østersjøen før styrken begynte øvelser/operasjoner i området”. Bakgrunnen for dette var ”etterretninger og historiske data”. For Kvalvåg medførte det at ”styrken opererte med en høy grad av trygghet i forhold til egen ”posture” og handlemåter”. Grepne-Takle mener ”SNMG1 klarte å oppnå en god situasjonsforståelse underveis i oppdraget med de få ressursene de hadde”. Grepne-Takle

bemerket at ”begrensninger på operasjonsavstand gjorde innsamling til dels utfordrende” for SNMG1 i Østersjøregionen.

”En god situasjonsforståelse underveis i oppdraget” som respondentene uttrykker SNMG1 klarte å oppnå er krevende. Det innebærer at SNMG1s ”gode” situasjonsbilde, som et minimum, besto av RMP og RAP, og at de var i stand til å forstå betydningen av elementene i lys av egne mål. Det innebærer at de var klar over hvem, hva og hvor de detekterte elementene rundt styrken var, hvilken aktivitet de utførte, samt hva dette til sammen betydde, og forsto hva det innebar for deres egne mål. Til sammen vil dette utgjøre nivå 2 situasjonsbevissthet i henhold til Endsleys modell (Endsley, 1995).

Videre sier Grepne-Takle at ”Begrensninger på operasjonsavstand gjorde innsamling til dels utfordrende”. Det sentrale punktet Grepne-Takle her er inne på er det fysiske volumet til SNMG1s situasjonsbevissthet. Jeg mener at selv om Østersjøen i maritim sammenheng er liten, sammenlignet med for eksempel Atlanterhavet, så er Østersjøregionen likevel et stort volum for SNMG1 å dekke med et lite antall tilgjengelige fartøy. Gjensidig støtte mellom fartøyene og samtrenning må ha satt begrensninger på hvor stor avstand det var formålstjenlig å ha mellom fartøyene. Deres sensorers rekkevidde og begrensninger på volumet til styrkens situasjonsbevissthet. Det er dermed naturlig, at selv om respondentene fra SNMG1 er klare på at de opplevde å ha god situasjonsbevissthet, så var volumet på deres situasjonsbevissthet begrenset til en relativt liten sfære i den store sammenhengen.

6.2.4 Formidling

Ifølge Kvalvåg formidlet SNMG1 ”sin forståelse av situasjonen gjennom daglig og ukentlig rapportering og vurderinger til MARCOM”. Grepne-Takle nevner at de rapporterte i form av ”INTREP/SUM”. Formidlingen var ikke begrenset til tjenestevei i kommandokjeden, det vil si rett til MARCOM. Kvalvåg sier at ”SNMG1 delte også sine erfaringer med andre allierte enheter som ikke var en del av SNMG1 kommandokjede der dette var naturlig”. Eksempler på dette var ”ved havnebesøk”, ”samarbeid i Østersjøen”, samt ved ”deltakelse i større øvelser i området slik som NATO-øvelsen BALTOPS”. BALTOPS er en forkortelse for Baltic Operations.

Etterretningsdoktrinen til Forsvaret beskriver tre prinsipper for fordeling av etterretning (Forsvaret, 2013):

1. Tilgjengelighet, ”Som utgangspunkt skal en oppdragsgiver få tilgjengeliggjort alle produkter som besvarer hans etterretningsbehov”.
2. Retttidighet, produktet må tilgjengeliggjøres når det er behov for det.

3. Hensiktsmessig presentasjonsform, ”etterretningen bør presenteres i den form som er mest hensiktsmessig for mottaker”

Selv om dette er norske prinsipper for fordeling av etterretning, mener jeg de og vil ha gyldighet for all øvrig rapportering som understøtter bygging av situasjonsbevissthet. Det gjør at jeg vil anvende prinsippene som grunnlag for vurdering av SNMG1s formidling av nivå 2 situasjonsbevissthet. Basert på respondentenes svar, kan man gjøre følgende vurdering av SNMG1s formidling:

1. Gjennom daglig og ukentlig rapportering ble forståelse av situasjonen effektivt tilgjengeliggjort for MARCOM som oppdragsgiver. Videre ble den samme situasjonsforståelsen formidlet til ”andre allierte enheter som ikke var en del av SNMG1 kommandokjede der dette var naturlig”.
2. På bakgrunn av at SNMG1 formidlet ”sin forståelse av situasjonen gjennom daglig og ukentlig rapportering” mener jeg den til enhver tid må ha blitt rettidig formidlet.
3. INTREP og INTSUM er forkortelser for henholdsvis Intelligence Report og Intelligence Summary. Rapportene er formaterte etterretningsrapporter som følger NATO Message Catalogue APP-11 Edition D Version 1 (Office, 2015). MARCOM er SNMG1s overordnede hovedkvarter og kan beordre SNMG1 til å rapportere i den form de ser som mest hensiktsmessig. Det er derfor rimelig å anta at samtlige av SNMG1s rapporter følger MARCOMs krav og behov.

Ved å formidle sin forståelse av situasjonen regelmessig, har SNMG1 gjort det mulig for MARCOM og øvrige mottakere, å bygge sin egen nivå 2 situasjonsbevissthet for Østersjøregionen basert på styrkens rapportering.

6.2.5 Støtte

For å kunne bygge sin egen forståelse av situasjonen, har SNMG1 fått støtte av flere aktører i forskjellige faser av deres aktivitet. I forberedelsesfasen, fikk SNMG1 støtte fra den avtroppende staben. Kvalvåg tydeliggjør verdien av overtakelsen med avtroppende stab, og forteller at staben ”gjorde viktige erfaringer” under overtakelsen. Denne støtten er behørig drøftet i avsnittene om produksjon. jeg vil ikke drøfte ytterligere her, annet enn å si at støtten antakelig lettet produksjon av situasjonsforståelse, og har klargjort hva som kunne ventes i Østersjøregionen.

MARCOM har som overordnet hovedkvarter bidratt i alle faser av SNMG1s aktivitet. Sandquist beskriver ”gode bidrag til økt situasjonsforståelse” fra MARCOM ”gjennom beskrivelser og ordrer”. Kvalvåg supplerer med at SNMG1 ”mottok også daglig ulike etterretningsprodukter som sa styrken noe om forventet aktivitet”. Grepne-Takle er ikke like

nådig i kritikken av MARCOMs støtte til SNMG1s situasjonsbevissthet, når han sier ”situasjonsbildet før ankomst fra MARCOM var dårlig”. Han følger opp med at SNMG1 ”hadde bedre nasjonale produkt” og at ”underveis ble det etablert et bilde”. Under oppholdet i Østersjøen mottok SNMG1 og støtte fra andre allierte. Kvalvåg forteller at SNMG1 ble støttet av ”de ulike baltiske stater ved samøvelser til havs, samt møter under havnebesøk”. Denne støtten er drøftet i avsnittene om produksjon. Bygging av forståelse ”gjennom møter med ulike sivile myndighetspersoner og høyere offiserer fra flere Østersjøland” understøttet analysen av situasjonen med relevant data. Når det gjelder støtte fra allierte så gjentar Grepne-Takle i denne sammenhengen at SNMG1 ”fikk noe støtte fra MPA”.

Maritime patruljeflys evne til å kartlegge et stort volum, er drøftet i avsnittene om innsamling under nivå 1 situasjonsbevissthet. Som tidligere nevnt, vil SNMG1 bare evne å dekke en begrenset sfære. I denne sammenheng, kan et maritime patruljefly bidra med å sette SNMG1s begrensede sfære, inn i et større volum. På denne måten kan SNMG1 bli klar over elementer utenfor deres egen sensorrekkevidde. Det kan igjen potensielt bidra til å begripe de tilstedeværende elementene Endsleys modell nevner, for å forstå betydningene av elementene styrken selv monitorerer (Endsley, 1995).

Differansen mellom respondentene, i hvordan de vurderer støtten fra MARCOM er interessant. Jeg vil driste meg til en mulig forklaring på hvorfor Sandquist, som styrkesjef og Kvalvåg, som skipssjef på flaggfartøyet, var fornøyde. Mens Grepne-Takle, som stabssjef, var ikke like entusiastisk over støtten fra MARCOM. Det er Grepne-Takle og hans stab som produserer og presenterer planverk, ordrer, etterretning og briefere for styrkesjefen og skipssjefen. Det er derfor trolig at Grepne-Takle og hans stab, har anvendt ”bedre nasjonale produkt” til å supplere MARCOMs produkter, og at dette til sammen har sett bra ut for styrkesjefen og skipssjefen.

6.2.6 Beslutningsstøtte

Samtlige respondenter, fra SNMG1, er klare på at de mener deres kommuniserte forståelse av situasjonen, har bidratt til å gjøre påfølgende styrkebidrag bedre forberedt på operasjoner i Østersjøregionen. Sandquist vektlegger styrkens ”erfaringslæring og erfaringsoverføring”. ”Gjennom sine rapporter og fortløpende observasjoner og vurderinger, har SNMG1 skapt et godt grunnlag for forberedelser for fremtidige SNMG1 operasjoner” forteller Kvalvåg. Grepne-Takle følger opp med at ”MARCOM har et bedre grunnlag enn man hadde før SNMG1 var inne i Østersjøen”. Kvalvåg utdyper videre at ”jevnlige tilstedeværelse i området til ulike tidspunkt på året er viktig for å akkumulere en god forståelse for hva som er normal situasjonen i Østersjøen”. Han mener ”dette er avgjørende for å kunne tolke eventuelle avvik som kan ha sikkerhetspolitisk betydning”. Ved å bidra med ”rapporter og fortløpende

observasjoner og vurderinger” til MARCOM, har SNMG1 lagt ett godt grunnlag for at fremtidige styrker kan være bedre forberedt, enn det de selv hadde mulighet til første halvår 2017. Slik jeg ser det så trekker Kvalvåg frem et forbehold på styrkens bidrag. Ved å si at ”jevnlig tilstedeværelse i området til ulike tidspunkt på året er viktig for å akkumulere en god forståelse for hva som er normal situasjonen i Østersjøen” indikerer han at deres bidrag er avgrenset til vårhalvåret, samt behovet for jevnlig innsamling for å sikre validiteten til beskrivelsen av normalbildet. Ved å si at ”MARCOM har et bedre grunnlag enn man hadde før SNMG1 var inne i Østersjøen” mener jeg Grepne-Takle tydeliggjør at han mener MARCOM har det videre ansvaret. Jeg mener dette betyr at MARCOM bør sammenstille rapporteringen fra SNMG1 til å utvikle et nivå 3 situasjonsbevissthetsprodukt som beskriver det totale normalbilde for aktiviteten. Dette vil igjen gjøre fremtidige styrker bedre rustet til å videreutvikle NATOs situasjonsbevissthet.

Det fremstår klart at respondentene mener ledelsen i SNMG1 hadde tilstrekkelig god forståelse av situasjonen til å lede aktiviteten. Kvalvåg poengterer at ”De arbeidet systematisk og seriøst, og var det jeg vil kalle fremoverlent”. Dette gjorde SNMG1 til en ”viktig ressurs for høyere NATO staber” og ledet til at SNMG1 kunne påta seg ”en større rolle enn hva som var naturlig” under NATO-øvelsen BALTOPS. Grepne-Takle følger opp med at ”det var fokus på å kontinuerlig bygg situasjonsforståelse”. Jeg mener SNMG1 gjennom å ha kontinuerlig fokus på å bygge situasjonsforståelse evnet å bygge god forståelse av situasjonen. Videre synes det klart at dette var med på å gjøre styrken til en ”viktig ressurs” for NATO, som igjen medførte tildeling av økt ansvar som de fikk under øvelse BALTOPS.

Respondentene er klare på at de mener SNMG1 tilført MARCOM god nok situasjonsbevissthet til at hovedkvarteret kunne lede NATOs maritime aktivitet i Østersjøen. Grepne-Takle påpeker at ”Det er behov for ytterligere monitorering av området”. Når det gjelder MARCOMs mulighet til å formidle bedre forståelse av situasjonen til sitt høyere hovedkvarter, basert på SNMG1 rapportering så sier Sandquist ”Trolig ja, basert på tilbakemeldinger”. Grepne-Takler påpeker at ”dersom SNMG1 ikke er i Østersjøen er MARCOM avhengig av nasjonal rapportering og deling”. Kvalvåg påpeker at hans personlige mening er ”er at SNMG1 sin rapportering til MARCOM holdt gjennomgående god kvalitet, og burde således danne et godt grunnlag for MARCOM for videre rapportering til høyere nivå”.

Gjennom formidling av forståelse av situasjonen, primært innenfor det maritime og luft domenet, gjennom daglig og ukentlig rapportering, inkludert etterretningsrapporter er det sannsynlig at SNMG1 har bidratt med beslutningsstøtte til MARCOMs gjennom bedret forståelse av situasjonen. SNMG1s bidrag til MARCOMs nivå 2 situasjonsbevissthet, i

henhold til Endleys model, bør være tilstrekkelig til å understøtte utarbeidelsen av et ”pattern of life”-produkt for å beskrive normalsituasjonen. Det sannsynliggjør videre at MARCOM selv var i stand til å formidle en bedre forståelse av elementene til sitt høyere hovedkvarter. Likevel er det et behov for ytterligere monitorering av situasjonen i Østersjøregionen for å sikre best mulig forståelse av situasjonen, og på den måten bedre grunnlaget for arbeidet med normalbildebeskrivelsen i et ”pattern of life”-produkt, samt sikre produktets validitet.

6.3 Vurdering av økt nivå 3 situasjonsbevissthet, projeksjon av omgivelsenes status i tiden fremover

Tabell 6. 3 Økt nivå 3 Situasjonsbevissthet: Projeksjon av fremtidig status

Forskningsspørsmål	Svar fra respondentene	Funn
i. MARCOMs krav		
What did MARCOM request in order to improve NATO's projection of the future status?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observasjoner og vurdering gjennom rapportering <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vite hvordan man reagerte på NATO sin tilstedeværelse. 	<ul style="list-style-type: none"> - MARCOM ville ha observasjoner og vurderinger gjennom rapportering fra SNMG1. Den skulle inneholde en projeksjon av russisk respons på NATO's tilstedeværelse i Østersjøen.
Was it clear for SNMG1 what NATO/MARCOM wanted in order to improve its projection of the situation?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja. Dette ble spesifisert gjennom ordrer, direktiver og dialog <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nei <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dette fremgikk tydelig av operasjonsordre, SNMG1 sitt stående ordreverk, daglige oppdateringer, vurderinger og ordrer, samt sjef til sjef samtaler mellom ledelsen i SNMG1 og MARCOM, samt ledelsen i SNMG1 og de ulike fartøyssjefer. 	<ul style="list-style-type: none"> - Det var ikke klart for SNMG1 stab hva MARCOM ønsket for å bedre sin projeksjon av situasjonen. - Kravene ble trolig klarere gjennom sjefsdialog. - Kravene fremsto som klare for SNMG1s undergitte enheter.
ii. Produksjon		
How did SNMG1 build its projection of the future status?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Operasjoner over tid i samme området er viktig for å etablere en forståelse for hva som er ”normal” situasjonen. Videre samtaler med allierte aktører i området. Videre dannet MARCOMs ordrer og direktiver godt grunnlag til SA. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennom oppsummerende rapportering. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - I forberedelsene til oppdraget brukte SNMG1 erfaringsdata fra tidligere operasjoner. - Under oppdraget arbeidet SNMG1 staben og styrken kontinuerlig med å bygge erfaringsdata i det til enhver tid gjeldende operasjonsområde. - Hensikten var å etablere en god forståelse for hva som var normal situasjon i et område i en gitt periode. 	<ul style="list-style-type: none"> - I forkant av operasjonene i Østersjøen ble projeksjon av situasjonen utarbeidet av SNMG1 gjennom analyse av erfaringsdata fra tidligere operasjoner, og MARCOMs ordre og direktiver. - SNMG1 videreutviklet projeksjon av situasjonen kontinuerlig under operasjonen etter hvert som nye erfaringer ble gjort. - SNMG1 utarbeidet projeksjonen av situasjonen gjennom å bygge et bilde av normalsituasjonen og POL i en gitt tidsperiode.

	<ul style="list-style-type: none"> - Staben produserte på denne måten det som på fagspråket kalles "pattern of life". Dette informasjonsgrunnlaget ble kommunisert til høyere nivå, og vil så kunne brukes som et utgangspunkt for planlegging av fremtidige operasjoner. 	
When was SNMG1 able to develop a projection of the future status for the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tidlig ut i første runde med operasjoner i området <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Underveis og i etterkant <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 var i stand til å forutsi med høy grad av nøyaktighet hva som ville møte styrken i Østersjøområdet før styrken ankom. Det samme gjaldt underveis i operasjonen. Staben/styrken bidro på samme vis til at fremtidige SNMG1 styrker vil kunne ha samme forutsetninger for å forutsi situasjonen de vil møte i Østersjøen. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 utarbeidet produkter for projeksjon av situasjonen før, under og i etterkant av tiden i Østersjøregionen.
iii. Projeksjon		
Did SNMG1 gain adequate/good/better projection of the future status for the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - God. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SMG1 klarte å opparbeide en adekvat projeksjon for den situasjonen som var da. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennom operasjoner over tid, ble SNMG1 stadig bedre til å forutsi hva som ville møte styrken i området. Dette ble oppnådd ved en kombinasjon av egne observasjoner, etterretninger, erfaringsoverføring fra baltiske stater, samt historiske data. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 oppnådde adekvat-god projeksjon for sin periode i Østersjøregionen - SNMG1s projeksjon for situasjonen ble bedre i løpet av tiden i Østersjøregionen. - Bedringen i projeksjonen skyldes en kombinasjon av egne observasjoner, etterretning, erfaringsoverføring fra de baltiske statene og samt historiske data.
iv. Formidling		
How did SNMG1 communicate its projection of the future status for the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Til Marcom og andre allierte i området <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennom daglig rapportering <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hovedsaklig gjennom fortløpende dialog med MARCOM gjennom rutinemessige produkter kommandovei, men også gjennom Sjef til Sjef samtale der det var behov. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 formidlet sin projeksjon av situasjonen til MARCOM gjennom daglig rapportering, rutinemessige produkter og sjef til sjef samtaler.
v. Støtte		
What support was provided to SNMG1 for developing its projection of the future status for the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ordrer, direktiver og muntlige retningslinjer fra MARCOM. I tillegg egne observasjoner og vurderinger kombinert med lokal kunnskap fra allierte i regionen <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lite. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi mottok også daglig ulike etterretningsprodukter som sa styrken noe om forventet aktivitet. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 fikk støtte til utarbeidelse av projeksjon av situasjon i forbindelse med HOTO fra avtroppende styrke. - SNMG1 fikk støtte til utarbeidelse av projeksjon av situasjon fra MARCOM gjennom ordrer, direktiver og sjefsdialog. - SNMG1 fikk støtte til utarbeidelse av projeksjon av situasjon gjennom daglige etterretningsprodukter.

	<ul style="list-style-type: none"> - MARCOM fremsendte også SNMG1 ordrer og intensjoner som nødvendig i sine ledelsesprodukter. - Dette spørsmålet er til dels besvart over. Fra MARCOM mottok SNMG1 ulike ledelsesprodukter både rutinemessig (inkludert etterretninger), samt ved behov. - SNMG1 gjorde viktige erfaringer i forberedelsesfasen og under HOTO med avtroppende SNMG1 styrke. - SNMG1 fikk også støtte fra de ulike baltiske stater ved samøvelser til havs, samt møter under havnebesøk. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 fikk støtte til utarbeidelse av projeksjon av situasjon fra allierte i Østersjøregionen.
vi. Beslutningsstøtte		
Has SNMG1's communicated projection of the future status for the Baltic Sea Region made future SNMG1s better equipped to operate in the area?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trolig Ja. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja, de erfaringer som ble gjort og rapporter som er skrevet vil kunne bidra til bedre projeksjon. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Svaret på dette er ja. Som jeg har vært inne på tidligere er tilstedeværelse og operasjoner over tid, til ulike årstider meget viktig dersom man skal være i stand til å bygge en god forståelse av hva som er "normal situasjonen" for et gitt område. - SNMG1 sine erfaringer og vurderinger ble fortløpende kommunisert til høyere nivå. Resultatet av dette arbeidet vil sette fremtidige SNMG1 kontingenter bedre i stand til å forutsi hva som vil møte dem i Østersjøen under operasjoner og øvelser i samme tidsrom som da vi var der. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1s produkter om projeksjon av situasjon i Østersjøen vil gjøre fremtidige SNMG1-styrker bedre i stand til å operere i Østersjøregionen. - Produktenes gyldighet og bidrag til fremtidige kontingenter vil være avgrenset til tilsvarende periode på året.
Did the leadership of SNMG1 have an adequate projection of the future status for the Baltic Sea Region to lead the activity?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Staben jobbet godt med dette. Særlig E-off <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeg mener SNMG1 ledelsen hadde tilstrekkelig eve til å forutsi situasjonen i Østersjøen til å lede øvelser og operasjoner i området. - Jeg mener Sjef SNMG1 og stab hadde en mer enn tilstrekkelig forståelse av situasjonen til å lede aktiviteten i Østersjøområdet. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ledelsen i SNMG1 hadde tilstrekkelig projeksjon av situasjonen til å lede aktiviteten i Østersjøregionen. - SNMG1 stab, spesielt etterretningsoffiseren jobbet godt for å levere tilstrekkelig projeksjon av situasjonen.
Was SNMG1 ever surprised due to insufficient projection of the future status for the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nei. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja, ved overflyging <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeg kan ikke huske at SNMG1 på noe tidspunkt ble overasket som følge av manglende eve til å forutsi situasjonen i Østersjøområdet. 	<ul style="list-style-type: none"> - I hovedsak ble ikke SNMG1 overasket som følge av utilstrekkelig projeksjon av situasjonen. - SNMG1 ble overrumplet av overflyging.

<p>Was MARCOM provided an adequate projection of the future status for the Baltic Sea Region by SNMG1, to lead the activity in the area?</p>	<p>Sandquist: - SNMG1 var en av flere bidragsytere til MARCOM og jeg tror styrkens bidrag var av betydning for MARCOMs evne til å lede operasjoner i dette området</p> <p>Grepne-Takle: - Produktene som ble utarbeidet vil kunne nyttes til projeksjon</p> <p>Kvalvåg: - Jeg mener dette ble godt ivaretatt gjennom daglige observasjoner og vurderinger som SNMG1 ledelsen fremsendte høyere nivå, samt Sjef til Sjef samtaler.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1s skriftlige produkter og sjefsdialog kunne anvendes av MARCOM for projeksjon av situasjonen. - SNMG1s bidrag var trolig av betydning for MARCOMs evne til å lede operasjoner i Østersjøregionen.
<p>Was MARCOM able to provide a better projection of the future status in the Baltic Sea Region to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1?</p>	<p>Sandquist: - Trolig ja. Dette har fremkommet i tilbakemeldinger og dialoger med ledelsen i MARCOM.</p> <p>Grepne-Takle: - Ja.</p> <p>Kvalvåg: - Svaret her blir som for nivå 2. Jeg mener at den gode dialogen mellom SNMG1 og MARCOM satte MARCOM i stand til å gi høyere nivå sin vurdering av fremtidig situasjon i Østersjøen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Basert på tilbakemeldinger fra MARCOM er det trolig at SNMG1s bidrag gjorde MARCOM bedre i stand til å formidle projeksjon av situasjonen i Østersjøregionen til sitt høyere hovedkvarter. - Basert på MARCOMs formidlede projeksjon av situasjonen til SNMG1 i forkant av operasjonen, er det svært sannsynlig at SNMG1s bidrag gjorde MARCOM bedre i stand til å formidle projeksjon av situasjonen i Østersjøregionen til sitt høyere hovedkvarter.
<p>Forbedringspotensialer</p>		
<p>How can the production and communication of the projection of the future status be improved?</p>	<p>Sandquist: - Bruke mer tid på forberedelsene, mer tid i området på operasjoner samt å bruke mer tid på etterarbeidet og erfaringslæring.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ved å avsette mer tid på forarbeidet, gjennomføringen og etterarbeidet kan presisjonen økes.

Situasjonsbevissthet nivå 3 innebærer en vurdering av fremtidig utvikling og tilstand basert på kunnskap om elementenes status og dynamikk, samt forståelse av situasjonen (Endsley, 1995). Disse elementene gjør utvikling av nivå 3 situasjonsbevissthet tidkrevende, og til noe som må bygges opp over tid. Dette vil understøtte beslutningstagning, prediktiv situasjonsbevissthet vil gi nødvendig kunnskap og tid til å bestemme seg for det gunstigste handlingsalternativet for å nå egne målsetninger (Endsley, 1995). Jeg vil her drøfte hvordan SNMG1 vårhalvåret 2017 bidro til NATOs målsetning om økt situasjonsbevissthet innenfor rammen av Endsleys beskrivelse av nivå 3.

6.3.1 MARCOMs krav

Både Sandquist og Kvalvåg mener at MARCOMs krav ”ble spesifisert gjennom ordrer, direktiver og dialog”. For å etablere situasjonsbevissthet av den nåværende situasjonen, var MARCOMs krav fremdeles generelle. Basert på respondentene kan kravene oppsummeres

opp med ”innsamling over tid for å bygge” ”Pattern of Life” og hvordan Russland ”reagerte på NATO sin tilstedeværelse”.

Som sagt under nivå 2 drøftingen, så er det med bakgrunn i MARCOMs mangel på et ”pattern of life”-produkt, naturlig at de krever innsamling over tid for å kunne utvikle dette. SNMG1 kan bidra med ”pattern of life” som del av nivå 3 situasjonsbevissthet, en prediktiv vurdering av fremtidig utvikling og tilstand. I denne sammenheng vil et ”pattern of life”-produkt kunne dekke et områdes forventede normalbilde og/ eller en aktørs forventede handlingsmønster.

Basert på MARCOMs krav skulle SNMG1, slik jeg forstår det, innenfor rammen av Endsley nivå 3 situasjonsbevissthet (Endsley, 1995), bidra med følgende:

- Bidrag til, eller selvstendig beskrivelse av, normalaktiviteten i Østersjøregionen.
- Beskrivelse av forventet russisk respons på fremtidig SNMG1 tilstedeværelse i Østersjøen.

SNMG1-stabens nivå 2 situasjonsbevissthetsprodukter har lagt grunnlaget for utarbeidelsen av ”pattern of life” i Østersjøen, slik at denne kan utvikles og formidles til MARCOM på en effektiv måte.

6.3.2 Produksjon

For å bygge en vurdering av fremtidig utvikling og tilstands basert på kunnskap om elementenes status og dynamikk, samt forståelse av situasjonen ”arbeidet SNMG1 staben og styrken kontinuerlig med å bygge erfaringsdata” forteller Kvalvåg. Han presiserer at ”hensikten var å etablere en god forståelse for hva som var normal situasjon i et område i en gitt periode”. Kvalvåg forteller at ”på denne måten det som på fagspråket kalles ”pattern of life”. Produktet utdyper han at ”ble kommunisert til høyere nivå, og vil så kunne brukes som et utgangspunkt for planlegging av fremtidige operasjoner”. Dette ble formidlet ”gjennom oppsummerende rapportering” ifølge Grepne-Takle.

”I forberedelsene til oppdraget brukte SNMG1 erfaringsdata fra tidligere operasjoner” for å understøtte egne operasjoner med prediksjon sier Kvalvåg. Det gjorde at ”SNMG1 var i stand til å forutsi med høy grad av nøyaktighet hva som ville møte styrken i Østersjøområdet før styrken ankom”. Når det gjelder oppholdet i Østersjøregionen, forteller Sandquist at ”Operasjoner over tid i samme området er viktig for å etablere en forståelse for hva som er ”normal” situasjonen”, og at ”samtaler med allierte aktører i området” er viktig.

På samme måte som under nivå 2 situasjonsbevissthet, så er det tydelig at forhåndsstudier har vært et sentralt element i SNMG1s bygging av projeksjon av situasjonen. Jeg mener det er opplagt at det er dette som muliggjorde at ”SNMG1 var i stand til å forutsi med høy grad av

nøyaktighet hva som ville møte styrken i Østersjøområdet før styrken ankom”. Kvalvåg forteller at de kontinuerlig bygget erfaringsdata som grunnlag for ”pattern of life”. Produktet vil på denne måten bli stadig bedre, da datagrunnlaget kontinuerlig vokser, og vil gi stadig høyere validitet på projeksjonen ut over i operasjonen. Projeksjon ble med andre ord utviklet før, under og etter selve oppholdet. Respondentene sier lite om hvordan denne analysen ble utført, men det er rimelig å anta det fulgte den samme analyseprosedyren som jeg beskrev i avsnittene om produksjon under nivå 2 situasjonsbevissthet, med delprosessene systematisering, evaluering, analyse, sammenstilling og tolkning. De overnevnte samtalene med ”allierte aktører i området” vil kunne supplere SNMG1s bilde, men deres kanskje viktigste bidrag, vil trolig være en form for kvalitetssikring gjennom tilbakelesing, da de lokale naturlig nok kjenner normalbildet bedre enn NATO.

Som del av nivå 2 situasjonsbevissthet, skulle SNMG1 bidra med en daglig beskrivelse av situasjonen, samt russisk respons på NATO tilstedeværelse. For å kunne utvikle nivå 3 situasjonsbevissthet, i henhold til Endsleys modell, må man gi en vurdering av fremtidig utvikling og tilstand basert på kunnskap om elementenes status og dynamikk, samt forståelse av situasjonen, må nå de rapporterte elementene, etterretningsvurderingene og daglige situasjonsrapportene settes i sammenheng. Dette vil, for eksempel, kunne være prediktive vurderinger, innen etterretningsfaget kalt et etterretningsestimert, av hvordan Russland responderer på fremtidig SNMG1 tilstedeværelse og hvordan det vil påvirke NATOs operasjoner og målsetninger. Prosessen blir beskrevet som kontinuerlig av respondentene. Det skyldes behovet for å tette hullene, eller manglene om du vil, i normalbeskrivelsen. Brukerne av projeksjonen av situasjonen, vil være beslutningstakere. Der det er mangler vil de gjøre beviste, og/eller ubeviste antakelser for å fylle igjen hullene i projeksjonen. Noen antakelser er sannsynlig enkle å ekstrapolere fra det kjente normalbildet, mens andre kan ta form som rene gjetninger. Beslutninger basert på gjetninger vil i militær kontekst fort kunne bli farlige, eller gi et uønsket resultat. Ved å kontinuerlig videreutvikle normalbildebekrivelsen reduseres risikoen gjennom et stadig bedre beslutningsstøtteprodukt. I SNMG1, mener jeg, at denne kontinuerlige analyseprosessen la grunnlaget for utviklingen av projeksjon, Endsleys nivå 3 situasjonsbevissthet.

6.3.3 Projeksjon

Respondentene melder at SNMG1 oppnådde adekvat til god projeksjon for Østersjøregionen. Grepne-Takles vurdering er at ”SMG1 klarte å opparbeide en adekvat projeksjon for den situasjonen som var da”. Kvalvåg utfyller med ”Gjennom operasjoner over tid, ble SNMG1 stadig bedre til å forutsi hva som ville møte styrken i området”. Han legger til at ”dette ble oppnådd ved en kombinasjon av egne observasjoner, etterretninger, erfaringsoverføring fra

baltiske stater, samt historiske data”. På bakgrunn av at respondentene vurderer SNMG1s evne til å utvikle projeksjon av situasjon som adekvat til god, har prosessen og produktet, vært godt nok til å understøtte deres operasjoner. Da Kvalvåg formidler at kvaliteten på projeksjonen av situasjonen ble bedre underveis, underbygger det hans påstand om at staben jobbet kontinuerlig med å bygge erfaringsdata.

Ved å fastslå at ”SNMG1 klarte å opparbeide en adekvat projeksjon for den situasjonen som var da”, indikerer Grepne-Takle noen begrensninger i projeksjonen av situasjonen. Analysen primært basert på kunnskap om elementenes status og dynamikk, samt forståelse av situasjonen under vårhalvåret. Da aktiviteten kan variere med årstidene, reduserer dette potensielt validiteten til projeksjonen av situasjonen under høsthalvåret. SNMG1 besto av et lite antall fartøy, det medfører begrensninger i sensorkapasiteten og dekningsgraden i regionen. Det har gått tre år siden denne styrken var i regionen. Det er usannsynlig at situasjonen har vært statisk. Det medfører at validiteten til projeksjonen av situasjonen ikke holder samme kvalitet i dag. Basert på at Grepne-Takle tidligere har fortalt at grunnlaget de fikk fra MARCOM var mangelfullt, aktiviteten var begrenset til vårhalvåret og at styrken var liten og med begrenset sensorkapasitet, så er det behov for å gjennomføre ytterligere innsamling og analyse for å øke kvaliteten og validiteten på projeksjonen av situasjonen i Østersjøregionen.

6.3.4 Formidling

Ifølge Kvalvåg formidlet SNMG1 sin projeksjon av situasjonen ”hovedsakelig gjennom fortløpende dialog med MARCOM gjennom rutinemessige produkter kommandovei, men også gjennom Sjef til Sjef samtale der det var behov”. Når det gjelder distribusjon, så forteller Sandquist at SNMG1 fordelte sine produkter om projeksjon av situasjonen ”til MARCOM og andre allierte i området”

På samme måte som jeg gjorde i drøftingen av nivå 2 situasjonsbevissthet, vil jeg benytte Forsvarets Etterretningsdoktrines prinsipper om fordeling, tilgjengelighet, rettidighet og hensiktsmessig presentasjonsform, som grunnlag for vurdering av SNMG1s formidling av nivå 3 situasjonsbevissthet (Forsvaret, 2013). Basert på respondentenes svar, kan man gjøre følgende vurdering av SNMG1s formidling av situasjonsbevissthet:

1. Gjennom rutinemessige produkter, trolig den daglige og ukentlige rapportering, ble projeksjon av situasjonen effektivt tilgjengeliggjort for MARCOM som oppdragsgiver. Videre ble den samme projeksjon av situasjonen formidlet til ”andre allierte i området”.
2. På bakgrunn av at SNMG1 formidlet sine produkter ”hovedsakelig gjennom fortløpende dialog med MARCOM gjennom rutinemessige produkter kommandovei”, mener jeg den til enhver tid må ha blitt rettidig formidlet.

3. Selv om ikke respondentene beskriver de skriftlige ”rutinemessige produktene”, så er det rimelig å anta at det fremdeles primært er INTREP, INTSUM, samt daglige og ukentlige situasjonsrapporter. Som nevnt under avsnittene om fordeling i nivå 2 situasjonsbevissthet, følger SNMG1s rapportering kravene og behovene til MARCOM, deres overordnede hovedkvarter. Ved at projeksjon av situasjonen ble formidlet ved dialog ”gjennom Sjef til Sjef samtale der det var behov” sikrer partene forståelsen av det kommuniserte budskapet.

Ved å formidle sin projeksjon av situasjonen regelmessig, har SNMG1 gjort det mulig for MARCOM og øvrige mottakere, å bygge sin egen nivå 3 situasjonsbevissthet basert på styrkens rapportering. I tillegg bidro det, som Kvalvåg sa ”til at fremtidige SNMG1 styrker vil kunne ha samme forutsetninger for å forutsi situasjonen de vil møte i Østersjøen”. På denne måten formidlet SNMG1 effektivt nivå 3 situasjonsbevissthet, med en vurdering av fremtidig utvikling og tilstand basert på kunnskap om elementenes status og dynamikk, samt forståelse av situasjonen (Endsley, 1995).

6.3.5 Støtte

For å kunne bygge sin egen projeksjon av situasjonen, har SNMG1 fått støtte av flere aktører i forskjellige faser av deres aktivitet. Innenfor støtte til nivå 3 situasjonsbevissthet, gir respondentene like eller henviser til svarene de gav om støtte til nivå 2 situasjonsbevissthet. Denne støtten er behørig drøftet i avsnittene om produksjon av nivå 2 situasjonsbevissthet. Jeg vil ikke drøfte ytterligere her, annet enn å si at MARCOM, avtroppende stab og allierte i Østersjøregionen støttet SNMG1 i deres utvikling av nivå 3 situasjonsbevissthet i henhold til Endsleys teoretiske modell (Endsley, 1995).

6.3.6 Beslutningsstøtte

Samtlige respondenter, fra SNMG1, er klare på at de mener deres kommuniserte projeksjon av situasjonen har bidratt til å gjøre påfølgende styrkebidrag bedre forberedt på operasjoner i Østersjøregionen. Grepne-Takle mener at ”de erfaringer som ble gjort og rapporter som er skrevet vil kunne bidra til bedre projeksjon”. Kvalvåg forteller at ”SNMG1 sine erfaringer og vurderinger ble fortløpende kommunisert til høyere nivå”. Kvalvåg mener ”resultatet av dette arbeidet vil sette fremtidige SNMG1 kontingenter bedre i stand til å forutsi hva som vil møte dem i Østersjøen under operasjoner og øvelser i samme tidsrom som da vi var der”. Han utdyper videre med ”som jeg har vært inne på tidligere er tilstedeværelse og operasjoner over tid, til ulike årstider meget viktig dersom man skal være i stand til å bygge en god forståelse av hva som er ”normal situasjonen” for et gitt område”.

Vurderer man SNMG1s kvalitetsmessige bidrag til NATOs projeksjon av situasjonen i Østersjøregionen, så er Grepne-Takles uttalelse om at ”de erfaringer som ble gjort og rapporter som er skrevet vil kunne bidra til bedre projeksjon” en klar indikator på bedring i

kvaliteten. Ved å fortløpende kommunisere ”sine erfaringer og vurderinger” til MARCOM, har SNMG direkte medvirket til kontinuerlig forbedring av validiteten til projeksjonen av situasjonen. Gjennom å bedre kvaliteten og formidle den fortløpende, har SNMG1 direkte medvirket til at fremtidige styrker kan være bedre forberedt, enn det de selv hadde mulighet til første halvår 2017. Det er tydelig at respondentene mener ledelsen i SNMG1 hadde tilstrekkelig god projeksjon av situasjonen til å lede aktiviteten. Kvalvåg mener at ”SNMG1 ledelsen hadde tilstrekkelig evne til å forutsi situasjonen i Østersjøen til å lede øvelser og operasjoner i området”. Grepne-Takle sier ”staben jobbet godt med dette” og poengterer ”særlig E-off”, det vil si etterretningsoffiseren. Basert på disse uttalelsene, mener jeg SNMG1 har evnet å bygge en god nok projeksjon av situasjonen, som gav ledelsen i SNMG1 tilstrekkelig beslutningsstøtte, til å lede operasjonene.

Hverken Sandquist eller Kvalvåg kommer på noe tilfelle der SNMG1 ble overrumplet på grunn av for lav situasjonsbevissthet. Kvalvåg nevner likevel at det oppsto situasjoner som ”kunne ha vært krevende og potensielt ”eskalerende” dersom vi hadde hatt dårligere situasjonsforståelse”. Grepne-Takle informerer om at ”SNMG1 ble overrumplet av overflyging”. Det fremstår som at SNMG1 i hovedsak ikke ble overrasket som følge av utilstrekkelig forståelse av situasjonen. At styrken ble overrumplet av fly taler ikke positivt for styrkens situasjonsbevissthet. Grepne-Takle forteller ikke hvordan eller hvorfor dette skjedde. En mulig forklaring er at overflyvning ikke var del av det forventede normalbildet. Alternativt var mannskapet, som opererer luftovervåkingsradarene, uoppmerksomme. Et enkelt internettsøk understøtter det siste alternativet, da det avdekker at to russiske jagerfly gjennomførte det amerikanerne omtaler som angrepsprofiler, mot den amerikanske jageren USS Donald Cook i Østersjøen i april 2016 (Stewart, 2016).

Grepne-Takle påpeker at ”produktene som ble utarbeidet vil kunne nyttes til projeksjon”. Kvalvåg mener ”dette ble godt ivaretatt gjennom daglige observasjoner og vurderinger som SNMG1-ledelsen fremsendte høyere nivå, samt Sjef til Sjef samtaler”. Sandquist forteller at ”SNMG1 var en av flere bidragsytere til MARCOM” og at han ”tror styrkens bidrag var av betydning for MARCOMs evne til å lede operasjoner i dette området”. Kvalvåg mener at ”den gode dialogen mellom SNMG1 og MARCOM satte MARCOM i stand til å gi høyere nivå sin vurdering av fremtidig situasjon i Østersjøen”. Sandquist mener at MARCOMs evne til å gi en bedre projeksjon av situasjonen, til sitt høyere hovedkvarter, er ”trolig ja”. Han følger opp med at ”dette har fremkommet i tilbakemeldinger og dialoger med ledelsen i MARCOM”.

Slik jeg ser det har SNMG1 gjennom formidling av projeksjon av situasjonen, i form av daglig og ukentlig rapportering, inkludert etterretningsrapporter, samt sjefsdialog bidratt med beslutningsstøtte til MARCOM. Basert på MARCOMs formidlede projeksjon av situasjonen

til SNMG1 i forkant av operasjonen, er det svært sannsynlig at SNMG1s bidrag gjorde MARCOM bedre i stand til å formidle projeksjon av situasjonen til sitt høyere hovedkvarter. Tilbakemeldingene fra MARCOM, som Sandquist refererer til, forsterker denne sannsynligheten ytterligere. På bakgrunn av MARCOMs formidlede bilde i forkant av SNMG1 bidrag og tilbakemeldingene fra MARCOMs ledelse mener jeg SNMG1 har bedret MARCOMs projeksjon av situasjonen i Østersjøregionen. Med tanke på den korte tiden styrken befant seg i Østersjøregionen, mener jeg, det er formålstjenlig med ytterligere innsamling og analyse. Dette for å sikre validiteten til beskrivelsen av normalbildet, og gi dekning for eventuelle sesongmessige variasjoner.

7 SNMG1s for avskrekking av Russland

Etter å ha sett på de baltiske landenes situasjon, Russlands bekymringsfulle framferd og NATOs strategiske målsetninger, er det nå tid for å gjøre en vurdering av ”ord-til-handling” gjennom bruken av SNMG1 for å avskrekke Russland i Østersjøregionen.

7.1 Vurdering av SNMG1 som skremmende avskrekker

Tabell 7. 1 SNMG1 som skremmende avskrekker

Forskningsspørsmål	Svar fra respondentene	Funn
<p>i. Styrken</p> <p>How would you describe SNMG1's fighting power?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - En godt utrustet, godt trent og kapabel styrke som demonstrerer NATOs tilstedeværelse gjennom sine operasjoner <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Den er helt avhengig av hvilke enheter som er med til enhver tid og hvor lenge enhetene har operert sammen og den enkeltes plattforms treningsnivå. Kampkraften kan variere fra god i alle domener, til mangelfull i enkelte eller flere domener <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 sin kampkraft første halvår 2017 varierte mye som følge av hvilke, og hvor mange fartøy som inngikk i styrken. - Styrken besto av til dels moderne fregatter med god kampkraft innen de fleste krigføringsområder. - De fleste av disse hadde gjennomgått sin oppøving ved Flag Officer Sea Training (FOST) i England, og hadde derfor en sammenlignbar og kompatibel treningsbakgrunn. Dette er imidlertid ferskvare, og kampkraft for SNMG1 vil variere mye ut fra sammensetning og antall. - Programmet til SNMG1 første halvår 2017 bidro til at styrken ble godt samøvet. - Det var imidlertid en ulempe at styrken besto av så få enheter under operasjonene i Østersjøen. Enhetene hadde høy kvalitet og individuell kampkraft, men avskrekking ble begrenset som følge av antall. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rotasjonsordningen for SNMG1 gjorde at styrkens kampkraft varierte som følge av hvor mange og hvilke fartøy som var del av styrken. Tiden styrken hadde hatt til samtrening og det enkelte fartøyets treningsnivå. Kampkraften kunne variere fra god i alle domener, til mangelfull i enkelte eller flere domener. - SNMG1 besto av til dels moderne fregatter med god kampkraft innen de fleste krigføringsområder. - SNMG1 besto av få enheter under operasjonene i Østersjøen. Enhetene hadde høy kvalitet og individuell kampkraft, men avskrekking ble begrenset som følge av det lave antallet. - De fleste fartøyene i SNMG1 hadde gjennomført FOST og hadde derfor kompatibel treningsbakgrunn. - Seilingsprogrammet til SNMG1 første halvår 2017 bidro til at styrken ble godt samøvet.
<p>How frightening do you think SNMG1 was for Russia?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 var på dette tidspunktet 2-4 fartøyer i snitt og gjennomførte rutinemessig trening, øving og operasjoner under ledelse av NATO, i et området hvor de fleste nasjoner som omringer Østersjøen er medlemmer/partnere av alliansen. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lite skremmende <p>Kvalvåg:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 fremstår svært sannsynlig ikke som skremmende for Russland. - Det er viktig at SNMG1 består av tilstrekkelig mange samøvde enheter med god kampkraft for å ha en avskrekkende effekt. - Russland markerer SNMG1 i Østersjøen på en trygg og profesjonell måte - Russland opplevde trolig ikke SNMG1 som del av BALTOPS

	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg opplevde ikke at SNMG1 ble oppfattet som en trussel av Russland. Det ble gjort noen markeringer fra Russisk side (safe and professional). Dette gjelder spesielt under operasjoner alene, der styrken besto av kun to (kapable) fartøyer. - Større øvelser som BALTOPS opplevde jeg heller ikke at Russland såg på som en trussel, da dette foregikk relativt langt sørvest, og fordi det er en forutsigbar og etablert øvelse. Den ble likevel rutinemessig monitorert. - Det var likevel tydelig at Russland viet mer oppmerksomhet til et enslig amerikansk fartøy som opererte i samme område som, men som et ledd i nasjonale operasjoner. Jeg har heller ikke inntrykk av at dette fartøyet ble vurdert som en del av vår styrke. - Vår tilstedeværelse var således ikke spesielt avskrekkende i tid og rom. - Det at NATO over tid gjennomfører operasjoner, har trolig en avskrekkende effekt. - Det er imidlertid viktig at SNMG1 består av tilstrekkelig med samøvede enheter og godt kamprnivå. 	<p>som en trussel eller som skremmende fordi øvelsen er godt etablert og forutsigbar. Øvelsen monitoreres av russiske fartøy.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Amerikanske fartøy på nasjonale oppdrag vies mer oppmerksomhet. - Det er sannsynlig at det er effekten av NATOs helhetlige operasjoner som har en avskrekkende effekt.
<p>Can SNMG1 in any way appear so frightening that Russia chooses to attack first?</p>	<p>Sandquist: - Trolig ikke</p> <p>Grepne-Takle: - Nei, fordi dersom man angriper SNMG1, så kommer resten av NATO</p> <p>Kvalvåg: - Nei, det var ikke tilfelle for perioden vi var i Østersjøen. Det kan imidlertid oppstå hendelser og episoder som følge av misforståelser og feiltolkninger av situasjonen. Styrken hadde et tilstrekkelig treningsnivå, og SNMG1 hadde en god situasjonsforståelse. Dette gjorde at vi opererte med høy grad av trygghet, noe som igjen bidro til lav risiko for hendelser og episode med russiske enheter.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Det svært lave antallet fartøy i SNMG1 under oppholdet i Østersjøen gjøre det svært usannsynlig at styrken vil kunne fremstå som så skremmende at det fremprovoserer et angrep. - SNMG1 kunne trolig håndtert hendelser på en ikke-eskalerende måte på grunn av styrkens treningsnivå og tilstrekkelig gode situasjonsbevissthet. - Det ansees som usannsynlig at Russland ville angrepet styrken, selv om den fremsto som meget skremmende, på grunn av NATOs grunnprinsipp om kollektivt forsvar. Et angrep på en, er et angrep på alle.

7.1.1 Styrken

Både Kvalvåg og Grepne-Takle påpeker at kampkraften til SNMG1 varierte i styrke vårhalvåret 2017. Grepne-Takle forteller at ”den er helt avhengig av hvilke enheter som er med til enhver tid og hvor lenge enhetene har operert sammen og den enkeltes plattforms treningsnivå. Kampkraften kan variere fra god i alle domener, til mangelfull i enkelte eller flere domener”. Kvalvåg følger dette opp med å si ”SNMG1 sin kampkraft første halvår 2017 varierte mye som følge av hvilke, og hvor mange fartøy som inngikk i styrken. Styrken besto av til dels moderne fregatter med god kampkraft innen de fleste krigførsområder”.

Kvalvåg forteller at de fleste av SNMG1s fartøy hadde ”gjennomgått sin oppøving ved Flag Officer Sea Training (FOST) i England, og hadde derfor en sammenlignbar og kompatibel treningsbakgrunn”. Videre påpeker han at ”Dette er imidlertid ferskvare” og at ”programmet til SNMG1 første halvår 2017 bidro til at styrken ble godt samøvet”. Sandquist beskriver SNMG1 som ”En godt utrustet, godt trent og kapabel styrke som demonstrerer NATOs tilstedeværelse gjennom sine operasjoner”. Kvalvågs oppsummerer sitt innspill med at ”det var imidlertid en ulempe at styrken besto av så få enheter under operasjonene i Østersjøen. Enhetene hadde høy kvalitet og individuell kampkraft, men avskrekking ble begrenset som følge av antall”.

Sett i forhold til Russland, forteller Kvalvåg at ”jeg opplevde ikke at SNMG1 ble oppfattet som en trussel av Russland”. Likevel poengterer han at ”det ble gjort noen markeringer fra russisk side (safe and professional). Dette gjelder spesielt under operasjoner alene, der styrken besto av kun to (kapable) fartøyer”. Kvalvåg forteller videre at ”Større øvelser som BALTOPS opplevde jeg heller ikke at Russland såg på som en trussel, da dette foregikk relativt langt sørvest, og fordi det er en forutsigbar og etablert øvelse. Den ble likevel rutinemessig monitorert”. Russland reagerte derimot annerledes på amerikansk tilstedeværelse. Kvalvåg forteller at ”det var likevel tydelig at Russland viet mer oppmerksomhet til et enslig amerikansk fartøy som opererte i samme område som, men som et ledd i nasjonale operasjoner”. Han legger til at ”jeg har heller ikke inntrykk av at dette fartøyet ble vurdert som en del av vår styrke”. For avskrekkende effekt på Russland fokuserer Kvalvåg på to elementer. Det er at NATO gjennomfører operasjoner over tid og at det er betydningsfylt at ”SNMG1 består av tilstrekkelig med samøvede enheter og godt kampnivå” for å ha en avskrekkende effekt. På spørsmål om SNMG1 kan fremstå som så skremmende at Russland velger å angripe først, er samtlige av SNMG1s respondenter klare på at de ikke ser det som sannsynlig. Grepne-Takle vurderer det som usannsynlig ”fordi dersom man angriper SNMG1, så kommer resten av NATO”

Long beskriver avskrekking, manipulering av kost-nytteberegning og skaper av frykt, som en form for tvang (Long, 2008). Ifølge Long krever alle former for tvang og trusler to elementer, den troverdige evnen til å skade og den troverdige viljen å utføre denne skaden. Det er vesentlig at skaden som påføres må være tilstrekkelig stor til å overgå den mulige gevinsten til handlingen som skal avskrekkes. SNMG1s kampkraft, første halvår 2017, varierte mye som følge av rotasjonsordningen i styrken. Variasjonen påvirkes av hvilke, og hvor mange fartøy som inngikk i styrken. Den varierende kampkraften er en svakhet. Svakheten ligger i svekkelsen, som oppstår hver gang et fartøy forlater gruppen. Dette vil, som Grepne-Takle forteller, medføre at ”kampkraften kan variere fra god i alle domener,

til mangelfull i enkelte eller flere domener”. Videre så gjenopprettes ikke kampkraften direkte ved ankomst av et nytt fartøy. Jeg anser det som nødvendig at fartøyet må integreres, sam-trenes og -øves med resten av styrken, før deres effektive kampkraft realiseres. Variasjonen i styrkens kampkraft vil medføre at SNMG1 tidvis vil streve med å etablere den troverdige evnen til å skade, som Long beskriver som et element i avskrekking.

NATOs rotasjonsordning for SNMG1 kan på den andre side anees som en styrke. Ved å rotere flere fartøy gjennom SNMG1, vil de blir samtrent, -øvet og kunne fungere som en integrert enhet. Dette fasiliterte MARCOM gjennom et seilingsprogram som ”bidro til at styrken ble godt samøvet”. Videre så hadde de fleste fartøyene gjennomført FOST. Dette mener jeg sikrer kompatible operasjonsmønstre, som igjen letter integrasjon i SNMG1. Rotasjonen blir da en styrke, som en følge av at alle fartøy som har vært integrert i SNMG1 ved behov meget hurtig kan reintegreres, og den aggregerte kampkraften kan maksimeres på kort tid. Dette er og en del av NATOs beredskapskonsept, kalt VJFT. SNMG1 er kjernen i VJTF, og stridsideen er at andre fartøy slutter seg til styrken innen egne beredskapskrav. SNMG1s rotasjonsordning muliggjør da en meget hurtig etablering av den troverdige evnen til å skade, som Long beskriver som et element i avskrekking.

Ifølge Kahn må man balansere hvor skremmende man fremstår. Skremmende nok til at ens allierte føler seg sikrere gjennom alliansen, og samtidig virke overbevisende på en fiende. Da SNMG1 besto av to fartøy under oppholdet i Østersjøregionen, mener jeg det er usannsynlig at de isolert sett fremsto som skremmende for Russland. For å klare det trenger SNMG1 flere samøvede enheter, med god kampkraft for å ha en selvstendig avskrekkende effekt. Kahn poengterer at styrken ikke må fremstå som så skremmende at motparten føler seg mer usikker enn nødvendig, noe som kan føre til at de velger å angripe først. Det var usannsynlig med tanke på SNMG1s størrelse, at de på noe vis kunne fremstå som så skremmende at Russland skulle velge å angripe først. Setter man det i et større perspektiv, så er det ikke til å komme unna at NATO fronter Russland langs en mye større front enn Østersjøen. Fronten går på sett og vis kontinuerlig fra observasjonspost ”OP247” mot Barentshavet i nord til, Tyrkia og Svartehavet i sør. Den avskrekkende effekten ligger da i totalstyrken NATO mønstre og Washington traktatens artikkel fem som sier ”The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all” (NATO, 1949).

Russland valgte å gjennomføre ”markeringer” mot SNMG1. Utførelsen blir omtalt som trygg og profesjonell. Russland er, på samme måte som NATO, avhengig av tilstrekkelig situasjonsbevissthet for å kunne understøtte sine beslutningsprosesser og gjennomføre

operasjoner for å oppnå ønskede effekter. Det er derfor helt naturlig at de observerer NATO-styrker i det de selv ser på som sin bakgård. Øvelse BALTOPS 2017, med om lag 50 skip og 50 kampfly og helikopter, ble heller ikke vurdert dithen at Russland så på den som en trussel (NCIA, 2017). Bakgrunnen for dette tror jeg ligger i øvelsens historikk og form. Den følger et kjent mønster og har vært gjennomført siden 1971 (NCIA, 2017). Dens form er derfor sannsynlig godt kjent for Russland. Begrunnelsen for å vie et enkelt amerikanske fartøy på nasjonalt oppdrag mer oppmerksomhet, enn 50 fartøy på øvelse BALTOPS, har nok sin bakgrunn i stormaktsspillet mellom Russland og USA. Det er USA som innenfor NATO-alliansen har broparten av de offensive kapabilitetene, og den største kapasiteten til å utgjøre en trussel mot Russland. Dette synliggjør da poenget til Mazarr og Goodbys om at avskrekking er et gjensidig forhold som involverer kommunikasjon og signalering, samt forutsetter at stater tar beslutninger som følger kost-nytte vurderinger, som kan bli manipulert (Mazarr & Goodby, 2011).

Da SNMG1 besto av to kampfartøy under sin tid i Østersjøen, var de ikke selvstendig i stand til å utgjøre Kahns ønskelige avskrekkende egenskap ”skremmende”. Det er som del av NATOs totale kampkraft og ”posture”, at Longs krav om troverdige evnen til å skade oppfylles, og SNMG1 bidrar som et element. På denne måten bidrar SNMG1 som element i egenskapen skremmende for å avskrekke Russland.

7.2 Vurdering av SNMG1 som ustoppelig avskrekker

Tabell 7. 2 SNMG1 som ustoppelig avskrekker

Forskningsspørsmål	Svar fra respondentene	Funn
<p>i. Ustoppelig</p> <p>Will SNMG1 be inexorable after an order to attack?</p>	<p>Grepne-Takle:</p> <p>- Nei. SNMG1 er ikke utholdende nok, og har ikke nok kampkraft slik styrkebidragene fra nasjonen er i dag.</p> <p>Kvalvåg:</p> <p>- Hvis jeg forstår spørsmålet riktig, så er svaret nei. SNMG1 er i kontinuerlig dialog med høyere myndighet. Dersom styrken av en eller annen grunn er hindret fra å kommunisere med høyere myndighet, har styrken likevel en gitt PPI og ROE profil å forholde seg til i en gitt situasjon. Styrken vil handle i tråd med dette inntil det igjen er mulig å kommunisere med høyere nivå. Risikoen for uønsket eskalering skal derfor være relativt lav. Styrkesammensetning og treningsnivå er naturligvis alltid en faktor.</p>	<p>- SNMG1 er ikke ustoppelig etter en angrepsordre. SNMG1 er i kontinuerlig kontakt med MARCOM.</p> <p>- Skulle SNMG1 være forhindret fra å kommunisere med MARCOM følger styrken ”Political Path Indicator” (PPI) og ”Rules Of Engagement” (ROE) inntil kommunikasjon er gjenopprettet. Det reduserer risikoen for utilsiktet eskalering.</p>

7.2.1 Ustoppelig

Både Grepne-Takle og Kvalvåg er klare på at SNMG1 ikke er ustoppelige etter at en angrepsordre er blitt gitt. Kvalvåg påpeker at ”SNMG1 er i kontinuerlig dialog med høyere

myndighet". Han påpeker at "dersom styrken av en eller annen grunn er hindret fra å kommunisere med høyere myndighet, har styrken likevel en gitt PPI og ROE profil å forholde seg til i en gitt situasjon". Da vil styrken "handle i tråd med dette inntil det igjen er mulig å kommunisere med høyere nivå". Dermed er "risikoen for uønsket eskalering skal derfor være relativt lav". Grepne-Takle har en annen vinkling på "ustoppelig" og sier at "SNMG1 er ikke utholdende nok, og har ikke nok kampkraft slik styrkebidragene fra nasjonen er i dag".

Innenfor rammen av Kahns ønskede egenskaper for avskrekking, er min forståelse av begrepet at våpenet ikke kan stoppes etter at angrepsordre er gitt (Kahn, 1960). For meg gjør det et interkontinentalt ballistisk missil (ICBM), uten selvdestruksjonsmekanisme, til det ultimate "ustoppelige" våpenet. Det er ingen angremulighet etter at man har trykket på knappen. SNMG1 hadde selvfølgelig ikke ICBMer, men jeg vil se på SNMG1 som del av et system. Som en følge av at SNMG1 er "i kontinuerlig dialog med høyere myndighet" kan høyere hovedkvarter, les MARCOM, til enhver tid reversere sin angrepsordre og stoppe angrepet. I tillegg så vil styrken holde seg innenfor ordrenes "political policy indicator" (PPI). PPI forteller styrken om konfliktnivået skal reduseres, holdes på nåværende nivå eller økes. Operasjonen gjennomføres innenfor et sett med "rules of engagement" (ROE). Det er engasjementsregler, det vil si at ROEer setter begrensninger på maktanvendelsen. MARCOM har derfor kontroll på SNMG1s maktanvendelse ved bortfall av kommunikasjon. Jeg er derfor enig med Kvalvåg når han sier at "risikoen for uønsket eskalering skal derfor være relativt lav".

Grepne-Takles fortolkning av spørsmålet bringer frem et annet viktig moment ved SNMG1 som "ustoppelig". Da SNMG1 "ikke utholdende nok", og "ikke nok kampkraft" med dagens oppsett av styrkebidragene, så svikter SNMG1 innenfor egenskapen "ustoppelig", da de ikke innehar den taktiske kampevnen.

Da SNMG1 til enhver tid er i kontakt med MARCOM, så gjør NATOs kommando- og kontrollapparat en angrepsordre reverserbar. Da SNMG1 besto av to kampfartøy under sin tid i Østersjøen, innehadde ikke styrken evnen til å være "ustoppelig" etter en angrepsordre. Det er grunnen til at jeg vurderer at SNMG1 ikke var i stand til å utgjøre Kahns ønskelige avskrekkende egenskap "ustoppelig" og bidro således ikke til å avskrekke Russland.

7.3 Vurdering av SNMG1 som overbevisende avskrekker

Tabell 7. 3 SNMG1 som overbevisende avskrekker

Forsknings spørsmål	Svar fra respondentene	Funn
i. Integrasjon i NATOs planverk		
Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's deterrence plan in the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - NATOs Assurance Measures innebærer økt militært nærvær i NATOs østre ansvarsområde (inkl Baltikum) og SNMG1 men opererte til støtte for planen <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 er en del av VJTF. Vi opplevde å være en integrert del. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Her vil jeg svare til en viss grad. De primære elementene av denne planen syntes å være Baltic Air Policing, og NATO landstyrker i de baltiske land. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 opplevde å være del av NATOs Assurance measures om økt militært nærvær i NATOs østre ansvarsområde, inkludert Baltikum. - SNMG1 opplevde å være en integrert del av NATOs plan for avskrekking som en følge av sin rolle i VJTF. - NATOs fokus for avskrekking kunne på dette tidspunktet oppleves å ligge på Baltic Air Policing og Enhanced Forward Presence.
Was it clear to SNMG1 what NATO/MARCOM wanted from SNMG1 to deter Russia in the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 gjennomførte trening, øving og operasjoner i dette området i store deler av tiden vi var samlet. Denne aktiviteten demonstrerte at NATO var til stede med en trent, kompetent og klar maritim styrke. Disse aktivitetene var planlagt, styrt og ledet av MARCOM. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - MARCOM fokus var beroligelse, og tilstedeværelse for NATO land i Østersjøen. Opplevde ikke så mye fokus på avskrekking. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja dette var tydelig formulert gjennom vårt program, ulike ordre og ledelsesprodukter, samt Sjef til Sjef samtaler. - Et unntak var episoden jeg beskriver over. Her opplevde jeg at MARCOM vaklet litt i forhold til sine forventninger av SNMG1. 	<ul style="list-style-type: none"> - MARCOM fokuserte lite på avskrekking, men SNMG1 demonstrerte NATO-tilstedeværelse med en trent, kompetent og klar maritim styrke. Disse aktivitetene var planlagt, og under ledelse av MARCOM. - MARCOM fokuserte mer på beroligelse av de baltiske landene, enn avskrekking av Russland. - MARCOM fremsto som ubesluttsomme i sine forventninger til SNMG1 under eskorteringen av EFP-materiell.
ii. Integrasjon i NATOs operasjoner		
Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's deterrence operations in the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - En styrke som opererer under NATO flagg i Østersjøen vil alltid være en del av en større helhet. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Som en del av planen, ja. Likevel var fokuset som tidligere skissert. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ved et tilfelle ble SNMG1 delaktig i å "følge" (les ikke eskortere) et sivilt fartøy med hærmateriell til Baltikum. Det kunne virke som om MARCOM ikke var helt enig med seg selv om man ønsket å knytte SNMG1 sin aktivitet for tett opp til "Enhanced Forward Presence (EFP). Det kan tyde på at man på det tidspunkt vurderte at dette kunne oppfattes unødig provoserende på russisk side. Dette er en 	<ul style="list-style-type: none"> - Under NATO flagg i Østersjøen opplevde SNMG1 å være en del av en større helhet. - SNMG1 opplevde i begrenset grad å være en integrert del av NATOs avskrekking operasjoner. - Foruten om øvelsen BALTOPS, var SNMG1s aktivitet i Østersjøen av enkle samøvelser i liten skala med enkelt nasjoner. Disse var innrettet mot beroligelse av NATO-nasjoner, og opprettholdelse av situasjonen sett opp imot Russland. - Foruten øvelse BALTOPS

	<p>subjektiv vurdering sett fra en skipssjefs ståsted. Vi derfor løselig tilknyttet EFP slik jeg ser det.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja, men som jeg har beskrevet tidligere mener jeg vi var løselig tilknyttet EFP. - Vi bidro imidlertid som et ledd i å etablere maritime NATO operasjoner i Østersjøen som en ny normal. - Jeg mener vi bidro mer til "reassurance" overfor våre allierte i Østersjøen, enn til deterrence operasjoner. Aktiviteten vår besto, foruten BALTOPS, av enkle samøvelser i liten skala med enkelt nasjoner i Østersjøen. Dette hadde en tydelig betryggende effekt på våre allierte, og bidro i videre til en opprettholdelse av situasjonen sett opp mot Russland. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 var direkte knyttet til avskrekkingstiltaket EFP, da de eskorterte et sivilt skip med EFP-materiell til Baltikum. - MARCOM fremsto som usikker på hvor tett opp mot EFP de ønsket å knytte SNMG1s aktivitet. - SNMG1 bidro til etableringen av maritime NATO operasjoner i Østersjøen som del av normalbildet. -
iii. Tilstedeværelse		
How long was SNMG1 present in the Baltic Sea Region?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ca 50% av tiden. Rundt regnet 3 måneder <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Husker ikke, 1 måned? <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Her svikter hukommelsen meg, jeg har ikke tilgang til historiske data. 	
Does the presence in the Baltic Sea contribute to practice that can be exploited in a tense situation/conflict?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erfaring og god kjennskap til alle NATOs ansvars og operasjonsområder er verdifullt og kan komme til nytte i tilfelle behov for hurtig å måtte etablere tilstedeværelse der over tid. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja, dersom det blir vanlig at SNMG1 operer i Østersjøen, så vil ikke det være en "trigger" i en tilspisset situasjon <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fra NATO sin side vil jevnlig tilstedeværelse og forutsigbarhet bidra til at en eventuell endring av vår "posture" kan brukes for å sende et signal i en spent situasjon. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gjennom å bygge sedvane for tilstedeværelse av SNMG1 i Østersjøen, blir ikke styrkens tilstedeværelse et eskalerende element ved en spent situasjon eller konflikt. - Erfaring og kjennskap til Østersjøen kan anvendes ved behov for hurtig etablering av tilstedeværelse i området.
iv. Kompetansebygging		
Did SNMG1 build competence during their time in the Baltic Sea Region that will better enable them to operate there in a possible future conflict phase?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja. Mye av lærdommen ble notert, systematisert, bearbeidet og videreført som erfaringslæring <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja, man ble bedre kjent i området, og hvordan sensorer oppførte seg. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Svaret på dette er et ubetinget ja. Det er helt avgjørende å gjøre seg kjent med et gitt operasjonsområde, samarbeidspartnere, allierte, og eventuelle motstandere i perioder med lav spenning. - SNMG1 har i perioden økt sin kompetanse om Østersjøen og hvilke faktorer som påvirker operasjoner i dette området. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 har i perioden økt sin kompetanse om aktørene i Østersjøregionen og operasjonsområdets effekt på operasjoner. Dette er videreført som erfaringslæring.

v. Aktivitet		
<p>How did SNMG1 contribute to deterrence through its activities in the Baltic Sea Region?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 gjennomførte trening, øving og operasjoner i dette området i store deler av tiden vi var samlet. Disse aktivitetene var planlagt, styrt og ledet av NATO/MARCOM. Jeg mener styrken fremstod troverdig, potent/godt trent og profesjonell <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennom PASSEX, egen trening, deltagelse på BALTOPS <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeg har svart delvis på dette under andre overskrifter. Helt personlig opplevde jeg at vi drev mer med "reassurance" enn "deterrence". På et overordnet nivå bidrog imidlertid programmet vårt til deterrence gjennom passex øvelser med allierte og Pfp nasjoner, øvelse BALTOPS, vårt noe uklare bidrag til EFP. Deterrence oppnås til dels med å demonstrere øvingsnivå og moderne kapasiteter. Det sier noe om potensial, selv om styrken vår var beskjeden i størrelse (spesielt i Østersjøen) 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 bidro til avskrekking gjennom å demonstrere sitt øvingsnivå, samt kapabiliteter og kapasiteter. Dette ble gjort gjennom øvelser, passexøvelser med allierte og Pfp-nasjoner og støtte til EFP. Styrken fremsto som troverdig, godt trent og profesjonell.
vi. Usikkerhet		
<p>Is SNMG1 able to maintain a factor "unknown" to Russia?</p>	<p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nei. Russland er godt kjent med kapabilitetene til den enkelte plattform i styrken. Mulig man klarer å være rakere i beslutningsprosessen enn det Russland forventer i styrken. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det er lite som er ukjent for Russland med hensyn til styrkens fysiske sammensetning og kapasiteter. Det som eventuelt kan holdes ukjent slik jeg ser det er beslutningsprosessene og NATO's intensjon. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 forventer at Russland er godt kjent med styrkens sammensetning, kapabiliteter og kapasiteter. - Det som kan holdes ukjent for Russland er NATOs beslutningsprosess og intensjon.
<p>Is there anything "left to chance" about SNMG1's behaviour?</p>	<p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tror ikke det. SNMG1 bør være ganske predikativ slik at man ikke tilspisser unødig en situasjon i fred. I krise/krig kan en sterk COM SNMG1 utgjøre noe slikt. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nei, det var ingenting ved vår opptreden som var overlatt til tilfeldighetene under vår periode. Vi opptrådte sikkert, profesjonelt og ikke eskalerende. Det samme kan sies om Russiske enheter vi kom i møte med. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 prøver ikke å ha noe som er "left to chance", snarere tvert imot. SNMG1 tilstreber å være forutsigbar og ikke eskalerende for å unngå at situasjonen tilspisser seg unødvendig. - Russisk opptreden var tilsvarende SNMG1. - En sterk COM SNMG1 kan utgjøre dette "left to chance" i krise/krig.
vii. Omdømmebygging		
<p>What did SNMG1 do to build reputation?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 demonstrerte synlig og troverdig tilstedeværelse over tid gjennom trening, øving og operasjoner. I tillegg gjennomførte styrken en rekke havnebesøk hvor vi la vekt på å formidle NATOs budskap om viktigheten av 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 demonstrerte synlig og troverdig tilstedeværelse over tid gjennom demonstrasjon av taktiske ferdigheter under trening, øving med allierte og PFP-nasjoner og operasjoner. Videre gjennomførte SNMG1

	<p>allierte og tilstedeværelse i området. Under disse havnebesøkene opprettet vi kontakt med myndighetspersoner, lokalt media og andre mil avdelinger i området.</p> <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havne besøk, profilering i media og sosiale media. Samøvelse med NATO partnere og PFP. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dette gjorde SNMG1 gjennom å gjennomføre programmet på en effektiv og profesjonell måte. Vi deltok på en rekke øvelser, viste synlig tilstedeværelse i prioriterte områder, demonstrerte taktiske ferdigheter, gjennomførte havnebesøk med møter og mottakelser (relasjonsbygging). 	<p>havnebesøk med møter og mottakelser for relasjonsbygging, profilerte seg i media, inkludert sosiale medier for å bygge omdømmet.</p>
<p>viii. Troverdighet i Russland</p>		
<p>How convincing was SNMG1 as a deterrent to Russia?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 gjennomførte troverdig trening, øving og operasjoner i dette området i store deler av tiden vi var samlet. Disse aktivitetene var planlagt, styrt og ledet av NATO/MARCOM. Jeg mener styrken fremstod troverdig, potent/godt trent og Profesjonell <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 er meget raks til å integrere nye enheter. Viljen til å kjempe ligger iboende i tilstedeværelsen og våpnene som er med. - Tilstedeværelsen binder klart russiske ressurser, særlig når man operer nært russisk grense. - Dog bør det nevnes at når et US fartøy er tilstede, prioriteres dette foran SNMG1. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeg vi fremsto som en kvalitetsmessig god, men tidvis liten styrke med stor grad av even til å samhandle og operere under ulike og tidvis krevende forhold. - Willingness to fight føler jeg ikke passer helt inn i forhold til det oppdraget styrken hadde på dette tidspunkt. Men jeg mener vi demonstrerte cohesion, og even til å operere effektivt sammen. - Vi bandt tidvis opp russiske enheter til å monitorere vår aktivitet. - Jeg har imidlertid ikke inntrykk av at vår aktivitet i stor grad påvirket planlagt russisk aktivitet. <p>Laanemets:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG presence in the Baltic Sea sends definitely a political signal to RUS: NATO nations have the will to put their precious and expensive assets to a potentially high-risk area. Whether that deters RUS (i.e. Mr Putin) is a million-dollar question. However, it is my firm understanding that in case of a shooting 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 tilstedeværelse fordret russisk monitorering og bandt således russisk interesse og ressurser. - Monitorering av Amerikansk nasjonal aktivitet ble prioritert foran SNMG1. - SNMG1s tilstedeværelse påvirket mest sannsynlig ikke planlagt russisk aktivitet. - SNMG1 demonstrerte mer samhold, og eve til å operere effektivt sammen enn vilje til å sloss.

	<p>war, NATO will not sail east of Bornholm before KO is dealt with</p> <ul style="list-style-type: none"> - In addition, as pointed out in To The Seas Again report, in case of a conflict, NATO's principle surface combatants will be employed on Atlantic SLOCs remembering that the numbers are approximately 50% compared to the end of Cold War and there are simply not enough platforms to be sent elsewhere. This is also the US perceived understanding – USN does not think of entering the Baltic Sea or we are unable to understand their real thinking. It seems that currently USN is more present on the Black than on the Baltic Sea. - It is important to understand that RUS military believes in 'heavy metal'. For the military deterrent to be credible, it has to be able to act/react in all stages of escalation, incl a shooting war with RUS. These capabilities do not include principle surface combatants (too big, too expensive, too vulnerable) but small combatants (FAC), SSK-s, coastal batteries, mines, strike a/c. 	
<p>Did SNMG1 in any way contribute to communicate assurance aimed at Russia?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Styrken benyttet anledningen når vi besøkte havner i området til å fremme NATOs budskap til medlemsland og andre i regionen <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ikke direkte, men pga styrkens størrelse og sammensetning så utgjør den ikke noen direkte trussel <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja, SNMG1 bidro til å betrygge Russland med hensyn til våre hensikter. Dette fremgikk av blant annet uttalelser (standard lines to take) i media, sammensetning av styrke og program. Vår aktivitet hadde en relativt lav "posture" med enkle samøvelser. Styrken opptrådte ikke på noe tidspunkt truende overfor Russiske enheter. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 kommuniserte ikke beroligelse direkte rettet mot Russland. - SNMG1 kommuniserte indirekte beroligelse rettet mot Russland gjennom sin beskjedne størrelse, fremme NATOs budskap til medlemsland og andre i regionen gjennom media, aktivitet med lav "posture" og ved å aldri være truende ovenfor russiske enheter.
<p>Did SNMG1 in any way contribute to increasing the security of NATO members in a way that could make Russia feel less safe? If not, is there any danger of SNMG1 doing so?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nei. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Denne gang gjorde de det ikke. Men ved enkelte kapasiteter kan den gjøre det dersom de inkorporeres i SNMG1. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 sin tilstedeværelse bidro som nevnt til å betrygge våre NATO-partnere i området. Dette ble gjort på en måte som jeg ikke tror medførte at Russland følte seg mindre trygg. - Det ene tilfellet dette spørsmålet kan sies å ha blitt vurdert var under "følgingen" av tidligere nevnte sivile fartøy med 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 er klare på at de ikke bidro til alliertes trygghet på en måte som kunne få Russland til å føle seg mindre trygg. - Med tilførsel av enkelte kapasiteter (mener trolig kapabiliteter) vil SNMG1 kunne gjøre det. - Følgingen av det sivile fartøyet med EFP-materiell ble bevisst ikke kalt eskorte. Det kunne indikert en mer spent situasjon og kunne medført russisk usikkerhet med tanke på intensjonene til NATO.

	<p>hærmateriell. Man var da meget bevisst på ikke å kalle dette en eskorte. En eskorte operasjon vil sende signal om at situasjonen er så spent at NATO føler behov for å beskytte noe. Dette kan igjen medføre Russisk usikkerhet med hensyn til intensjoner, og virke eskalerende. Denne operasjonen medførte også den sterkeste reaksjonen fra russisk hold under perioden i Østersjøen.</p>	<p>Operasjonen medførte de sterkeste reaksjonen fra Russland under perioden i Østersjøen.</p>
<p>ix. <u>Troverdighet i de baltiske landene</u></p>		
<p>Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's assurance measures in the Baltic Sea Region?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja. SNMG1 demonstrerte synlig og troverdig tilstedeværelse over tid gjennom trening, øving og operasjoner. - I tillegg gjennomførte styrken en rekke havnebesøk hvor vi la vekt på å formidle NATOs budskap om viktigheten av regelmessig alliert tilstedeværelse i området. Under disse havnebesøkene opprettet vi kontakt med myndighetspersoner, lokalt media og andre mil avdelinger i området. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja jeg opplevde at dette var en av målsetningene med våre operasjoner i Østersjøen. Vårt program understøttet denne målsetningen, og vi følte oss sånn sett som en del av NATO's assurance tiltak. Vårt program understøttet en målsetning om at det skal være naturlig at NATO seiler og opererer i andre NATO-nasjoners nærområder. Aktiviteten skjer rutinemessig, med enkle samøvelser, noe som skaper forutsigbarhet uten fare for i seg selv å øke spenningsnivået. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 følte de var en integrert del av NATOs beroligende tiltak i Østersjøregionen gjennom havnebesøk, med budskap om viktigheten av alliert tilstedeværelse og kontakt med myndighetspersoner, lokale media og militære avdelinger. - SNMG1s opplevde at deres program understøttet målsetningen om at maritim NATO tilstedeværelse skal være del av normalbildet i Østersjøen. Aktiviteten skal være rutinemessig og på et nivå uten fare for at det øker spenningsnivået.
<p>Was it clear to SNMG1 what contribution NATO/MARCOM wanted from them in regards to assurance measures?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja. Gjennom ordrer, direktiver og sjef-sjef dialog <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ja, Dette var et uttalt mål for MARCOM <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeg kommer ikke på noe konkret på dette punktet ut over det jeg har vært inne på. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1s bidrag til NATOs beroligende tiltak kom klart frem gjennom MARCOMs ordre, direktiver og sjefsdialog.
<p>How was SNMG1 supported in order to carry out assurance activities in the Baltic Sea Region?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gode og tydelige budskap gjennom ordrer, direktiver og retningslinjer fra NATO. Både MARCOM, men tidvis også Brussel. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lite. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 fikk ved behov informasjonspakker av MARCOM, med kommunikasjons mål og lines-to-take for å understøtte denne delen av oppdraget. <p>Laanemets:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 ble støttet av MARCOM, og tidvis Brussel, i NATOs beroligende tiltak gjennom ordrer, direktiver og retningslinjer. - SNMG1 fikk informasjonspakker med kommunikasjonsmål, for å understøtte de beroligende tiltakene.

	<ul style="list-style-type: none"> - When any of the SNF conducts MSA iaw its SOO, this happens in NATO chain of command and NATO's MSA responsibility lies outside TTW-s. Therefore, as a baseline, SNF creates tracks and feeds them into MCCIS. The coastal states create their tracks and feed those into MCCIS. Interaction between SNF and coastal states happens during PASSEX'es (normally not focussed on MSA) and port visits. SNMG1 has conducted PASSEX'es with SWE and FIN (e.g last week) but not with 3B navies because we do not have capabilities to exercise with SNMG. - 3B navies have rather limited capabilities even regarding MSA, although progress is being made. Tactical picture compilation with SNMG would be a logical thing to do, but none of the 3B navies have link capability nor a SSSB. To improve operational liaison with the Baltic Sea coastal members, MARCOM has created Baltic Sea Coordination Function, but that happened later than your research period. 	
<p>How is SNMG1 received in the Baltic countries?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mitt inntrykk var at vi ble svært godt tatt imot i alle havner vi besøkte. Dette ble gjenspeilet gjennom hvem som møtte oss, og hvem som stilte opp på ulike faglige og sosiale arrangementer. I tillegg stor media interesse! <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - NATO ble stort sett godt tatt imot. Men det var ikke voldsom oppmerksomhet rundt det fra myndigheter. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det var tydelig for oss at det var viktig for de Baltiske land å få SNMG1 på besøk i sine havner og områder. Vi ble alltid meget godt mottatt, og vi ble ofte møtt av personell på høyt politisk/militært nivå. - Spesielt de Baltiske land uttrykte bekymring for den rådende sikkerhetspolitiske situasjonen, og viste stor takknemlighet for vår tilstedeværelse. Vi hadde således høy prioritet i disse landene. Det ble gjennomført pressekonferanser, og mottakelser med stor deltakelse og oppmerksomhet. Her vil jeg i tillegg trekke frem vår bidrag under den store Lennart Meri sikkerhetskonferansen i Tallinn. Denne fikk stor oppmerksomhet, og hadde deltakelse av profiler som NATO's visegeneralsekretær Rose Gottemoeller og Sveriges tidligere statsminister Carl Bildt. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 ble meget godt tatt imot i Østersjøen. Betydningen for nasjonene de besøkte ble gjenspeilet i hvem som møtte dem og hvem som stilte opp på faglige og sosiale arrangementer. - SNMG1 ble viet stor oppmerksomhet gjennom pressekonferanser, og mottakelser. - I de baltiske landene ble SNMG1 ofte møtt av personell på høyt politisk/militært nivå. - De Baltiske land uttrykte bekymring for den rådende sikkerhetspolitiske situasjonen.
<p>How did SNMG1 contribute to the assurance of the political</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennom media dekning, arrangementer (Force receptions, lunsjer etc) samt 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 bidro til beroligelse av det politiske samfunnet, det militære lederskapet og

<p>society, military leadership and civil society in the Baltic countries?</p>	<p>uformelle samlinger med lokalt militært lederskap</p> <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Man gjennomførte offisielle besøk, hadde mottakelse om bord. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dette har jeg egentlig besvart i spørsmålene over. <p>Laanemets:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Your second question of how SNMG activities support EST is tricky. Estonia and its defence culture are very land centric/land dominated. This is valid for all 3B and POL. Therefore, the sea as a domain influencing Estonian security and defence is not really appreciated and it is difficult to assess whether any maritime/naval activity contributes to reassuring Estonia and Estonians. I would very subjectively say no, NATO needs to show people a tank and not a frigate. Reasons are a mix of history, education, emotion etc. Politically, Estonia falls in line with the mainstream in Europe/NATO: we need more NATO exercises and SNF presence in the Baltic Sea for deterrence. Objectively, NATO has no assets to do much else. Only recently, our current CHOD has started to talk that we need to do something ourselves and in close regional cooperation. - SNMG presence in the Baltic Sea sends definitely a political signal to RUS: NATO nations have the will to put their precious and expensive assets to a potentially high-risk area. Whether that deters RUS (i.e. Mr Putin) is a million-dollar question. However, it is my firm understanding that in case of a shooting war, NATO will not sail east of Bornholm before KO is dealt with - In addition, as pointed out in To The Seas Again report, in case of a conflict, NATO's principle surface combatants will be employed on Atlantic SLOCs remembering that the numbers are approximately 50% compared to the end of Cold War and there are simply not enough platforms to be sent elsewhere. This is also the US perceived understanding – USN does not think of entering the Baltic Sea or we are unable to understand their real thinking. It seems that currently USN is more present on the Black than on the Baltic Sea. - It is important to understand that RUS military believes in 'heavy metal'. For the military deterrent to be credible, it has to be able to act/react in all stages of 	<p>sivilsamfunnet gjennom offisielle besøk, mottakelser om bord på fartøyene, uformelle samlinger og mediabudskapet.</p>
--	--	--

	escalation, incl a shooting war with RUS. These capabilities do not include principle surface combatants (too big, too expensive, too vulnerable) but small combatants (FAC), SSK-s, coastal batteries, mines, strike a/c.	
Did or could SNMG1 give the assurance effect to the Baltic states so that they change their behaviour in some way? Alternatively, will the failure of SNMG1 cause them to fall back to previous behaviour?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nei <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Denne gang gjorde det det ikke nevneverdig. Man må være til stede over lenger tid. I tillegg var ikke lysten på PASSEX overveldende stor. De baltiske landene har stor sett mine fartøy. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Usikker på hva jeg skal svare her. 	- SNMG1s beroligende tiltak hadde ikke effekt på de måten de baltiske landenes fremferd.

7.3.1 Integrasjon i NATOs planverk

Kaufmann bemerket at en av avskrekkingens to hovedkomponenter er den uttrykte hensikt/intensjon om å forsvare en interesse (Kaufmann, 1958). Sandquist forteller at "NATOs Assurance Measures innbærer økt militært nærvær i NATOs østre ansvarsområde (inkl Baltikum)" og at "SNMG1 opererte til støtte for planen". Videre forteller Sandquist at "SNMG1 gjennomførte trening, øving og operasjoner i dette området i store deler av tiden vi var samlet. Denne aktiviteten demonstrerte at NATO var til stede med en trent, kompetent og klar maritim styrke. Disse aktivitetene var planlagt, styrt og ledet av MARCOM". Grepne-Takle påpeker at "SNMG1 er en del av VJTF" og at de "opplevde å være en integrert del". Når det gjelder hva MARCOM ønsket av SNMG1 for å avskrekke Russland opplevde han at "MARCOM fokus var beroligelse, og tilstedeværelse for NATO land i Østersjøen". Han "opplevde ikke så mye fokus på avskrekking". Kvalvåg ser det litt annerledes, han opplevde at "de primære elementene av denne planen syntes å være Baltic Air Policing, og NATO landstyrker i de baltiske land". Likevel følte Kvalvåg at det var klart hva MARCOM ønsket av SNMG1 for å avskrekke Russland, og sier "ja dette var tydelig formulert gjennom vårt program, ulike ordre og ledelsesprodukter, samt Sjef til Sjef samtaler".

Da SNMG1 utgjorde kjernen i VJTF, er det klart de var en integrert del av NATOs plan for avskrekking av Russland. Som en svært mobil beredskapsstyrke blir VJTF, med SNMG1, et betydelig element i NATOs evne til maktprojeksjonskapasitet. Maktprojeksjonskapasitet er elementer som reduserer avstand (Long, 2008). Styrkens evne til maktprojeksjon skaper geografisk nærhet, som gjør bruk av makt lettere. Dette tydeliggjør NATO-planverkets konseptuelle løsning for maktprojeksjon i Østersjøen, og på denne måten gis trusselen om bruk av makt i regionen troverdighet. Schelling beskriver dette som nødvendig for trusler som må gjøre troverdige på grunn av deres avstand fra det nasjonale hjemlandet (Schelling, 1966). NATO har i tillegg implementert "Assurance Measures", som er en rekke avskrekkende tiltak. Tiltakene skal på den ene siden ha en avskrekkende effekt på Russland, men på den

andre en beroligende effekt på de baltiske landene. Ved å fortelle at ”SNMG1 opererte til støtte for planen”, det vil si ”Assurance Measures”, bekrefter Sandquist at deres aktivitet var en integrert del av operasjonene for avskrekking av Russland. Gjennom sin rolle i planverket for VJTF og ”Assurance Measures” tydeliggjøres SNMG1 som del av NATOs uttrykt hensikt/intensjon om å forsvare en interesse.

Jeg mener det er naturlig at Kvalvåg følte at ”de primære elementene” av planen for avskrekking ”syntes å være Baltic Air Policing, og NATO landstyrker i de baltiske land”. Baltic Air Policing (BAP) består av kampfly på høy beredskap (AIRCOM, 2020). Jeg mener benevnelsen, kampfly, alene illustrerer at dette er plattformer som i begrenset grad kan bidra med for eksempel diplomati. Det gjør at de som plattformer bidrar mer til avskrekking, enn beroligelse. Videre så var landstyrkene Kvalvåg refererer til, del av Enhanced Forward Presence (EFP). SNMG1 var selv med på å følge EFP-materiell til Baltikum. Det viser hvor nyetablert EFP var på det tidspunktet. EFP blir omtalt som ”the biggest reinforcement of NATO’s collective defence in a generation” (NATO, 2019). Både BAP og EFP i liten grad egnet til beroligelse, da det er lite hensiktsmessig å bringe enhetene inn til befolkningssentraene. Det gjør det naturlig at deres, og NATOs, fokus ligger på avskrekking av Russland for å unngå et nytt Georgia- eller Ukraina-scenario i Baltikum

Når Grepne-Takle forteller at han ”opplevde ikke så mye fokus på avskrekking”, så kan det indikere at NATOs, eller MARCOMs, vekting mellom beroligelse og avskrekking lå mer mot beroligelse. SNMG1 kan som maritim styrke bidra både beroligende tiltak, gjennom sin diplomatiske rolle, og avskrekkende effekt, gjennom sin militære rolle og kampkraft. Fartøyene gjennomførte havnebesøk. Kvalvåg forteller at de blant annet var i Tallinn. Under havnebesøk blir de godt synlige for befolkningen, og på den måten kan de bidra som et beroligende tiltak. For å utfylle BAP og EFP blir det da hensiktsmessig at SNMG1 fokuseres på den diplomatiske rollen og beroligelse.

7.3.2 Integrasjon i NATOs operasjoner

Kaufmann andre hovedkomponent for avskrekking er den demonstrerte evnen til å forsvare den aktuelle interessen. Alternativt å påføre angriperen en så høy kostnad at selv om en oppnår sine målsetninger, vil det ikke være verdt kostnaden (Kaufmann, 1958). Sett opp imot om SNMG1 følte seg som en integrert del av NATOs plan for avskrekking, forteller Sandquist at ”en styrke som opererer under NATO flagg i Østersjøen vil alltid være en del av en større helhet”. Kvalvåg mener SNMG1s operasjoner var ”som et ledd i å etablere maritime NATO-operasjoner i Østersjøen som en ny normal”. Likevel føler Kvalvåg at ”vi bidro mer til ”reassurance” overfor våre allierte i Østersjøen, enn til deterrence operasjoner”.

Kvalvåg forteller at ”ved et tilfelle ble SNMG1 delaktig i å ”følge” (les ikke eskortere) et sivilt fartøy med hærmateriell til Baltikum”. Kvalvåg fikk inntrykk av at ”Det kunne virke som om MARCOM ikke var helt enig med seg selv om man ønsket å knytte SNMG1 sin aktivitet for tett opp til ”Enhanced Forward Presence (EFP)”. Det han selv omtaler som sin subjektive vurdering er at det kunne ”tyde på at man på det tidspunkt vurderte at dette kunne oppfattes unødig provoserende på russisk side”. Han legger til at ”Denne operasjonen medførte også den sterkeste reaksjonen fra russisk hold under perioden i Østersjøen”. Han vurderer derfor SNMG1s aktivitet som ”løselig tilknyttet EFP”. Laanemets poengterer at ”Estonia and its defence culture are very land centric/land dominated. This is valid for all 3B”.

Jeg mener NATOs primære eksistensgrunnlaget er gjensidig forsvar, gjennom avskrekking. Ved å si at ”en styrke som opererer under NATO flagg i Østersjøen vil alltid være en del av en større helhet” synliggjøre Sandquist deres delaktighet og integrasjon i NATOs avskrekkende operasjoner. De bidrar til den tidligere nevnte fronten fra observasjonspost ”OP247” mot Barentshavet i nord til, Tyrkia og Svartehavet i sør. Kvalvåg konkretiserer SNMG1s primærbidrag til avskrekking, som var etableringen av ”maritime NATO operasjoner i Østersjøen” som en del av det nye normalbildet.

Ved å ”følge” EFP ble SNMG1 knyttet til denne aktiviteten. I tillegg til at ”følging” kunne oppfattes som ”unødvendig provoserende på russisk side”, ser jeg ytterligere to mulige grunner til MARCOMs tilbakeholdenhet med å knytte SNMG1 opp imot EFP. Den ene, er at knytningen til EFP gjør at SNMG1 assosieres med landmaktens kampavdelinger. Dette kan isolert sett fremstå som en svekkelse av deres diplomatiske rolle. Booth mener at sjømakten får sin diplomatiske påvirkning fra dens oppfattede militære kraft, og at dette generelt kan støtte politikken innen internasjonale relasjoner (Booth, 2014). På denne måten vil integreringen mellom SNMG1 og EFP gjennom ”følgingen” kunne skape en assosiasjon som forsterker den opplevde militære kraften til SNMG1. Jeg mener den andre grunnen til at MARCOM ikke ville at SNMG1 skulle assosieres tett med EFP under ”følgingen”, var hvordan det kunne fremstå og fremstilles utad. Ved å eskortere EFP kunne det fremstå som om NATO følte de var under en så stor trussel at det var nødvendig. Videre kan dette fremstilles som om NATO er redde for å operere i farvannet. Den fremstilte frykten kan utnyttes av Russland gjennom strategisk kommunikasjon i media, og på den måten betydelig svekke styrkenes bidrag til beroligelse av de baltiske statene. Likevel viser denne operasjonen at SNMG1 var direkte involvert i NATOs avskrekkende operasjoner i Østersjøregionen.

Gjennom operasjoner, som inkluderer å ”etablere maritime NATO operasjoner i Østersjøen som en ny normal” og ”følge” EFP materiell til Baltikum, har SNMG1 bidratt til å

demonstrere NATOs evne til å forsvare den aktuelle interessen gjennom å skap geografisk nærhet gjennom maktprojeksjon.

7.3.3 Tilstedeværelse

Long beskriver maktprojeksjonskapasitet som et element av en evnevurdering (Long, 2008). Videre sier han at geografisk nærhet gjør bruk av kraft lettere, så en nærliggende trussel er mer troverdig enn en fjern en. Det var ikke et klart svar fra SNMG1s respondenter på hvor lang tid de tilbragte i Østersjøen. Det gjorde at jeg kontaktet Brynjar Stordal, pressetalsmann ved Forsvaret Operative Hovedkvarter. Han stadfestet at SNMG1 var i Østersjøregionen fra slutten av april til midten av juni 2017. SNMG1 har gjennom sin deployering, demonstrert NATOs maktprojeksjonskapasitet i området. NATO var i stand til å understøtte SNMG1s operasjoner med nødvendig logistikk, selv om deres flåtetanker hadde returnert til hjemmehavn på grunn av tekniske problemer. Grepne-Takle nevner at ”dersom det blir vanlig at SNMG1 operer i Østersjøen, så vil ikke det være en ”trigger” i en tilspisset situasjon”. Kvalvåg poengterer at NATO med ”jevnlige tilstedeværelse og forutsigbarhet bidra til at en eventuell endring av vår ”posture” kan brukes for å sende et signal i en spent situasjon”.

SNMG1s tilstedeværelse, tilrettelegger for sedvane som kan nyttiggjøres under mer ansente forhold og ved en eventuell konflikt med Russland. Ved å bygge sedvane for tilstedeværelse, som Grepne-Takle nevner, blir ikke styrkens tilstedeværelse et eskalerende element ved en spent situasjon eller konflikt. SNMG1 opparbeider på denne måten retten til tilstedeværelse. Det leder til at jeg anser det som formålstjenlig at MARCOM sikrer at SNMG1s opphold i Østersjøen varieres, slik at de bygger sedvane for sesonguavhengig nærvær. Det vil gi NATO handlefrihet til å sende SNMG1 til Østersjøen, ved behov og uavhengig av årstid. Det vil bidra til at de ikke nødvendigvis blir fortolket som en eskalering av situasjonen fra russisk side, eller i hvert fall skaper rom for å holde seg innenfor krisestabilitet, slik det beskrives av Morgan og Langlois (Morgan, 2013) (Langlois, 1991).

Kvalvågs poeng med at ”jevnlige tilstedeværelse og forutsigbarhet bidra til at en eventuell endring av vår ”posture” kan brukes for å sende et signal i en spent situasjon” er betydningsfullt. Gjennom hyppig tilstedeværelse vil russerne på sin side kunne bygge et normalbilde av størrelsen, og dermed komposisjonen av SNMG1 som styrke. Den etablerte normalsammensetningen av SNMG1 danner grunnlag for å kommunisere, kanskje spesielt misnøye mellom partene. Det kan gjøres ved å øke styrkens kapasitet ved å tilføre SNMG1 flere fartøy, og/eller fartøy med andre kapabiliteter, som for eksempel anti-ballistiske missiler og offensive landmålsmissiler. En mer robust styrke kan da demonstrere to ting. Den første er, NATOs avskrekkende og potensielt mer skremmende evner rettet mot Russland. Mens den andre er, den fortsatte evne og vilje til forpliktelsen i Washington traktatens artikkel 5 ”The

Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all” (NATO, 1949). Dette for å berolige det sivile samfunnet, samt Østersjølandenes politiske og militære ledelse.

7.3.4 Kompetansebygging

Samtlige av respondentene fra SNMG1 er klare på at de bygget kompetanse som gjorde dem bedre i stand til å operere i Østersjøen ved en eventuell konflikt. Sandquist forteller at ”erfaring og god kjennskap til alle NATOs ansvars- og operasjonsområder er verdifullt og kan komme til nytte i tilfelle behov for hurtig å måtte etablere tilstedeværelse der over tid”. Sandquist underbygger dette med at ”mye av lærdommen ble notert, systematisert, bearbeidet og videreformidlet som erfaringslæring”. Kvalvåg sier ”det er helt avgjørende å gjøre seg kjent med et gitt operasjonsområde, samarbeidspartnere, allierte, og eventuelle motstandere i perioder med lav spenning”. Grepne-Takle utdyper at de ble bedre kjent i området og at de lærte ”hvordan sensorer oppførte seg” i området. Kvalvåg oppsummerer SNMG1s kompetansebygging med å si ”SNMG1 har i perioden økt sin kompetanse om Østersjøen og hvilke faktorer som påvirker operasjoner i dette området”.

Basert på respondentenes innspill, er det er tydelig at SNMG1 har økt sin kompetanse om regionen under oppholdet. Dette vil kunne gi en rekke positive effekter ved en eventuell konflikt. Kompetansen vil gjøre styrken i stand til å hurtigere operere effektivt, fordi de ikke har behov for å gjøre seg kjent for å kunne operere på en trygg måte. Ved selv å ha bygget situasjonsbevissthet, vil de bruke kortere tid på å re-etablere den samme bevissthet. Det vil gjøre at de kan operere tryggere, blant annet grunnet etterretning om Russland som aktør i regionen. Videre vil de kunne benytte seg av etablerte kontaktnett, som trolig vil kunne støtte deres behov, for eksempel innen situasjonsbevissthet og logistikk. SNMG1s kompetansebygging om ”hvordan sensorer oppførte seg”, vil kunne optimalisere bruken av deres sensorer. I tillegg vil de opparbeide kompetanse om hvilke begrensninger for eksempel topografi, det elektromagnetiske spektrum, metrologi og oseanografi setter på deres egne sensorer, og potensielle konsekvenser det vil ha for informasjonsinnsamling og evnen til å bygge situasjonsbevissthet. Det er gjennom summen av denne kompetansen, bygget i fredstid, SNMG1 vil hurtigere kunne etablere seg som en effektiv kampenhet ved en eventuell konflikt i Østersjøen.

7.3.5 Aktivitet

Kvalvåg forteller at ”på et overordnet nivå bidrog imidlertid programmet vårt til deterrence gjennom passex øvelser med allierte og PfP nasjoner, øvelse BALTOPS, vårt noe uklare bidrag til EFP”. Han har tidligere utdypet at ”Aktiviteten vår besto, foruten BALTOPS, av enkle samøvelser i liten skala med enkelt nasjoner i Østersjøen”. PfP er et akronym for

Partnership for Peace. Dette skal ha hatt ”en tydelig betryggende effekt på våre allierte, og bidro i videre til en opprettholdelse av situasjonen sett opp mot Russland”. Kvalvåg mener de bidro til avskrekking gjennom ”å demonstrere øvingsnivå og moderne kapasiteter. Det sier noe om potensial, selv om styrken vår var beskjeden i størrelse”. Sandquist er mer generell og sier at ”SNMG1 gjennomførte trening, øving og operasjoner i dette området i store deler av tiden vi var samlet”. Hans vurdering er at ”styrken fremstod troverdig, potent/godt trent og profesjonell”. Grepne-Takle supplerer med at de gjennomførte egentrening.

SNMG1 bidro til avskrekking ved å demonstrere sine evner og kapasiteter gjennom en rekke typer aktiviteter. Jeg har lite ugradert informasjon om egentreningen Grepne-Takle nevner, til å gi en god vurdering av dens avskrekkende effekt, men jeg anser det som sannsynlig at denne er liten på bakgrunn av det begrensede omfanget trening med to fartøy kan utgjøre. De gjennomførte Passing Exercise (PASSEX) med allierte og PFP-nasjoner. PASSEXene omtales som ”enkle samøvelser i liten skala med enkelt nasjoner i Østersjøen”. Jeg anser ikke ”enkle samøvelser i liten skala” isolert sett som tilstrekkelig til å demonstrere avskrekkende evne og kapasitet. Likevel demonstrer dette interoperabilitet, som er betydningsfullt for at samvirke skal fungere mellom NATO- og PFP-nasjonene. PASSEXene vil isolert sett, på grunn av sin beskjedne størrelse, ha liten avskrekkende effekt på Russland. En storskala øvelse som BALTOPS var der imot en god aktivitet for å demonstrere SNMG1 og NATOs evner og kapasiteter. SNMG1s aktivitet er videre i tråd med intensjonene beskrevet i slutterklæringen etter toppmøtet i Warszawa (NATO, 2016b).

Når det gjelder SNMG1s operasjoner er respondentene ordknappe. Kvalvåg har nevnt ”følgingen” av EFP-materiellet, men ellers er det stille. Et internettsøk avdekket at SNMG1 deltok i eskorte av den russiske konvensjonelle ubåten Krasnodar (NavalToday, 2017). Jeg ser det som sannsynlig at det kan ha vært ytterligere operasjoner, som respondentene ikke deler med denne studien, mest sannsynlig på grunn av at slik aktivitet som oftest er gradert. Likevel ser jeg det som sannsynlig at SNMG1 gjennom ”følgingen” av EFP og eskorten av Krasnodar demonstrerte evne, vilje og kapasitet for russerne. I tillegg gjennom styrkens aktivitet, som besto av PASSEXer, store øvelser som BALTOPS og operasjoner, demonstrerer styrken troverdig og potent evne, med profesjonell utførelse. På denne måten har SNMG1 bidratt, til å uttrykke NATOs hensikt/intensjon om å forsvare en interesse og demonstrere NATOs evne til å forsvare denne. Det er ingenting som tyder på at NATOs operasjoner hadde som ambisjon å endre situasjonen i Østersjøen, men å opprettholde status quo.

7.3.6 Usikkerhet

Grepne-Takle er klar på at SNMG1 ikke klarer å opprettholde en ”ukjent” faktor og forteller at ”Russland er godt kjent med kapabilitetene til den enkelte plattform i styrken”. Han legger

til at det er ”mulig man klarer å være raskere i beslutningsprosessen enn det Russland forventer i styrken”. Kvalvåg følger opp med at ”Det er lite som er ukjent for Russland med hensyn til styrkens fysiske sammensetning og kapasiteter”. Kvalvåg legger til at ”det som eventuelt kan holdes ukjent slik jeg ser det er beslutningsprosessene og NATO’s intensjon”.

I forhold til om noe er ”left to chance” sier Grepne-Takle at han ”Tror ikke det”. Han mener ”SNMG1 bør være ganske predikativ slik at man ikke tilspisser unødig en situasjon i fred”. Likevel legger han til at ”I krise/krig kan en sterk COM SNMG1 utgjøre noe slikt”. Kvalvåg formidler at ”det var ingenting ved vår opptreden som var overlatt til tilfeldighetene under vår periode. Vi opptrådte sikkert, profesjonelt og ikke eskalerende”. Han legger til at ”det samme kan sies om Russiske enheter vi kom i møte med”.

Long beskriver at det ukjente ved avskrekking, skapt av blant annet frykt, gjør det vanskelig å gjennomføre kost-nytteberegninger (Long, 2008). Basert på innspillene fra Grepne-Takle og Kvalvåg er det tydelig at SNMG1 forventer at Russland er godt kjent med styrkens sammensetning, kapabiliteter og kapasiteter. Det medførte trolig at Russland ikke hadde betydelige problemer med å gjennomføre egne kost-nytteberegninger i forhold til SNMG1 som trussel. Det gjorde at SNMG1 ikke klarte å forsterke egen avkrekkingseffekt, rettet mot Russland, gjennom å skape frykt for noe ukjent, slik Long beskriver. Jeg mener det er vesentlig å legge til at det ikke nødvendigvis er ønskelig for NATO at SNMG1 skal utgjøre noe ukjent for Russland. SNMG1 har tidligere beskrevet sitt oppdrag som å etablere NATO-tilstedeværelse som en del av et nytt normalbilde. Et slikt oppdrag anser jeg det som lite hensiktsmessig å gjennomføre med en styrke Russland opplever som fryktingytende. Gjennom å sende en, for Russland, godt kjent styrke, blir ikke deres tilstedeværelse så provoserende.

Schelling beskriver ”left to chance” som noe i situasjonen hverken den som truer, eller blir truet fullt ut kontrollerer (Schelling, 1980). Schellings poeng er at, om en aktør tror at å gjennomføre en handling en annen part ønsker å avskrekke vil iverksette hendelser som kan eskalere ut av kontroll, vil deres usikkerhet gjøre det mindre sannsynlig at handlingen gjennomføres. Dette ser ut til å være noe både NATO og russerne aktivt prøver å unngå. SNMG1 ønsker å være forutsigbare ”slik at man ikke tilspisser unødig en situasjon i fred”. Dette ble gjort gjennom at SNMG1 ”opptrådte sikkert, profesjonelt og ikke eskalerende”. SNMG1 prøver ikke å ha noe som er ”left to chance”, snarere tvert imot. SNMG1 tilstreber å være forutsigbar og ikke eskalerende aktør, for å unngå at situasjonen tilspisser seg unødvendig. Kvalvågs poeng med at ”det samme kan sies om Russiske enheter vi kom i møte med” indikerer en tosidighet med hensyn til å forhindre uønskede situasjoner. Gjennom å

opptre forutsigbart, opptrer partene innenfor forventet normalbilde, på den måten reduseres sannsynligheten for feiltolkning av situasjonen og uønskede hendelser.

Under de nåværende forhold er det ønskelig å fremstå som en forutsigbar aktør. Det betyr ikke at SNMG1 ikke evner å inneha en ukjent faktor, eller operere på en måte som overlater noe til "chance". Det ukjente kan ligge i beslutningsprosessen, eller gjennom tilførsel av kapabiliteter SNMG1 normalt ikke har. Sjef for SNMG1 kan utgjøre elementet "Left to chance", men troverdigheten vil mest sannsynlig ta tid å bygge opp for å kunne gi effekt. SNMG1s har bidratt til å etablere NATO-tilstedeværelse i Østersjøen som del av normalbilde. Dette oppdraget gjør det formålstjenlig å fremstå som forutsigbare, profesjonelle og ikke-eskalerende, slik at det ikke blir en unødvendig provokasjon mot russiske interesser i området. Det har medført at de ikke har økt sin avskrekkende effekt gjennom noen form for ukjent faktor eller noe "left to chance" som beskrevet av Long og Schelling.

7.3.7 Omdømmebygging

Respondentene forteller om to metoder de bygget omdømme. Den første var gjennom å demonstrere egen evne. Sandquist beskriver det som "SNMG1 demonstrerte synlig og troverdig tilstedeværelse over tid gjennom trening, øving og operasjoner". Kvalvåg sier "vi deltok på en rekke øvelser, viste synlig tilstedeværelse i prioriterte områder, demonstrerte taktiske ferdigheter". Mens Grepne-Takle nevner "samøvelse med NATO partnere og PFP".

SNMG1s andre metode for omdømmebygging var gjennom havnebesøk. Sandquist forteller at styrken gjennomførte "en rekke havnebesøk hvor vi la vekt på å formidle NATOs budskap om viktigheten av allierte og tilstedeværelse i området". Under havnebesøkene gjennomførte de møter og mottakelser, der de opprettet "kontakt med myndighetspersoner, lokalt media og andre mil avdelinger i området". Det muliggjorde "profilering i media og sosiale media".

Ifølge Schelling er omdømme en kilde til troverdighet (Schelling, 1966). Basert på at "SNMG1 demonstrerte synlig og troverdig tilstedeværelse over tid gjennom trening, øving og operasjoner" har det sannsynligvis bidratt til et godt omdømme for styrken. Videre er det sannsynlig at dette var med på å styrke SNMG1s troverdighet, både innad i NATO og i forhold til Russland. Videre har SNMG1 bidratt til NATOs renome, eller i hvertfall NATOs budskap, gjennom å formidle "viktigheten av allierte og tilstedeværelse i området".

Havnebesøkene la grunnlag for omdømmebygging gjennom relasjonsbygging i forbindelse med møter og mottakelser. I sum legger dette grunnlag for at SNMG1 kunne bidra positivt til egen og NATOs omdømme i regionen. Dette vil igjen kunne virke avskrekkende på Russland og beroligende på de baltiske landene, som er i tråd med NATOs slutterklæringen etter toppmøte i Warszawa der alliansen poengterer at "The Alliance does not seek confrontation and poses no threat to Russia" (NATO, 2016b).

7.3.8 Troverdighet i Russland

Sett opp imot SNMG1s avskrekkende effekt på Russland forteller Sandquist at ”SNMG1 gjennomførte troverdig trening, øving og operasjoner i dette området i store deler av tiden vi var samlet”. Han poengterer at han ”mener styrken fremstod troverdig, potent/godt trent og profesjonell”. Kvalvåg fokuserer på noe av det samme, og sier ”vi fremsto som en kvalitetsmessig god, men tidvis liten styrke med stor grad av evne til å samhandle og operere under ulike og tidvis krevende forhold”. Grepne-Takle poengterer at ”SNMG1 er meget rask til å integrere nye enheter” og at ”viljen til å kjempe ligger iboende i tilstedeværelsen og våpnene som er med”. Kvalvåg setter det i en litt annen kontekst, og sier ”Willingness to fight føler jeg ikke passer helt inn i forhold til det oppdraget styrken hadde på dette tidspunkt”. Han mener de ”demonstrerte cohesion, og evne til å operere effektivt sammen”. Både Grepne-Takle og Kvalvåg er klare på at SNMG1s tilstedeværelse binder russiske ressurser. Grepne-Takle sier SNMG1s tilstedeværelse ”binder klart russiske ressurser, særlig når man operer nært russisk grense”. Kvalvåg følger dette opp med ”vi bandt tidvis opp russiske enheter til å monitorere vår aktivitet”. Grepne-Takle understreker at det bør ”nevnes at når et US fartøy er tilstede, prioriteres dette foran SNMG1”. Kvalvåg fortalte at han ”har imidlertid ikke inntrykk av at vår aktivitet i stor grad påvirket planlagt russisk aktivitet”.

Beroligelse av Russland ble gjort ved at styrken ”benyttet anledningen når vi besøkte havner i området til å fremme NATOs budskap til medlemsland og andre i regionen” forteller Sandquist. Kvalvåg følger opp med at ”SNMG1 bidro til å betrygge Russland med hensyn til våre hensikter”. Ifølge Kvalvåg fremgikk dette ”av blant annet uttalelser (standard lines to take) i media, sammensetning av styrke og program”. Videre forteller han at deres ”aktivitet hadde en relativt lav ”posture” med enkle samøvelser. Styrken opptrådte ikke på noe tidspunkt truende overfor Russiske enheter”. Grepne-Takle bekrefter at de ikke beroliget Russland direkte, ”men pga styrkens størrelse og sammensetning så utgjør den ikke noen direkte trussel”.

Laanemets forteller at ”SNMG presence in the Baltic Sea sends definitely a political signal to RUS: NATO nations have the will to put their precious and expensive assets to a potentially high-risk area. Whether that deters RUS (i.e. Mr Putin) is a million-dollar question”.

Begrunnelsen for han vurdering er at ”It is important to understand that RUS military believes in ‘heavy metal’. For the military deterrent to be credible, it has to be able to act/react in all stages of escalation, incl a shooting war with RUS”. Respondentene fra SNMG1 er omforent om at styrken ikke bidro til NATO-alliertes sikkerhet på en måte som gjorde at Russland følte seg mindre trygge. Kvalvåg mener ”SNMG1 sin tilstedeværelse bidrog som nevnt til å betrygge våre NATO-partnere i området. Dette ble gjort på en måte som jeg ikke tror

medførte at Russland følte seg mindre trygg”. Grepne-Takle forteller at ”denne gang gjorde de det ikke. Men ved enkelte kapasiteter kan den gjøre det dersom de inkorporeres i SNMG1”. Long definerer avskrekking som ”the manipulation of an adversary’s estimation of the cost/benefit calculation of taking a given action” (Long, 2008, s. 7). Dette skal kunne gjøres ved å redusere ”prospective benefits or increasing prospective costs (or both), one can convince the adversary to avoid taking the action” (Long, 2008, s. 7). Jeg er overbevist om at det ikke finnes noe europeiske land som er villig til å forskyve ”cost/benefit”-kalkulasjonen ved å redusere verdien. Jeg føler meg sikker på at brentjordstaktikk er forbeholdt ekstremforhold under eksistensielle trussel i høyintensitetskrig. Det gjør at NATO-landenes sannsynlige fokus ligger i å øke kostnaden for en angriper. Jeg mener de baltiske landenes forventning om økonomisk vekst som motivasjon for EU-medlemskap ytterligere underbygger dette. Basert på SNMG1 respondentenes innspill, mener jeg styrken bygget sin troverdighet i Russland gjennom demonstrasjon av tre elementer, tilstedeværelse, aktivitet og opptreden.

Følger man definisjonen bokstavelig, betyr det at SNMG1 bidrar til avskrekking gjennom sin tilstedeværelse, da det isolert sett vil kunne øke kostnaden for et eventuelt russisk angrep. Likevel er det en forutsetning at kostnaden, SNMG1 skal utgjøre, er troverdig. Grepne-Takle mener ”viljen til å kjempe ligger iboende i tilstedeværelsen og våpnene som er med”. Ut ifra den uttalelsen, bidrar tilstedeværelsen til troverdighet. En av Kaufmanns to av hovedkomponentene til avskrekking, er den uttrykte hensikt/intensjon om å forsvare en interesse (Kaufmann, 1958). Jeg mener tilstedeværelse i fredstid er et grunnleggende uttrykk for denne intensjonen. Jeg mener videre at Laanemets uttalelse om at ”SNMG presence in the Baltic Sea sends definitely a political signal to RUS: NATO nations have the will to put their precious and expensive assets to a potentially high-risk area”, underbygger dette.

Kaufmanns andre hovedkomponent til avskrekking, er den demonstrerte evnen til å forsvare den aktuelle interessen (Kaufmann, 1958). Laanemets underbygger dette når han sier ”It is important to understand that RUS military believes in ‘heavy metal’. For the military deterrent to be credible, it has to be able to act/react in all stages of escalation, incl a shooting war with RUS”. Aktiviteten, omtalt av Sandquist, som ”troverdig trening, øving og operasjoner” bidrar til å demonstrere evnen. Når Sandquist poengterer at han ”mener styrken fremstod troverdig, potent/godt trent og profesjonell”, og Kvalvåg sier ”vi fremsto som en kvalitetsmessig god, men tidvis liten styrke med stor grad av evne til å samhandle og operere under ulike og tidvis krevende forhold” har deres opptreden demonstrert et høyt ytelsesnivå. Grepne-Takles poeng at ”SNMG1 er meget rask til å integrere nye enheter”,

demonstrerer også at NATO har evnen til hurtig forsterkning av styrken ved behov. Sett i denne sammenheng kan man trekke en konklusjon om at for den avskrekkende effekten på Russland, var det optimalt for NATO at SNMG1 tidvis bandt ”opp russiske enheter til å monitorere vår aktivitet”. Det sikret at Russland fikk med seg SNMG1s demonstrasjoner av evne, gjennom observasjon av aktivitet og vurdering av opptreden.

Laanemets gir uttrykk for usikkerhet vedrørende SNMG1 avskrekkende effekt på Russland gjennom uttalelsen ”Whether that deters RUS (i.e. Mr Putin) is a million-dollar question”. Han har selvfølgelig helt rett i det, men igjen er det nødvendig å se dette i et større perspektiv. SNMG1 skal ikke avskrekke Russland. SNMG1 skal som del av NATO bidra til å avskrekke Russland. Som tidligere nevnt, NATOs avskrekkende effekt ligger i totalstyrken alliansen mønstrer, og Washington traktatens artikkel fem som sier ”The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all” (NATO, 1949). I den sammenheng går fronten fra observasjonspost ”OP247” mot Barentshavet i nord til, Tyrkia og Svartehavet i sør, og SNMG1 utgjør et element av avskrekkingen i Østersjøen.

Ifølge Long er beroligelse et aspekt ved avskrekking, som noen ganger blir underkommunisert (Long, 2008). Sandquists uttalelse om at SNMG1 ”benyttet anledningen når vi besøkte havner i området til å fremme NATOs budskap til medlemsland og andre i regionen” viser intensjonen om å gjøre dette indirekte. Kvalvåg forteller at de tilstrebet å berolige Russland gjennom at ”SNMG1 bidro til å betrygge Russland med hensyn til våre hensikter”. Dette skal ifølge Kvalvåg ha blitt gjort gjennom ”blant annet uttalelser (standard lines to take) i media, sammensetning av styrke og program”. SNMG1s beskjedne størrelse bør ha bidratt til å gi NATOs fredelige intensjoner troverdighet, og på den måten bidratt til å berolige Russland. Jeg mener to fartøy er for lite til å utgjøre en direkte trussel mot russiske interesser i regionen. Når Kvalvåg sier han ”har imidlertid ikke inntrykk av at vår aktivitet i stor grad påvirket planlagt russisk aktivitet”, mener jeg det ytterligere indikerer at Russland var tilstrekkelig beroliget.

Herz bruker sikkerhetsdilemma som begrep for å beskrive en situasjon hvor en part, ved å iverksette tiltak som øker sin egen sikkerhet, gjør at en annen part føler seg mindre trygg (Herz, 1950). Jeg anser Russlands behov for å prioritere monitorering av et enslig amerikansk fartøy, foran SNMG1, som bevis på at SNMG1 lyktes i formidlingen av NATOs hensikter med styrkens tilstedeværelse. NATO unngår å ende i et sikkerhetsdilemma på bakgrunn av SNMG1s beskjedne størrelse, Russland føler seg ikke mindre trygg av deres tilstedeværelse i Østersjøregionen. Likevel er det verdt å merke seg Grepne-Takles uttalelse om at ”denne gang gjorde de det ikke. Men ved enkelte kapasiteter kan den gjøre det dersom de inkorporeres i

SNMG1”. Det tydeliggjør at NATO har evnen til å gjøre det, men at de ikke har intensjon eller ønske om å skape et sikkerhetsdilemma.

Troverdighet blir avskrekkings krumtapp, ved at den går på troverdigheten til trusselen og beroligelsen. SNMG1 har bidratt til avskrekking gjennom styrkens tilstedeværelse, aktivitet og opptreden, samtidig som deres beskjedne størrelse og kommuniserte hensikt har beroliget Russland. Dette forhindret at et sikkerhetsdilemma ble etablert i regionen. Dette er i tråd med Schellings poeng om beroligelses betydning for avskrekking, som innebærer at den truede skaden ikke vil bli påført dersom avskrekkelsen holder (Schelling, 1980). Uten troverdig beroligelse, er det ikke noe incitament til å avstå fra handlingene det avskrekkes mot.

7.3.9 Troverdighet i de baltiske landene

”Gjennom ordrer, direktiver og sjef-sjef dialog” tydeliggjorde MARCOM for SNMG1 hvordan de skulle bidra til ”assurance measures”. De ble støttet i dette arbeidet gjennom ”gode og tydelige budskap gjennom ordrer, direktiver og retningslinjer fra NATO. Både MARCOM, men tidvis også Brussel”. Grepne-Takle forteller at SNMG1s bidrag til ”assurance measures” ”var et uttalt mål for MARCOM”. Respondentene fra SNMG1 beskriver to hovedarenaer for deres bidrag til ”assurance measures”. Den første arenaen kommer til uttrykk gjennom Kvalvågs uttalelse ”jeg opplevde at dette var en av målsetningene med våre operasjoner i Østersjøen”. Han følger opp med at ”vårt program understøttet denne målsetningen” og ”at det skal være naturlig at NATO seiler og opererer i andre NATO-nasjoners nærområder”. Kvalvåg beskriver aktiviteten som ”rutinemessig, med enkle samøvelser, noe som skaper forutsigbarhet uten fare for i seg selv å øke spenningsnivået”. Sandquist forteller at ”SNMG1 demonstrerte synlig og troverdig tilstedeværelse over tid gjennom trening, øving og operasjoner”. I forhold til å demonstrere evne, forteller Laanemets at ”SNMG1 has conducted PASSEX’es with SWE and FIN (e.g last week) but not with 3B navies because we do not have capabilities to exercise with SNMG”. Videre forteller han at ”3B navies have rather limited capabilities even regarding MSA, although progress is being made”. Laanemets legger til at ”Tactical picture compilation with SNMG would be a logical thing to do, but none of the 3B navies have link capability nor a SSSB”.

Den andre arenaen for ”assurance measures” sett fra den baltiske siden, er de tidligere nevnte havnebesøkene. Sandquist forteller at styrken gjennomførte ”en rekke havnebesøk hvor vi la vekt på å formidle NATOs budskap om viktigheten av regelmessig alliert tilstedeværelse i området”. Kvalvåg forteller at ”SNMG1 fikk ved behov informasjonspakker av MARCOM, med kommunikasjons mål og lines-to-take for å understøtte denne delen av oppdraget”.

Kvalvåg forteller at ”det var tydelig for oss at det var viktig for de Baltiske land å få SNMG1 på besøk i sine havner og områder”. Sandquist forteller at de ”ble svært godt tatt imot i alle

havner vi besøkte” og at ”dette ble gjenspeilet gjennom hvem som møtte oss, og hvem som stilte opp på ulike faglige og sosiale arrangementer”. Kvalvåg forteller at ”det ble gjennomført pressekonferanser, og mottakelser med stor deltakelse og oppmerksomhet”. Sandquist følger opp med at ”under disse havnebesøkene opprettet vi kontakt med myndighetspersoner, lokalt media og andre mil avdelinger i området”. Kvalvåg formidler tilsvarende observasjoner når han forteller at ”vi ble alltid meget godt mottatt, og vi ble ofte møtt av personell på høyt politisk/militært nivå”. Kvalvåg forteller at ”de Baltiske land uttrykte bekymring for den rådende sikkerhetspolitiske situasjonen, og viste stor takknemlighet for vår tilstedeværelse”.

Laanemets forteller at ”Estonia and its defence culture are very land centric/land dominated” og at ”this is valid for all 3B and POL”. POL er Polen. Det gjør at Laanemets kommer med følgende observasjon ”the sea as a domain influencing Estonian security and defence is not really appreciated and it is difficult to assess whether any maritime/naval activity contributes to reassuring Estonia and Estonians”. Hans subjektive vurdering er ”no, NATO needs to show people a tank and not a frigate”. Hans begrunnelse er ” a mix of history, education, emotion etc”. Han poengterer at han har en ”firm understanding that in case of a shooting war, NATO will not sail east of Bornholm before KO is dealt with”. Politisk forteller Laanemets at ”Estonia falls in line with the mainstream in Europe/NATO: we need more NATO exercises and SNF presence in the Baltic Sea for deterrence”.

Når det gjelder SNMG1s evne til Booths beskrevne manipulasjon gjennom diplomatisk sjømakt (Booth, 2014), så er det ingen tegn på at styrken bidro til dette. Sandquist er klar på at SNMG1s beroligende effekt ikke ville, eller kunne påvirke de baltiske landenes oppførsel. ”Gjennom ordrer, direktiver og sjef-sjef dialog” mener jeg MARCOM tydeliggjorde krav og støttet SNMG1s innsats innen ”assurance measures”. SNMG1s rolle i ”assurance measures” ble konkret for styrken. Basert på respondentene fra SNMG1 er det tydelig at MARCOM, ”tidvis også Brussel”, det vil si SHAPE, direkte involverer seg i denne delen av styrkens aktivitet. Jeg mener den sentraliserte kontrollen illustrerer betydningen aktiviteten har for NATO. MARCOMs engasjement står også i kontrast til for eksempel deres manglende involvering i bygging av situasjonsbevissthet.

Slik jeg ser det så understøtter SNMG1s seilingsprogram og aktivitet ”assurance measures” i stor grad på samme måte som avskrekking av Russland. Den uttrykte hensikt/intensjon om å forsvare en interesse, en av Kaufmanns to hovedkomponenter for avskrekking (Kaufmann, 1958). Jeg mener komponenten har like stor betydning for beroligelse av allierte. Tilstedeværelse i fredstid er da et grunnleggende uttrykk for denne intensjonen. Kvalvågs uttalelse om ”at det skal være naturlig at NATO seiler og opererer i andre NATO-nasjoners nærområder” underbygger intensjonen. Laanemets uttalte opplevelse om at ”SNMG presence

in the Baltic Sea sends definitely a political signal to RUS: NATO nations have the will to put their precious and expensive assets to a potentially high-risk area”, underbygger poenget.

Den demonstrerte evnen til å forsvare den aktuelle interessen, Kaufmanns andre hovedkomponent for avskrekking, ble underbygget av Sandquists tidligere vurdering ”styrken fremstod troverdig, potent/godt trent og profesjonell”. Jeg er av den formening at den demonstrerte evnen har store mangler. Når Laanemets forteller at ”SNMG1 has conducted PASSEX'es with SWE and FIN (e.g last week) but not with 3B navies because we do not have capabilities to exercise with SNMG” illustrerer det NATOs svakhet i Østersjøen og de baltiske landenes avhengighet av NATO i forsvaret av eget territorium. Det er derfor sannsynlig at den demonstrerte intensjonen og evnen, gjennom tilstedeværelse, aktivitet og opptreden, har bidratt positivt opp imot ønsket beroligende effekt på de baltiske landene til tross for Laanemets tidligere uttalelser om forholdet mellom sjømakt og landmakt.

Budskapet om ”assurance measures” og SNMG1s bidrag formidles gjennom det NATO kaller STRATCOM, kort for strategisk kommunikasjon. STRATCOM er bruken av kommunikasjonsaktiviteter og -kapabiliteter til støtte for alliansens policy, operasjoner og aktiviteter, for å fremme NATOs mål” (NATO, 2017). SNMG1 var avhengig av en arena for å formidle sitt bidrag til avskrekking av Russland og på den måten bidra til beroligelse av det politiske og sivile samfunnet, samt den militære ledelsen. Havnebesøkene ble arenaen for budskapet gjennom møter, mottakelser og pressekonferanser. Respondentene fra SNMG1 opplevde, som Sandquist sa, at de fikk kontakt med ”myndighetspersoner, lokalt media og andre mil avdelinger i området”. Kvalvågs poengtering av at de ofte ble ”møtt av personell på høyt politisk/militært nivå” indikerer at tematikken var viktig for de Baltiske landene. Dette understrekes ytterligere gjennom uttalelsen ”de Baltiske land uttrykte bekymring for den rådende sikkerhetspolitiske situasjonen, og viste stor takknemlighet for vår tilstedeværelse”. Besøk og tilstedeværelse av NATO-styrker er sannsynligvis av større betydning for den politiske ledelsen i de baltiske landene, enn for eksempel i Norge. De baltiske landenes medlemskap i NATO er relativt nytt, og er deres strategi for å gjøre landenes selvstendighet irreversibel. Respondentene gir uttrykk for at deres budskap om egen tilstedeværelse, aktivitet og opptreden, nådde frem og hadde positiv effekt på det politiske og sivile samfunnet, samt den militære ledelsen. Likevel mener jeg det er essensielt å huske at møtene med det politiske samfunnet skjer på en diplomatisk arena. De ville aldri fortalt SNMG1 at deres innsats var nyttesløs. Basert på Laanemets påstand om at ”the sea as a domain influencing Estonian security and defence is not really appreciated and it is difficult to assess whether any maritime/naval activity contributes to reassuring Estonia and Estonians” kan tyde på at styrkens bidrag til beroligelse av baltiske miljøer var mindre, enn deres publikum gav uttrykk

for. Laanemets forklaring på at dette skyldes en blanding av blant annet historie, utdanning og følelser er lett å følge. Nyere historie bekrefter at de baltiske landene blir invadert over land, ikke sjøveien. Russland vil i en konflikt være i stand til å stenge NATOs tilgang til Suwalki-gapet ved å bruke sine militære enheter i Kaliningrad Oblast i vest og fra Hviterussland i øst. Det gjør at jeg er enig med Laanemets i hans vurdering at NATO vil måtte håndtere Kaliningrad Oblast, før maritime styrker kan understøtte de baltiske landene. Dette kan forklare hvorfor de de baltiske landene føler at maritime styrker er mindre relevante. Jeg deler ikke dette synet, og grunnen er at jeg mener de maritime styrkene vil være en betydelig aktør, dersom styrkene i Kaliningrad Oblast må nedkjempes. Videre vil maritime styrker kunne støtte NATOs landstyrker, som kommer fra sør, ved å legge press på en okkupasjonsstyrke fra sjøen. Det kan gjøres ved å for eksempel ilandsette amfibiestyrker eller gjennom maritim ildstøtte. Utdanningsargumentet til Laanemets kan forklares med at de baltiske landene ikke har en maritim tradisjon. Dermed er det sannsynlig at det representerer en mangel i deres utdanning generelt, men også er en svakhet i offiserenes militære utdanning. Jeg mener bilde Laanemets formidler likevel ikke er helt nedslående med bakgrunn i hans uttalelse om at ”Estonia falls in line with the mainstream in Europe/NATO: we need more NATO exercises and SNF presence in the Baltic Sea for deterrence”. De vil jo ha ytterligere tilstedeværelse av Standig Naval Forces (SNF), så det er tydelig at innsatsen verdsettes og bidrar til beroligelse.

7.4 Vurdering av SNMG1 som billig avskrekker

Tabell 7. 4 SNMG1 som billig avskrekker

Forskningsspørsmål	Svar fra respondentene	Funn
i. Økonomisk		
Is SNMG1 cheap as a deterrent?	<p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nei, det krever store ressurser fra nasjonene, militære fartøy er det ingen som har for mange av. Og nasjonen ønsker ofte å prioritere nasjonale behov foran SNMG1. Det er belastende på besetningene, særlig flaggskipet, og vedlikehold er utfordrende pga seilingsmønster. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Moderne maritime kampenheter er i sin natur kostbare. De krever kostbart vedlikehold, og det er krevende å opprettholde et tilfredsstillende øvelsesnivå i forhold til å ha en avskrekkende effekt. SNMG1 kan således ikke sies å være billig. - Spørsmålet blir billig i forhold til hva? Det er rimelig i den forstand at det er et fleksibelt verktøy med relativt rask reaksjonstid. Det innebærer at styrkens sammensetning og størrelse kan tilpasses på relativt kort tid under gitte forutsetninger. Hvis vi ser på den 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 er ikke en billig avskrekker rent monetært. Store militære kampfartøy er ressurskrevende, og vedlikehold er utfordrende på grunn av seilingsmønsteret til SNMG1. Det er ressurskrevende å opprettholde et treningsnivå som gir avskrekkende effekt. Seilingen er også en belastning på personellet. - SNMG1 kan ansees som en billig avskrekker basert på at to fartøy gir NATO fleksibilitet med relativt hurtig reaksjonsevne. Fartøyene utgjør en kjerne i en styrke som relativt hurtig kan økes ved behov. To enheter var nok til å vise tilstedeværelse og bidra til å etablere en normalsituasjon med maritim NATO tilstedeværelse i Østersjøen.

	operasjonen vi gjennomførte konkret, så var det rimelig på den måten at styrken kun besto av to enheter. Dette var nok til å vise tilstedeværelse og etablere en "normal" situasjon med SNMG1 tilstedeværelse i Østersjøen. Avskrekkingen ligger i den ovennevnte fleksibiliteten. Operasjoner over tid øker NATO sin kjennskap til operasjonsområdet, og gir mulighet til å justere volum og "posture" ut fra sine strategiske målsetninger.	
ii. Slitasje		
Can SNMG1 somehow provoke a wear and tear on Russia that surpasses NATO's own wear and tear?	<p>Sandquist: - Trolig ikke.</p> <p>Grepne-Takle: - Dersom SNMG1 er mer til stede i russiske nærområder kan det forårsake slitasje dersom russerne velger å reagere. Men slitasjen på NATO er også betydelig.</p> <p>Kvalvåg: - Det skal jeg være forsiktig med å mene noe bestemt om. Det kommer an på hyppighet og volum i de operasjoner NATO velger å gjennomføre i Baltikum. Russland har vist økende aktivitet de siste årene uavhengig av våre operasjoner. Jeg ser ikke noen grunn til at dette vi endre seg vesentlig i nærmeste fremtid. Som jeg sa i et tidligere spørsmål, har jeg ikke inntrykk av at vår tilstedeværelse i særlig grad påvirket russiske planlagte operasjoner. Faren for å provosere frem uønsket slitasje på russisk side ser jeg derfor på som begrenset med dagens operasjonsmønster.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 kan trolig ikke fremprovosere en russisk slitasje som overgår egen slitasje. Russisk respons på SNMG1 tilstedeværelse i Østersjøen kan tilpasses resurstilgjengeligheten. - SNMG1 har ikke inntrykk av at planlagte russiske operasjoner påvirkes av SNMG1 tilstedeværelse i Østersjøen.
Does SNMG1 bind larger Russian forces then NATO itself utilizes?	<p>Sandquist: Trolig ikke.</p> <p>Grepne-Takle: - Nei, det er heller motsatt. NATO benytter mange styrker, både i NATO forband og nasjonalt.</p> <p>Kvalvåg: - Ut fra vår erfaring første halvår 2017, vil jeg si at SNMG1 ikke binder opp større styrker enn det NATO selv har i et gitt område.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - NATO forbruker større ressurser, i allianseforband og nasjonalt, enn det SNMG1 binder av russiske styrker.

7.4.1 Økonomisk

Kvalvåg forteller at "Moderne maritime kampheter er i sin natur kostbare. De krever kostbart vedlikehold, og det er krevende å opprettholde et tilfredsstillende øvelsesnivå i forhold til å ha en avskrekkende effekt". Han konkluderer således med at "SNMG1 kan således ikke sies å være billig". Grepne-Takle følger opp med at "det krever store ressurser fra nasjonene, militære fartøy er det ingen som har for mange av". Det gjør at "nasjonen ønsker ofte å prioritere nasjonale behov foran SNMG1" forteller han. Videre sier Grepne-Takle "det

er belastende på besetningene, særlig flaggskipet, og vedlikehold er utfordrende pga seilingsmønster”. Kvalvåg presiserer at ”Det er rimelig i den forstand at det er et fleksibelt verktøy med relativt rask reaksjonstid”. I dette legger han ”at styrkens sammensetning og størrelse kan tilpasses på relativt kort tid under gitte forutsetninger”. Han vurderer styrken som rimelig ”på den måten at styrken kun besto av to enheter” og at det ”var nok til å vise tilstedeværelse og etablere en ”normal” situasjon med SNMG1 tilstedeværelse i Østersjøen”. Han mener ”avskrekkingen ligger i den ovennevnte fleksibiliteten” og forteller at ”operasjoner over tid øker NATO sin kjennskap til operasjonsområdet, og gir mulighet til å justere volum og ”posture” ut fra sine strategiske målsetninger”.

Kvalvåg har helt rett, rent monetært er store kampfartøy dyre. Den neste fregattklassen USA prosjekterer har en innkjøpspris estimert stykkpris på \$781 millioner, forutsatt at alle tjue bygges (Larter, 2020). Personell-, drifts- og vedlikeholdskostnadene er høye og det er kostbart å gjennomføre et aktivitetsnivå som gir et tilstrekkelig høyt kompetansenivå som er nødvendig for å fungere tilfredsstillende som del av SNMG1. Det gjør at NATO-nasjonene har et begrenset antall fregatter og jagere. Det er dette som leder til Grepne-Takles poeng at ”nasjonen ønsker ofte å prioritere nasjonale behov foran SNMG1”. Resultatet er tydelig for den aktuelle styrken, som besto av to fregatter. Det er elementer ved SNMG1 som gjør at styrken tilfredsstillende Kahns ”ønskede egenskap” om å være en ”billig” avskrekker (Kahn, 1960). Jeg mener det er mulig å se på innkjøpsprisen som irrelevant, det er allerede forbrukte penger. For personell-, drifts- og vedlikeholdskostnadene fikk NATO to fartøy, på særdeles høy beredskap med god reaksjonsevne, som følge av at de tilbragte nesten all tid til sjøs. Fartøyene utgjorde kjernen i VJTF, og kunne derfor hurtig økes ved behov. Gjennom bruk av to enheter viste NATO tilstedeværelse, bygde kompetanse om operasjonsområdet og bidro til å etablere en normalsituasjon med maritim NATO tilstedeværelse i Østersjøen. På denne måten var SNMG1, om ikke billig, så i hvert fall rimelig som avskrekker.

7.4.2 Slitasje

Sandquist forteller at SNMG1 ”trolig ikke” fremprovoserte en slitasje på russiske styrker som var større enn NATOs egen. Grepne-Takle noterer at ”dersom SNMG1 er mer til stede i russiske nærområder kan det forårsake slitasje dersom russerne velger å reagere”. Han legger til at ”slitasjen på NATO er også betydelig”. Kvalvåg forteller at ”Russland har vist økende aktivitet de siste årene uavhengig av våre operasjoner” og at han ikke ser ”noen grunn til at dette vil endre seg vesentlig i nærmeste fremtid”. Kvalvåg gjentar sitt tidligere innspill om at han ”ikke inntrykk av at vår tilstedeværelse i særlig grad påvirket russiske planlagte operasjoner”. Som en følge av det ser han ikke ”faren for å provosere frem uønsket slitasje på russisk side ser jeg derfor på som begrenset med dagens operasjonsmønster”.

Schelling sier at i tillegg til å ha en avskrekkende effekt på en opponent, vil en aktørs fredstidsaktiviteter også kunne fremprovosere en slitasje over tid (Schelling, 1966). Ut ifra SNMG1 respondentenes svar, ser det ikke ut som om SNMG1, er i stand til å binde større russiske styrker enn det NATO selv anvender. Kvalvåg forteller at ”Ut fra vår erfaring første halvår 2017, vil jeg si at SNMG1 ikke binder opp større styrker enn det NATO selv har i et gitt område”. Grepne-Takler følger opp med ”Nei, det er heller motsatt. NATO benytter mange styrker, både i NATO forband og nasjonalt”.

NATO forbruker større ressurser, i rammen av alliansen og nasjonalt, enn det SNMG1 binder av russiske styrker. SNMG1 har ikke inntrykk av at planlagte russiske operasjoner påvirkes av styrkens tilstedeværelse. I sum gjør dette at jeg ser det som usannsynlig at SNMG1 vil kunne fremprovosere en russisk slitasje som overgår NATOs. Videre så kan Russland tilpasse ressurspådraget, ut ifra tilgjengelighet og behov, i respons på SNMG1s tilstedeværelse i Østersjøen. Dermed klarer ikke NATO å presse Russland, slik Schelling beskriver som, å bruke uforholdsmessig mye ressurser for å være konkurransedyktige (Schelling, 1966).

7.5 Vurdering av SNMG1 som ikke uhellsutsatt avskrekker

Tabell 7. 5 SNMG1 som ikke uhellsutsatt avskrekker

Forskningsspørsmål	Svar fra respondentene	Funn
i. Sikkerhet		
How prone to accidents is SNMG1?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ikke mer enn hos andre det er naturlig å sammenligne seg med. <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Siden SNMG1 i dag består av svært få fartøy stort sett, så er de meget sårbare for defekter og uhell. Det står ingen klar til å overta dersom en enhet faller bort. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dette vil avhenge av styrkens sammensetning og treningsnivå, samt situasjonsforståelse. Dette er ferskvare, og kan variere. Gitt en styrke som vi hadde første halvår 2017, med samme treningsnivå og situasjonsforståelse, så mener jeg at styrken er lite utsatt for uhell og misforståelser. De samme forhold vil naturligvis gjelde for en eventuell motpart. Det innebærer at man aldri kan utelukke at uhell og misforståelser fører til uønskede episoder og fare for eskalering. - I forhold til SNMG1 sin robusthet og uhell i betydningen uhell som påvirker planlagt program, så var SNMG1 særs utsatt første halvår 2017. Dette skyldes at styrken store deler av tiden besto av så få enheter at ethvert avvik hadde store konsekvenser for styrken og programmet. Eksempelvis fikk vår tanker motorhavari, og måtte forlate styrken. SNMG1 er 	<ul style="list-style-type: none"> - Fartøy i SNMG1 er ikke mer utsatt for uhell enn andre det er naturlig å sammenligne seg med. - SNMG1s sårbarhet for uhell vil være avhengig av styrkens sammensetning, treningsnivå og situasjonsbevissthet. - SNMG1 anser seg som lite utsatt for uhell første halvår 2017. - Det beskjedne antallet fartøy i SNMG1 gjør styrken meget sårbare ved frafall av enkeltfartøy, eksemplifisert ved bortfallet av flåtetankeren.

	sårbar for slike hendelser så lenge nasjonene ikke prioriterer å sende nok fartøyer til styrken.	
--	--	--

7.5.1 Sikkerhet

Kahn sier det verste som kan skje er at man bringes ut i krig ved uhell, da vil man trolig heller ikke ha gjort de nødvendige eller ønskede forberedelser for en krig. Sandquist forteller at SNMG1 ikke er mer utsatt for uhell enn ”andre det er naturlig å sammenligne seg med”. Kvalvåg forteller at hvor uhellsutsatt SNMG1 er ”dette vil avhenge av styrkens sammensetning og treningsnivå, samt situasjonsforståelse”. Han poengterer at ”dette er ferskvare, og kan variere”. Han vurdering er at ”gitt en styrke som vi hadde første halvår 2017, med samme treningsnivå og situasjonsforståelse, så mener jeg at styrken er lite utsatt for uhell og misforståelser”. Han legger til at ”de samme forhold vil naturligvis gjelde for en eventuell motpart” og legger til at ”det innebærer at man aldri kan utelukke at uhell og misforståelser fører til uønskede episoder og fare for eskalering”.

I forhold til uhell som påvirker planlagt program, forteller Kvalvåg at ”SNMG1 særs utsatt første halvår 2017”. Han forklarer dette med ”at styrken store deler av tiden besto av så få enheter at ethvert avvik hadde store konsekvenser for styrken og programmet”. Kvalvåg forteller at ”eksempelvis fikk vår tanker motorhavari, og måtte forlate styrken” og legger til at ”SNMG1 er sårbar for slike hendelser så lenge nasjonene ikke prioriterer å sende nok fartøyer til styrken”. Grepne-Takle følger opp med at ”det står ingen klar til å overta dersom en enhet faller bort”.

Med bakgrunn i respondentenes svar at SNMG1s primære uhellsårsak skyldes utilstrekkelig situasjonsbevissthet, mener jeg det er en god indikator på at styrken som våpensystem i svært liten grad er utsatt for uhel. Kvalvågs vurdering at en styrke ”som vi hadde første halvår 2017, med samme treningsnivå og situasjonsforståelse, så mener jeg at styrken er lite utsatt for uhell og misforståelser”. Hans forbehold om at de er avhengige av at andre aktører på sjøen har tilsvarende situasjonsbevissthet er naturlig. Her i Norge er vi godt kjent med fregattvåpenets sårbarhet, etter at SNMG1s flaggfartøys søsterskip, KNM Helge Ingstad kolliderte med tankskipet Sola TS ved Stureterminalen 8. november 2018 (Aarekol et al., 2018). I tillegg kolliderte to Arleigh Bruke jagere med sivile fartøy, USS Fitzgerald juni 2017, og John S. MacCain i august (Starr, Crawford & Lendon, 2017). Rapporteringen tyder på at alle ulykkene kunne ha vært unngått dersom de involverte partene hadde hatt bedre situasjonsbevissthet.

SNMG1s svært beskjedne størrelse gjorde styrken særbar for tekniske uhell. Kvalvåg nevner bortfallet av styrkens flåtetanker og Grepne-Takle forteller at det ikke var fartøy til å ta over når et fartøy fikk tekniske problemer. Dette resulterte, som Kvalvåg sa, i ”konsekvenser for

styrken og programmet”. Denne utfordringen vil vedvare så lenge NATO-nasjonene ikke mønstrer et større antall fartøy til tjeneste i SNMG1. I sum gjør dette at SNMG1 som våpensystem er lite utsatt for uhell. Det er usannsynlig av SNMG1 som system ved uhell vil avfyre våpen, og på den måten skape eller eskalere en spent situasjon. SNMG1 er sårbare for utilstrekkelig situasjonsbevissthet, men trolig ikke mer enn andre systemer det er naturlig å sammenligne seg med. Samt at SNMG1 lave antall fartøy gjør at tekniske uhell vil føre til konsekvenser for styrken og deres program.

7.6 Vurdering av SNMG1 som kontrollerbar avskrekker

Tabell 7. 6 Studiens data for SNMG1 som kontrollerbar avskrekker

Forsknings spørsmål	Svar fra respondentene	Funn
i. Kommando og kontroll		
How controllable is SNMG1 for MARCOM?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 100% <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - K2 regimet er etablert og fungerte ganske bra så lenge man har satellitt kommunikasjon. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dette har jeg også vært inne på tidligere. MARCOM har meget gode muligheter til å utøve kommando og kontroll over SNMG1. Det skal derfor være relativt enkelt for SNMG1 å avklare eventuelle usikkerheter opp mot høyere myndighet, også i situasjoner med fare for eskalering. Under vår periode benyttet Sjef SNMG1 seg ofte av muligheten til Sjef til Sjef avklaringer mot MARCOM enten for å tydeliggjøre sine intensjoner, eller be om avklaringer. Dette fungerte meget bra. 	<ul style="list-style-type: none"> - MARCOM har meget gode muligheter til å utøve kommando og kontroll over SNMG1, men er i stor grad avhengige av satellittkommunikasjon. - Både MARCOM og SNMG1 anvendte ofte muligheten for sjefsdialog for å avklare intensjoner og gi D&G.
Is there any theoretical danger that SNMG1 could act out of control of MARCOM?	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nei. Gode ordrer frem og tilbake, kombinert med tett oppfølging og dialog gjør dette lite sannsynlig <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det er alltid fare for det, men dersom ordrene er klare, og det er god oppdragsdialog mellom styrkesjef og MARCOM, så er det liten sjans for det. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det anser jeg som lite relevant. Selv om kommunikasjonen for en periode skulle være brutt mellom MARCOM og SNMG1, så har SNMG1 såvidt klare føringer at styrken er i stand til å operere trygt i henhold til overordnede intensjoner inntil kommunikasjon kan gjenopptas. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ordreverk, tett oppfølging og dialog gjør det lite sannsynlig at SNMG1 vil handle utenfor kontroll av MARCOM. - Gitte føringer ville gjort SNMG1 i stand til å følge MARCOMs intensjoner også ved bortfall av kommunikasjonsmidler inntil disse er gjenopprettet.

<p>ii. Eskalerbar</p> <p>In what way can SNMG1 be used to escalate the situation and be more deterrent, without the outbreak of war?</p>	<p>Sandquist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Se på styrkens sammensetning av fartøy/kapasiteter, aktiviteter og operasjonsmønstre <p>Grepne-Takle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det må være flere fartøy i styrken, med kompletterende kapabiliteter i all domene samt organisk logistikk. - For å kunne virke mer avskrekkende bør man teste konseptet der man utløser ”dormant” enheter på kort varsel og man etablerer seg raskt i Østersjøen. <p>Kvalvåg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det mest åpenbare er gjennom å øke styrkens volum, og prioritere moderne kampenheter. Det kan også gjøres ved å justere nivået på øvingsaktiviteten, både med hensyn til område og kompleksitet. Det kan gjøres ved å inkludere kapasiteter SNMG1 normalt ikke seiler med til daglig slik som ABM kapasiteter og eller offensive landmåls kapasiteter. Her må man tenke seg godt om, da spesielt de to siste kan fremstå truende. Dette er en fin balance, men NATO har gode muligheter for å justere sin ”posture” som ”deterrent”. 	<ul style="list-style-type: none"> - SNMG1 kan bli mer avskrekkende, uten at krig fremprovoseres, gjennom å øke styrkens volum, inkludere kapasiteter SNMG1 normalt ikke innehar som Anti Ballistiske Missiler (ABM) og offensive landmålsmissiler, samt endre kompleksiteten og lokasjonen på treningsaktiviteten. - Inkluderingen av ABM- og landmålsmissilkapabilitet vil gjøre at SNMG1 fremstår som mer truende for Russland, og må balanseres for å ikke fremprovosere en uønsket motreaksjon - For å virke mer avskrekkende kan NATO teste konseptet der man utløser enheter på beredskap på kort tid og etablerer seg hurtig i Østersjøen.
--	--	---

7.6.1 Kommando og kontroll

Kvalvåg forteller at ”MARCOM har meget gode muligheter til å utøve kommando og kontroll over SNMG1”. Ifølge Kvalvåg var det derfor ”relativt enkelt for SNMG1 å avklare eventuelle usikkerheter opp mot høyere myndighet, også i situasjoner med fare for eskalering”. Han legger til at ”under vår periode benyttet Sjef SNMG1 seg ofte av muligheten til Sjef til Sjef avklaringer mot MARCOM enten for å tydeliggjøre sine intensjoner, eller be om avklaringer”. Hans vurdering er at ”dette fungerte meget bra”. Grepne-Takle følger opp med ”K2 regimet er etablert og fungerte ganske bra så lenge man har satellitt kommunikasjon”. K2 er et akronym for Kommando og Kontroll.

I forhold til den teoretiske muligheten for at MARCOM kan miste kontrollen på SNMG1 er Kvalvåg klar i sin tale ”Det anser jeg som lite relevant”. Bakgrunnen for påstanden er at ”Selv om kommunikasjonen for en periode skulle være brutt mellom MARCOM og SNMG1, så har SNMG1 såvidt klare føringer at styrken er i stand til å operere trygt i henhold til overordnede intensjoner inntil kommunikasjon kan gjenopptas”. Sandquist følger opp med ”gode ordrer frem og tilbake, kombinert med tett oppfølging og dialog gjør dette lite sannsynlig”. Grepne-Takle forteller at ”det er alltid fare for det, men dersom ordrene er klare, og det er god oppdragsdialog mellom styrkesjef og MARCOM, så er det liten sjans for det”.

Kahn har skrevet at en styrke som ser ”trigger-happy” ut, er den enkleste måten man kan sette utilsiktet press på fienden (Kahn, 1960). Troverdige kommando og kontroll over styrkene er

grunnleggende for å oppnå tillitt. Respondentene fra SNMG1 beskriver et velfungerende kommando- og kontrollapparat. Kvalvågs beskrivelse av at ”MARCOM har meget gode muligheter til å utøve kommando og kontroll over SNMG1” illustrerer dette. Ordre, D&G og sjefsdialog sikrer formidlingen av MARCOMs intensjoner og SNMG1s forståelse av disse. Denne kontrollen over SNMG1 vil forhindre usikkerhet i styrken, som igjen forhindrer at de fremstår som ”trigger-happy”. Teknisk så kan bortfallet av satelittsamband vanskeliggjøre kommando og kontroll, og mulighetene til sjefsdialog bortfaller. Likevel vil det være som Kvalvåg beskriver at SNMG1 har ”såvidt klare føringer at styrken er i stand til å operere trygt i henhold til overordnede intensjoner inntil kommunikasjon kan gjenopptas”. Det er derfor usannsynlig at SNMG1 vil operere utenfor kontroll av MARCOM.

7.6.2 Eskalerbar

For å øke SNMG1s avskrekkende effekt, uten at det skal utløse krig, mener Grepne-Takle at ”Det må være flere fartøy i styrken, med kompletterende kapabiliteter i all domene samt organisk logistikk”. Kvalvåg følger opp med at ”Det mest åpenbare er gjennom å øke styrkens volum, og prioritere moderne kampenheter”. Han legger til at ”Det kan også gjøres ved å justere nivået på øvingsaktiviteten, både med hensyn til område og kompleksitet”. Hans siste forslag er at ”Det kan gjøres ved å inkludere kapasiteter SNMG1 normalt ikke seiler med til daglig slik som ABM kapasiteter og eller offensive landmåls kapasiteter”. ABM er et akronym for ”Anti Ballistic Missile”. Han påpeker at ”Her må man tenke seg godt om, da spesielt de to siste kan fremstå truende. Dette er en fin balance, men NATO har gode muligheter for å justere sin ”posture” som ”deterrent”.

Innenfor rammen av Kahns seks ”Desirable Characteristics Of A Deterrent” anser jeg det ikke som hensiktsmessig å ”øke” på alle de ”ønskede egenskapene”. Både Grepne-Takle og Kvalvåg påpeker muligheten til å styrke SNMG1 med flere fartøy, Grepne-Takle legger til behovet for at disse har komplementerende kapabiliteter i alle domener, mens Kvalvåg etterlyste prioritering av moderne kampenheter. En tilførsel av moderne, kampfartøy med komplementerende kapabiliteter vil kunne bidra til å gjøre SNMG1 mer skremmende og mer overbevisende som avskrekker, både for Russland og de baltiske landene. Den negative siden av en slik økning er selvfølgelig kostnaden. SNMG1 blir ikke en billig avskrekker på denne måten. Kahns øvrige ”ønskede egenskaper” til en avskrekker forblir egentlig uendret. Dette tiltaket kan, avhengig av størrelsen på økningen i antall fartøy, skape et forhold som medfører Herz sitt sikkerhetsdilemma der en part, ved å iverksette tiltak som øker sin egen sikkerhet, gjør at en annen part føler seg mindre trygg (Herz, 1950). Ved at NATO iverksetter tiltak som øker egen sikkerhet gjennom øket antallet fartøy, kan medføre at Russland føler seg mindre

trygg. Det er derfor grunnleggende at eskaleringen balanseres opp imot beroligelse av Russland.

Kvalvågs andre mulighet til å eskalere den avskrekkende effekten var gjennom ”å justere nivået på øvingsaktiviteten, både med hensyn til område og kompleksitet”. Ved å forflytte øvingsaktiviteten, for eksempel nærmere Kaliningrad som er den russiske Østersjøflåten hjemmebase, kan det virke mer skremmende på Russland. Denne effekten kan forsterkes av en parallell økning i øvelsenes kompleksitet. Likevel er det vesentlig at NATO og SNMG1 da når sine øvingsmål for å positivt øke troverdigheten. Dersom noe svikter under øvelsen, vil det være tilsvarende mye lettere for Russland å detektere og dokumentere dette. Da blir SNMG1 mindre skremmende og mindre overbevisende. SNMG1 bør med andre ord sørge for at kompleksiteten er innenfor deltakende enheters komfortsone om de skal sikre positivt skremmende og overbevisende effekt. Den økte kompleksiteten øker faren for uhell og slår således potensielt negativt inn på Kahns ”ønskede egenskap” om ikke uhellsutsatt. Avhengig av størrelse på aktiviteten, kompleksiteten og nærheten til Kaliningrad kan denne eskaleringen fremprovosere et sikkerhetsdilemma.

Et konkret eksempel jeg har identifisert for å øke kompleksitet, med fokus på å øke den avskrekkende effekten er å endre øvelse BALTOPS sin innretning. Den kan innrettes og gjennomføres som en ren landgangsoperasjon fra styrkene entrer Østersjøen gjennom Kattegat. Kampfartøyene vil eskortere og beskytte landgangsfartøyene og støttefartøyene, og den maritime operasjonen understøttes av nødvendige luftressurser som maritime patruljefly, etterretningsfly, kampfly og kommando- og kontrollfly. Amfibiestyrken kan da gjennomføre sine landgangsoperasjoner mot strendene i NATO-landene i nærheten av Kaliningrad. Da har NATO muligheten til å demonstrere sin evne og overbevise Russland om sin kampkraft. Sårbarhetene er her som beskrevet i avsnittet over, særlig fallgruven dersom man ikke lykkes vil være gyldig for denne typen aktivitet.

Den tredje måten å øke SNMG1s avskrekkende effekt Kvalvåg nevner er ”å inkludere kapasiteter SNMG1 normalt ikke seiler med til dagligs slik som ABM kapasiteter og eller offensive landmåls kapasiteter”. Dette kan gjøres ved å for eksempel inkludere en amerikansk Arleigh Burke klasse jager med de nevnte kapabilitetene (Naval-Technology, 2020). Det vil øke SNMG1s evne som en skremmende, og potensielt overbevisende, avskrekker. Det er sannsynlig at de offensive landmålsmissilene vil kunne gi SNMG1 våpen som er ustoppelige etter avfiring. På den måten vil Kahns ”ønskede egenskap” om å være ustoppelig øke styrkens avskrekkende effekt. Kahns øvrige ”ønskede egenskapene” for en avskrekker blir ikke nødvendigvis endret i vesentlig grad. Ved å variere SNMG1s kapabilitet, gjennom inkluderingen/ekskludering av disse kapabilitetene, er det trolig at NATO fremprovoserer et

behov for å monitorere SNMG1 komposisjon og aktivitet. Det forutsetter riktignok at MARCOM må stoppe publiseringen av SNMG1s sammensetning på sine nettsider.

Inkluderingen av nevnte kapabiliteter kan fremprovosere et sikkerhetsdilemma. Grepne-Takle nevner at SNMG1 kan øke sin avskrekkende effekt ved å øke sin organiske logistikk. Det vil si at SNMG1 øker antallet logistikkfartøy i styrken. Dette vil i seg selv ikke gjøre styrken mer skremmende, men det vil kunne gjøre den mindre avhengige av logistikkstopp i havner og dermed øke tiden til sjøs. På den måten økes den operative tilgjengeligheten til styrken.

SNMG1 kan bli mer avskrekkende, uten at krig fremprovoseres, gjennom å øke antall fartøy, endre lokasjon og øke kompleksiteten til øvelser, inkludere offensive kapabiliteter som ABM og landmålsmissiler. De fleste av tiltakene vil bidra til å gjøre SNMG1 mer skremmende og overbevisende som avskrekker, men i tillegg gjøre styrken dyrere og potensielt mer utsatt for uhell som følge av økt kompleksitet i aktiviteten. Samtlige tiltak må balanseres mot behovet for russisk beroligelse for ikke å fremprovosere et sikkerhetsdilemma.

8 Konklusjon og anbefalinger

Hensikten med denne studien har være å undersøke hvordan og på hvilken måte SNMG1 bidrar, gjennom sin aktivitet, til NATOs strategiske målsetninger, slik de fremstilles i slutterklæringene etter toppmøtene i Wales (2014) og Warszawa (2016), om økt situasjonsbevissthet i Østersjøen og russisk avskrekking.

Dette kapittelet oppsummerer studiens hovedfunn, og besvare studiens problemstilling. I tillegg vil jeg gjøre noen betraktninger rundt tiltak jeg mener kan øke SNMG1s mulighet til å bidra i sterkere grad til NATOs strategiske mål innen de analyserte fokusområdene.

8.1 SNMG1 for økt situasjonsbevissthet i Østersjøregionen

Med utgangspunkt i Endsleys tre hierarkiske nivåer for situasjonsbevissthet har studien undersøkt SNMG1s bidrag til NATOs strategiske målsetning om økt situasjonsbevissthet i Østersjøen, og avdekket følgende:

Kravene MARCOM stilte innen nivå 1 situasjonsbevissthet opplevdes ikke som tilstrekkelig konkrete. Det ledet SNMG1 til utarbeidelsen av en egen innsamlingsordre, som muliggjorde styring og prioritering av innsamlingsinnsatsen. Den innsamlede dataen understøttet primært produksjon av det gjenkjente luft- og sjøbildet. Det er ingen indikasjon på at styrken er avhengige av støtte, for å kunne bidra til bygging av NATOs situasjonsbevissthet. Likevel er det klart at støtte fra, for eksempel maritime patruljefly fungerer som en styrkemultiplikator, øker sensordekningen, og på den måten øker størrelsen på volumet SNMG1 kan bidra med forståelse av elementene. Forståelse av elementene ble formidlet til MARCOM, og andre allierte, gjennom automatiserte prosedyrer og ytterligere utdypet gjennom skreven rapportering.

Ved å formidle nivå 1 situasjonsbevissthet, forståelse av elementene, over sanntids datalinksystemer, skriftlige rapporter og gjennom dialog til MARCOM, samt andre allierte, er det sannsynlig at SNMG1 har bidratt direkte til NATOs målsetning om økt situasjonsbevissthet i Østersjøregionen.

Innen nivå 2 situasjonsbevissthet, ledet MARCOMs mangel på et bilde av normalsituasjonen, til krav om innsamling over tid, for å bidra til et ”pattern of life”-produkt. Behovet for å vite hvordan Russland reagerte på SNMG1s tilstedeværelse ble videre spesifisert. Det samme ble produksjon av gjenkjente luft- og sjøbildet. Det er tydelig at forhåndsstudier var et sentralt element i SNMG1s etablering av situasjonsforståelse, og at støtte i forbindelse med overtakelsen fra avtroppende stab og andre allierte letter produksjonen. Deres forståelse av situasjonen var god, men ble begrenset av få fartøy i styrken og rekkevidde på egne sensorer. Det reduserte volumet på sfæren for forståelsen av situasjonen SNMG1 produserte.

Forståelsen av situasjonen ble effektivt og rettidig formidlet til MARCOM, og andre allierte, gjennom tilpassede daglige og ukentlige situasjonsrapporter, etterretningsrapportering og dialog.

Ved å formidle, sin sfærisk begrensede, nivå 2 situasjonsbevissthet, forståelse av situasjonen regelmessig, har SNMG1 gjort det mulig for MARCOM og øvrige mottakere, å bygge egen nivå 2 situasjonsbevissthet basert på styrkens rapportering. På denne måten har SNMG1 bidratt til NATOs målsetning om økt situasjonsbevissthet i Østersjøregionen.

MARCOM stilte krav om bidrag til, og selvstendig beskrivelse av normalsituasjonen innen nivå 3 situasjonsbevissthet. Innenfor dette kravet lå det et spesielt fokus på forventet russisk respons på SNMG1 tilstedeværelse. Forhåndsstudier har vært et sentralt element i SNMG1s bygging av projeksjon av situasjonen. SNMG1 bygget kontinuerlig erfaringsdata som grunnlag for ”pattern of life”. Projeksjonen ble på denne måten stadig bedre, da datagrunnlaget vokste, og ga høyere validitet underveis i operasjonen. Det bidro til å fortløpende tette identifiserte huller i beskrivelsen av normalsituasjonen. Projeksjon ble med andre ord utviklet før, under og etter selve oppholdet. Projeksjonen ble formidlet på samme måte som forståelsen av situasjonen, til MARCOM, og andre allierte, gjennom tilpassede daglige og ukentlige situasjonsrapporter, etterretningsrapportering og dialog. Deres projeksjon var god, men var begrenset til en relativt kort periode i vårhalvåret. Det reduserer validiteten til normalbilde som produkt, og det er formålstjenlig med ytterligere innsamling og analyse for å gjøre projeksjonen uavhengig av sesongvariasjoner. SNMG1 fikk gode tilbakemeldinger på sin nivå 3 situasjonsbevissthet, projeksjon av situasjonen, fra MARCOM, og mener selv at den ble stadig bedre. Gjennom regelmessig formidling av projeksjonen har SNMG1 gjort det mulig for MARCOM og øvrige mottakere, å bygge egen nivå 3 situasjonsbevissthet basert på styrkens rapportering. På denne måten SNMG1 har bidratt til NATOs målsetning om økt situasjonsbevissthet.

Jeg har identifisert fem tiltak jeg mener NATO kan iverksette for å ytterligere øke SNMG1s bidrag til økt situasjonsbevissthet i Østersjøregionen.

1. MARCOM bør utvikle et ”pattern of life”-produkt som beskriver normalsituasjonen i Østersjøregionen og tilgjengeliggjøre det til alle underlagte styrker. Et slik produkt vil lette overleveringen ved rotasjon av staben og fartøyene i SNMG1. Videre vil det klargjøre for MARCOM hva de vet, og hvilken data de mangler for å videreutvikle normalbildebeskrivelsen. MARCOM kan da fokusere innsamlingen på disse områdene neste gang SNMG1 er i regionen.

2. Med tanke på den korte tiden SNMG1 befant seg i Østersjøregionen, mener jeg MARCOM bør gjennomføre ytterligere innsamling og analyse. MARCOM bør tilstrebe jevnlig tilstedeværelse med SNMG1. Dette for å sikre validiteten til normalbildebeskrivelsen, og gi dekning for eventuelle sesongmessige variasjoner.
3. Basert på de identifiserte manglene i normalbildebeskrivelsen, bør MARCOM utvikle en konkret innsamlingsordre til SNMG1. En innsamlingsordre, utarbeidet og forvaltet av MARCOMs stående stab, vil høyst sannsynlig gi grunnlaget for mer konsistent innsamling i henhold til prioriterte behov. Det har i tillegg et potensiale for bedre analysegrunnlag senere i prosessen, spesielt under utarbeidelsen av prediktive analyseprodukter.
4. MARCOM bør sikre at samtlige bidrag til SNMG1 er tilstrekkelig kjent med, og i stand til å anvende MARCOMs standarder for rapportering. Dette vil bidra til enhetlig rapportering og forenkle den påfølgende analyseprosessen.
5. MARCOM kan, om medlemslandene ressurssetter det, øke SNMG1s antallet fartøy under tiden i Østersjøen. Det vil øke SNMG1 sfæriske sensordekning. Det er nødvendig at dette punktet avstemmes med NATOs ønskede "posture", slik at innsamlingen ikke får uønskede sekundæreffekter i forhold til hvordan Russland oppfatter NATOs fremtreden i Østersjøen.

8.2 SNMG1 for avskrekking av Russland

Med utgangspunkt i Kahns seks "desirable characteristics of a deterrent" har jeg gjennom denne studien undersøkt SNMG1s bidrag til NATOs strategiske målsetning om avskrekking av Russland.

SNMG1s evne til å fremstå som skremmende, ble begrenset av rotasjonsordning og den beskjedne størrelsen. Den troverdige evnen til å skade varierte med hvilke og hvor mange fartøy som inngikk i styrken. Svakheten ligger i svekkelsen, som oppstår hver gang et fartøy forlater gruppen. Denne kampkraften kan ikke gjenopprettes før et nytt fartøy er samtrent og -øvd med resten av styrken. Variasjonen i styrkens kampkraft, vil medføre at SNMG1 tidvis strever med å etablere den troverdige evnen til å skade. Den samme rotasjonsordningen sett fra den andre siden utgjør en styrke for SNMG1s kampkraft. Ved å rotere flere fartøy, vil de bli samtrent, -øvet og kunne fungere som en integrert enhet på kort varsel. Rotasjonsordning muliggjør da en meget hurtig forsterkning dersom behovet skulle oppstå med den troverdige evnen til å skade.

Ved at SNMG1 var i kontinuerlig kontakt med sitt høyere hovedkvarter, kunne MARCOM til enhver tid reversere en angrepsordre og stoppe et angrep. I tillegg så vil styrken holde seg innenfor beordret "Political Policy Indicator" (PPI), som regulerer om NATO ønsker å redusere, opprettholde eller øke konfliktnivået, og "Rules Of Engagement" (ROE) for regulering av maktanvendelsen. Dette muliggjør kontroll på SNMG1 ved eventuelt bortfall av

kommunikasjon. Videre besto SNMG1 bare av to kampfartøy under sin tid i Østersjøen, og innehadde således ikke evnen til å være ”ustoppelig”. SNMG1 var dermed ikke i stand til å oppfylle Kahns ønskelige avskrekkende egenskap ”ustoppelig” og bidro således ikke til å avskrekke Russland gjennom dette, slik jeg tolker svarene fra respondentene.

Studien har undersøkt hvordan SNMG1 bygde sin rolle som overbevisende avskrekker. Dette er gjort gjennom deres integrasjon i NATOs planverk og operasjoner, tilstedeværelse, kompetansebygging, aktivitet, gjennom å skape usikkerhet, omdømmebygging og troverdighet i Russland og de baltiske landene. SNMG1 synliggjøres som element i NATOs hensikt og intensjon om å forsvare sine interesser gjennom alliansens planverk. Dette tydeliggjør NATO ytterligere i sitt planverk for beredskapsstyrker, der SNMG1 utgjør kjernen i den maritime komponenten av VJTF. I tillegg er SNMG1 et vesentlig element i NATOs planer for ”assurance measures”. NATO demonstrerte sin evne til å forsvare sine interesser gjennom anvendelse av SNMG1. Gjennom SNMG1s tilstedeværelse, trening, som PASSEX og store øvelser som BALTOPS, samt operasjoner, som inkluderte å ”etablere maritime NATO-operasjoner i Østersjøen som en ny normal” og ”følge” EFP materiell til Baltikum, demonstrerer styrken troverdig og potent evne, med profesjonell utførelse. Aktiviteten økte deres kompetanse om operasjonsområdet, noe som gjør styrken i stand til å hurtigere re-etablere seg i regionen og operere effektivt og tryggere dersom behovet skulle oppstå. Under dette oppdraget har det vært formålstjenlig å fremstå som forutsigbare, profesjonelle og ikke-eskalerende, slik at det ikke blir en unødvendig provokasjon mot russiske interesser i området. Det har medført at styrken ikke har økt sin avskrekkende effekt gjennom det Schelling beskriver som en form for ”ukjent faktor” eller noe ”left to chance”. Dette har trolig vært med på å berolige Russland.

Demonstrert evne og opparbeidet kompetanse er med på å bygge opp omdømme, både innad i NATO og i forhold til Russland. Likevel har den demonstrerte evnen noen svakheter. Styrkens beskjedne størrelse er en svakhet, en annen er den manglende muligheten til samtrening med de baltiske landene på grunn av deres manglende kapabiliteter. De manglende kapabiliteter synliggjorde deres avhengighet av NATO i forsvaret av eget territorium. Det er derfor sannsynlig at den uttrykte intensjonen og demonstrerte evnen har bidratt positivt med en beroligende effekt på de baltiske landene. Til tross for positive tilbakemeldinger i dialog med representanter for de baltiske landene, er det indikasjoner på at de ikke riktig forstår å verdsette innsatsen fra maritime styrker, på grunn av det lokale fokuset på landmakt. Det er derfor mulig at SNMG1 overvurderer sin egen beroligende effekt på de baltiske landene.

Rent monetært kvalifiserer ikke SNMG1 til Kahns ønskede egenskap om å være ”billig”. Personell-, drifts- og vedlikeholdskostnadene er høye, og det er kostbart å gjennomføre et aktivitetsnivå som gir et tilstrekkelig høyt kompetansenivå, som igjen er nødvendig for å fungere tilfredsstillende som del av SNMG1. Likevel er det elementer ved SNMG1 som gjør styrken kan kalles ”billig”. Gjennom bruk av to enheter viste NATO tilstedeværelse, bygde kompetanse om operasjonsområdet og bidro til å etablere en normalsituasjon med maritim NATO tilstedeværelse i Østersjøen. På denne måten var SNMG1, om ikke billig, så i hvert fall rimelig som avskrekker. Likevel må det sies at NATO forbruker større ressurser, i allianseforband og nasjonalt, enn det SNMG1 binder av russiske styrker. SNMG1 har ikke inntrykk av at planlagte russiske operasjoner påvirkes av styrkens tilstedeværelse. I sum gjør dette at jeg ser det som usannsynlig at SNMG1 vil kunne fremprovosere en russisk slitasje som overgår NATOs.

SNMG1 oppfyller Kahns ønskede egenskap om å være ”ikke utsatt for uhell”. Det er usannsynlig av SNMG1 som system ved uhell vil avfyre våpen, og gjennom handling skape eller eskalere en spent situasjon. SNMG1 er der imot sårbare ved utilstrekkelig situasjonsbevissthet og kan således involveres i et uhell, men trolig ikke mer enn andre systemer det er naturlig å sammenligne seg med. SNMG1s lave antall fartøy gjør styrken sårbar for tekniske uhell, som veldig fort vil føre til konsekvenser for styrkens evne og deres planlagte program.

Kahns sjette ”ønskede egenskap er ”kontrollerbar”, som er grunnleggende for en enhet for å oppnå tillitt. MARCOM kontrollerer SNMG1 gjennom et velfungerende kommando- og kontrollapparat. Ordre, D&G og sjefsdialog sikrer formidlingen av MARCOMs intensjoner og SNMG1s forståelse av disse. Denne kontrollen over SNMG1 forhindrer usikkerhet i styrken, som igjen forhindrer at de fremstår som ”trigger-happy”. SNMG1 kan bli mer avskrekkende, uten at krig fremprovoseres, gjennom å øke antall fartøy, endre lokasjon og øke kompleksiteten til øvelser, inkludere offensive kapabiliteter som ABM og landmålsmissiler. De fleste av tiltakene vil på den ene siden bidra til å gjøre SNMG1 mer skremmende og overbevisende som avskrekker, men på den andre side gjøre styrken dyrere og potensielt mer utsatt for uhell som følge av økt kompleksitet i aktiviteten. Samtlige tiltak må balanseres mot behovet for russisk beroligelse for ikke å fremprovosere et sikkerhetsdilemma.

Jeg mener troverdighet blir avskrekkingens krumtapp, ved at den går på troverdigheten til trusselen og beroligelsen. SNMG1 har bidratt til avskrekking gjennom å uttrykke NATOs intensjon og hensikt, samt demonstrert sin evne til å forsvare sine interesser. Styrkens tilstedeværelse, aktivitet og opptreden, samt deres beskjedne størrelse og kommuniserte

hensikt har trolig bidratt til å berolige Russland. Dette forhindret at et sikkerhetsdilemma kunne bli etablert i regionen. SNMG1 er selvstendig ikke i stand til å avskrekke Russland. Det er summen av SNMG1s egenskaper som en skremmende, overbevisende, rimelig om ikke billig, lite uhellsutsatt og kontrollerbar avskrekker som utgjør styrkens bidrag til NATOs strategiske målsetning om avskrekking av Russland.

Det er nok ingen som vil si de har for mye situasjonsbevissthet, men som jeg har påpekt gjennom studien, kan et sikkerhetsdilemma oppstå som følge av for stor avskrekkende effekt. Det gjør det langt mer følsomt å anbefale NATO å øke sin avskrekkende effekt. Den avskrekkende effekten må balanseres mot den ønskede utviklingen og trusselen alliansen står ovenfor for å gi intendert effekt. Jeg vil derfor dele tiltakene inn i to kategorier. Første kategori fokuserer på økt troverdighet, uten å gjøre styrken betydelig mer skremmende. Den andre fokuserer på å gjør SNMG1 mer skremmende gjennom sin kampkraft eller aktivitet.

NATO kan øke SNMG1s troverdighet, uten å gjøre styrken betydelig mer skremmende, ved å:

1. Skape arenaer for samvirke med de baltiske marinestyrkene. Dette vil kunne bidra til å styrke avskrekkingens troverdighet. Jeg har identifisert følgende mulige arenaer:
 - a. Deling av bildebygging over taktiske datalinknettverk mellom SNMG1 og de baltiske marinene. De baltiske marinene hadde ikke kapabiliteten i 2017, men det kan ha endret seg.
 - b. Samvirke mellom SNMG1 og de baltiske marinenes minestyrker.
Minestyrkene kan for eksempel klarere ruter eller havner for SNMG1 benytter de.
2. Etablere kontinuerlig tilstedeværelse med SNMG1 i Østersjøen. Det vil gå på bekostning av styrkens øvrige oppdrag, men tydelig signalere intensjon, hensikt og demonstrere evne til å forsvare interessene i regionen
3. Øke hyppigheten på øvelser for SNMG1 i østersjøen, men holde de innenfor dagens rammer i omfang, geografi og kompleksitet.
4. Tilføre SNMG1 tilstrekkelig logistikkfartøy. Det er viktig å erstatte kapasiteten ved eventuelt frafall på grunn av teknisk svikt. Dette tiltaket vil gjøre styrken mindre avhengige av logistikkstopp i havner og dermed økes den operative tilgjengeligheten til sjøs.

NATO kan gjøre SNMG1 mer skremmende, gjennom sin kampkraft eller aktivitet, ved å:

1. Tilføre moderne kampfartøy med komplementerende kapabiliteter. Det vil bidra til å gjøre SNMG1 mer skremmende og mer overbevisende som avskrekker, både for Russland og de baltiske landene.

2. Tilføre SNMG1 kapabiliteter som anti ballistiske missiler og offensive landmålsmissiler. Det vil øke SNMG1s evne som en skremmende, og potensielt overbevisende, avskrekker. Det er sannsynlig at de offensive landmålsmissilene vil kunne gi SNMG1 våpen som er ustoppelige etter avfiring. Ved å variere SNMG1s kapabiliteter, gjennom inkluderingen/ekskludering av de overnevnte kapabilitetene, er det trolig at NATO kan fremprovosere et behov for å monitorere SNMG1 komposisjon og aktivitet, og på den måten øke den russiske slitasjen.
3. Endre SNMG1s øvelsesaktivitet i Østersjøen, både med hensyn til omfang, geografi og kompleksitet. Ved å forflytte øvingsaktiviteten, for eksempel nærmere Kaliningrad som er den russiske Østersjøflåtens hjemmebase, kan det virke mer skremmende på Russland. Denne effekten kan forsterkes av en parallell økning i øvelsenes kompleksitet. Et konkret eksempel er å endre øvelse BALTOPS sin innretning. Den kan innrettes og gjennomføres som en offensiv landgangsoperasjon mot strendene i NATO-landene i nærheten av Kaliningrad. Da har NATO muligheten til å demonstrere sin evne og overbevise Russland om sin kampkraft.

8.3 Veien videre

Det har gått tre år siden SNMG1 med Sandquist som styrkesjef, Grepne-Takle som stabssjef og Kvalvåg som skipper på flaggfartøyet seilte i Østersjøen. Mye har skjedd siden den tid, men lite er egentlig forandret. Det har ikke vært noen større endringer i sikkerhetssituasjonen, og forholdet mellom NATO-landene og Russland er fremdeles anspent, selv om COVID-19 har medført noe støtte fra Russland til blant annet Italia og USA. NATO og Russland står fremdeles steilt mot hverandre over Krim og Ukraina. NATO kan av prinsipp ikke gi seg, da det kan få følger for russisk fremferd i for eksempel Baltikum. Russland kan av strategiske interesse ikke gi seg, de er avhengig av marinebasene på Krim. En uavklart situasjon i Ukraina forhindre trolig landets NATO-medlemskap. Situasjonen er med andre ord fastlåst. Dermed er funnene, analysene og konklusjonene av SNMG1s bidrag til økt situasjonsbevissthet i Østersjøen og avskrekking av Russland våren 2017 i betydelig grad fremdeles gyldige. Endringer vil trolig skyldes tiltak truffet av NATO, men styrkens størrelse og komposisjon er uendret (MARCOM, 2020b), så store endringer forventes ikke. Det er sannsynlig at studien vil kunne ha gyldighet for situasjonen i Svartehavet, der SNMG2 periodevis opererer.

”NATO’s purpose is to guarantee the freedom and security of its members through political and military means” (NATO, 2020). Derfor er det, og vil være, behov for god situasjonsbevissthet i Østersjøen og avskrekking av Russland. Derfor er det naturlig å avrunde med Sun Tzus sitat, ”thus it is said that one who knows the enemy and knows himself will not

be endangered in a hundred engagements”. Seier i denne sammenheng vil jeg si er balansert avskrekking og beroligelse, så partene seirer uten utbrudd av væpnet konflikt.

Referanser

- Aarekol, I. et al. (2018). *Åtte personer skadet i kollisjon mellom fregatt og tankskip*. nrk.no: NRK. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/vestland/fregatt-og-tankskip-kollidert--stor-redningsaksjon-1.14284176> [Lest 23. mai].
- AIRCOM. (2019). *NATO Assurance Measures*. ac.nato.int: Allied Air Command. Tilgjengelig fra: <https://ac.nato.int/page806187> [Lest 20. juni].
- AIRCOM. (2020). *Baltic Air Policing*. ac.nato.int: Allied Air Command. Tilgjengelig fra: <https://ac.nato.int/missions/air-policing/baltics> [Lest 20. mai].
- Beehner, L. et al. (2018). *Analyzing the Russian Way of War*. A Contemporary Battlefield Assessment by the Modern War Institute. West Point: Modern War Institute. Tilgjengelig fra: <https://mwi.usma.edu/wp-content/uploads/2018/03/Analyzing-the-Russian-Way-of-War.pdf> [Lest 19. januar 2019].
- Berglund, S. et al. (2013). *The Handbook of Political Change in Eastern Europe*. Third utg. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, Inc.
- Bleiere, D. et al. (1999). *The Impact of European Integration Processes on Baltic Security*. Tilgjengelig fra: <https://www.nato.int/acad/fellow/97-99/ozolina.pdf> [Lest 11. juli 2019].
- Booth, K. (2014). *Navies and Foreign Policy (Routledge Revivals)*. New York: Routledge.
- Børresen, J. (2017). *STANAVFORLANT*. snl.no: Store Norske Leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/STANAVFORLANT> [Lest 22. januar].
- Cooper, C. G. (2020). *NATO*. snl.no: Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/NATO> [Lest 8. februar].
- Cuddington, D. (2016). *Support for NATO is widespread among member nations*. pewresearch.org: Pew Research Center DANIELLE CUDDINGTON. Tilgjengelig fra: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/07/06/support-for-nato-is-widespread-among-member-nations/> [Lest 17. juli].
- Diesen, S. (2000). *Militær strategi, En innføring i maktens logikk*. Andre utgave utg. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.
- Endsley, M. (1995). *Toward a Theory of Situation Awareness in Dynamic Systems*. Human Factors Journal, b. 37. Lubbock, Texas: Texas Tech University.
- Endsley, M. (2000). *Direct Measurement of Situational Awareness: Validity and Use of SAGAT. I: Situational Awareness Analysis and Measurement*. Mahwan, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Estonian_Defence_Forces. (2017). *Naval Flotilla*. Tallin: Headquarters of the Estonian Defence Forces. Tilgjengelig fra: <http://www.mil.ee/en/navy/Naval-Flotilla> [Lest 12.01].
- Estonian_Defence_Forces. (2019 (nedlastet)). *Navy*. Tallin: Headquarters of the Estonian Defence Forces. Tilgjengelig fra: <http://www.mil.ee/en/navy> [Lest 12.01].
- Etterretningstjenesten. (2018). *Fokus 2018, Etterretningstjenestens vurdering av aktuelle sikkerhetsutfordringer*. Tilgjengelig fra: https://forsvaret.no/fakta_/ForsvaretDocuments/Fokus2018_bokmaal_oppslag_godkjennt.pdf [Lest 11. februar 2019].
- Etterretningstjenesten. (2019). *Fokus 2019, Etterretningstjenestens vurdering av aktuelle sikkerhetsutfordringer*. Tilgjengelig fra: https://forsvaret.no/fakta_/ForsvaretDocuments/fokus2019_web.pdf [Lest 11. februar 2019].
- European_Commission. (2016). *Conditions for membership*. ec.europa.eu: European Commission. Tilgjengelig fra: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/conditions-membership_en [Lest 12. juli].
- Forsvaret. (2013). *Etterretningsdoktrinen*. Oslo: Forsvaret.

- Forsvaret. (2015). *Forsvarets Doktrine for maritime operasjoner*. Bergen: Forsvarsstaben.
- Forsvaret. (2018). *NATO SNMG1 faktaark*. forsvaret.no: Forsvaret.
- Freedom_House. (2017a). *Estonia Profile Freedom in the World 2017*. Washington, District of Columbia Freedom House. Tilgjengelig fra: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/estonia> [Lest 05. januar].
- Freedom_House. (2017b). *Lithuania Profile Freedom in the World 2017*. Washington, District of Columbia Freedom House. Tilgjengelig fra: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/lithuania> [Lest 05. januar].
- Freedom_House. (2018). *Latvia Profile Freedom in the World*. Washington, District of Columbia: Freedom House. Tilgjengelig fra: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/lithuania> [Lest 05. januar].
- Herz, J. H. (1950). Idealist Internationalism and the Security Dilemma. *World Politics*, 2 (2), 157-180. 10.2307/2009187
- Hodges, L. R. B., Bugajski, J. & Doran, P. B. (2018). Securing the Suwałki corridor. Tilgjengelig fra: https://docs.wixstatic.com/ugd/644196_e63598001eb54f8387b10bc0b30c5873.pdf [Lest 15. januar 2019].
- Jastramskis, M. (2017). *Lithuania Country Profile Nations in Transit 2017* Washington, District of Columbia: Freedom House. Tilgjengelig fra: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2017/lithuania> [Lest 16. januar].
- Johnstone, C. (2017). *COM MARCOM remarks on MARCOM addressing contemporary maritime security threats*. mc.nato.int: MARCOM. Tilgjengelig fra: <https://mc.nato.int/media-centre/news/2017/com-marcom-remarks-on-marcom-addressing-contemporary-maritime-security-threats> [Lest 16. februar].
- Kahn, H. (1960). *On Thermonuclear War*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Kaufmann, W. W. (1958). *The Evolution of Deterrence 1945–1958*. Santa Monica, California: RAND Corporation.
- Kofman, M. et al. (2017). Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine. Tilgjengelig fra: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1400/RR1498/RAND_RR1498.pdf [Lest 19. januar 2019].
- Langlois, J.-P. P. (1991). Rational Deterrence and Crisis Stability. *American Journal of Political Science*, 35 (4), 801-832. 10.2307/2111495
- Larter, D. B. (2020). *5 things you should know about the US Navy's new frigate*. defensenews.com: Defence News. Tilgjengelig fra: <https://www.defensenews.com/naval/2020/05/05/5-things-you-should-know-about-the-us-navys-new-frigate/> [Lest 23. mai].
- Liddell Hart, B. H. (1954). *Strategy: the indirect approach*. third revised edition utg. London: Faber and Faber Limited.
- Linz, J. J. & Stepan, A. (1996). *Problems of democratic transition and consolidation southern Europe, South America, and post-communist Europe*. Baltimore: Md.: Johns Hopkins University Press.
- Long, A. (2008). *Deterrence—From Cold War to Long War Lessons from Six Decades of RAND Research*. 1 utg.: RAND Corporation.
- Lurås, G. (2018). *Latvias samtidshistorie*. snl.no: Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: https://snl.no/Latvias_samtidshistorie [Lest 9. juli].
- Lurås, G. & Seim, J. (2018a). *Estlands samtidshistorie*. snl.no: Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: https://snl.no/Estlands_samtidshistorie [Lest 9. juli].
- Lurås, G. & Seim, J. (2018b). *Litauens historie*. snl.no: Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: https://snl.no/Litauens_historie [Lest 8. juli].

- Lurås, G. & Seim, J. (2019). *Estlands historie*. snl.no: Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: https://snl.no/Estlands_historie [Lest 8. juli].
- Lurås, G. & Seim, J. (2019). *Latvias historie*. snl.no: Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: https://snl.no/Latvias_historie [Lest 8. juli].
- MARCOM. (2018). *Maritime Groups*. mc.nato.int: MARCOM. Tilgjengelig fra: <https://mc.nato.int/missions/maritime-groups.aspx> [Lest 30. mars].
- MARCOM. (2020a). *Mission*. mc.nato.int: MARCOM. Tilgjengelig fra: <https://mc.nato.int/about-marcom/mission-> [Lest 16. februar].
- MARCOM. (2020b). *STANDING NATO MARITIME GROUP ONE*. mc.nato.int: MARCOM. Tilgjengelig fra: <https://mc.nato.int/SNMG1> [Lest 28. mai].
- Mazarr, M. & Goodby, J. E. (2011). Redefining the role of deterrence. I: Shultz, G. P., Drell, S. D. & Goodby, J. E. red. *Deterrence: Its past and future*. Stanford: Hoover Institute.
- Medvedev, D. (2008). *Interview given by Dmitry Medvedev to Television Channels Channel One, Rossia, NTV*. Vernitsky, A., Pozdnyakov, K. & Kondrashov, A. red. kremlin.ru: Official Internet Resources of the President of Russia.
- Ministry_of_Defence_of_the_Russian_Federation. (2019 (access year)). *Baltic Fleet*. Moskva: Ministry of Defence of the Russian Federation. Tilgjengelig fra: http://eng.mil.ru/en/structure/ministry_of_defence/details.htm?id=9795@egOrganizati on [Lest 14. januar].
- Ministry_of_National_Defence_Republic_of_Lithuania. (2013a). *Naval Sea and Coastal Surveillance Service*. Vilnius: Ministry of National Defence Republic of Lithuania. Tilgjengelig fra: http://kariuomene.kam.lt/en/structure_1469/naval_force/units_of_the_naval_force/nav al_sea_and_coastal_surveillance_service.html [Lest 12. januar].
- Ministry_of_National_Defence_Republic_of_Lithuania. (2013b). *The Squadron of Mine countermeasure ships*. Vilnius: Ministry of National Defence Republic of Lithuania. Tilgjengelig fra: http://kariuomene.kam.lt/en/structure_1469/naval_force/units_of_the_naval_force/nav al_flotilla/the_squadron_of_mine_countermeasures.html [Lest 12. januar].
- Ministry_of_National_Defence_Republic_of_Lithuania. (2014). *The Squadron of Patrol ships*. Vilnius: Ministry of National Defence Republic of Lithuania. Tilgjengelig fra: http://kariuomene.kam.lt/en/structure_1469/naval_force/units_of_the_naval_force/nav al_flotilla/the_squadron_of_patrol_warships.html [Lest 12. januar].
- Ministry_of_National_Defence_Republic_of_Lithuania. (2017a). *Navy*. Vilnius: Ministry of National Defence Republic of Lithuania. Tilgjengelig fra: http://kariuomene.kam.lt/en/structure_1469/naval_force.html [Lest 12. januar].
- Ministry_of_National_Defence_Republic_of_Lithuania. (2017b). *The squadron of Auxiliary ships*. Vilnius: Ministry of National Defence Republic of Lithuania. Tilgjengelig fra: http://kariuomene.kam.lt/en/structure_1469/naval_force/units_of_the_naval_force/nav al_flotilla/the_squadron_of_auxiliary_ships.html [Lest 12. januar].
- Moon, M. (2016). *NATO and the future role of naval power*. nato-pa.int: NATO Parliamentary Assembly. Tilgjengelig fra: <https://www.nato-pa.int/document/2016-162-dscfc-16-e-rev1-fin-nato-naval-power-moon-report> [Lest 16. januar].
- Morgan, F. E. (2013). *Crisis Stability and Long-Range Strike A Comparative Analysis of Fighters, Bombers, and Missiles*. Santa Monica: RAND Corporation.
- Morgan, P. M. (2003). *Deterrence Now* Cambridge: Cambridge University Press.
- Nacionālie_Bruņotie_Spēki. (2019 (nedlastet)-a). *Marine Observation and Communication Service*. Riga: Nacionālie Bruņotie Spēki [Lest 12. januar].

- Nacionālie Bruņotie Spēki. (2019 (nedlastet)-b). *Mine skvadron*. Rīga: Nacionālie Bruņotie Spēki. Tilgjengelig fra: <https://www.mil.lv/lv/vienibas/juras-speki/minu-kugu-eskadra> [Lest 12. januar].
- Nacionālie Bruņotie Spēki. (2019 (nedlastet)-c). *Naval Forces*. Rīga: Nacionālie Bruņotie Spēki. Tilgjengelig fra: <https://www.mil.lv/lv/vienibas/juras-speki> [Lest 12. februar].
- Nacionālie Bruņotie Spēki. (2019 (nedlastet)-d). *Patruljebātskvadron*. Rīga: Nacionālie Bruņotie Spēki. Tilgjengelig fra: <https://www.mil.lv/lv/vienibas/juras-speki/patrulkugu-eskadra> [Lest 12. januar].
- NATO. (1949). *The North Atlantic Treaty*. nato.int: NATO. Tilgjengelig fra: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm [Lest 08- februar].
- NATO. (2011). *Alliance Maritime Strategy*. nato.int: NATO. Tilgjengelig fra: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_75615.htm [Lest 17. februar].
- NATO. (2014). *Wales Summit Declaration*. Brussel: NATO. Tilgjengelig fra: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=en#top [Lest 01. april].
- NATO. (2015). *NATOTerm, The Official NATO Terminology Database - Strategy*. Brussel: NATO. Tilgjengelig fra: <https://nso.nato.int/natoterm> [Lest 29. mars].
- NATO. (2016a). Fact Sheet NATO's Readiness Action Plan. Tilgjengelig fra: <https://shape.nato.int/resources/3/images/fact-sheets/factsheet-rap-en-2016.pdf> [Lest 4. februar 2019].
- NATO. (2016b). *Warsaw Summit Communiqué*. nato.int: North Atlantic Treaty Organization. Tilgjengelig fra: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm#top [Lest 07. februar].
- NATO. (2017). *NATO strategic communications handbook VI.0*. The National Defence University of Ukraine: NATO. Tilgjengelig fra: <http://stratcom.nuou.org.ua/wp-content/uploads/2020/01/NATO-STRATEGIC-COMMUNICATION-HANDBOOK.pdf> [Lest 23. mai 2020].
- NATO. (2018). *NATO Assurance Measures*. shape.nato.int: Supreme Headquarters Allied Powers Europe. Tilgjengelig fra: <https://shape.nato.int/nato-assurance-measures> [Lest 17. mars].
- NATO. (2019). *Factsheet NATO's Enhanced Forward Presence*. nato.int: NATO. Tilgjengelig fra: <https://shape.nato.int/efp/efp/fact-sheet> [Lest 20. juni].
- NATO. (2020). *What is NATO?* nato.int: NATO. Tilgjengelig fra: <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html> [Lest 28. mai].
- NATO_STANDARDIZATION_OFFICE. (2018). *AAP-06 NATO GLOSSARY OF TERMS AND DEFINITIONS (ENGLISH AND FRENCH)*. nso.nato.int: NATO. Tilgjengelig fra: <https://nso.nato.int/nso/zPublic/ap/PROM/AAP-06%202018%20EF.pdf> [Lest 15. juli 2019].
- Naval-Technology. (2020). *Arleigh Burke-Class (Aegis) Destroyer*. naval-technology.com: Naval-Technology. Tilgjengelig fra: <https://www.naval-technology.com/projects/burke/> [Lest 24. mai].
- NavalToday. (2017). *Russian submarine escorted through North Sea*. navaltoday.com: Naval Today. Tilgjengelig fra: <https://navaltoday.com/2017/05/09/russian-submarine-escorted-through-north-sea/> [Lest 20. mai].
- NCIA. (2017). *BALTOPS - a NATO maritime exercise with 46 years of history*. <https://www.ncia.nato.int/>: NATO Communications and Information Agency. Tilgjengelig fra: <https://www.ncia.nato.int/about-us/newsroom/baltops-a-nato-maritime-exercise-with-46-years-of-history.html> [Lest 19. mai].
- O'Donnell, G. (2010). *Democracy, agency, and the state*. Oxford studies in democratization. Oxford: Oxford University Press.

- Office, N. S. (2015). *NATO Message Catalogue, APP-11 Ed. D Ver. 1*. NATO Standardization Office: NATO Standardization Office.
- Ottis, R. (2008). *Analysis of the 2007 Cyber Attacks against Estonia from the Information Warfare Perspective*. Tallinn: NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence Tallinn, Estonia. Tilgjengelig fra: <https://ccdcoe.org/multimedia/analysis-2007-cyber-attacks-against-estonia-information-warfare-perspective.html> [Lest 23. januar].
- Sanders, D. (2017). Rebuilding the Ukrainian Navy. *Naval War College Review*, 70 (No. 4). Tilgjengelig fra: <https://digital-commons.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1043&context=nwc-review> [Lest 31. januar 2019].
- Schelling, T. C. (1966). *Arms and Influence*. New Haven and London: Yale University Press.
- Schelling, T. C. (1980). *The strategy of conflict*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Schmidt, A. (2013). The Estonian Cyberattacks. Tilgjengelig fra: https://www.researchgate.net/publication/264418820_The_Estonian_Cyberattacks [Lest 23. januar 2019].
- Selliaas, A. (2002). Estland, Latvia og Litauen og NATO. *Kortinfo fra DNAK*, 11 (2002), 4. [Lest 9. juli 2019].
- SHAPE. (2020). *NATO Force Integration Units (NFIU)*. shape.nato.int: SHAPE. Tilgjengelig fra: <https://shape.nato.int/operations/nato-force-integration-units> [Lest 15. februar].
- Smith, A. (2000). *The Wealth of Nations*. ProQuest Ebook Central: Electric Book Company. Tilgjengelig fra: <http://ebookcentral.proquest.com/lib/nord/detail.action?docID=3008435> [Lest 19. februar 2019].
- Starr, B., Crawford, J. & Lendon, B. (2017). *US Navy: 2 deadly summer collisions were 'avoidable'*. cnn.com: CNN. Tilgjengelig fra: <https://edition.cnn.com/2017/11/01/politics/navy-fitzgerald-mccain-collisions-report-avoidable/index.html> [Lest 23. mai].
- Stewart, P. (2016). *Russia jets make 'simulated attack' passes near U.S. destroyer: U.S.* <https://www.reuters.com/>: Reuters. Tilgjengelig fra: <https://www.reuters.com/article/us-usa-russia-simulatedattack-idUSKCN0XA1UW> [Lest 14. mai].
- Tangredi, S. J. (2002). Sea Power: Theory and Practice. I: Baylis, J. et al. red. *Strategy in the Contemporary World*. Oxford: Oxford University Press.
- Transparency_International_Lithuania. (2015). Political Parties: Money, Power and Anti-Corruption Measures. Tilgjengelig fra: https://www.transparency.lt/wp-content/uploads/2015/10/lt_political_parties_money_power_and_anticorruption_measures.pdf [Lest 16. januar 2019].
- Tzu, S. (2003). *Art of War*. Philadelphia, Pennsylvania: Running Press Book Publishers.
- United_States_Army_Special_Operations_Command. (2015). *Little Green Men: A Primer on Modern Russian Unconventional Warfare, Ukraine 2013-2014*. www.soc.mil: The United States Army Special Operations Command. Tilgjengelig fra: https://www.soc.mil/ARIS/14-02984_LittleGreenMen-UNCLASS-hi-res.pdf.
- Valaker, S., Hærem, T. & Bakken, B. T. (2018). Connecting the dots in counterterrorism: The consequences of communication setting for shared situation awareness and team performance. *Journal of Contingencies and Crisis Management* (26), 425-439.
- Volkov, R. & Brichevsky, A. (2019). *List of Active Russian Navy Ships and Submarines*. RussianShips.info: RussianShips.info. Tilgjengelig fra: <http://russianships.info/eng/today/> [Lest 14. januar].

- Waters, T. & Waters, D. (2015). *Weber's rationalism and modern society: New translations on politics, bureaucracy, and social stratification*. New York: Palgrave Macmillan.
- Wikipedia. (2019). *List of active Russian Navy ships*. Wikimedia Foundation, Inc: Wikimedia Foundation, Inc. Tilgjengelig fra: https://en.wikipedia.org/wiki/Baltic_Fleet [Lest 14. januar].
- Yaylalı, C. D. (2008). *Russian – Georgian War at Sea*. Turkishnavy.net: Bosphorus Naval News. Tilgjengelig fra: <https://turkishnavy.net/2008/09/21/russian-georgian-war-at-sea/> [Lest 25. januar].
- Yin, R. K. (2003). *Case Study Research, Design and Methods*. Applied Social Research Methods Series. California, USA: Sage Publications.

Vedlegg A Spørreskjema

SNMG1 contribution to NATO's strategic goals of increased situational awareness in the Baltic Sea Region and Russian deterrence

Personalia

Name: _____
Nation: _____
Function/position: _____
Relation to SNMG1: _____

Introduction:

The thesis:

How does SNMG1, through its activity, contribute to NATO's strategic objectives, as presented in the declarations following the NATO summits in Wales (2014) and Warsaw (2016), of increased situational awareness in the Baltic Sea region and deterrence of Russia?

By activity in this study is meant unit's sailing pattern, training, exercises and operations and interaction with the countries in connection with port visits in the respective countries.

The questionnaire is two-fold in the same way as the study's thesis. The first part focuses on situational awareness, while the second part focuses on deterrence. Each topic is introduced with a theoretical background for common understanding followed by the questions. Some of the questions have themes in the remarks section as an indication of possible contents of the answer. The list should in no way be considered exhaustive and does not prevent you from including other topics in the answer.

My study is limited in time to SNMG1 in the first half of 2017. Answers to the questionnaire should be limited to this period. If you need to go beyond this scope, it is desirable that you point this out in your answer.

Situational Awareness:

Endsley defines situational awareness as:

"Situation awareness is the perception of the elements in the environment within a volume of time and space, the comprehension of their meaning, and the projection of their status in the near future," (Endsley, 1995).

Theme	Questions and answers	Remarks
<p>Increased level 1 situational awareness: Perception of the elements in the environment</p> <p>The first step in achieving situational awareness is to perceive the status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment</p>	<p>Question: What data (objects/tracks) did MARCOM want SNMG1 to collect to enhance NATO's perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Russian - NATO - Neutral - Civilian
	<p>Question: Was it clear to SNMG1 what data (objects / track) NATO/MARCOM wanted to improve perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: How did SNMG1 collect data (objects/tracks)? Answers:</p>	
	<p>Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better understanding of the elements? Answers:</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 communicate the data (objects/tracks)? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - To MARCOM - To other allied entities
	<p>Question: What support was provided to SNMG1 for collecting data (objects/tracks)? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states
	<p>Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment to lead the activity in the Baltic Sea Region? Answers:</p>	
	<p>Question: Was MARCOM provided an adequate understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment by SNMG1, to lead the activity in the Baltic Sea Region? Answers:</p>	

	<p>Question: Was MARCOM able to provide a better understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1?</p> <p>Answers:</p>	
	<p>Question: How can the collection and communication of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment be improved?</p> <p>Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Time from detection to transmission of element - Precision of elements characteristics (location, course and speed) - Precision in identity
<p>Level 2 situational awareness: Comprehension of the current situation</p> <p>Comprehension of the situation is based on a synthesis of disjointed Level 1 elements. Level 2 situational awareness goes beyond simply being aware of the elements that are present to include an understanding of the significance of those elements in light of pertinent operator goals. Based on knowledge of Level 1 elements, particularly when put together to form patterns with the other elements (gestalt), the decision maker forms</p>	<p>Question: What did MARCOM request in order to improve the quality of NATO's comprehension of the situation?</p> <p>Answers:</p>	
	<p>Question: Was it clear for SNMG1 what NATO/MARCOM wanted in order to improve its comprehension of the situation?</p> <p>Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: How did SNMG1 build its comprehension of the situation?</p> <p>Answers:</p>	
	<p>Question: When was SNMG1 able to develop a comprehension of the situation in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Before/during/after the mission in the Baltic Sea Region
	<p>Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better comprehension of the situation?</p> <p>Answers:</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 communicate its comprehension of the situation in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - To MARCOM - To other allied entities
	<p>Question: What support was provided to SNMG1 for developing its comprehension of the situation in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states
	<p>Question: Has SNMG1's communicated comprehension of the situation made future SNMG1s better equipped to operate in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers:</p>	
<p>Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate comprehension of the situation to lead the activity in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers:</p>		

a holistic picture of the environment, comprehending the significance of objects and events	Question: Was SNMG1 ever surprised due to insufficient comprehension of the situation? Answers:	
	Question: Was MARCOM provided an adequate understanding of the situation by SNMG1, to lead the activity in the Baltic Sea Region? Answers:	
	Question: Was MARCOM able to provide a better comprehension of the situation to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1? Answers:	
	Question: How can the production and communication of the comprehension of the situation be improved? Answers:	
Level 3 situational awareness: Projection of Future Status The ability to project the future actions of the elements in the environment-at least in the very near term-forms the third and highest level of situational awareness. This is achieved through knowledge of the status and dynamics of the elements and comprehension of the situation (both Level 1 and Level 2 situational awareness).	Question: What did MARCOM request in order to improve NATO's projection of the future status? Answers:	
	Question: Was it clear for SNMG1 what NATO/MARCOM wanted in order to improve its projection of the situation? Answers:	- Orders - Commanders dialogue
	Question: How did SNMG1 build its projection of the future status? Answers:	- Establish/develop a Pattern Of Life (POL) product of the Baltic Sea Region
	Question: When was SNMG1 able to develop a projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers:	- Before/during/after the mission in the Baltic Sea Region
	Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers:	
	Question: How did SNMG1 communicate its projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers:	- To MARCOM - To other allied entities
	Question: What support was provided to SNMG1 for developing its projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers:	- From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states
	Question: Has SNMG1's communicated projection of the future status for the Baltic Sea Region made future SNMG1s better equipped to operate in the area? Answers:	

	<p>Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate projection of the future status for the Baltic Sea Region to lead the activity?</p> <p>Answers:</p>	
	<p>Question: Was SNMG1 ever surprised due to insufficient projection of the future status for the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers:</p>	
	<p>Question: Was MARCOM provided an adequate projection of the future status for the Baltic Sea Region by SNMG1, to lead the activity in the area?</p> <p>Answers:</p>	
	<p>Question: Was MARCOM able to provide a better projection of the future status in the Baltic Sea Region to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1?</p> <p>Answers:</p>	
	<p>Question: How can the production and communication of the projection of the future status be improved?</p> <p>Answers:</p>	
Annet	<p>Question: Is there anything you would like to add in regard to SNMG1's contribution to NATO's strategic goals of increased situational awareness in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers:</p>	

Deterrence:

Austin Longs defines deterrence as:

“Deterrence is the manipulation of an adversary’s estimation of the cost/benefit calculation of taking a given action. By reducing prospective benefits or increasing prospective costs (or both), one can convince the adversary to avoid taking the action,” (Long, 2008).

Herman Kahn, one of the great analysts within nuclear deterrence, published a list he called “Desirable Characteristics Of A Deterrent“ in his book On Thermonuclear War (Kahn, 1960). The list contains the following characteristics: Frightening, Inexorable, Persuasive, Cheap, Non-accident prone and Controllable

Theme	Questions and answers	Remarks
Frightening	Question: How would you describe SNMG1's fighting power? Answers:	- Type of vessel and weapons - Level of training - Doctrine
	Question: How frightening do you think SNMG1 was for Russia? Answers:	- Alone - In collaboration with other NATO vessels - As a Task Force with others during exercises
	Question: Can SNMG1 in any way appear so frightening that Russia chooses to attack first? Answers:	
Inexorable (impossible to stop or prevent)	Question: Will SNMG1 be inexorable after an order to attack? Answers:	
Persuasive	Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's deterrence plan in the Baltic Sea Region? Answers:	- Orders - Commanders dialogue
	Question: Was it clear to SNMG1 what NATO/MARCOM wanted from SNMG1 to deter Russia in the Baltic Sea Region? Answers:	- Orders - Commanders dialogue
	Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's deterrence operations in the Baltic Sea Region? Answers:	- The type of activity - How it was conducted - Uphold or change the status quo

	<p>Question: How long was SNMG1 present in the Baltic Sea Region? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - At sea - Port visits - Frequency in the Baltic Sea Region
	<p>Question: Does the presence in the Baltic Sea contribute to practice that can be exploited in a tense situation/conflict? Answers:</p>	
	<p>Question: Did SNMG1 build competence during their time in the Baltic Sea Region that will better enable them to operate there in a possible future conflict phase? Answers:</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 contribute to deterrence through its activities in the Baltic Sea Region? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - PASSEX - Exercises - Own operations - Support of other NATO operations <ul style="list-style-type: none"> o Enhanced Forward Presence o Baltic Air Policing
	<p>Question: Is SNMG1 able to maintain a factor “unknown” to Russia? Answers:</p>	<p>The unknown of deterrence, created by fear, among other things, makes it difficult to perform cost-benefit calculations.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Decision-making process - Intentions - Capabilities - Capacities
	<p>Question: Is there anything “left to chance” about SNMG1's behaviour? Answers:</p>	<p>Thomas Schelling has argued that deterrence can be compounded by not being fully aware of stated threats. According to Schelling, the key to such threats is that: “one may or may not carry them out if the threatened party fails to comply, the final decision is not altogether under the threatener’s control. The threat is not quite of the form “I may or may not, according as I choose, “but, has an element of “I may or may not, and even I can’t be altogether sure.”</p>
	<p>Question: What did SNMG1 do to build reputation? Answers:</p>	<p>Contribute to NATO, SNMG1 or the Baltic countries' reputation throughout:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Presence - Training - Exercises - Cooperation - Operations - Relationship building

		<ul style="list-style-type: none"> - Ceremonial activities
	<p>Question: How convincing was SNMG1 as a deterrent to Russia? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ability to interact with others - Willingness to fight - Binds Russian resources through its presence - Stops Russian activity
	<p>Question: Did SNMG1 in any way contribute to communicate assurance aimed at Russia? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - NATO emphasizes that Russia is not the enemy in its final statements after the summits - Claim: SNMG1 does this through its modest size.
	<p>Question: Did SNMG1 in any way contribute to increasing the security of NATO members in a way that could make Russia feel less safe? If not, is there any danger of SNMG1 doing so? Answers:</p>	<p>John Herz uses the security dilemma as a term to describe a situation where one party, by taking measures that enhance their own security, makes another party feel less secure. It can mean that without credible reassurance, deterrent measures can backfire and make both parties feel less secure.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vessels with BMD/ABM capacity have been a delicate issue for Russia
	<p>Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's assurance measures in the Baltic Sea Region? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Integrated into other NATO assurance activities - SNMG1 coordinates or is coordinated by others assurance activities
	<p>Question: Was it clear to SNMG1 what contribution NATO/MARCOM wanted from them in regards to assurance measures? Answers:</p>	
	<p>Question: How was SNMG1 supported in order to carry out assurance activities in the Baltic Sea Region? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From the previous SNMG1 staff - From MARCOM
	<p>Question: How is SNMG1 received in the Baltic countries? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Who met SNMG1? - Receptions - Priority given SNMG1 - Attention
	<p>Question: How did SNMG1 contribute to the assurance of the political society, military leadership and civil society in the Baltic countries? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Formal meetings - Upcoming Events - Informal meetings - Media Events
	<p>Question: Did or could SNMG1 give the assurance effect to the Baltic states so that they change their behaviour in some way? Alternatively, will the failure of SNMG1 cause them to fall back to previous behaviour?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - The force must be a threat - Implicit or explicit coercion - The intention is to avoid violence

	Answers:	- Depending on the previous operating pattern and strength composition, it will still be possible to communicate 'business as usual', while everyone sees the stick and carrot
Cheap	Question: Is SNMG1 cheap as a deterrent? Answers:	- Acquisition - Operation and maintenance
	Question: Can SNMG1 somehow provoke a wear and tear on Russia that surpasses NATO's own wear and tear? Answers:	
	Question: Does SNMG1 bind larger Russian forces than NATO itself utilises? Answers:	- Does Russia use more resources to monitor us than NATO?
Non-accident prone	Question: How prone to accidents is SNMG1? Answers:	- Reduction in capacities - Lack of capabilities
Controllable	Question: How controllable is SNMG1 for MARCOM? Answers:	- MARCOMs ability to execute command and control of SNMG1
	Question: Is there any theoretical danger that SNMG1 could act out of control of MARCOM? Answers:	
	Question: In what way can SNMG1 be used to escalate the situation and be more deterrent, without the outbreak of war? Answers:	- Increase the strength of SNMG1 - Include ABM capabilities - Include offensive land attack missiles
Other	Question: Is there anything you would like to add in regard to SNMG1's contribution to NATO's strategic goals of Russian deterrence? Answers:	

Vedlegg B Spørreskjema – Besvarelse fra Grepne-Takle

SNMG1 contribution to NATO's strategic goals of increased situational awareness in the Baltic Sea Region and Russian deterrence

Personalia

Name:	Ruben Grepne-Takle
Nation:	Norsk
Function/position:	Skipssjef KNM Fridtjof Nansen
Relation to SNMG1:	Stabssjef (Chief of Staff) SNMG1 2017 6 mnd. Har v'rt operasjonsoffiser på flaggskipet i 2013/14 i ett år

Introduction:

The thesis:

How does SNMG1, through its activity, contribute to NATO's strategic objectives, as presented in the declarations following the NATO summits in Wales (2014) and Warsaw (2016), of increased situational awareness in the Baltic Sea region and deterrence of Russia?

By activity in this study is meant unit's sailing pattern, training, exercises and operations and interaction with the countries in connection with port visits in the respective countries.

The questionnaire is two-fold in the same way as the study's thesis. The first part focuses on situational awareness, while the second part focuses on deterrence. Each topic is introduced with a theoretical background for common understanding followed by the questions. Some of the questions have themes in the remarks section as an indication of possible contents of the answer. The list should in no way be considered exhaustive and does not prevent you from including other topics in the answer.

My study is limited in time to SNMG1 in the first half of 2017. Answers to the questionnaire should be limited to this period. If you need to go beyond this scope, it is desirable that you point this out in your answer.

Situational Awareness:

Endsley defines situational awareness as:

"Situation awareness is the perception of the elements in the environment within a volume of time and space, the comprehension of their meaning, and the projection of their status in the near future," (Endsley, 1995).

Theme	Questions and answers	Remarks
<p>Increased level 1 situational awareness: Perception of the elements in the environment</p> <p>The first step in achieving situational awareness is to perceive the status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment</p>	<p>Question: What data (objects/tracks) did MARCOM want SNMG1 to collect to enhance NATO's perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment? Answers: RFN fartøy og fly, samt støtte fartøy. Innsamling over tid for å kunne bygge POØ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Russian - NATO - Neutral - Civilian
	<p>Question: Was it clear to SNMG1 what data (objects / track) NATO/MARCOM wanted to improve perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment? Answers: Nei, POL var ikke tilgjengelig, så avvik fra normalt tilstand var vanskelig å fastslå. Mener vi fikk en innsamlingsordre, men denne var ikke veldig konkret. Innad i staben ble det utarbeidet ordre for hva som skulle innsamles og distribuert i styrken, samt man hadde dialog</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: How did SNMG1 collect data (objects/tracks)? Answers: Ved hjelp av aktive og passive sensorer fra samtlige fartøy og helikopter i styrken.</p>	
	<p>Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better understanding of the elements? Answers: SNMG1 klarte ved systematisk innsamling å forbedre SA og POL for den perioden de opererte i området. Utgangspunktet var tilnærmet null i fra NATO produkt siden.</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 communicate the data (objects/tracks)? Answers: Bildet ble formidlet via link og MCCIS. Samt skrevne produkt ble fremsendt, både internt i styrken og til MARCOM.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - To MARCOM - To other allied entities
	<p>Question: What support was provided to SNMG1 for collecting data (objects/tracks)? Answers: Fikk noe støtte fra MPA. Bilde via MCCIS og RAP fra MARCOM.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states
	<p>Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment to lead the activity in the Baltic Sea Region?</p>	

	<p>Answers: Jeg tror ledelsen i SNMG1 hadde tilstrekkelig forståelse. Mulig ikke alle BWCer hadde nok forståelse.</p>	
	<p>Question: Was MARCOM provided an adequate understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment by SNMG1, to lead the activity in the Baltic Sea Region? Answers: Da utgangspunktet til MARCOM var tilnærmet null, så er min påstand ja</p>	
	<p>Question: Was MARCOM able to provide a better understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1? Answers: Da utgangspunktet til MARCOM var tilnærmet null, så er min påstand ja</p>	
	<p>Question: How can the collection and communication of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment be improved? Answers: Bedre bildebygging slik at man unngår dobbeltracking fra SNMG1 og MARCOM sin side.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Time from detection to transmission of element - Precision of elements characteristics (location, course and speed) - Precision in identity
<p>Level 2 situational awareness: Comprehension of the current situation</p> <p>Comprehension of the situation is based on a synthesis of disjointed Level 1 elements. Level 2 situational awareness goes beyond simply being aware of the elements that are present to include an understanding of the significance of those elements in light of pertinent operator goals. Based on knowledge of Level 1 elements, particularly</p>	<p>Question: What did MARCOM request in order to improve the quality of NATO's comprehension of the situation? Answers: Innsamling over tid, POL produkter</p>	
	<p>Question: Was it clear for SNMG1 what NATO/MARCOM wanted in order to improve its comprehension of the situation? Answers: Det var ikke veldig konkret. Kunne ha spesifisert bedre på konkrete element</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: How did SNMG1 build its comprehension of the situation? Answers: E offiser i SNMG1 stab samlet inn rapportering fra styrken og rapporterte videre. I tillegg ble track sendt tilnærmet sanntid.</p>	
	<p>Question: When was SNMG1 able to develop a comprehension of the situation in the Baltic Sea Region? Answers: Situasjonsbildet før ankomst fra MARCOM var dårlig. Hadde bedre nasjonale produkt. Underveis ble det etablert et bilde, og i etterkant kunne man danne et POL produkt</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Before/during/after the mission in the Baltic Sea Region
	<p>Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better comprehension of the situation? Answers: SNMG1 klarte å oppnå en god situasjonsforståelse underveis i oppdraget med det få ressursene de hadde. Begrensninger på operasjonsavstand gjorde innsamling til dels utfordrende.</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 communicate its comprehension of the situation in the Baltic Sea Region? Answers: Via MCCIS og INTREP/SUM</p>	<ul style="list-style-type: none"> - To MARCOM - To other allied entities

<p>when put together to form patterns with the other elements (gestalt), the decision maker forms a holistic picture of the environment, comprehending the significance of objects and events</p>	<p>Question: What support was provided to SNMG1 for developing its comprehension of the situation in the Baltic Sea Region? Answers: Fikk noe støtte fra MPA.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states
	<p>Question: Has SNMG1's communicated comprehension of the situation made future SNMG1s better equipped to operate in the Baltic Sea Region? Answers: MARCOM har et bedre grunnlag enn man hadde før SNMG1 var inne i Østersjøen, da opprinnelig materiale var meget sparsomt</p>	
	<p>Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate comprehension of the situation to lead the activity in the Baltic Sea Region? Answers: Ja, det var fokus på å kontinuerlig bygg situasjonsforståelse.</p>	
	<p>Question: Was SNMG1 ever surprised due to insufficient comprehension of the situation? Answers: SNMG1 ble overrumplet av overflyging.</p>	
	<p>Question: Was MARCOM provided an adequate understanding of the situation by SNMG1, to lead the activity in the Baltic Sea Region? Answers: Det er behov for ytterligere monitorering av området.</p>	
	<p>Question: Was MARCOM able to provide a better comprehension of the situation to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1? Answers: Ja, dersom SNMG1 ikke er i Østersjøen er MARCOM avhengig av nasjonal rapportering og deling.</p>	
	<p>Question: How can the production and communication of the comprehension of the situation be improved? Answers: Det kan standardiseres bedre i SNMG hvordan rapportering skal skje, format osv. Nasjonene som deltar i SNMG1 har forskjellig kunnskap og utgangspunkt. E-off måtte forstå en god del opplæring.</p>	
<p>Level 3 situational awareness: Projection of Future Status The ability to project the future actions of the elements in the environment-at least in the very near term-forms the third and highest level of situational</p>	<p>Question: What did MARCOM request in order to improve NATO's projection of the future status? Answers: Vite hvordan man reagerte på NATO sin tilstedeværelse.</p>	
	<p>Question: Was it clear for SNMG1 what NATO/MARCOM wanted in order to improve its projection of the situation? Answers: Nei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: How did SNMG1 build its projection of the future status? Answers: Gjennom oppsummerende rapportering</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Establish/develop a Pattern Of Life (POL) product of the Baltic Sea Region
	<p>Question: When was SNMG1 able to develop a projection of the future status for the Baltic Sea Region?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Before/during/after the mission in the Baltic Sea Region

awareness. This is achieved through knowledge of the status and dynamics of the elements and comprehension of the situation (both Level 1 and Level 2 situational awareness).	Answers: Underveis og i etterkant	
	Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: SMG1 klarte å opparbeide en adekvat projeksjon for den situasjonen som var da.	
	Question: How did SNMG1 communicate its projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: Gjennom daglig rapportering	- To MARCOM - To other allied entities
	Question: What support was provided to SNMG1 for developing its projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: Lite.	- From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states
	Question: Has SNMG1's communicated projection of the future status for the Baltic Sea Region made future SNMG1s better equipped to operate in the area? Answers: Ja, de erfaringer som ble gjort og rapporter som er skrevet vil kunne bidra til bedre projeksjon.	
	Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate projection of the future status for the Baltic Sea Region to lead the activity? Answers: Staben jobbet godt med dette. Særlig E-off	
	Question: Was SNMG1 ever surprised due to insufficient projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: JA, ved overflyging	
	Question: Was MARCOM provided an adequate projection of the future status for the Baltic Sea Region by SNMG1, to lead the activity in the area? Answers: Produktene som ble utarbeidet vil kunne nyttes til projeksjon	
	Question: Was MARCOM able to provide a better projection of the future status in the Baltic Sea Region to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1? Answers: Ja.	
	Question: How can the production and communication of the projection of the future status be improved? Answers:	
Annet	Question: Is there anything you would like to add in regard to SNMG1's contribution to NATO's strategic goals of increased situational awareness in the Baltic Sea Region? Answers: Perioden for tilstede værelse bør være bevisst i forhold til hv som forventes av aktivitet. MARCOM bør få bedre dialog med NATO nasjoner i Østersjøen for deling av informasjon	

Deterrence:

Austin Longs defines deterrence as:

“Deterrence is the manipulation of an adversary’s estimation of the cost/benefit calculation of taking a given action. By reducing prospective benefits or increasing prospective costs (or both), one can convince the adversary to avoid taking the action,” (Long, 2008).

Herman Kahn, one of the great analysts within nuclear deterrence, published a list he called “Desirable Characteristics Of A Deterrent“ in his book On Thermonuclear War (Kahn, 1960). The list contains the following characteristics: Frightening, Inexorable, Persuasive, Cheap, Non-accident prone and Controllable

Theme	Questions and answers	Remarks
Frightening	<p>Question: How would you describe SNMG1's fighting power? Answers: Den er helt avhengig av hvilke enheter som er med til enhver tid og hvor lenge enhetene har operert sammen og den enkeltes plattforms treningsnivå. Kampkraften kan variere fra god i alle domener, til mangelfull i enkelte eller flere domener</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Type of vessel and weapons - Level of training - Doctrine
	<p>Question: How frightening do you think SNMG1 was for Russia? Answers: Lite skremmende</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alone - In collaboration with other NATO vessels - As a Task Force with others during exercises
	<p>Question: Can SNMG1 in any way appear so frightening that Russia chooses to attack first? Answers: Nei, fordi dersom man angriper SNMG1, så kommer resten av NATO</p>	
Inexorable (impossible to stop or prevent)	<p>Question: Will SNMG1 be inexorable after an order to attack? Answers: Nei. SNMG1 er ikke utholdende nok, og har ikke nok kampkraft slik styrkebidragene fra nasjonen er i dag.</p>	
Persuasive	<p>Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's deterrence plan in the Baltic Sea Region? Answers: SNMG1 er en del av VJTF. Vi opplevde å være en intrigert del.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: Was it clear to SNMG1 what NATO/MARCOM wanted from SNMG1 to deter Russia in the Baltic Sea Region? Answers: MARCOM fokus var beroligelse, og tilstedeværelse for NATO land i Østersjøen. Opplevde ikke så mye fokus på avskrekking.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue

	<p>Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's deterrence operations in the Baltic Sea Region? Answers: Som en del av planen, ja. Likevel var fokuset som tidligere skissert.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - The type of activity - How it was conducted - Uphold or change the status quo
	<p>Question: How long was SNMG1 present in the Baltic Sea Region? Answers: Husker ikke, 1 måned?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - At sea - Port visits - Frequency in the Baltic Sea Region
	<p>Question: Does the presence in the Baltic Sea contribute to practice that can be exploited in a tense situation/conflict? Answers: Ja, dersom det blir vanlig at SNMG1 operer i Østersjøen, så vil ikke det være en ”trigger” i en tilspisset situasjon</p>	
	<p>Question: Did SNMG1 build competence during their time in the Baltic Sea Region that will better enable them to operate there in a possible future conflict phase? Answers: Ja, man ble bedre kjent i området, og hvordan sensorer oppførte seg.</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 contribute to deterrence through its activities in the Baltic Sea Region? Answers: Gjennom PASSEX, egen trening, deltagelse på BALTOPS</p>	<ul style="list-style-type: none"> - PASSEX - Exercises - Own operations - Support of other NATO operations <ul style="list-style-type: none"> o Enhanced Forward Presence o Baltic Air Policing
	<p>Question: Is SNMG1 able to maintain a factor “unknown” to Russia? Answers: Nei. Russland er godt kjent med kapabilitetene til den enkelte plattform i styrken. Mulig man klarer å være rakere i beslutningsprosessen enn det Russland forventer i styrken.</p>	<p>The unknown of deterrence, created by fear, among other things, makes it difficult to perform cost-benefit calculations.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Decision-making process - Intentions - Capabilities - Capacities
	<p>Question: Is there anything “left to chance” about SNMG1's behaviour? Answers: Tror ikke det. SNMG1 bør være ganske predikativ slik at man ikke tilspisser unødige en situasjon i fred. I krise/krig kan en sterk COM SNMG1 utgjøre noe slikt.</p>	<p>Thomas Schelling has argued that deterrence can be compounded by not being fully aware of stated threats. According to Schelling, the key to such threats is that: “one may or may not carry them out if the threatened party fails to comply, the final decision is not altogether under the threatener’s control. The threat is not quite of the form “I may or may not, according as I choose, “but, has an element of “I may or may not, and even I can’t be altogether sure,”</p>
	<p>Question: What did SNMG1 do to build reputation?</p>	<p>Contribute to NATO, SNMG1 or the Baltic countries' reputation throughout:</p>

	<p>Answers: Havne besøk, profilering i media og sosiale media. Samøvelse med NATO partnere og PFP.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Presence - Training - Exercises - Cooperation - Operations - Relationship building - Ceremonial activities
	<p>Question: How convincing was SNMG1 as a deterrent to Russia? Answers: SNMG1 er meget raks til å integrere ny enheter. Viljen til å kjempe ligger iboende i tilstedeværelsen og våpnene som er med. Tilstedeværelsen binder klart russiske ressurser, særlig når man operer nært russisk grense. Dog bør det nevnes at når et US fartøy er tilstede, prioriteres dette foran SNMG1</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ability to interact with others - Willingness to fight - Binds Russian resources through its presence - Stops Russian activity
	<p>Question: Did SNMG1 in any way contribute to communicate assurance aimed at Russia? Answers: Ikke direkte, men pga styrkens størrelse og sammensetning så utgjør den ikke noen direkte trussel</p>	<ul style="list-style-type: none"> - NATO emphasizes that Russia is not the enemy in its final statements after the summits - Claim: SNMG1 does this through its modest size.
	<p>Question: Did SNMG1 in any way contribute to increasing the security of NATO members in a way that could make Russia feel less safe? If not, is there any danger of SNMG1 doing so? Answers: Denne gang gjorde de det ikke. Men ved enkelte kapasiteter kan den gjøre det dersom de inkorporeres i SNMG1</p>	<p>John Herz uses the security dilemma as a term to describe a situation where one party, by taking measures that enhance their own security, makes another party feel less secure. It can mean that without credible reassurance, deterrent measures can backfire and make both parties feel less secure.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vessels with BMD/ABM capacity have been a delicate issue for Russia
	<p>Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's assurance measures in the Baltic Sea Region? Answers:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Integrated into other NATO assurance activities - SNMG1 coordinates or is coordinated by others assurance activities
	<p>Question: Was it clear to SNMG1 what contribution NATO/MARCOM wanted from them in regards to assurance measures Answers: Ja, Dette var et uttalt mål for MARCOM</p>	
	<p>Question: How was SNMG1 supported in order to carry out assurance activities in the Baltic Sea Region? Answers: Lite.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From the previous SNMG1 staff - From MARCOM
	<p>Question: How is SNMG1 received in the Baltic countries? Answers: NATO ble stort sett godt tatt imot. Men det var ikke voldsom oppmerksomhet rundt det fra myndigheter.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Who met SNMG1? - Receptions - Priority given SNMG1 - Attention

	<p>Question: How did SNMG1 contribute to the assurance of the political society, military leadership and civil society in the Baltic countries? Answers: Man gjennomførte offisielle besøk, hadde mottakelse om bord.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Formal meetings - Upcoming Events - Informal meetings - Media Events
	<p>Question: Did or could SNMG1 give the assurance effect to the Baltic states so that they change their behaviour in some way? Alternatively, will the failure of SNMG1 cause them to fall back to previous behaviour? Answers: Denne gang gjorde det det ikke nevneverdig. Man må være tilstede over lenger tid. I tillegg var ikke lysten på PASSEX overveldende stor. De baltiske landene har stor sett mine fartly.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - The force must be a threat - Implicit or explicit coercion - The intention is to avoid violence - Depending on the previous operating pattern and strength composition, it will still be possible to communicate 'business as usual', while everyone sees the stick and carrot
Cheap	<p>Question: Is SNMG1 cheap as a deterrent? Answers: Nei, det krever store ressurser fra nasjonene, militære fartøy er det ingen som har for mange av. Og nasjonen ønsker ofte å prioritere nasjonale behov foran SNMG1. Det er belastende på besetningene, særlig flaggskipet, og vedlikehold er utfordrende pga seilingsmønstre.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Acquisition - Operation and maintenance
	<p>Question: Can SNMG1 somehow provoke a wear and tear on Russia that surpasses NATO's own wear and tear? Answers: Dersom SNMG1 er mer tilstede i russiske nærrområder kan det forårsake slitasje dersom russerne velger å reagere.. Men slitasjen på NATO er også betydelig.</p>	
	<p>Question: Does SNMG1 bind larger Russian forces than NATO itself utilizes? Answers: Nei, det er heller motsatt. NATO benytter mange styrker, både i NATO forband og nasjonalt .</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Does Russia use more resources to monitor us than NATO?
Non-accident prone	<p>Question: How prone to accidents is SNMG1? Answers: Siden SNMG1 i dag består av svært få fartøy stort sett, så er de meget sårbare for defekter og uhell. Det står ingen klar til å overta dersom en enhet faller bort.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Reduction in capacities - Lack of capabilities
Controllable	<p>Question: How controllable is SNMG1 for MARCOM? Answers: K2 regimet er etablert og fungerer ganske bra så lenge man har satellitt kommunikasjon.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - MARCOMs ability to execute command and control of SNMG1
	<p>Question: Is there any theoretical danger that SNMG1 could act out of control of MARCOM? Answers: Det er alltid fare for det, men dersom ordrene er klare, og det er god oppdragsdialog mellom styrkesjef og MARCOM, så er det liten sjans for det.</p>	
	<p>Question: In what way can SNMG1 be used to escalate the situation and be more deterrent, without the outbreak of war? Answers: Det må være flere fartøy i styrken, med kompletterende kapabiliteter i all domene samt organisk logistikk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Increase the strength of SNMG1 - Include ABM capabilities - Include offensive land attack missiles

Other	Question: Is there anything you would like to add in regard to SNMG1's contribution to NATO's strategic goals of Russian deterrence? Answers: For å kunne virke mer avskrekkende bør man teste konseptet der man utløser "dormant" enheter på kort varsel og man etablerer seg raskt i Østersjøen.	
--------------	---	--

Vedlegg C Spørreskjema – Besvarelse fra Kvalvåg

SNMG1 contribution to NATO's strategic goals of increased situational awareness in the Baltic Sea Region and Russian deterrence

Personalia

Name:	Eivind Kvalvåg
Nation:	Norge
Function/position:	Skipssjef KNM Roald Amundsen
Relation to SNMG1:	Flag Captain, Skipssjef flaggfartøy SNMG-1 2017 første halvår.

Introduction:

The thesis:

How does SNMG1, through its activity, contribute to NATO's strategic objectives, as presented in the declarations following the NATO summits in Wales (2014) and Warsaw (2016), of increased situational awareness in the Baltic Sea and deterrence of Russian?

By activity in this study is meant unit's sailing pattern, training, exercises and operations and interaction with the countries in connection with port visits in the respective countries.

The questionnaire is two-fold in the same way as the study's thesis. The first part focuses on situational awareness, while the second part focuses on deterrence. Each topic is introduced with a theoretical background for common understanding followed by the questions. Some of the questions have themes in the remarks section as an indication of possible contents of the answer. The list should in no way be considered exhaustive and does not prevent you from including other topics in the answer.

My study is limited in time to SNMG1 in the first half of 2017. Answers to the questionnaire should be limited to this period. If you need to go beyond this scope, it is desirable that you point this out in your answer.

Situational Awareness:

Endsley defines situational awareness as:

"Situation awareness is the perception of the elements in the environment within a volume of time and space, the comprehension of their meaning, and the projection of their status in the near future," (Endsley, 1995).

Theme	Questions and answers	Remarks
<p>Increased level 1 situational awareness: Perception of the elements in the environment</p> <p>The first step in achieving situational awareness is to perceive the status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment</p>	<p>Question: What data (objects/tracks) did MARCOM want SNMG1 to collect to enhance NATO's perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment?</p> <p>Answers: SNMG1 samlet inn data om all trafikk på overflate og i luften innen sitt til enhver tid gjeldende operasjonsområde, det være seg Russisk, NATO, PFP, nøytral, og sivil kommersiell trafikk. Dette var, og er, en stående oppgave for SNMG1 uavhengig av overordnet oppdrag. Dette bidrar over tid til å etablere en bedre forståelse av "normal situasjonen" innen et gitt område. Dette er noe MARCOM forventer utført til enhver tid, og bidrar til produksjon av primært et "gjenkjent maritimt bilde (RMP)", sekundært et "gjenkjent luft bilde (RAP)". Tilstedeværelse over tid gir gode data som videre gir grunnlag for å oppdage og gjenkjenne eventuelle avvik av operasjonell/strategisk betydning.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Russian - NATO - Neutral - Civilian
	<p>Question: Was it clear to SNMG1 what data (objects / track) NATO/MARCOM wanted to improve perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment?</p> <p>Answers: Dette fremgikk tydelig av operasjonsordre, SNMG1 sitt stående ordreverk, daglige oppdateringer, vurderinger og ordrer, samt sjef til sjef samtaler mellom ledelsen i SNMG1 og MARCOM, samt ledelsen i SNMG1 og de ulike fartøyssjefer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: How did SNMG1 collect data (objects/tracks)?</p> <p>Answers: SNMG1 samlet inn data ved bruk av egne sensorer (ulike radar-, elektroniske søkemottaker-, og sonar-systemer) over og under overflaten, samt i luften. Kontakt informasjon ble så utvekslet i sann og nær sann tid internt i styrken ved hjelp av data link systemer for bruk i taktiske vurderinger. Samme data ble videresendt fra styrken til MARCOM på egne systemer for produksjon av RMP/(RAP) som grunnlag for vurderinger på operasjonelt (primært) og strategisk (sekundært) nivå.</p>	
	<p>Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better understanding of the elements?</p>	

	<p>Answers: SNMG1 fikk økt forståelse for sitt operasjonsområde med hensyn til normal aktivitet og avvik, men også I forhold til kjennskap til operasjonsområdets egenskaper slik som topografi, meteorologiske og oseanografiske forhold, med tilhørende muligheter og begrensninger.</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 communicate the data (objects/tracks)? Answers: Kontakt informasjon ble utvekslet I sann og nær sann tid internt I styrken (og tidvis andre allierte fartøy I området utenfor styrken) ved hjelp av data link systemer for bruk I taktiske vurderinger. Samme data ble videresendt fra styrken til MARCOM på egne systemer for produksjon av RMP/(RAP) som grunnlag for vurderinger på operasjonelt (primært) og strategisk (sekundært) nivå.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - To MARCOM - To other allied entities
	<p>Question: What support was provided to SNMG1 for collecting data (objects/tracks)? Answers: SNMG1 ble støttet av MARCOM med et kontinuerlig distribuert RMP (som vi også selv bidro til). Vi mottok også daglig ulike etterretningsprodukter som sa styrken noe om forventet aktivitet. MARCOM fremsendte også SNMG1 ordrer og intensjoner som nødvendig I sine ledelsesprodukter.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states
	<p>Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment to lead the activity in the Baltic Sea Region? Answers: Sett fra mitt ståsted som skipssjef for et av fartøyene I styrken, så hadde ledelsen I SNMG1 meget god innsikt og forståelse for situasjonen og dynamikken som vi kunne forventes å møte under øvelser og operasjoner I Østersjøen. Ledelsen var godt forberedt, og ble kontinuerlig understøttet med relevant informasjon og ledelsesprodukter fra høyere nivå. Jeg opplevde således at SNMG1 ledelsen var godt rustet for å lede styrkens aktivitet I området. Dette bidro igjen til at jeg og fartøyet følte oss sikker på hvordan vi skulle utføre vårt oppdrag.</p>	
	<p>Question: Was MARCOM provided an adequate understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment by SNMG1, to lead the activity in the Baltic Sea Region? Answers: Som sjef for en enhet I styrken, er det vanskelig å gi et godt svar på dette. Min subjektive opplevelse er imidlertid at det var god kommunikasjon mellom SNMG1 ledelse (stab) og Marcom via rutinemessige ledelsesprodukter opp og ned I kommandokjeden. I tillegg hadde sjef SNMG1 jevnlig samtaler med sin nærmeste overordnede I MARCOM per telefon/VTC. Jeg oppfatter det således slik at Marcom hadde tilstrekkelig situasjonsforståelse til å lede aktiviteten. Jeg oppfatter det også slik at SNMG1 hadde tilstrekkelig gode føringer, og forståelse for sitt oppdrag til å kunne</p>	

	operere med stor grad av selvstendighet. I det ligger det at det ikke var behov for Marcom å komme med detaljerte føringer for oppdragsløsningen underveis. Ledelsen I SNMG1 hadde slik jeg husker det stor tillit hos Marcom, og opererte til en viss grad etter prinsippet med command by negation.	
	<p>Question: Was MARCOM able to provide a better understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1?</p> <p>Answers: Dette spørsmålet har jeg som skipssjef for en enhet I styrken ikke forutsetninger for å mene noe om.</p>	
	<p>Question: How can the collection and communication of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment be improved?</p> <p>Answers: SNMG1 har meget gode og standardiserte prosedyrer og systemer for utveksling av informasjon og kontakt data, inkludert sann tids data link. Det er imidlertid slik at presisjon og hurtighet I utveksling av informasjon er avhengig av kvaliteten I jobben det enkelte fartøy I styrken utfører. Lange perioder med øvelser og operasjoner på havet fører til høy kompetanse, men det fører samtidig til en viss “fatigue” I besetningen. Det er en kontinuerlig prosess å arbeide for å opprettholde god kvalitet I dette arbeidet.</p> <p>SNMG1 ledelsen hadde en konkret utfordring ombord på KNM Roald Amundsen som flaggfartøy. Det var at nasjonale sikkerhetsregler hindret ledelsen fra å benytte seg av NATO sin standard “carry onboard” kommando og kontroll løsning. Dette var en åpenbar ulempe I forhold til det daglige samarbeidet med MARCOM. Dette er en nasjonal utfordring som kun gjelder for Norge, og som medfører et viktig forbedringspotensiale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Time from detection to transmission of element - Precision of elements characteristics (location, course and speed) - Precision in identity
<p>Level 2 situational awareness:</p> <p>Comprehension of the current situation</p> <p>Comprehension of the situation is based on a synthesis of disjointed Level 1 elements. Level 2 situational awareness goes beyond simply</p>	<p>Question: What did MARCOM request in order to improve the quality of NATOs comprehension of the situation?</p> <p>Answers: Usikker på hva som menes med dette spørsmålet.</p>	
	<p>Question: Was it clear for SNMG1 what NATO/MARCOM wanted in order to improve its comprehension of the situation?</p> <p>Answers: Fra en skipssjefs synspunkt mener jeg at det var klart for SNMG1 og underliggende fartøyer hva NATO/MARCOM ønsket for å forbedre sin situasjonsforståelse. Dette fremkom først og fremst gjennom ulike ordre og andre ledelsesprodukter. Det var jevnlig sjef til sjef kontakt mellom Sjef SNMG1, og MARCOM, samt daglig direkte dialog mellom Sjef SNMG1 og underlagte skipssjefer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue

<p>being aware of the elements that are present to include an understanding of the significance of those elements in light of pertinent operator goals. Based on knowledge of Level 1 elements, particularly when put together to form patterns with the other elements (gestalt), the decision maker forms a holistic picture of the environment, comprehending the significance of objects and events</p>	<p>Dette var viktig for å sikre en god og gjensidig forståelse av den til enhver tid gjeldende situasjon.</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 build its comprehension of the situation? Answers: SNMG1 brukte mange virkemidler for å opparbeide seg forståelse av situasjonen. Først gjennom gode forberedelser før oppdraget gjennom å lese seg opp på rapporter, historiske data fra tidligere SNMG1 operasjoner, etterretningsvurderinger, samt en god og viktig “hand over, take over (HOTO)” med avtroppende SNMG1 sjef/stab. Sjef SNMG1 gjennomførte også tilbakelesning av sitt oppdrag til Sjef MARCOM før overtakelse. I det daglige arbeidet SNMG1 staben kontinuerlig med situasjonsforståelse gjennom etterretninger og ledelsesprodukter fra høyere nivå, samt informasjon fra styrkens egne sensorer.</p>	
	<p>Question: When was SNMG1 able to develop a comprehension of the situation in the Baltic Sea Region? Answers: Slik jeg oppfatter det, så hadde SNMG1 god forståelse av hva om ventet I Østersjøen før styrken begynte øvelser/operasjoner I området. Dette på bakgrunn av etterretninger og historiske data. Dette medførte at styrken opererte med en høy grad av trygghet I forhold til egen “posture” og handlemåter. Oppholdet I området var likevel meget lærerikt, og styrken fikk økt innsikt gjennom sin tilstedeværelse, samhandling med allierte, og Pfp nasjoner I området, samt ved selv å observere Russisk aktivitet, “posture”, og handlemåter I området. Ikke minst var det lærerikt, meningsfylt og viktig å møte ulike sivile myndighets personer, samt høyere offiserer fra ulike land I Østersjøområdet. I sum gav dette styrken en meget god forståelse for situasjonen og utfordringer I området.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Before/during/after the mission in the Baltic Sea Region
	<p>Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better comprehension of the situation? Answers: Med henvisning til spørsmålet over så er svaret på dette ja.</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 communicate its comprehension of the situation in the Baltic Sea Region? Answers: SNMG1 formidlet sin forståelse av situasjonen gjennom daglig og ukentlig rapportering og vurderinger til MARCOM (commando kjeden). SNMG1 delte også sine erfaringer med andre allierte enheter som ikke var en del av SNMG1 kommando kjede der dette var naturlig. Eksempelvis ved havnebesøk og samarbeid I Østersjøen, og deltakelse I større øvelser I området slik som Nato øvelsen BALTOPS.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - To MARCOM - To other allied entities
<p>Question: What support was provided to SNMG1 for developing its comprehension of the situation in the Baltic Sea Region?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states 	

	<p>Answers: Dette spørsmålet er til dels besvart over. Fra MARCOM mottok SNMG1 ulike ledelsesprodukter både rutinemessig (inkludert etterretninger), samt ved behov. I tillegg mottok styrken hele tiden RMP/RAP fra høyere nivå. SNMG1 gjorde viktige erfaringer i forberedelsesfasen og under HOTO med avtroppende SNMG1 styrke. SNMG1 fikk også støtte fra de ulike baltiske stater ved samøvelser til havs, samt møter under havnebesøk.</p>	
	<p>Question: Has SNMG1's communicated comprehension of the situation made future SNMG1s better equipped to operate in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: Svaret på dette spørsmålet er et ubetinget ja. Jevnlig tilstedeværelse i området til ulike tidspunkt på året er viktig for å akkumulere en god forståelse for hva som er normal situasjonen i Østersjøen. Dette er avgjørende for å kunne tolke eventuelle avvik som kan ha sikkerhetspolitisk betydning. SNMG1 første halvår 2017 gjorde sitt til å bidra til dette arbeidet. Gjennom sine rapporter og fortløpende observasjoner og vurderinger, har SNMG1 skapt et godt grunnlag for forberedelser for fremtidige SNMG1 operasjoner.</p>	
	<p>Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate comprehension of the situation to lead the activity in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: Jeg mener Sjef SNMG1 og stab hadde en mer enn tilstrekkelig forståelse av situasjonen til å lede aktiviteten i Østersjø området. De arbeidet systematisk og seriøst, og var det jeg vil kalle fremoverlent. Dette medførte blant annet at SNMG1 var en viktig ressurs for høyere NATO staber eksempelvis under gjennomføring av øvelse BALTOPS. I dette tilfellet viste SNMG1 sin profesjonalitet, og påtok seg en større rolle enn hva som var naturlig, og bidro ved sin "fremoverlente" holdning et godt øvelsesutbytte.</p>	
	<p>Question: Was SNMG1 ever surprised due to insufficient comprehension of the situation?</p> <p>Answers: Jeg kan ikke huske av SNMG1 ble nevneverdig overrasket som følge av manglende situasjonsforståelse. Gode forberedelser og god situasjonsforståelse gjorde at SNMG1 handlet sikkert, profesjonelt, og forutsigbart. Det oppsto imidlertid situasjoner som kunne ha vært krevende og potensielt "eskalerende" dersom vi hadde hatt dårligere situasjonsforståelse og TTP'er.</p>	
	<p>Question: Was MARCOM provided an adequate understanding of the situation by SNMG1, to lead the activity in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: Det mener jeg bestemt. Det var etablert et godt samarbeid med MARCOM, med høy grad av tillit før vi entret operasjonsområdet.</p>	

	<p>Question: Was MARCOM able to provide a better comprehension of the situation to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1?</p> <p>Answers: Dette er det vanskelig for meg som skipssjef å si med sikkerhet, men min personlige mening er at SNMG1 sin rapportering til MARCOM holdt gjennomgående god kvalitet, og burde således danne et godt grunnlag for MARCOM for videre rapportering til høyere nivå.</p>	
	<p>Question: How can the production and communication of the comprehension of the situation be improved?</p> <p>Answers: Det viktigste her er å fortsette med systematiske operasjoner og tilstedeværelse I området, samt å opprettholde god kvalitet I arbeidet med observasjon, rapportering og vurderinger. Det er også viktig at SNMG1 består av et tilstrekkelig antall fartøyer for at kvaliteten I dette arbeidet skal bli godt.</p>	
<p>Level 3 situational awareness: Projection of Future Status</p> <p>The ability to project the future actions of the elements in the environment-at least in the very near term-forms the third and highest level of situational awareness. This is achieved through knowledge of the status and dynamics of the elements and comprehension of the situation (both Level 1 and Level 2 situational awareness).</p>	<p>Question: What did MARCOM request in order to improve NATO's projection of the future status?</p> <p>Answers: Usikker på hva jeg skal svare her.</p>	
	<p>Question: Was it clear for SNMG1 what NATO/MARCOM wanted in order to improve its projection of the situation?</p> <p>Answers: Samme som for nivå 1/2</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: How did SNMG1 build its projection of the future status?</p> <p>Answers: I forberedelsene til oppdraget brukte SNMG1 erfaringsdata fra tidligere operasjoner. Under oppdraget arbeidet SNMG1 staben og styrken kontinuerlig med å bygge erfaringsdata I det til enhver tid gjeldende operasjonsområde. Hensikten var å etablere en god forståelse for hva som var normal situasjon I et område I en gitt periode. Staben produserte på denne måten det som på fagspråket kalles "pattern of life". Dette informasjonsgrunnlaget ble kommunisert til høyere nivå, og vil så kunne brukes som et utgangspunkt for planlegging av fremtidige operasjoner.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Establish/develop a Pattern Of Life (POL) product of the Baltic Sea Region
	<p>Question: When was SNMG1 able to develop a projection of the future status for the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: SNMG1 var I stand til å forutsi med høy grad av nøyaktighet hva som ville møte styrken I østersjøområdet før styrken ankom. Det samme gjaldt underveis I operasjonen. Staben/styrken bidro på samme vis til at fremtidige SNMG1 styrker vil kunne ha samme forutsetninger for å å forutsi situasjonen de vil møte I Østersjøen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Before/during/after the mission in the Baltic Sea Region
	<p>Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better projection of the future status for the Baltic Sea Region?</p>	

	<p>Answers: Gjennom operasjoner over tid, ble SNMG1 stadig bedre til å forutsi hva som ville møte styrken I området. Dette ble oppnådd ved en kombinasjon av egne observasjoner, etterretninger, erfaringsoverføring fra baltiske stater, samt historiske data.</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 communicate its projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: Hovedsaklig gjennom fortløpende dialog med MARCOM gjennom rutinemessige produkter kommandovei, men også gjennom Sjef til Sjef samtale der det var behov.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - To MARCOM - To other allied entities
	<p>Question: What support was provided to SNMG1 for developing its projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: Samme som for 1 og 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states
	<p>Question: Has SNMG1's communicated projection of the future status for the Baltic Sea Region made future SNMG1s better equipped to operate in the area? Answers: Svaret på dette er ja. Som jeg har vært inne på tidligere er tilstedeværelse og operasjoner over tid, til ulike årstider meget viktig dersom man skal være I stand til å bygge en god forståelse av hva som er "normal situasjonen" for et gitt område. SNMG1 sine erfaringer og vurderinger ble fortløpende kommunisert til høyere nivå. Resultatet av dette arbeidet vil sette fremtidige SNMG1 kontingenter bedre I stand til å forutsi hva som vil møte dem I østersjøen under operasjoner og øvelser I samme tidsrom som da vi var der.</p>	
	<p>Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate projection of the future status for the Baltic Sea Region to lead the activity? Answers: Jeg mener SNMG1 ledelsen hadde tilstrekkelig even til å forutsi situasjonen I Østersjøen til å lede øvelser og operasjoner I området. Viser for øvrig til hva jeg har svart under samme spørsmål for nivå 1 og 2.</p>	
	<p>Question: Was SNMG1 ever surprised due to insufficient projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: Jeg kan ikke huske at SNMG1 på noe tidspunkt ble overrasket som følge av manglende evne til å forutsi situasjonen I Østersjø området.</p>	
	<p>Question: Was MARCOM provided an adequate projection of the future status for the Baltic Sea Region by SNMG1, to lead the activity in the area? Answers: Jeg mener dette ble godt ivaretatt gjennom daglige observasjoner og vurderinger som SNMG1 ledelsen fremsendte høyere nivå, samt Sjef til Sjef samtaler.</p>	

	<p>Question: Was MARCOM able to provide a better projection of the future status in the Baltic Sea Region to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1?</p> <p>Answers: Svaret her blir som for nivå 2. Jeg mener at den gode dialogen mellom SNMG1 og MARCOM satte MARCOM I stand til å gi høyere nivå sin vurdering av fremtidig situasjon I Østersjøen.</p>	
	<p>Question: How can the production and communication of the projection of the future status be improved?</p> <p>Answers: Jeg har ikke noe å føye til på dette punktet ut over det jeg har sagt for nivå2.</p>	
Annet	<p>Question: Is there anything you would like to add in regard to SNMG1's contribution to NATO's strategic goals of increased situational awareness in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: Som skipssjef for flaggfartøyet I SNMG1 var jeg ikke en del av ledelsen I SNMG1. Jeg hadde likevel gleden av å ha Styrkesjef og stab embarkert, og således mulighet til å komme tett på de daglige prosessene som pågikk. Jeg mener derfor å ha grunnlag for å si at SNMG1 første halvår 2017 gjorde en profesjonell og grundig job, og at vi derved gjorde vårt bidrag til NATO's strategiske målsetning om økt situasjonsforståelse I Østersjøområdet.</p>	

Deterrence:

Austin Longs defines deterrence as:

“Deterrence is the manipulation of an adversary’s estimation of the cost/benefit calculation of taking a given action. By reducing prospective benefits or increasing prospective costs (or both), one can convince the adversary to avoid taking the action,” (Long, 2008).

Herman Kahn, one of the great analysts within nuclear deterrence, published a list he called “Desirable Characteristics Of A Deterrent“ in his book On Thermonuclear War (Kahn, 1960). The list contains the following characteristics: Frightening, Inexorable, Persuasive, Cheap, Non-accident prone and Controllable

Theme	Questions and answers	Remarks
Frightening	<p>Question: How would you describe SNMG1's fighting power? Answers: SNMG1 sin kampkraft første halvår 2017 varierte mye som følge av hvilke, og hvor mange fartøy som inngikk I styrken. Styrken besto av til dels moderne fregatter med god kampkraft innen de fleste krigføringsområder. De fleste av disse hadde gjennomgått sin oppøving ved Flag Officer Sea Training (FOST) I England, og hadde derfor en sammenlignbar og kombatibel treningsbakgrunn. Dette er imidlertid ferskvare, og kampkraft for SNMG1 vil variere mye ut fra sammensetning og antall. Programmet til SNMG1 første halvår 2017 bidro til at styrken ble godt samøvet. Det var imidlertid en ulempe at styrken besto av så få enheter under operasjonene I Østersjøen. Enhetene hadde høy kvalitet og individuell kampkraft, men avskrekking ble begrenset som følge av antall.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Type of vessel and weapons - Level of training - Doctrine
	<p>Question: How frightening do you think SNMG1 was for Russia? Answers: Jeg opplevde ikke at SNMG1 ble oppfattet som en trussel av Russland. Det ble gjort noen markeringer fra Russisk side (safe and professional). Dette gjelder spesielt under operasjoner alene, der styrken besto av kun to (kapable) fartøyer. Større øvelser som BALTOPS opplevde jeg heller ikke at Russland såg på som en trussel, da dette foregikk relativt langt sørvest, og fordi det er en forutsigbar og etablert øvelse. Den ble likevel rutinemessig monitorert. Det var likevel tydelig at Russland viet mer oppmerksomhet til et enslig amerikansk fartøy som opererte I samme område som, men som et ledd I nasjonale operasjoner. Jeg har heller ikke inntrykk av at dette fartøyet ble vurdert som en del av vår styrke. Vår tilstedeværelse var således ikke spesielt avskrekkende I tid og rom. Det at NATO over tid gjennomfører operasjoner,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alone - In collaboration with other NATO vessels - As a Task Force with others during exercises

	<p>har trolig en avskrekkende effekt. Det er imidlertid viktig at SNMG1 består av tilstrekkelig med samøvede enheter og godt kampnivå.</p> <p>Question: Can SNMG1 in any way appear so frightening that Russia chooses to attack first?</p> <p>Answers: Nei, det var ikke tilfelle for perioden vi var i Østersjøen. Det kan imidlertid oppstå hendelser og episoder som følge av misforståelser og feiltolkninger av situasjonen. Styrken hadde et tilstrekkelig treningsnivå, og SNMG1 hadde en god situasjonsforståelse. Dette gjorde at vi opererte med høy grad av trygghet, noe som igjen bidro til lav risiko for hendelser og episode med russiske enheter.</p>	
<p>Inexorable (impossible to stop or prevent)</p>	<p>Question: Will SNMG1 be inexorable after an order to attack?</p> <p>Answers: Hvis jeg forstår spørsmålet riktig, så er svaret nei. SNMG1 er i kontinuerlig dialog med høyere myndighet. Dersom styrken av en eller annen grunn er hindret fra å kommunisere med høyere myndighet, har styrken likevel en gitt PPI og ROE profil å forholde seg til i en gitt situasjon. Styrken vil handle i tråd med dette inntil det igjen er mulig å kommunisere med høyere nivå. Risikoen for uønsket eskalering skal derfor være relativt lav. Styrkesammensetning og treningsnivå er naturligvis alltid en faktor.</p>	
<p>Persuasive</p>	<p>Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's deterrence plan in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: Her vil jeg svare til en viss grad. De primære elementene av denne planen syntes å være Baltic Air Policing, og Nato landstyrker i de baltiske land. Ved et tilfelle ble SNMG1 delaktig i å "følge" (les ikke eskortere) et sivilt fartøy med hærmateriell til Baltikum. Det kunne virke som om MARCOM ikke var helt enig med seg selv om man ønsket å knytte SNMG1 sin aktivitet for tett opp til "Enhanced Forward Presence (EFP)". Det kan tyde på at man på det tidspunkt vurderte at dette kunne oppfattes unødig provoserende på russisk side. Dette er en subjektiv vurdering sett fra en skipssjef ståsted. Vi derfor løselig tilknyttet EFP slik jeg ser det.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: Was it clear to SNMG1 what NATO/MARCOM wanted from SNMG1 to deter Russia in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: Ja dette var tydelig formulert gjennom vårt program, ulike ordre og ledelsesprodukter, samt Sjef til Sjef samtaler. Et unntak var episoden jeg beskriver over. Her opplevde jeg at MARCOM vaklet litt i forhold til sine forventninger av SNMG1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's deterrence operations in the Baltic Sea Region?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - The type of activity - How it was conducted - Uphold or change the status quo

	<p>Answers: Ja, men som jeg har beskrevet tidligere mener jeg vi var løselig tilknyttet EFP. Vi bidro imidlertid som et ledd I å etablere maritime NATO operasjoner I Østersjøen som en ny normal. Jeg mener vi bidro mer til “reassurance” overfor våre allierte I Østersjøen, enn til deterrence operasjoner. Aktiviteten vår besto, foruten BALTOPS, av enkle samøvelser I liten skala med enkelt nasjoner I Østersjøen. Dette hadde en tydelig betryggende effekt på våre allierte, og bidro I videre til en opprettholdelse av situasjonen sett opp mot Russland.</p>	
	<p>Question: How long was SNMG1 present in the Baltic Sea Region? Answers: Her svikter hukommelsen meg, jeg har ikke tilgang til historiske data.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - At sea - Port visits - Frequency in the Baltic Sea Region
	<p>Question: Does the presence in the Baltic Sea contribute to practice that can be exploited in a tense situation/conflict? Answers: Usikker hva som menes her. Utnyttes av hvem ? Fra NATO sin side vil jevnlig tilstedeværelse og forutsigbarhet bidra til at en eventuell endring av vår “posture” kan brukes for å sende et signal I en spent situasjon.</p>	
	<p>Question: Did SNMG1 build competence during their time in the Baltic Sea Region that will better enable them to operate there in a possible future conflict phase? Answers: Svaret på dette er et ubetinget ja. Det er helt avgjørende å gjøre seg kjent med et gitt operasjonsområde, samarbeidspartnere, allierte, og eventuelle motstandere I perioder med lav spenning. SNMG1 har I perioden økt sin kompetanse om Østersjøen og hvilke faktorer som påvirker operasjoner I dette området.</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 contribute to deterrence through its activities in the Baltic Sea Region? Answers: Jeg har svart delvis på dette under andre overskrifter. Helt personlig opplevde jeg at vi drev mer med “reassurance” enn “deterrence”. På et overordnet nivå bidrog imidlertid programmet vårt til deterrence gjennom passex øvelser med allierte og Pfp nasjoner, øvelse BALTOPS, vårt noe uklare bidrag til EFP. Deterrence oppnås til dels med å demonstrere øvingsnivå og moderne kapasiteter. Det sier noe om potensial, selv om styrken vår var beskjedent I størrelse (spesielt I Østersjøen)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - PASSEX - Exercises - Own operations - Support of other NATO operations <ul style="list-style-type: none"> o Enhanced Forward Presence o Baltic Air Policing
	<p>Question: Is SNMG1 able to maintain a factor “unknown” to Russia? Answers: Det er lite som er ukjent for Russland med hensyn til styrkens fysiske sammensetning og kapasiteter. Det som eventuelt kan holdes ukjent slik jeg ser det er beslutningsprosessen og NATO’s intensjon.</p>	<p>The unknown of deterrence, created by fear, among other things, makes it difficult to perform cost-benefit calculations.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Decision-making process - Intentions - Capabilities

		- Capacities
<p>Question: Is there anything “left to chance” about SNMG1's behaviour? Answers: Nei, det var ingenting ved vår opptreden som var overlatt til tilfeldighetene under vår periode. Vi opptrådte sikkert, profesjonelt og ikke eskalerende. Det samme kan sies om Russiske enheter vi kom I møte med.</p>		<p>Thomas Schelling has argued that deterrence can be compounded by not being fully aware of stated threats. According to Schelling, the key to such threats is that: “one may or may not carry them out if the threatened party fails to comply, the final decision is not altogether under the threatener’s control. The threat is not quite of the form “I may or may not, according as I choose, “but, has an element of “I may or may not, and even I can’t be altogether sure,”</p>
<p>Question: What did SNMG1 do to build reputation? Answers: Dette gjorde SNMG1 gjennom å gjennomføre programmet på en effektiv og profesjonell måte. Vi deltok på en rekke øvelser, viste synlig tilstedeværelse I prioriterte områder, demonstrerte taktiske ferdigheter, gjennomførte havnebesøk med møter og mottakelser (relasjonsbygging).</p>		<p>Contribute to NATO, SNMG1 or the Baltic countries' reputation throughout:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Presence - Training - Exercises - Cooperation - Operations - Relationship building - Ceremonial activities
<p>Question: How convincing was SNMG1 as a deterrent to Russia? Answers: Jeg vi fremsto som en kvalitetsmessig god, men tidvis liten styrke med stor grad av even til å samhandle og operere under ulike og tidvis krevende forhold. Willingness to fight føler jeg ikke passer helt inn I forhold til det oppdraget styrken hadde på dette tidspunkt. Men jeg mener vi demonstrerte cohesion, og even til å operere effektivt sammen. Vi bandt tidvis opp russiske enheter til å monitorere vår aktivitet. Jeg har imidlertid ikke inntrykk av at vår aktivitet I stor grad påvirket planlagt russisk aktivitet.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Ability to interact with others - Willingness to fight - Binds Russian resources through its presence - Stops Russian activity
<p>Question: Did SNMG1 in any way contribute to communicate assurance aimed at Russia? Answers: Ja, SNMG1 bidro til å betrygge Russland med hensyn til våre hensikter. Dette fremgikk av blandt annet uttalelser (standard lines to take) I media, sammensetning av styrke og program. Vår aktivitet hadde en relativt lav “posture” med enkle samøvelser. Styrken opptrådte ikke på noe tidspunkt truende overfor Russiske enheter.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - NATO emphasizes that Russia is not the enemy in its final statements after the summits - Claim: SNMG1 does this through its modest size.
<p>Question: Did SNMG1 in any way contribute to increasing the security of NATO members in a way that could make Russia feel less safe? If not, is there any danger of SNMG1 doing so?</p>		<p>John Herz uses the security dilemma as a term to describe a situation where one party, by taking measures that enhance their own security,</p>

	<p>Answers: SNMG1 sin tilstedeværelse bidrog som nevnt til å betrygge våre NATO partnere I området. Dette ble gjort på en måte som jeg ikke tror medførte at Russland følte seg mindre trygg. Det ene tilfellet dette spørsmålet kan sies å ha blitt vurdert var under “følgingen” av tidligere nevnte sivile fartøy med hærmateriell. Man var da meget bevisst på ikke å kalle dette en eskorte. En eskorte operasjon vil sende signal om at situasjonen er så spent at NATO føler behov for å beskytte noe. Dette kan igjen medføre Russisk usikkerhet med hensyn til intensjoner, og virke eskalerende. Denne operasjonen medførte også den sterkeste reaksjonen fra russisk hold under perioden I Østersjøen.</p>	<p>makes another party feel less secure. It can mean that without credible reassurance, deterrent measures can backfire and make both parties feel less secure.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vessels with BMD/ABM capacity have been a delicate issue for Russia
	<p>Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's assurance measures in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: Ja jeg opplevde at dette var en av målsetningene med våre operasjoner I Østersjøen. Vårt program understøttet denne målsetningen, og vi følte oss sånn sett som en del av NATO's assurance tiltak. Vårt program understøttet en målsetning om at det skal være naturlig at NATO seiler og opererer I andre NATO nasjoners nærområder. Aktiviteten skjer rutinemessig, med enkle samøvelser, noe som skaper forutsigbarhet uten fare for I seg selv å øke spenningsnivået.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Integrated into other NATO assurance activities - SNMG1 coordinates or is coordinated by others assurance activities
	<p>Question: Was it clear to SNMG1 what contribution NATO/MARCOM wanted from them in regards to assurance measures</p> <p>Answers: Jeg kommer ikke på noe konkret på dette punktet ut over det jeg har vært inne på.</p>	
	<p>Question: How was SNMG1 supported in order to carry out assurance activities in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: SNMG1 fikk ved behov informasjonspakker av MARCOM, med kommunikasjons mål og lines-to-take for å understøtte denne delen av oppdraget. Gjennom en synlig og åpen profil, ønsket vi å oppnå en “assurance” effekt overfor Russland.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From the previous SNMG1 staff - From MARCOM
	<p>Question: How is SNMG1 received in the Baltic countries?</p> <p>Answers: Det var tydelig for oss at det var viktig for de Baltiske land å få SNMG1 på besøk I sine havner og områder. Vi ble alltid meget godt mottatt, og vi ble ofte møtt av personell på høyt politisk/militært nivå. Spesielt de Baltiske land uttrykte bekymring for den rådende sikkerhetspolitiske situasjonen, og viste stor takknemlighet for vår tilstedeværelse. Vi hadde således høy prioritet I disse landene. Det ble gjennomført pressekonferanser, og mottakelser med stor deltakelse og oppmerksomhet. Her vil jeg I tillegg trekke frem vår birag under den store Lennart Meri sikkerhetskonferansen I</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Who met SNMG1? - Receptions - Priority given SNMG1 - Attention

	<p>Tallinn. Denne fikk stor oppmerksomhet, og hadde deltakelse av profiler som NATO's visegeneralsekretær Rose Gottemoeller og sveriges tidligere statsminister Carl Bildt. I Sverige ble vi også meget godt mottatt, men det var tydelig at Sverige var forsiktig med å møte med personell på politisk nivå, av hensyn til sin nøytralitet. Vi ble imidlertid møtt med offiserer på tilsvarende grads nivå som Sjef SNMG1.</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 contribute to the assurance of the political society, military leadership and civil society in the Baltic countries? Answers: Dette har jeg egentlig besvart I spørsmålene over.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Formal meetings - Upcoming Events - Informal meetings - Media Events
	<p>Question: Did or could SNMG1 give the assurance effect to the Baltic states so that they change their behaviour in some way? Alternatively, will the failure of SNMG1 cause them to fall back to previous behaviour? Answers: Usikker på hva jeg skal svare her.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - The force must be a threat - Implicit or explicit coercion - The intention is to avoid violence - Depending on the previous operating pattern and strength composition, it will still be possible to communicate 'business as usual', while everyone sees the stick and carrot
<p>Cheap</p>	<p>Question: Is SNMG1 cheap as a deterrent? Answers: Moderne maritime kampanjer er i sin natur kostbare. De krever kostbart vedlikehold, og det er krevende å opprettholde et tilfredsstillende øvelsesnivå i forhold til å ha en avskrekkende effekt. SNMG1 kan således ikke sies å være billig. Spørsmålet blir billig i forhold til hva? Det er rimelig i den forstand at det er et fleksibelt verktøy med relativt rask reaksjonstid. Det innebærer at styrkens sammensetning og størrelse kan tilpasses på relativt kort tid under gitte forutsetninger. Hvis vi ser på den operasjonen vi gjennomførte konkret, så var det rimelig på den måten at styrken kun besto av to enheter. Dette var nok til å vise tilstedeværelse og etablere en "normal" situasjon med SNMG1 tilstedeværelse i Østersjøen. Avskreggingen ligger i den ovennevnte fleksibiliteten. Operasjoner over tid øker NATO sin kjennskap til operasjonsområdet, og gir mulighet til å justere volum og "posture" ut fra sine strategiske målsetninger.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Acquisition - Operation and maintenance
	<p>Question: Can SNMG1 somehow provoke a wear and tear on Russia that surpasses NATO's own wear and tear? Answers: Det skal jeg være forsiktig med å mene noe bestemt om. Det kommer an på hyppighet og volum i de operasjoner NATO velger å gjennomføre i Baltikum. Russland har vist økende aktivitet de siste årene uavhengig av våre operasjoner. Jeg ser ikke noen grunn til at dette vi endre seg vesentlig i nærmeste fremtid. Som jeg sa i et tidligere spørsmål, har jeg ikke inntrykk av at vår tilstedeværelse i særlig grad påvirket</p>	

	<p>russiske planlagte operasjoner. Faren for å provosere frem uønsket slitasje på russisk side ser jeg derfor på som begrenset med dagens operasjonsmønster.</p> <p>Question: Does SNMG1 bind larger Russian forces than NATO itself utilises? Answers: Ut fra vår erfaring første halvår 2017, vil jeg si at SNMG1 ikke binder opp større styrker enn det NATO selv har I et gitt område.</p>	
Non-accident prone	<p>Question: How prone to accidents is SNMG1? Answers: Dette vil avhenge av styrkens sammensetning og treningsnivå, samt situasjonsforståelse. Dette er ferskvare, og kan variere. Gitt en styrke som vi hadde første halvår 2017, med samme treningsnivå og situasjonsforståelse, så mener jeg at styrken er lite utsatt for uhell og misforståelser. De samme forhold vil naturligvis gjelde for en eventuell motpart. Det innebærer at man aldri kan utelukke at uhell og misforståelser fører til uønskede episoder og fare for eskalering. I forhold til SNMG1 sin robusthet og uhell I betydningen uhell som påvirker planlagt program, så var SNMG1 særs utsatt første halvår 2017. Dette skyldes at styrken store deler av tiden besto av så få enheter at ethvert avvik hadde store konsekvenser for styrken og programmet. Eksempelvis fikk vår tanker mottorhavari, og måtte forlate styrken. SNMG1 er sårbar for slike hendelser så lenge nasjonene ikke prioriterer å sende nok fartøyer til styrken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Reduction in capacities - Lack of capabilities
Controllable	<p>Question: How controllable is SNMG1 for MARCOM? Answers: Dette har jeg også vært inne på tidligere. MARCOM har meget gode muligheter til å utøve kommando og kontroll over SNMG1. Det skal derfor være relativt enkelt for SNMG1 å avklare eventuelle usikkerheter opp mot høyere myndighet, også I situasjoner med fare for eskalering. Under vår periode benyttet Sjef SNMG1 seg ofte av muligheten til Sjef til Sjef avklaringer mot MARCOM enten for å tydeliggjøre sine intensjoner, eller be om avklaringer. Dette fungerte meget bra.</p> <p>Question: Is there any theoretical danger that SNMG1 could act out of control of MARCOM? Answers: Det anser jeg som lite relevant. Selv om kommunikasjonen for en periode skulle være brutt mellom MARCOM og SNMG1, så har SNMG1 såvidt klare føringer at styrken er I stand til å operere trygt I henhold til overordnede intensjoner inntil kommunikasjon kan gjenopptas.</p> <p>Question: In what way can SNMG1 be used to escalate the situation and be more deterrent, without the outbreak of war? Answers: Det mest åpenbare er gjennom å øke styrkens volum, og prioritere moderne kampenheter. Det kan også gjøres ved å justere nivået på øvingsaktiviteten, både med</p>	<ul style="list-style-type: none"> - MARCOMs ability to execute command and control of SNMG1 - Increase the strength of SNMG1 - Include ABM capabilities - Include offensive land attack missiles

	<p>hensyn til område og kompleksitet. Det kan gøres ved å inkludere kapasiteter SNMG1 normalt ikke seiler med til daglig slik som ABM kapasiteter og eller offensive landmåls kapasiteter. Her må man tenke seg godt om, da spesielt de to siste kan fremstå truende. Dette er en fin balance, men NATO har gode muligheter for å justere sin “posture” som “deterrent”.</p>	
Other	<p>Question: Is there anything you would like to add in regard to SNMG1’s contribution to NATO’s strategic goals of Russian deterrence? Answers: Nei, jeg tror jeg har dekket det jeg kommer på.</p>	

Vedlegg D Spørreskjema – Besvarelse fra Sandquist

SNMG1 contribution to NATO's strategic goals of increased situational awareness in the Baltic Sea Region and Russian deterrence

Personalia

Name: Ole M. Sandquist

Nation: Norsk

Function/position: Styrkesjef

Relation to SNMG1: Styrkesjef SNMG-1 2017 første halvår.

Introduction:

The thesis:

How does SNMG1, through its activity, contribute to NATO's strategic objectives, as presented in the declarations following the NATO summits in Wales (2014) and Warsaw (2016), of increased situational awareness in the Baltic Sea and deterrence of Russian?

By activity in this study is meant unit's sailing pattern, training, exercises and operations and interaction with the countries in connection with port visits in the respective countries.

The questionnaire is two-fold in the same way as the study's thesis. The first part focuses on situational awareness, while the second part focuses on deterrence. Each topic is introduced with a theoretical background for common understanding followed by the questions. Some of the questions have themes in the remarks section as an indication of possible contents of the answer. The list should in no way be considered exhaustive and does not prevent you from including other topics in the answer.

My study is limited in time to SNMG1 in the first half of 2017. Answers to the questionnaire should be limited to this period. If you need to go beyond this scope, it is desirable that you point this out in your answer.

Situational Awareness:

Endsley defines situational awareness as:

"Situation awareness is the perception of the elements in the environment within a volume of time and space, the comprehension of their meaning, and the projection of their status in the near future," (Endsley, 1995).

Theme	Questions and answers	Remarks
<p>Increased level 1 situational awareness: Perception of the elements in the environment</p> <p>The first step in achieving situational awareness is to perceive the status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment</p>	<p>Question: What data (objects/tracks) did MARCOM want SNMG1 to collect to enhance NATO's perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment? Answers: Viktig å innhente informasjon som kan bidra til generell økt forståelse av operasjonsområdet. Dette omhandlet all trafikk og alle bevegelser, både militær og sivil. Det er først når en vet hva som er normalsituasjonen at en er i stand til å avdekke unormal aktivitet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Russian - NATO - Neutral - Civilian
	<p>Question: Was it clear to SNMG1 what data (objects / track) NATO/MARCOM wanted to improve perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment? Answers: Ja. Dette fremkom tydelig i ordrer og direktivers samt i ”Commanders conversations/dialog”</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: How did SNMG1 collect data (objects/tracks)? Answers: Gjennom tilgjengelige midler og metoder, samt gjennom allierte og partnere</p>	
	<p>Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better understanding of the elements? Answers: Ja.</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 communicate the data (objects/tracks)? Answers: Som taktisk sjef underlagt MARCOM ble alle informasjon rutet tjensteveikommandovei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - To MARCOM - To other allied entities
	<p>Question: What support was provided to SNMG1 for collecting data (objects/tracks)? Answers: Gode ordrer og direktiver fra MARCOM styrte gruppens aktiviteter og oppdrag</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states
	<p>Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment to lead the activity in the Baltic Sea Region? Answers: Ja</p>	

	<p>Question: Was MARCOM provided an adequate understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment by SNMG1, to lead the activity in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: Ja. SNMG1 var en av mange aktører som bidro til dette</p>	
	<p>Question: Was MARCOM able to provide a better understanding of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1?</p> <p>Answers: Trolig Ja, basert på tilbakemeldinger. Bør imidlertid besvares av MARCOM.</p>	
	<p>Question: How can the collection and communication of the perceived status, attributes, and dynamics of relevant elements in the environment be improved?</p> <p>Answers: Mer tid på forarbeid, gjennomføring og etterarbeid med formål å øke presisjon</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Time from detection to transmission of element - Precision of elements characteristics (location, course and speed) - Precision in identity
<p>Level 2 situational awareness: Comprehension of the current situation</p> <p>Comprehension of the situation is based on a synthesis of disjointed Level 1 elements. Level 2 situational awareness goes beyond simply being aware of the elements that are present to include an understanding of the significance of those elements in light of pertinent operator goals. Based on knowledge of Level 1 elements, particularly</p>	<p>Question: What did MARCOM request in order to improve the quality of NATO's comprehension of the situation?</p> <p>Answers: Ble godt beskrevet gjennom ordrer, planer og direktiver utgitt av MARCOM</p>	
	<p>Question: Was it clear for SNMG1 what NATO/MARCOM wanted in order to improve its comprehension of the situation?</p> <p>Answers: JA. Ble godt beskrevet gjennom ordrer, direktiver og gjennom dialog</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: How did SNMG1 build its comprehension of the situation?</p> <p>Answers: Gode forhånds studier og tid i operasjonsområdet.</p>	
	<p>Question: When was SNMG1 able to develop a comprehension of the situation in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: Hadde god situasjonsforståelse før vi gikk inn, men den ble bedret underveis i operasjonen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Before/during/after the mission in the Baltic Sea Region
	<p>Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better comprehension of the situation?</p> <p>Answers: God forståelse</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 communicate its comprehension of the situation in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: Til Marcom og andre allierte i ops området</p>	<ul style="list-style-type: none"> - To MARCOM - To other allied entities
	<p>Question: What support was provided to SNMG1 for developing its comprehension of the situation in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: Gode bidrag til økt situasjonsforståelse fra både MARCOM gjennom beskrivelser og ordrer, men også i fra allierte</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states

<p>when put together to form patterns with the other elements (gestalt), the decision maker forms a holistic picture of the environment, comprehending the significance of objects and events</p>	<p>Question: Has SNMG1's communicated comprehension of the situation made future SNMG1s better equipped to operate in the Baltic Sea Region? Answers: JA. Erfaringslæring og erfaringsoverføring</p>	
	<p>Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate comprehension of the situation to lead the activity in the Baltic Sea Region? Answers: JA</p>	
	<p>Question: Was SNMG1 ever surprised due to insufficient comprehension of the situation? Answers: Nei. Vi var for alle praktiske forhold godt forberedt og opplyst.</p>	
	<p>Question: Was MARCOM provided an adequate understanding of the situation by SNMG1, to lead the activity in the Baltic Sea Region? Answers: JA. Gjennom rapporter og tett dialog mellom sjefer</p>	
	<p>Question: Was MARCOM able to provide a better comprehension of the situation to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1? Answers: Trolig Ja, basert på tilbakemeldinger. Bør besvares av Marcom</p>	
	<p>Question: How can the production and communication of the comprehension of the situation be improved? Answers: Kommunikasjon og ordre gang var god.</p>	
<p>Level 3 situational awareness: Projection of Future Status The ability to project the future actions of the elements in the environment-at least in the very near term-forms the third and highest level of situational awareness. This is achieved through knowledge of the status and dynamics of the elements and comprehension of the</p>	<p>Question: What did MARCOM request in order to improve NATO's projection of the future status? Answers: Observasjoner og vurdering gjennom rapportering</p>	
	<p>Question: Was it clear for SNMG1 what NATO/MARCOM wanted in order to improve its comprehension of the situation? Answers: JA. Dette ble spesifisert gjennom ordrer, direktiver og dialog</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: How did SNMG1 build its projection of the future status? Answers: Operasjoner over tid i samme området er viktig for å etablere en forståelse for hva som er "normal" situasjonen. Videre samtaler med allierte aktører i området. Videre dannet MARCOMs ordrer og direktiver godt grunnlag til SA.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Establish/develop a Pattern Of Life (POL) product of the Baltic Sea Region
	<p>Question: When was SNMG1 able to develop a projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: Tidlig ut i første runde med operasjoner i området</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Before/during/after the mission in the Baltic Sea Region
	<p>Question: Did SNMG1 gain adequate/good/better projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: God.</p>	

situation (both Level 1 and Level 2 situational awareness).	<p>Question: How did SNMG1 communicate its projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: Til Marcom og andre allierte i området</p>	<ul style="list-style-type: none"> - To MARCOM - To other allied entities
	<p>Question: What support was provided to SNMG1 for developing its projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: Ordre, direktiver og muntlige retningslinjer fra MARCOM. I tillegg egne observasjoner og vurderinger kombinert med local kunnskap fra allierte i regionen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - From MARCOM - From other allied entities, incl HOTO - From the Baltic states
	<p>Question: Has SNMG1's communicated projection of the future status for the Baltic Sea Region made future SNMG1s better equipped to operate in the area? Answers: Trolig JA, men må besvares av MARCOM</p>	
	<p>Question: Did the leadership of SNMG1 have an adequate projection of the future status for the Baltic Sea Region to lead the activity? Answers: Ja</p>	
	<p>Question: Was SNMG1 ever surprised due to insufficient projection of the future status for the Baltic Sea Region? Answers: Nei.</p>	
	<p>Question: Was MARCOM provided an adequate projection of the future status for the Baltic Sea Region by SNMG1, to lead the activity in the area? Answers: SNMG1 var en av flere bidragsytere til MARCOM og jeg tror styrkens bidrag var av betydning for MARCOMs evne til å lede operasjoner i dette området</p>	
	<p>Question: Was MARCOM able to provide a better projection of the future status in the Baltic Sea Region to its higher headquarters based on the reporting from SNMG1? Answers: Trolig, JA. Dette har fremkommet i tilbakemeldinger og dialoger med ledelsen i MARCOM. Bør besvares av MARCOM</p>	
	<p>Question: How can the production and communication of the projection of the future status be improved? Answers: Bruke mer tid på forberedelsene, mer tid i området på operasjoner samt å bruke mer tid på etterarbeidet og erfaringslæring.</p>	
Annet	<p>Question: Is there anything you would like to add in regard to SNMG1's contribution to NATO's strategic goals of increased situational awareness in the Baltic Sea Region? Answers:</p>	

Deterrence:

Austin Longs defines deterrence as:

“Deterrence is the manipulation of an adversary’s estimation of the cost/benefit calculation of taking a given action. By reducing prospective benefits or increasing prospective costs (or both), one can convince the adversary to avoid taking the action,” (Long, 2008).

Herman Kahn, one of the great analysts within nuclear deterrence, published a list he called “Desirable Characteristics Of A Deterrent“ in his book On Thermonuclear War (Kahn, 1960). The list contains the following characteristics: Frightening, Inexorable, Persuasive, Cheap, Non-accident prone and Controllable

Theme	Questions and answers	Remarks
Frightening	<p>Question: How would you describe SNMG1's fighting power?</p> <p>Answers: En godt utrustet, godt trent og kapabel styrke som demonstrerer NATOs tilstedeværelse gjennom sine operasjoner</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Type of vessel and weapons - Level of training - Doctrine
	<p>Question: How frightening do you think SNMG1 was for Russia?</p> <p>Answers: SNMG1 var på dette tidspunktet 2-4 fartøyer i snitt og gjennomførte rutinemessig trening, øving og operasjoner under ledelse av NATO, i et området hvor de fleste nasjoner som omringer Østersjøen er medlemmer/partnere av alliansen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alone - In collaboration with other NATO vessels - As a Task Force with others during exercises
	<p>Question: Can SNMG1 in any way appear so frightening that Russia chooses to attack first?</p> <p>Answers: Trolig ikke</p>	
Inexorable (impossible to stop or prevent)	<p>Question: Will SNMG1 be inexorable after an order to attack?</p> <p>Answers: ?</p>	
Persuasive	<p>Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's deterrence plan in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: NATOs Assurance Measures innbærer økt militært nærvær i NATOs østre ansvarsområde (inkl Baltikum) og SNMG1 opererte til støtte for planen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue
	<p>Question: Was it clear to SNMG1 what NATO/MARCOM wanted from SNMG1 to deter Russia in the Baltic Sea Region?</p> <p>Answers: SNMG1 gjennomførte trening, øving og operasjoner i dette området i store deler av tiden vi var samlet. Denne aktiviteten demonstrerte at NATO var tilstede med</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Orders - Commanders dialogue

	<p>en trent, kompetent og klar maritim styrke. Disse aktivitetene var planlagt, styrt og ledet av MARCOM.</p>	
	<p>Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's deterrence operations in the Baltic Sea Region? Answers: En styrke som opererer under NATO flagg i Østersjøen vil alltid være en del av en større helhet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - The type of activity - How it was conducted - Uphold or change the status quo
	<p>Question: How long was SNMG1 present in the Baltic Sea Region? Answers: ca 50% av tiden. Rundt regnet 3 måneder</p>	<ul style="list-style-type: none"> - At sea - Port visits - Frequency in the Baltic Sea Region
	<p>Question: Does the presence in the Baltic Sea contribute to practice that can be exploited in a tense situation/conflict? Answers: Erfaring og god kjennskap til alle NATOs ansvars og operasjonsområder er verdifullt og kan komme til nytte i tilfelle behov for hurtig å måtte etablere tilstedeværelse der over tid.</p>	
	<p>Question: Did SNMG1 build competence during their time in the Baltic Sea Region that will better enable them to operate there in a possible future conflict phase? Answers: JA. Mye av lærdommen ble notert, systematisert, bearbeidet og videreformidlet som erfaringslæring</p>	
	<p>Question: How did SNMG1 contribute to deterrence through its activities in the Baltic Sea Region? Answers: SNMG1 gjennomførte trening, øving og operasjoner i dette området i store deler av tiden vi var samlet. Disse aktivitetene var planlagt, styrt og ledet av NATO/MARCOM. Jeg mener styrken fremstod troverdig, potent/godt trent og Profesjonell</p>	<ul style="list-style-type: none"> - PASSEX - Exercises - Own operations - Support of other NATO operations <ul style="list-style-type: none"> o Enhanced Forward Presence o Baltic Air Policing
	<p>Question: Is SNMG1 able to maintain a factor “unknown” to Russia? Answers:</p>	<p>The unknown of deterrence, created by fear, among other things, makes it difficult to perform cost-benefit calculations.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Decision-making process - Intentions - Capabilities - Capacities
	<p>Question: Is there anything “left to chance” about SNMG1's behaviour? Answers:</p>	<p>Thomas Schelling has argued that deterrence can be compounded by not being fully aware of stated threats. According to Schelling, the key to such threats is that:</p>

		<p>“one may or may not carry them out if the threatened party fails to comply, the final decision is not altogether under the threatener’s control. The threat is not quite of the form “I may or may not, according as I choose, “but, has an element of “I may or may not, and even I can’t be altogether sure.”</p>
	<p>Question: What did SNMG1 do to build reputation? Answers: SNMG1 demonstrerte synlig og troverdig tilstedeværelse over tid gjennom trening, øving og operasjoner. I tillegg gjennomførte styrken en rekke havnebesøk hvor vi la vekt på å formidle NATOs budskap om viktigheten av allierte og tilstedeværelse i området. Under disse havnebesøkene opprettet vi kontakt med myndighetspersoner, lokalt media og andre mil avdelinger i området.</p>	<p>Contribute to NATO, SNMG1 or the Baltic countries' reputation throughout:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Presence - Training - Exercises - Cooperation - Operations - Relationship building - Ceremonial activities
	<p>Question: How convincing was SNMG1 as a deterrent to Russia? Answers: SNMG1 gjennomførte troverdig trening, øving og operasjoner i dette området i store deler av tiden vi var samlet. Disse aktivitetene var planlagt, styrt og ledet av NATO/MARCOM. Jeg mener styrken fremstod troverdig, potent/godt trent og Profesjonell</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ability to interact with others - Willingness to fight - Binds Russian resources through its presence - Stops Russian activity
	<p>Question: Did SNMG1 in any way contribute to communicate assurance aimed at Russia? Answers: Styrken benyttet anledningen når vi besøkte havner i området til å fremme NATOs budskap til medlemsland og andre i regionen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - NATO emphasizes that Russia is not the enemy in its final statements after the summits - Claim: SNMG1 does this through its modest size.
	<p>Question: Did SNMG1 in any way contribute to increasing the security of NATO members in a way that could make Russia feel less safe? Answers: Nei.</p>	<p>John Herz uses the security dilemma as a term to describe a situation where one party, by taking measures that enhance their own security, makes another party feel less secure. It can mean that without credible reassurance, deterrent measures can backfire and make both parties feel less secure.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vessels with BMD/ABM capacity have been a delicate issue for Russia
	<p>Question: Did SNMG1 feel that they were an integral part of NATO's assurance measures in the Baltic Sea Region? Answers: Ja. SNMG1 demonstrerte synlig og troverdig tilstedeværelse over tid gjennom trening, øving og operasjoner. I tillegg gjennomførte styrken en rekke havnebesøk hvor vi la vekt på å formidle NATOs budskap om viktigheten av</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Integrated into other NATO assurance activities - SNMG1 coordinates or is coordinated by others assurance activities

	regelmessig alliert tilstedeværelse i området. Under disse havnebesøkene opprettet vi kontakt med myndighetspersoner, lokalt media og andre mil avdelinger i området.	
	Question: Was it clear to SNMG1 what contribution NATO/MARCOM wanted from them in regards to assurance measures Answers: JA. Gjennom ordrer, direktiver og sjef-sjef dialog	
	Question: How was SNMG1 supported in order to carry out assurance activities in the Baltic Sea Region? Answers: Gode og tydelige budskap gjennom ordrer, direktiver og retningslinjer fra NATO. Både MARCOM, men tidvis også Brussel	<ul style="list-style-type: none"> - From the previous SNMG1 staff - From MARCOM
	Question: How is SNMG1 received in the Baltic countries? Answers: Mitt inntrykk var at vi ble svært godt tatt imot i ALLE havner vi besøkte. Dette ble gjenspeilet gjennom HVEM som møtte oss, og hvem som stilte opp på ulike faglige og sosiale arrangementer. I tillegg stor media interesse!	<ul style="list-style-type: none"> - Who met SNMG1? - Receptions - Priority given SNMG1 - Attention
	Question: How did SNMG1 contribute to the assurance of the political society, military leadership and civil society in the Baltic countries? Answers: Gjennom media dekning, arrangementer (Force receptions, lunsjer etc) samt uformelle samlinger med lokalt militært lederskap	<ul style="list-style-type: none"> - Formal meetings - Upcoming Events - Informal meetings - Media Events
	Question: Did or could SNMG1 give the assurance effect to the Baltic states so that they change their behaviour in some way? Alternatively, will the failure of SNMG1 cause them to fall back to previous behaviour? Answers: Nei	<ul style="list-style-type: none"> - The force must be a threat - Implicit or explicit coercion - The intention is to avoid violence - Depending on the previous operating pattern and strength composition, it will still be possible to communicate 'business as usual', while everyone sees the stick and carrot
Cheap	Question: Is SNMG1 cheap as a deterrent? Answers: SNMG1 gjennomførte troverdig trening, øving og operasjoner i dette området i store deler av tiden vi var samlet. Disse aktivitetene var planlagt, styrt og ledet av NATO/MARCOM. Jeg mener styrken fremstod troverdig, potent/godt trent og Profesjonell. Dette gjaldt også for alle aktiviteter gjennomført under land	<ul style="list-style-type: none"> - Acquisition - Operation and maintenance
	Question: Can SNMG1 somehow provoke a wear and tear on Russia that surpasses NATO's own wear and tear? Answers: Trolig ikke.	
	Question: Does SNMG1 bind larger Russian forces than NATO itself utilises? Answers: Trolig ikke	<ul style="list-style-type: none"> - Does Russia use more resources to monitor us than NATO?
Non-accident prone	Question: How prone to accidents is SNMG1? Answers: Ikke mer enn hos andre det er naturlig å sammenligne seg med	<ul style="list-style-type: none"> - Reduction in capacities - Lack of capabilities

Controllable	<p>Question: How controllable is SNMG1 for MARCOM? Answers: 100%</p>	- MARCOMs ability to execute command and control of SNMG1
	<p>Question: Is there any theoretical danger that SNMG1 could act out of control of MARCOM? Answers: Nei. Gode ordrer frem og tilbake, kombinert med tett oppfølging og dialog gjør dette lite sannsynlig</p>	
	<p>Question: In what way can SNMG1 be used to escalate the situation and be more deterrent, without the outbreak of war? Answers: Se på styrkens sammensetning av fartøy/kapasiteter, aktiviteter og operasjonsmønster</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Increase the strength of SNMG1 - Include ABM capabilities - Include offensive land attack missiles
Other	<p>Question: Is there anything you would like to add in regard to SNMG1's contribution to NATO's strategic goals of Russian deterrence? Answers:</p>	

Vedlegg E Spørreskjema – Besvarelse fra Laanemets

SNMG1 contribution to NATO's strategic goals of increased situational awareness in the Baltic Sea Region and Russian deterrence

Personalia

Name: Kaptenmajor (OF-3) Ott Laanemets

Nation: Estonia

Function/position: KVPS J3 5 OPJsk

Relation to SNMG1: Estonia was host nation during port visit to Tallinn

Afternoon,

I'll try to answer to your questions below and not in the questionnaire. My background is mostly MCM as the EST-N is a niche navy focussed on MW. Therefore, we have no-one who has sailed with SNMG, however most have experience with SNMCMG1. The answers are mine and do not necessarily represent the position of Estonian Defence Forces or Estonian Navy. In addition, much of the background information is classified and operating only with UNCLAS data might not paint the whole picture.

1. There are two aspects to bear in mind when describing EST-NATO interaction in MSA:
 - a. When any of the SNF conducts MSA iaw its SOO, this happens in NATO chain of command and NATO's MSA responsibility lies outside TTW-s. Therefore, as a baseline, SNF creates tracks and feeds them into MCCIS. The coastal states create their tracks and feed those into MCCIS. Interaction between SNF and coastal states happens during PASSEX'es (normally not focussed on MSA) and port visits. SNMG1 has conducted PASSEX'es with SWE and FIN (e.g last week) but not with 3B navies because we do not have capabilities to exercise with SNMG.
 - b. 3B navies have rather limited capabilities even regarding MSA, although progress is being made. Tactical picture compilation with SNMG would be a logical thing to do, but none of the 3B navies have link capability nor a SSSB. To improve operational liaison with the Baltic Sea coastal members, MARCOM has created Baltic Sea Coordination Function, but that happened later than your research period. A good reference for local issues: https://icds.ee/wp-content/uploads/2019/04/ICDS_Report_To_the_Seas_Again_Lange_Combes_Jermalavicius_Lawrence_April_2019.pdf
2. Your second question of how SNMG activities support EST is tricky. Estonia and its defence culture are very land centric/land dominated. This is valid for all 3B and POL. Therefore, the sea as a domain influencing Estonian security and defence is not really appreciated and it is difficult to assess whether any maritime/naval activity contributes to reassuring Estonia and Estonians. I would very subjectively say no, NATO needs to show people a tank and not a frigate. Reasons are a mix of history, education, emotion etc. Politically, Estonia falls in line with the mainstream in Europe/NATO: we need more NATO exercises and SNF presence in the Baltic Sea for deterrence. Objectively, NATO has no assets to do much else. Only recently, our current CHOD has started to talk that we need to do something ourselves and in close regional cooperation (<https://www.defensenews.com/outlook/2019/12/02/estonian-chief-of-defence-forces-regional-cooperation-as-the-main-enabler/>; <https://www.defensenews.com/interviews/2020/03/16/estonias-top-military-officer-on-putting-aside-national-interests-for-regional-defense/>).
3. SNMG presence in the Baltic Sea sends definitely a political signal to RUS: NATO nations have the will to put their precious and expensive assets to a potentially high-risk area. Whether that deters RUS (i.e. Mr Putin) is a million-dollar question. However, it is my firm understanding that in case of a shooting war, NATO will not sail east of Bornholm before KO is dealt with (another tricky issue) (see for example Kiel Conference Proceedings 2015, first article by Julian Lindsay-French <https://www.ispk.uni-kiel.de/en/publications/proceedings>). In addition, as pointed out in To The Seas Again report (first link), in case of a conflict, NATO's principle surface combatants will be employed on Atlantic SLOCs remembering that the numbers are approximately 50% compared to the end of Cold War and there are simply not enough platforms to be sent elsewhere. This is also the US perceived understanding – USN does not think of entering the Baltic Sea or we are unable to understand their real thinking. It seems that currently USN is more present on the Black than on the Baltic Sea. It is important to understand that RUS military believes in 'heavy metal'. For the military deterrent to be credible, it has to be able to act/react in all stages of escalation, incl a shooting war with RUS. These capabilities do not include principle surface combatants (too big, too expensive, too vulnerable) but small combatants (FAC), SSK-s, coastal batteries, mines, strike a/c. SWE last week's missile shoot is a good example (<https://www.youtube.com/watch?v=0NHNK6sY4uYs>).

Hope this creates an initial understanding of the local viewpoint. Please feel free to ask any specifying or more detailed questions.